T.C.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

YENİÇAĞ BİLİM DALI

24 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN (H. 981-982/M. 1573-1574 1-80 s.) TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan

Hatice ÇAĞLIKEÇECİGİL

Danışman

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI

EYLÜL 2014

KAYSERİ

T.C.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

YENİÇAĞ BİLİM DALI

24 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN (H. 981-982/M. 1573-1574 1-80 s.) TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan

Hatice ÇAĞLIKEÇECİGİL

Danışman

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI

EYLÜL 2014

KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı- Soyadı: Hatice ARSLAN ÇAĞLIKEÇECİGİL

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

"24 Numaralı Mühimme Defteri'nin (H. 981-982/M. 1573-1574 1-80 s.) Transkripsiyonu Ve Değerlendirmesi" "adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Hatice ARSLAN ÇAĞLIKEÇECİGİL

Danışman
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI

Tarih ABD Başkanı
Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI danışmanlığında **Hatice Arslan Çağlıkeçecigil** tarafından hazırlanan **"24 Numaralı Mühimme Defteri'nin (H. 981-982/M. 1573-1574 1-80 s.) Transkripsiyonu Ve Değerlendirmesi"** adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü **Tarih** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

16/10/2014
(Tez Savunma Sınav Tarihi Yazılacak)

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI

Üye : Doç. Dr. Özen TOK

Üye : Doç. Dr. Muhittin KAPANŞAHİN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 21../.11../2014 tarih ve ..30..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

21../.11../2014

Prof. Dr. Lütfullah GEBECİ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bir tarihçinin en asli vazifesi tarihi anlamak ve onu en doğru şekilde aktarmaktır. Bu da ancak kullanacağı belgelerin gerçekliği, kaynakların tarafsız olarak izah edilmesiyle başarılabilir. En doğru kaynak şüphesiz devletlerin resmi belgeleridir. Geniş ufuklu bir arşiv sistemi benimseyen Osmanlılar, tahayyül edilmesi zor durumları bile kaydederek bugünlere kadar ulaşan tafsilatlı kayıtlar sunmaktadır.

Divân-ı Hümâyun'da tutulup devletin işleyişi hakkında geniş bilgiler veren Mühimme Defterleri, arşivin en önemli belgelerindendir. Son yıllarda Sosyal Bilimler Enstitüleri Tarih Bölümlerinde Mühimme Defterleri tez olarak çalışılmakta ve akademik disiplinle neşredilen bu defterler, kayıt altına alındıkları dönemlere ilişkin, devletin siyasi, iktisadi, sosyal, toplumsal, iç ve dış meselelerine dair tafsilatlı bilgiler verdiğinden araştırmacılar için bulunmaz bir kaynak halini almıştır. Bu çalışma, teşkilat ve devletin işleyişini öğrenmeme vesile olup yapılan araştırmalara bir nebze olsun katkı olabilmesi için danışman hocamın yönlendirmesiyle seçilmiştir.

Yüksek lisans tezi olarak seçilen konu, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan, A. DVN. MHM. d 024 şeklinde tasniflendirilmiş *24 Numaralı Mühimme Defteri'nin* (H. 981 / M. 1573-1574)1-80 sayfaları arasındaki 217 hükmü ihtiva etmektedir. Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış olan *24 Numaralı Mühimme Defteri*'nin günümüz Türkçesi'ne aktarımının hedeflendiği bu çalışmada, transkripsiyon konusunda Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin mühimme defterlerini yayınlarken benimsemiş olduğu usuller esas alınmıştır. Okunmasında tereddüt söz konusu olan kelimelerin yanına (?) işareti konulmuş, okunamayan kelimeler (…), metnin orijinalinde bulunan boşluklar ise ( ) şeklinde gösterilmiştir. Sayfa numaraları { }şeklinde parantez içinde belirtilmiştir. Metinde kâtip tarafından sehven arka arkaya yanlışlıkla tekrar yazılmış kelime ve kelime grupları aynen muhafaza edilmiş olup üzeri çizilen veya sayfa kenarına tutulan notlar dipnot olarak belirtilmiştir.

Yapılan çalışma en genel haliyle tahlil, özet ve transkripsiyon kısımlarından oluşup tahlil kısmında şekil ve muhteva yönünden incelenmiştir. Şekil yönü; defterin fiziki

durumu ve dilini, muhtevası ise defterde anlatılanların kısa açıklamaları ve dönem olaylarını içermektedir. Hükümlerin özetleri dil sadeleştirilerek günümüz Türkçesine çevrilmiş, hükümler yukarda belirtilen usullerde Osmanlı alfabesinden günümüz alfabesine çevrilmiştir.

Yeniçağ bilim dalını seçmemi ve bu yolda şevkle ilerlememi sağlayan danışmanım Prof. Dr. Mehmet İnbaşı Hocama; belgelerin okunması aşamasında yardım ve ilgisini esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Ali Aktan'a; Osmanlı Türkçesi'ni bize sevdiren ve bu alanda her zaman destekçimiz olan, okuma aşamasında da en büyük yardımı gördüğüm sayın hocam Doç. Dr. Muhittin Kapanşahin'e; eğitim hayatımın tamamında dualarıyla ve teşvikiyle her daim yanımda olan babam Hasan Arslan'a ve her türlü destek ve yardımından ötürü eşim Kemal'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hatice ÇAĞLIKEÇECİGİL
EYLÜL 2014-KAYSERİ

ÖZET

Osmanlı merkezî teşkilatının en önemli kurumu olan Divân-ı Hümâyun'da alınan kararların tutulduğu Mühimme Defterleri, fermân ve nâmelerin kaydedilmeleriyle ortaya çıkmıştır. Divânda alınan her karar bu defterlere kaydolunduğundan içerik yönünden hayli zengin olup, araştırmacılara geniş bir araştırma sahası sağlamaktadır. Araştırmak istenen dönemle ilgili; devlet teşkilat yapısı, dış ülkelerle ilişkiler, döneme ait devlet adamları ve görevleri gibi konularda başvurulacak öncelikli kaynaklardır. Özellikle XV-XVII. Yüzyıllara ait çalışmaların ana kaynağıdır. Bu tez; Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan, A. DVN. MHM. d 024 Şeklinde tasniflendirilmiş *24 Numaralı Mühimme Defteri'nin* 1-80 sayfaları arasındaki, II. Selim Dönemi, Sokollu Mehmed Paşa Sadrazamlığı, H. 981 / M. 1573-1574 yıllarında Divân'da tutulan 217 hükmü ve bunların dönem olayları çerçevesinde değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

Bu çalışmada, defterin transkripsiyonu ve hükümlerin özetleri yapılarak defterdeki olaylar değerlendirilip, dönem hakkında bilgi verilmeye çalışıldı.

Anahtar kelimeler: Mühimme Defteri, Divân-ı Hümâyun, II. Selim, Donanma-yı Hümâyun.

ABSTRACT

The Mühimme Registers in which they wrote the decisions of the Divan-ı Hümâyûn where is the most important institution of the Ottoman central organization have emerged by recording the letters and decrees. Every decisions taken in the Divan (council) has been registered in this book forthat reason they are very rich in the content and provide broad research area for the researchers. Relate to the period required to investigate. State organizational structure, relations with foreign countries, period dignitaries and their tasks are prior sources of reference. Especially, they are very important part of the studies which belong to 15th- 17th centuries. This thesis; located in Prime Minister Archives was classified as A. DVN. MHM. d 024 the period of II. Selim, Sokollu Grand Vezir Mehmet Pasha take place in 24 number Mühimme registersbetween 1-80 pages. İn H. 981/ M. 1573-1574 years, 217 decisions taken in Divan has been found in this book.

İn this study; transcription of register and simple summaries of the provisions have been made. The events in the register were analyzed. We have tried to provide information about the period.

Key Words: Muhimme Register, Divan-ı Humayun (council of state), II. Selim, Donanma-yı Humayun.

KISALTMALAR

Bk.: Bakınız

BOA: Başbakanlık Osmanlı Arşivi

DİA: Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

İA: İslam Ansiklopedisi

TTK: Türk Tarik Kurumu

v.d.: Ve diğerleri

M: Muharrem

S: Safer

Râ: Rebîülevvel

R: Rebîülâhır

Câ: Cemâziyelevvel

C: Cemâziyelâhır

B: Receb

Ş: Şabân

N: Ramazan

L: Şevvâl

Zâ: Zilkade

Z: Zilhicce

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i
ÖZET iii
ABSTRACT iv
KISALTMALAR v
İÇİNDEKİLER vi
GİRİŞ 1
I.BÖLÜM
1.II. Selim Dönemi (1566-1574) Siyasi Olayları 4
II.BÖLÜM
2. Mühimme Defterinin Değerlendirilmesi 10
2.1. Defterin Şekli Özellikleri 10
2.1.1. Fiziki Özellikleri 10
2.1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikler 11
2.2. Defterin Muhtevası 13
2.2.1. Donanma ile İlgili Hükümler 13
2.2.2. Tunus Seferi ile İlgili Hükümler 15
2.2.3. Yöneticiler ile İlgili Hükümler 17
2.2.4. Suçlular ve Cezaları ile İlgili Hükümler 18
2.2.5. İmar Faaliyetleri ile İlgili Hükümler 19
2.2.6. Çingeneler ile İlgili Hükümler 20
2.2.7. Muhtelif Konular ile İlgili Hükümler 23
2.3.Numaralı Mühimme Defteri'nin Özeti 24
III.BÖLÜM
3. 24 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu 65
SONUÇ 182
KAYNAKÇA 184
ÖZGEÇMİŞ 188
EK
24 Numaralı Mühime Defteri (Aslı) 189

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin merkez teşkilâtının en önemli kurumu; siyasi, askeri, hukukive iktisadi işlerle meşgul olan, her türlü dava ve şikâyete bakan, bir bakıma bugünküanlamda Bakanlar Kurulu'nun görevlerini yerine getiren Divân-ı Hümâyûn'dur.Divân-ı Hümâyûn toplantılarında müzakere edilen dâhili ve harici meselelere aitsiyasi, askeri, içtimai kararların kaydedildiği defterlere Mühimme Defterleri adıverilmiştir. Orhan Gazi döneminde işleyişi belirginleşse de Dîvân kurumunun asıl gelişimi I. Murad zamanında olmuştur. Osmanlı kaynaklarından anlaşıldığına göre Dîvân-ı Hümâyûn, Fatih Sultan Mehmed döneminde her gün, XVI. yüzyıl ortalarından itibaren haftada 4/5 gün, XVII. yüzyılın ilk yarısında ise Cumartesi, Pazar, Pazartesi ve Salı günleri olmak üzere haftada 4 gün toplanmaktaydı. XVII. yüzyılın ikinci yarısından sonra Dîvân-ı Hümâyûn'un işlevini pratikte kaybettiği ve görevlerini Bâb-ı Âlî'nin üstlendiği bilinmektedir. II. Mahmud'un 1838'de sadaret kurumunu kaldırması ve yerine başvekâleti tesis etmesi, Meclîs-i Vükelâ'nın Meclis-i Meşveret'in yerini alması gibi gelişmeler Dîvân-ı Hümâyûnum törenler dışındaki görevlerinin sona ermesine neden olmuştur. Ancak Dîvân-ı Hümâyûn Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar sembolik de olsa varlığını sürdürmüştür.[1]

Dîvân-ı Hümâyûn'da alınan kararların kayıt altına alınması sağlam bir devlet teşkilatı için şarttı. Bu yüzden divandan çıkan kararlar konularına göre farklı defterlerde kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan bu defterler; *Mühimme Defterleri, Nâme Defterleri, Ahkâm Defterleri, Ruznamçe Defterleri, Mevâcib Defterleri ve Yoklama Defterleri* olarak adlandırılmıştır.[2]

Çalışmanın konusunu da oluşturan Mühimme Defterleri; Dîvân-ı hümâyûn'dan çıkan kararların suretlerinin yazıldığı defterler olup beylikçi kaleminde hazırlanır.[3]Padişahın onayından sonra çıkan kararlar, beylikçi ve gerekirse reisülküttâbın kontrolünden sonra kâtipler tarafından kronolojik sırayla yazılırdı.[4]Bu katiplere "mühimme nüvisan"

[1]Fikret **Sarıcaoğlu,** "Dîvân-ı Hümâyûn'un Kronolojik Toplanma ve Merasim Günleri (1153-1210/1740-1795), **Osmanlı Araştırmaları**, c. XXX (2007), s. 88-89.
[2] M. Tayyib Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi,* Enderun Kitapevi, İstanbul 1992, s. 104.
[3] M. Ali **Ünal**, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi,* Fakülte Kitapevi, Isparta 1997, s. 49.
[4] Mübahat S. **Kütükoğlu**, "Mühimme Defterleri"*DİA*, c. 31,İstanbul 2006, s. 521.

denilirdi. Nizam mahiyetinde olan şeylerin kaydı için resmi dairelerde tutulan defterlere de bu ad verilirdi. Çok dikkat ve itinayla tutulan bu defterler daimi bir müracaat yeri idi. Eski bir muamele yahut bir iş bahis mevzu olduğu zaman bu defterlere bakılır, ona göre mütalea beyân veyahut muamele ifa edilirdi.[5]

Divanda, zabıt tutma usulü olmayıp görüşülen konuların karar suretleri, divan kâtipleri tarafından mühimme defterine kaydedilirdi. Ardından Reisülküttab, bu suretleri gözden geçirerek tashih eder ve ilgililere yazıyla bildirirdi. Son iş olarak da yazılan fermanın tuğrasını nişancı çekerdi.[6]

Mühimmelerin birkaç nev'i olduğunu yazan Uzunçarşılı bunun için şu tafsilatı veriyor: "bir alelâde tutulan mühimme olup açık olarak divân müzakerelerini havi idi. Diğer bir mühimme defterinin adı *mektum-i mühimme* defteri olup gizli olarak yazılan hüküm veya fermanları havidir. Muharebe zamanında lazım olan bütün defterler sadrazam ve Serdar-ı Ekrem ile beraber sefere gönderildiğinden seferdeki müzakerelere ait tutulan mühimme defterlerine *ordu mühimmesi* denilirdi. Sadrazamın da seferde bulunması münasebetiyle devlet merkezinde Rikâb-ı hümâyûn kaymakamının riyaseti altında toplanan divan veya meclisteki müzakereye dair tutulan deftere de *Rikâb mühimmesi* ismi verilmiştir".[7]

Daha önceden *Mîrî Ahkâm Defterleri* denilmekteyken XVII. yüzyılın sonlarından itibaren *Mühimme Defterleri* olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Bu defterlerde geçen hükümlerin asıllarını veya diğer kayıtlarını; emirlerin gittiği ilgili devlet, beylerbeylik, sancakbeyliği ya da mahkeme sicillerinde bulabilmek mümkündür.

Mühimme Defterlerinde yazılan hüküm ve emirlerin tarihi, kime gideceği, kiminle gönderileceği, yazılış nedeni ve yapılması gerekenler belirtilirdi. Mühimme Defterleri tutulurken aynı gün çıkmış kararlar birlikte yazılır ve kararlar kronolojik sıraya göre kaydedilirdi. Ancak XVII. yüzyıldan sonra bu uygulama terk edilip ayın günleri evâil

---

[5] Mehmet Zeki **Pakalın**, *Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,* İstanbul 1993, c. 2, s. 605.
[6] Halil **İnalcık**, "Reisülküttâb*" DİA*,c. 9, s.674.
[7]İsmail Hakkı **Uzunçarşılı,** *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı,* Ankara 1984, s. 82.

(ilk onu), evâsıt (ikinci onu) ve evâhir (üçüncü onu) olarak kaydedilmeye başlandı.[8] Mühimme Defterleri; name, emir ve hüküm ile benzerlerinin tam metnini kapsamamaktadır. Hükümlerde, elkab ve öteki formalite kısımlarını terk ederek ya da kısaltarak asıl konu kaydedilmiştir. Sadece nakil, iblâg denilen konunun özü ve hüküm, emir denilen metinler olduğu gibi yazılmıştır. Ayrıca fermanların asıllarında bulunan davet ve tuğra rükünleri de tamamen ihmal edilmiş veya elkab gibi kısaltılarak yazılmıştır. Hükmün muhatabı olan şahsa gönderilmek üzere kime teslim edildiği de hükümlerin üst kısmında yazılmıştır. Bazen divândan çıkan kararların tarih sırasına göre yazılmadığı da görülür. Bunlardan başka bazı hükümlerin birden fazla kurum veya kişiye de gönderildiği olurdu. Böyle durumlarda hüküm tekrar yazılmayıp *bir sureti* denilerek sadece gideceği yer yazılırdı.[9]

Mühimme Defterlerindeki hükümler, Avrupa ortaları, İran, Kırım, Kuzey Afrika ve Arabistan'a kadar uzanan Osmanlı sınırları içindeki merkez ve taşra teşkilâtının idari yapısı ve çalışma şekilleri, devlet-tebaa ve devlet- esnaf ilişkileri, imar, iskan ve iktisat siyasetleri, iç siyaset, isyanlar ve bastırılma şekilleri, askeri tarih, strateji, dış siyaset ve yabancı devletlerle olan münasebetlerle ilgili konuları ihtiva etmektedir. Zaman içerisinde idari ve adli konular için ayrı, şikayetler sonucu alınan kararlara dâir hükümler için ayrı defterler tutulmuştur. Halktan gelen şikayetler için 1059/1649'dan itibaren tutulan defterlere *şikâyet defterleri* denmiştir. XVIII. yüzyıl ortalarından itibaren bunlar da vilâyetlere göre ayrılarak "*ahkâm-ı şikâyet*" adıyla anılmıştır. Öte yandan idari konuların Mühimme Defterlerinde kaydına devam edilmiştir.[10]

Mühimme Defteri serilerinin büyük bir çoğunluğu Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmakla beraber, günümüze ulaşabilen en eski mühimme defteri Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki; h. 951 (1544) tarihli, *E. 12321 Numaralı Mühimme*'dir.[11] Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterlerin en eskisi ise h. 966–968 (m. 1558–1560) tarihli olan *3 Numaralı Mühimme Defteri"*dir.

---

[8] Halil **Sahillioğlu**, *Topkapı Sarayı Arşivi H. 951–952 Tarihli ve E- 12321 Numaralı Mühimme Defteri,* İstanbul 2002, s. IV.
[9] Gökbilgin, s.105; Kütükoğlu, s.521-522.
[10] Kütükoğlu, s. 521.
[11] Kütükoğlu, s. 521.

I.BÖLÜM

1. II. Selim Dönemi (1566-1574)Siyasi Olayları

II. Selim, Kanunî Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultan'dandoğan oğludur. Veziriazam İbrahim Paşa'nın düğün şenlikleri sırasında30 Mayıs 1524'teTopkapı Sarayı'nda dünyaya geldi. Bu bakımdanİstanbul'da doğup saltanat makamınageçen ilk padişahtır. Çocukluğu,idari tecrübe kazanmak üzere sancağagönderilmesine kadar sarayda iki ağabeyi ile (Mustafa ve aynı anneden Mehmed) geçti ve iyi bir eğitim aldı.[12]

1542'de Konya, 1544'te ise Manisa Sancakbeyliğine gönderildi. II. Selim, kendisine rakip olan, diğer şehzadelerle girdiği mücadeleden galip çıkarak, babasının Sigetvar önlerinde vefat ettiğini bildiren Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa'nın mektubunu aldıktan sonra İstanbul'a gelerek tahta oturdu (24 Eylül 1566) ve devlet erkânı kendisine biat etti.[13]

Sekiz yıl süren saltanatı döneminde hiçbirsefere çıkmayan ilk Osmanlıhükümdarı olan II.Selim vaktini İstanbul'da saraydave kışın Edirne'de geçirdi.İşleri Sokullu Mehmed Paşa'yabırakmış olmasına rağmen zamanzaman yapılacak askeri harekatların planlanmasında etkili oldu. Saltanatının başındaki ilk dış kriz Basra'da Ulyanoğluisyanı ile Yemen'de İmam Mutahhar isyanıidi (1567).Bu isyan Tarih-i Selânikî de şöyle ifade edilmiştir. " *Evvelâ, Mutahhar evlâdından vilayet-i Yemen feth-i cedîd oldı. Vezâretle Lala Mustafa Paşa'ya serdârlık ta'yîn olunmışken elinden alınup, diyâr-ı Mısrıyye*

[12] Feridun **Emecen**, "Selim II", *DİA*, c.36, İstanbul 2011, s. 414.
[13] Mücteba **İlgürel**, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", c.9, *Türkler*, Ankara 2002, s. 643.

Beğlerbeğisi Sinan Paşa hazretlerine vezâretle serdarlık hükmi gönderilüp, cihâd-ı azim ile feth-i kıla‘ ve tekrâr teshîr-i bilâd-ı Yemen eyledi.” Koca Sinan Paşa serdarlığındaki Osmanlı ordusu, yapılan mücadele neticesinde İmam Mutahhar'ı yenilgiye uğratıp, itaate mecbur kılmış ve böylece buradaki Osmanlı idaresi yeniden sağlanmıştır.İsyanın bastırılması içinpaşalar arasındaki rekabette nisbi bir etkisigörüldü, eski lalası Mustafa Paşa'yı Yemenserdarlığına tayin etti (1Aralık1567).[14]

Sultan Selim, Habsburg elçisi ile Safevi elçisi Şah kuluHan ayrıca Leh, Fransa, Venedikelçileri ile Edirne'de görüştü. Safeviler'lemevcut barış halinin devamınakarar verildi. Habsburglar'la aradaki savaşdurumuna son veren antlaşma imzalandı(17 Şubat 1568). Ardından Yemen'den gelenhaberleri değerlendirdi, Lala MustafaPaşa'nın yerine Koca Sinan Paşa'yı Yemenserdarlığına getirdi. Bütün bu işlerde Sokullu'nunetkisi büyüktü. San'a ve Aden'ingeri alınışı haberleri memnuniyetle karşılandı.Bu arada Sokullu'nun merkezdenidare ettiği Astarhan seferini dikkatle takipetti.[15]

II.Selim döneminin enönemli harekatı olan Kıbrıs seferi vukubuldu. Padişah şehzadeliği zamanındanberi Kıbrıs'ın alınması işine önem verdiğini,bunu saltanatına layık bir askeri harekatşeklinde gördüğünü belirterek bu seferibaşından beri destekledi. Osmanlı Devleti ile rekabet halinde olan Venedik'in, Kıbrıs'a sahip olması stratejik yönden çok büyük bir tehlike arz ediyordu. Ayrıca çıkabilecek bir harpte burası önemli bir üs özelliği de arz etmekteydi. Güneye, Mısır ve Suriye tarafıyla Avrupa içlerine yapılabilecek seferlerde, gerisindeki düşmandan emin olmak için Osmanlı Devleti önemli miktarda bir kara ve deniz gücünü, buradan gelebilecek tehlikelere karşı tutmak zorunda kalıyordu. Anlaşmalarla saldırıların önünü almanın da her zaman mümkün olmayacağı bilindiğinden, adanın fethini kaçınılmaz hale getiriyordu. Kıbrıs'ın Osmanlılar tarafından fethinin sebebi, Doğu Akdeniz çevresindeki bütün ülkelerin teker teker ele geçirilmesi sonucunda adanın kazandığı stratejik önemdir. Adanın fethi, Akdeniz'de Osmanlı hâkimiyetinin kesin olarak tesis edilmesi bakımından gerekliydi. Çünkü ada 1489 yılından beri korsanlığı desteklemekte olan Venedik'in elindeydi. Venedik, 1540 yılında Osmanlı Devleti ile yapmış olduğu barışa rağmen adada üslenen Maltalı ve Venedikli korsanların yaptığı saldırılara kayıtsız kalıyordu. Korsanlar, Doğu Akdeniz ticaret yollarının kavşak noktasında bulunan Kıbrıs'ı üs

[14]Selânikî **Mustafa Efendi**, *Tarih-i Selânikî,* Hazırlayan Mehmet İpşirli, TTK, Ankara 1999, s. 94; Emecen, “Selim II”, *DİA,* s. 417.
[15]Emecen, “Selim II”, *DİA,* s. 417.

olarak kullanıp tüccarlarla hacıların güvenliğini tehlikeye sokmaktaydılar. Öte yandan adanın eski bir İslâm memleketi olmasının da sefer kararında etkili olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Ebüssuûd Efendi seferle ilgili fetvasında, korsanlıkların yanı sıra adanın daha önce dârülislâm olmasını ve buradaki İslâm eserlerinin tahrip edilmesini gerekçe göstermekteydi. Ayrıca adanın fethi kararının alınmasında Kıbrıs'ın dirlik olarak kendisine bırakılmasını isteyen ve Kıbrıs kralı olmayı arzulayan Nakşa (Naksos) Dukası Yasef Nasi'nin tahrik ve teşviklerinin de rol oynadığı belirtilmektedir.[16]

Adanın silah kullanmadan teslimi için Venedik ile bazı görüşmeler yapıldı. Fakat bu görüşmeler esnasında iki tarafında elçileri tutuklaması krizi daha da tırmandırdı. Neticede 355 parça gemiden oluşan donanmanın 16 Mayıs 1570 tarihinde İstanbul'dan ayrılması ile Kıbrıs seferi fiilen başladı. Adanın zaptına Vezir Lala Mustafa Paşa memur olunurken, donanmadan Piyale Paşa sorumlu idi. Kıbrıs'a ilk çıkarmalar yapıldıktan sonra Lefkoşa, Girne ve Baf alınıp Magosa kuşatması başlar ve yaklaşık bir yıl süren kuşatmadan sonra 1 Ağustos 1571 tarihinde Magosa Beyi'nin de teslim olmasıyla Kıbrıs'ın fethi tamamlanmış olur.[17]Fetih sırasında ve sonrasında Kıbrıs'a yönelecek muhtemel saldırılara karşı da bazı tedbirler alındı. Adanın güçlü bir savunma çemberiyle korunması ve mali yapısının güçlendirilmesi için Lefkoşe, Limasol, Magosa, Baf ve Girne kalelerine 2779 topçu, gönüllü, müstahfız, azeb ile 1000 yeniçeri olmak üzere toplam 3779 asker yerleştirildi. Osmanlı fetih siyasetine göre beylerbeylik idaresinin tam olarak tesis edilebilmesi için adanın ikinci beylerbeyi Sinan Paşa'ya, Magosa'nın fethinden sonra 1571'de gönderilen bir fermanla tahrir yapılması emredildi.[18]

Yardımtalep etmek üzere İstanbul'a gelen Endülüs-İspanya Müslümanlarının elçisineKıbrıs seferi dolayısıyla ancak sefer sonundaistedikleri yardımı yapacağını bildirdi.Mehmed b. Mehmed, Nuhbetü't-tevarih ve 'l-ahbar isimli eserinde Tunus'un fethininardından onun İspanya seferine niyetettiğini, ancak ecelinin buna fırsat vermediğiniyazar.[19]

---

[16] Kemâl **Çiçek**, "Kıbrıs", *DİA*,c.25, İstanbul 2011, s. 374.
[17] Recep **Dündar**, "Kıbrıs'ın Fethi", *Türkler*, C.9, Ankara 2002, s. 675; İdris **Bostan** ve Salih **Özbaran,***Türk Denizcilik Tarihi*, Deniz Basımevi, C.1, İstanbul 2009, s. 193
[18]Çiçek, "Kıbrıs", *DİA*, s. 374-375.
[19]Emecen, "Selim II", *DİA*, s. 417.

Kıbrıs'ın fethi batıda unutulmaz bir yara açmış olmakla birlikte Akdeniz'deki gücünün de bir simgesi olmuştur. Bu ağır darbe üzerine Papalık ve Venedik'in öncülüğünde bir haçlı ittifakı kurulur. Bu ittifakın hazırlıkları ile meşgul olan ve tek başına donanma ile Kıbrıs'a yardıma gitmeye cesaret edemeyen Venedik, adanın düşüşünden sonra bunun karşılığını Adriyatik'teki Osmanlı kıyılarına saldırmakla almak istedi. Şubat 1571'de İstanbul'a gelen haberlerde İspanya ve Venedik donanmasının Kefalonya taraflarında olduğu bildirilmişti. Bunun üzerine Osmanlılar biri Kıbrıs'a yapılacak müttefik yardımını önlemek, diğeri henüz alınamamış olan Magosa'ya ikmalde bulunmak amacıyla iki donanma hazırlamak için harekete geçtiler.Osmanlı donanması ve İttifak güçleri7 Ekim 1571'de İnebahtı körfezinde karşı karşıya geldi. İki tarafın gemi sayısı hakkındaki bilgiler oldukça farklıdır. Osmanlı donanmasında yaklaşık 230 gemi, 25.000 savaşçı, müttefik donanmasında ise 243 gemi ve 37.000 savaşçı bulunmaktaydı. İki donanma arasındaki asıl önemli fark Osmanlı donanmasının uzun süren yorucu ve yıpratıcı savaşlardan sonra zayıf düşmesi, müttefik donanmasının ise taze bir kuvvete sahip olmasıydı, öğleye doğru başlayan ve akşam güneş batarken sona eren savaş çok şiddetli ve kanlı oldu. Osmanlı donanmasında 20.000 kişinin öldüğü bu savaşta başta Kaptanıderyâ Müezzinzâde Ali Paşa olmak üzere on bir sancak beyi ve alay beyleri, tersane eminiyle kethüdası ve pek çok reis hayatını kaybetti. Trablusgarp Beylerbeyi Cafer Paşa ve Müezzinzâde Ali Paşa'nın iki oğlunun da aralarında bulunduğu 3000 kişi esir düştü. Pertev Paşa'nın gemisi de batırıldı ve serdar denizden yaralı olarak güçlükle kurtarıldı. Sadece Uluç Ali Paşa, müttefik donanmasına verdiği kısmi zarardan sonra usta manevralarla kendisine ait otuz gemiden oluşan filoyu savaş mahallinden çıkarmayı başardı ve süratle oradan uzaklaştı. Bütün Osmanlı donanmasında 190 gemi ya batmış veya ele geçirilmiş, gemilerdeki 15.000 forsa da serbest kalmıştı. Müttefik donanmasında ise 8000 ölü, 21.000 yaralı yanında on beş kadırga batmış ve pek çoğu da tahrip olmuştu. Ayrıca donanma kumandanı Don Juan yaralandığı gibi Don Kişot müellifi Cervantes de sol kolunu kaybetmiş ve pek çok İspanyol, İtalyan ve Maltalı asilzade ölmüştü. Sıngın donanma savaşı olarak da bilinen İnebahtı (Lepanto) deniz savaşı, Osmanlı deniz tarihinde yenilgi ile sonuçlanan ve donanma kaybedilen ilk büyük savaş olarak kabul edilmektedir.Bu savaşta donanmasının çok önemli bir kısmını kaybeden Osmanlılar, savaşı takip eden kış mevsimini bütün tersanelerinde gemi inşa faaliyetleriyle geçirmek zorunda kaldı.[20]

[20] İdris **Bostan**, "İnebahtı Deniz Savaşı", *DİA,* c.22, İstanbul 2011, s. 288; Nicolae **Jorga**, *Osmanlı*

Akdeniz'de yaşanan bu mücadeleler dizisi sonucunda Venedik ile bir mutabakata varılmıştır (1573). Venedik, Kıbrıs'dan feragat edecek ve Sopoto'yu orada bulunan bütün toplarla birlikte geri verecektir. Üç yıl içinde 300 bin duka savaş tazminatı ödeyecektir. Zenta'nın mülkiyet hakkı için ödenecek haraç 500 dukadan 1.000 dukaya yükseltilecek, buna karşılık Kıbrıs için o tarihe kadar ödenen 8 bin duka iptal edilecektir. Dalmaçya'da ve Arnavutluk'ta savaş sırasında zapt edilen yerler ve el konulan mallarla gemiler, karşılıklı olarak geri verilecektir. Bu barış Sultan II. Selim'in hükümdarlığı dönemindeki son önemli siyasi eylemi olarak kabul edilebilir.[21]

II. Selim, Kıbrıs'ın fethinin hemen ardındandonanmanın İnebahtı'da uğradığıyenilgi haberini kışı geçirmek için gittiğiEdirne'de iken aldı. Derhal yeni bir donanmanınyapılması için emir verdi. Kısa süre içinde inşa edilen donanmaişini sıkışekilde takip eden II.Selim, donanmanındenize indirildiğinde hemen Akdeniz'e açılması için emir verdi. ArdındanVenedikliler'le barış yapıldı (1573).[22]

Tunus'un ilhakı II. Selim dönemi siyasi olaylarının bir diğeridir. 1534 senesinde Barbaros Hayreddin Paşa'nın gayretiyle zabtedilip, Osmanlı hakimiyetine giren Tunus, II. Selim döneminde İspanyolların saldırısına uğramıştır. İspanyol Amiral Don Juan, Tunus'u geri almak için doksan kadırga ve 27 bin asker ile Tunus'a saldırır. Bu kadar kuvvete dayanamayan Tunus sancakbeyi Ramazan Paşa, Kayruvan'a çekildi. Bu suretle Tunus yeniden İspanyolların eline geçmiş oldu (Ekim 1573). Don Juan, buradan ayrılmadan önce Tunus hükümdarlığına kendi hâkimiyetinden çıkmayacak olan Mevlay Mehmed'i geçirerek onu muhafaza etmek için sekiz bin İspanyol'u Tunus'ta bıraktı. Bu durum üzerine buranın tekrar Osmanlı sınırlarına dâhil edilmesi için Sinan Paşa ve Kılıç Ali Paşa serdâr olarak tayin edilir. Üç yüz miktar gemi ve kırk bin kişilik kara kuvvetiyle Tunus üzerine gidilmiştir. Bir çok yer hâkimiyet altına alındıktan sonra, 37 günlük bir kuşatma sonrasında Halk'ül-vâd kalesininde ele geçirilmesiyle, Tunus zapt edilir (1574). Buranın Osmanlı

İmparatorluğu Tarihi, Yeditepe Yayınları. C.3, İstanbul 2005, s 137; Bostan ve Özbaran, *Türk Denizcilik Tarihi,* s.195.

[21] Johann Wilhelm **Zinkeisen**, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Yeditepe Yayınları, c.2, İstanbul 2011, s.669.

[22]Emecen, "Selim II", *DİA,* s. 417.

Devletine katılmasıyla, Tunus kalesi tamir ettirilmiş ve Tunus beylerbeylik haline getirilerek Ramazan Paşa'ya verildi.[23]

İnebahtı Deniz Savaşı Katolik Hristiyan dünyasının son büyük Haçlı seferidir, kalıcı sonuçları olmayan geçici bir zafer niteliği taşımaktadır. Çünkü Kutsal İttifak'ın asıl amacı olan Kıbrıs Osmanlılardan geri alınamadığı gibi Venedik çok geçmeden yeni bir ahidnâme ile (1573) dostluk kurmak, Kıbrıs için savaş tazminatı vermek ve Zenta adası için ödediği haracı arttırmak zorunda kalmıştır. Yeniden inşa edilen ve kısa sürede Akdeniz'e açılan Osmanlı donanması, karşısında mukabele edecek bir donanma bulamamış, ayrıca Tunus tamamen fethedilmiştir (1574). II. Selim Döneminde gerçekleşen Kıbrıs ve Tunus hadiseleriyle Akdeniz üzerindeki üstünlük tekrar sağlanmış olmakla beraber İnebahtı Deniz Savaşı, XV. yüzyıldan beri Hristiyan Avrupa'da var olan Türkler'in yenilmezliği efsanesini yıkmıştır.[24]

[23] İsmail Hakkı **Uzunçarşılı**, *Osmanlı Tarihi*, TTK, C.3 1. Kısım, Ankara 1988, s. 29-30; Cezar, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1255-1261. **Mustafa Nuri Paşa**, *Netayic'ül-Vukuat C. I-II*, Hazırlayan Neşet Çağatay, TTK, Ankara 1992, s. 112.
[24] Bostan, "İnebahtı Deniz Savaşı", *DİA*, s. 288-289.

II.BÖLÜM

2. Mühimme Defterinin Değerlendirilmesi

2.1. Defterin Şekli Özellikleri

2.1.1. Fiziki Özellikleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, A. DVN. MHM. d 024 şeklinde tasniflendirilmiş *24 Numaralı Mühimme Defteri* isimle kayıtlı olan defterin1-80 sayfaları arası çalışılmıştır.

Defter ciltli ve ebrusuz olup toplam 343 sayfadan oluşmaktadır. Sayfa usulü ile tasniflenmiştir. 30cm x 19cm ebadındadır. Defter sarımtırak beyaz olup bazı sayfalarda mürekkebin dağılması sonucu siyahlaşmış alanlar mevcuttur.[25] Dağılan mürekkep okumayı güçleştirmiştir ve hatta yer yer mümkün kılmamıştır.

Defterde genelde aynı yazı tipi kullanılmış olup, Divani yazı tipi kullanan katiplerin yer yer değiştiği görülmektedir. Defterin her bir sayfası için ortalama hüküm sayısı vermek mümkün değildir. Keza her hüküm farklı uzunlukta olup bazıları 2 satır bazıları ise 2 sayfayı bulabilmektedir. Sayfa altında az yer kalmış ise genellikle sayfa sonundaki hükümler eğik yazılmıştır.[26] Sayfaya sığdırılmak için kullanılan bu eğik yazı tipi okumayı hayli güçleştirmiştir.

[25] Başbakanlık Osmanlı Arşivi, A. DVN. MHM. d 024, s. 66, hüküm 178.
[26] Hüküm 2

Bazı hükümlere daha sonradan ekleme yapıldığını, sayfa yanlarına bir şerit çekilerek eklenen yazılardan anlaşılmaktadır.[27] Sayfa yanlarına yazılan bu yazılar transkribsiyonda dipnot olarak belirtilmiştir.

Hükümlerin bazı satırlarında üzeri çizili kelimeler ve satırlarla karşılşılmıştır. Bu kelimeler transkribsiyonda dipnotta belirtilmiştir.

Bazı hükümlerde bazı kelime ve satırlar çift yazılmış ve bazı hükümler kendi içinde çeliştiği olmuştur. Mesela 150 nolu hükümde 130 mevâciblü diye başlayan belgede 135 mevâciblü diye devam ettirerek kendi içinde çeliştiği görülmüştür.

156 numaralı hüküm,Tunus ayanından Şeyh Ali'ye gönderilen Arapça bir mektuptur.

2.1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikler

Defterde bulunan hükümler ferman ve nâmelerin bir suretleri niteliğindedir ve fermanlar ve nâmeler belirli unsurları bünyesinde ihtiva eder. Dibace denilen birinci bölümde davet, tuğra, unvan, elkab ve dua olmak üzere beş unsur vardır. Vesikanın asıl metin bölümü nakil, iblağ, emir unsurlarından meydana gelir. Hatime bölümünde ise vesikanın sonunu bağlayan unsurlar olup, duruma göre te'kit, te'yit, tehdit, lanet ve yemin unsurlarından biri veya bir kaçını içerir.[28] Bu unsurlar ile ilgili defterden örnekler verilecek olunursa;

Defterdeki hükümlerin başında; hükmün kimin tarafından ulaştırılacağı bazen yanında tarihiyle yazılmıştır. "*Kethüdâsına verildi*"[29], "*Sahiblerine verildi Fi 11 şevval sene 982*",[30]"*Balıkçı Sinan Çavuşa verildi Fi 9 Zi'l-ka'de*"[31], "*Kapudan Kethüdâsına verildi*

[27] Hüküm 1
[28] Ali **Aktan,***Osmanlı Paleografyası ve Siyasi Yazışmaları*, Osmanlılar İlim ve İrfan Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, s.76-77.
[29] Hüküm 19
[30] Hüküm 24
[31] Hüküm 25

Fi 15 Zi'l-ka'de"[32]*, "Hersek nazırının ademisi Pir Kalender'e verildi Fi 10 Zi'l-ka'de sene 981"*[33].

Hükümler genellikle hükmün yollandığı makamlara hitap ederek ve kimegönderildiğini bildiren hitap cümleleriyle başlanmaktadır.Devamında hükmün kime yazıldığı yer ve makamı gösterilerek belirtilmiştir*: "Anadolu Beylerbeyisine hüküm ki"*[34]*, "Diyarbekir Beylerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki"*[35]*, "Zağarcılarım Başı Mustafa'ya hüküm ki"*[36]*, "Semendire Beyine ve Kâdılarına hüküm ki"*[37]*, "Bolu Beyine ve Yenice ve Yedi divan kâdılarına hüküm ki"*[38]*, "Biga sancağı muharriri Kâdı Ramazan'a hüküm ki"*[39].

Bu kısım yazılırken mevki ve sınıfa göre farklılık gösteren; *"edamallahû Teala, iclâlehû, edamallahû Teala ulüvvuhûm, dâme izzihû, dâme ikbaluhû, dâme uluvvuhû, zîde fazluhû ve zîde kadruhû"* gibi dua kalıpları kullanılmıştır.

Dua kalıplarından sonra asıl konuya girilip hükmün yazılış sebebi izah edilmiştir. Bu bölüm yazılırken de; ―*mektup gönderüp*veya ―*âdem gönderüp*, ayrıca lüzumuna göre; ―*hâliya* veyâhud ile ―*bundan akdem* veya ―*bundan evvel* gibi ibareler uygun şekilde kullanılmıştır. Son olarak da emir kısmına ―*buyurdum ki* diyerek geçilmiş, tehdit ve uyarılar yazılarak hükümler tamamlanmıştır: *"bu bâbda beyân olunan özrünüz asla mesmû' ve makbul olmak ihtimali olmayub envâ-ı 'ıtâba mazhar olursun"*[40]*, "ve hıfz u himâyetinde ve yanında ot yakmayub kemâl-i basiret üzere olmakda gereği gibi tenbih ve te'kid eyleyesiz"*[41]*, "Şöyle ki taht-ı kazândan küffâra ve harice bal mumu vesâir memnu' olan meta' verildiği istimâ' oluna özrün kabul olmak ihtimali yoktur ana göre mukayyed olasın"*[42].

[32] Hüküm 32
[33] Hüküm 43
[34] Hüküm 18
[35] Hüküm 21
[36] Hüküm 157
[37] Hüküm 44
[38] Hüküm 46
[39] Hüküm 47
[40] Hüküm 1
[41] Hüküm 2
[42] Hüküm 49

Defterde yazılan bir hükmün ―*bir sureti* ifadesiyle aynı hükmün başka bir yere ve makama yazıldığını görülmektedir.Bazı hükümlerde görülen―*bu dahi*ibaresi mevcut hükmün bir önceki hükümle alakalı olduğunu belirtmektedir.

24 numaralı defterin transkripsiyonunda, bazı işaretlemelere gidilmiştir. Boş bırakılanyer ve kişi adları için ( ), okunan fakat doğruluğundan emin olunmayan kelimeler için (?),okunamayan kelimeler için (...), silik olan kısımlar için (silik), yazıldığı halde üzeri çizilenveya karalanmış olan kelimeler için (üzeri çizili kelimler), işaretleri kullanılmıştır. Ayrıca hüküm numaralarının önünde hangi sayfada olduğunu belirten"{}" kullanılmıştır.

2.2.Defterin Muhtevası

Çalışma konusunu oluşturan 24 numaralı mühime defterinin 1-80 sayfaları arası II. Selim Dönemi 1574 yılını ihtiva etmektedir. Bu dönemde muhtelif olaylar vuku bulmuş olup, defter içinde hayli çeşitli konularda yazılmış fermanlara rastlanmıştır. Tunus üzerine yapılacak sefer için donanmanın hazırlığıyla ilgili fermanlara sıkça rastlanmıştır. Tunus seferi ile ilgili detaylara da ulaşılmıştır. İdarecilerler ilgili yer almış konulara değindik, ta'yin, terfi, azl… gibi. Özellikle valide Sultanın vakıflarıyla ve Haremeyn-i Şerifeyn ile ilgili hükümlere de yer verilmiştir. Yine ordu için kullanılan gühercilenin temini ve hazırlanışı konusunda bilgiler içermektedir. Suçluların cezalandırılması, yapılan imar faaliyetleri de defterde hükümlerde karşılaşılan diğer konulardır. Konuları sınıflandırıp ilgili hükümler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

2.2.1. Donanma ile İlgili Hükümler

Tunus üzerine yapılacak sefer için donanma ihtiyaçlarının giderilmesine binaen çeşitli hazırlıklar yapılmıştır. Güherçile (barut yapımında kullanılan madde), barut, peksimed temini; bir kısmı Cingâne ve Gurbet taifesinden bir kısmı cezalılardan oluşan kürekçi taifesi; sefere katılacak beyler ve askerleri ile ilgili hükümler sıkça defterde zikredilmiştir.

-Donanmanın çıkması yakın olduğundan, Budun'dan Semendire'ye gönderilmesi emredilen üç bin kantar barutun hemen gönderilmesi hakkında.[43]

-Van tevabinde olan gühercilenin ihrâcına mültezim olan Hacı çavuştan 800 kantar fazlası ile ve bazı kanun dahilinde iltizama talib olan Ahmed Çavuşla teklifi araştırılarak mîrîye hangisi faydeli ise bildirilmesi hakkında.[44]

-İçel'de gühercile toprağı bulunduğu bildirilmekle tahkik edüp ziyâde gühercile ihrâcına müsaade olup olmadığının bildirilmesi hakkında.[45]

-Aksaray ve Ürgüp gühercile kârhânelerinde çalışan müsellemler ve hisar erleri derya seferine emr olunmuş ise de gühercile işinin sekteye uğrayacağı bildirilmiş olup kârhânelerde hizmet eylemeleri hakkında.[46]

-Donanma içün yarar yiğitlerden gönüllü cenkci kaydetmeleri için Bazar yerlerinde ilan edip ve sancak askerleriyle beraber donanma gemilerine girmeleri hakkında.[47]

-Donanma için beş bin çuval ve 15 bin şibke tedârik olunup donanma gelince teslim edilmesi hakkında.[48]

-Çaşnigirlerden Mustafa'nın tahrir ettiği Çingenelerden beş nefer de bir neferini kürekci ayırıp hisar erleri muhafazasında merkeze göndermesi ve ayrıca kürekci yazılmak isteyenlere peşinen bin akçe ve gemide peksimed ve erzak verileceği ve yazılmak isteyenlerin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.[49]

---

[43] Hüküm 2
[44] Hüküm 8
[45] Hüküm 50
[46] Hüküm 154
[47] Hüküm 12
[48] Hüküm 13
[49] Hüküm 94

-Donanmaya ta'yin olunan hisar erleri ile kavvası tamamen ihrâc edip nevruzdan önce İstanbul'a göndermesi ve kürd beylerinden ve aşiret ağalarından donanmaya ta'yin edilenleri de yola çıkarılması hakkında.[50]

-Derya seferine emr olunan beyler askeriyle ve tüfenk endaz hisar erleri ve kürekci taifesi 981 senesi Zi'l-hiccesinin 20. Gününe kadar emr olunan yerlerden gemileri girmeleri aksi takdirde hepsinin muattab olacağı ve Tire'de Cingânelerin iki neferinden birisi kürekci yazıldığı haber alınmakla beş neferde bir tanesinin kürekci alınması hakkında.[51]

-Donanma için yapılması emr olunan peksimedi güzelce pişirdüp arabalara yükledip Balçık İskelesine göndermesi hakkında.[52]

-Samsad Beyine hüküm, kendisi sancağı muhafazasında kalıp züema ve erbâb-ı tımarı alay beyleriyle Zi'l-hiccenin 20sine kadar İstanbul'a göndermesi hakkında.[53]

-Karlıili Beyine hüküm sancağı askeriyle donanmaya girmesi emr edilmiş olmakla Pazar yerlerinde dellallar çağırtıp gazaya hahişger gönüllü yiğitleri yazıp beraber gemilere girmesi hakkında.[54]

2.2.2.Tunus Seferi ile İlgili Hükümler

Tunus'un ilhakı II. Selim dönemi siyasi olaylarının önemlilerinden bir diğeridir. 1534 senesinde Barbaros Hayreddin Paşa'nın gayretiyle zabtedilip, Osmanlı hakimiyetine giren Tunus, II. Selim döneminde İspanyolların saldırısına uğramıştır. Bu durum üzerine buranın tekrar Osmanlı sınırlarına dâhil edilmesi için Sinan Paşa ve Kılıç Ali Paşa serdâr olarak tayin edilir. Üç yüz miktar gemi ve kırk bin kişilik kara kuvvetiyle Tunus üzerine gidilmiştir. Bir çok yer hâkimiyet altına alındıktan sonra, 37 günlük bir kuşatma sonrasında Halk'ül-vâd kalesinin de ele geçirilmesiyle, Tunus zapt edilir (1574). Buranın Osmanlı

[50] Hüküm 103
[51] Hüküm 163
[52] Hüküm 184
[53] Hüküm 178
[54] Hüküm 187

Devletine katılmasıyla, Tunus kalesi tamir ettirilmiş ve Tunus beylerbeylik haline getirilerek Ramazan Paşa'ya verildi.[55]

Defterde hükümlerde geçen en önemli hadise Tunus seferi ile ilgili olanlardır. Donanma ile ilgili hükümlerde bir nev'i Tunus seferine hazırlık sürecidir. Donanma ihtiyaçlarının giderilmesine yöneliktir. Bir de doğrudan Tunus seferi esnasında ve sürecinde gönderilen hükümler vardır ki onları da şöyle sıralanabilir:

-Tunus Beylerbeyisine hüküm, mektub gönderip Tunus'a düşmanın tecavüz ettiğini ve Şeyh Ali 3 bin atlı ile gelip hayli yardım eylediğini ve kaid Ramazan'ın çok gayret eylediğini bildirdiği cihetle Şeyh Ali'ye Arapça mektup ve hil'at ve kaid Ramazan'a Cezair-i Garb Beylerbeyliği ihsan olunduğu ve vezir Sinan Paşa donanma askerlerine serdar ta'yin olunup muharremde 300ü mütecaviz gemiyle o tarafa geleceği ve Halk'ül-vad ve sâir kalelerin tahsis edilmesi hakkında.[56]

-Cezayir(garb) Beylerbeyisine Ramazan Paşa'ya hüküm, Vezir Sinan Paşa donanma askerlerine serdar olup donanma ile o tarafa gönderildiği Tunus ve Trablusgarb Beylerbeyleri ile müttefikan Halk'ül-vad kalesine veyahud münasib olan yere taarruz edip yüz aklıkları göstermeleri ve sâbık Cezair-i Garb Beylerbeyisi Ahmed Paşa'nın emval ve eşyasına ve kadırgasına ve forse esirlerine müdahale edilmeyip donanmaya gönderilmesi ve bazı valiler tarafından ihdas olunan bidatlerin kaldırılması hakkında.[57]

-Rodos'un muhafazası lazım olmakla Rodos alay Beyisini sancak sipahileri ile adanın muhafazasına ta'yin etmesi hakkında.[58]

-Sâbıka Tunus sancağı Beyi olan kaaid Ramazan'a hüküm, hizmetine mükâfaten Cezayir-i Garb Beylerbeyliği ihsan olunup bir de hil'at gönderildiği ve sâbık Beylerbeyilerin aldıkları tahsisat ile vazifesine devam etmesi hakkında.[59]

---

[55] İsmail Hakkı **Uzunçarşılı**, *Osmanlı Tarihi*, TTK, C.3 1. Kısım, Ankara 1988, s. 29-30; Cezar, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1255-1261. **Mustafa Nuri Paşa**, *Netayic'ül-Vukuat C. I-II*, Hazırlayan Neşet Çağatay, TTK, Ankara 1992, s. 112.
[56] Hüküm 166
[57] Hüküm 168
[58] Hüküm 188

-Tunus Beylerbeyisine hüküm, Yanında olan askerler ile Kayrevan'da iken arabdan yazılan ulûfeli askerin bir kısmı kaçıp düşmana iltihak ettiği ve bunun üzerine dal kılıç olup bir uğurdan düşmana hücum edilmekle cümlesi kılıçdan geçirildiği bildirilmek Şeyh Ali'ye ve kendisine hil'atler gönderildiği ve üç yüz parça donanma ile Sinan Paşa serdar olarak o tarafa gelmekde olduğu ve asker ve zahire tedârik ederek Tunus'a yahud münasip gördükleri yerlere hücum etmeleri hakkında.[60]

2.2.3.Yöneticiler ile İlgili Hükümler

Defterde, bulundukları yerlerin askeri ve idari yöneticisi olan kişilerle yaşanan sıkıntılar, kayıplar hakkında ve ta'yin, terfi durumlarıyla ilgili hükümler de yer almaktadır.

-Menufiye Şeyhi olan Süleyman mektub gönderip sâbık Şeyh'ül-arap allâm'ın isimleri yazılı olan adamları halka ve mâl-ı mîrîye zulmettiklerini bildirmiş olup teftiş edip zimmetlerinde olan malların tahsil edilmesi hakkında.[61]

-Karaman'a ta'yin olunan eski Erzurum Beylerbeyisi Murad Bey yolda vefat edip atlarını gönderilen damga ile damgalayıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.[62]

-Daha önce Antalya ve Kızılkaya kâdıları Kıbrıs'a adam sürmeye memur edinip bazılarından sürmemek için para aldıkları ve bazılarına bedel göndermeye müsaade edip para aldıkları bildirilmiş olup teftiş edip doğru ise aldıkları paraları sahiplerine iade etmeleri ve adaletten ayrılmamaları hakkında.[63]

-Diyarbekir Defterdârı Bali'ye hüküm, mükâfat olarak Haleb defterdarlığı tevcih olunduğu ve acele gidip vazifesini başlaması hakkında.[64]

---

[59] Hüküm 199
[60] Hüküm 206
[61] Hüküm 9
[62] Hüküm 14
[63] Hüküm 25
[64] Hüküm 61

-Haleb Defterdârı Mustafa'ya hüküm, sadakatine mükafaten İstanbul'da Şıkk-ı Sani defterdarlığı ihsan olunduğu ve acele gelip işine başlaması hakkında.[65]

-Boğdan'da hizmet vaki olup Bender Beyi Hasan Bey Serdar ta'yin olunmakla Silitsre'nin züema ve erbâb-ı tımarı üç gün zarfında çıkıp Hasan Beyin yanına varmaları hakkında.[66]

-Vezir Sinan Paşa ile donanmaya giren İhşa sancağı Zaimlerinden korucu Mehmed gönüllülere baş ve buğ ta'yin olunduğu havaslı yiğitlerin teşvik edilerek gönüllü yazılmaları hakkında.[67]

2.2.4.Suçlular ve Cezaları ile İlgili Hükümler

Osmanlı Devleti'nde düzeni sağlamak için suçlulara çeşitli cezalar verilmiştir. Herhangi bir suça bulaşmış olan mücrim, kadı tarafından yargılanıp, hukukun kaidelerine göre hak ettiği cezaya çarptırıldı. Cezayı ifa etme görevi ise o bölgede bulunan askeri ve idari otoriteye aitti. Verilen cezalar arasında ise küreğe konulma, hapsedilme, siyaset, sürgün, görevden azl edilme gibi cezalar bulunmaktadır. Bunlar ile ilgili hükümler ise şöyledir:

-Kırkkilise Beyi mektubunda havassı Mahmud Paşa kazası karyelerinden yol kesip adam soyduklarını bildirmiş olup fesad taifesini her nerde bulunursa tedib etmesi hakkında.[68]

-İsa nam kimsenin müzevir ve yalan şahidi olduğu bildirilmiş olup teftiş edilip doğru ise küreğe konulmak için merkeze gönderilmesi hakkında.[69]

-Kaya Bey urbanı Bağdad'a gidip Hile ve Bağdad kulları ile cenk ettikleri bildirilmiş olup ehl-i fesadın mutlaka ele getirilip cezalandırılmaları hakkında.[70]

---

[65] Hüküm 62
[66] Hüküm 134
[67] Hüküm 135
[68] Hüküm 11
[69] Hüküm 16
[70] Hüküm 20

-Donanmaya kürekci lazım olmakla suçları sabitlenmiş suçluları orada olan kadırgalara kürekci vermesi hakkında.[71]

-Seferihisar medresesi müderrisi Resul iki öğrencisi ile Anadolu Beylerbeyisi Cafer Paşa'nın adamları üzerine hücum edip, birini öldürdüğü ve bir kaçını yaraladığı bildirilmiş olup müebbed ile habsedilmesi hakkında.[72]

-Seferihisar'da 17 akçe yevmiye ile müderris olan Deli Kâdı olarak anılan Mevlana Resul'un bir çok zulmü bildirilmiş olup ve Baba Ahmed oğlu nam kimsenin sürülerle koyunlarını ve parasını zabt ettiği ve üzerinde mal-ı mîrî bulunduğu haber verilip tahkim edip üzerinde olan ve Baba Ahmed oğlundan alınan malın tahsil edilmesi hakkında.[73]

-Budaközü nahiyesinde üç bin akçe tımara mutasarrıf olan Musa'nın bıçak çekip adam dövdüğü ve mahkemeyi basıp naibi yaraladığı haber verilmekle teftiş edip tahakkuk ederse tımarı alınıp habsedilmesi ve bildirilmesi hakkında.[74]

2.2.5.İmar Faaliyetleri ile İlgili Hükümler

Çalışmaya konu olan dönem içerisinde birçok imar faaliyeti gerçekleşmiş olup bunlarla yer yer hükümlerde karşılaşılmıştır.

-Kosta nam mimar kulelerin bakımı ve yapılması gerekenler için Ayamavra kalesine gönderilmiş olup emr edilenleri yapıp bazı caniblerin yapılması için taş ve kireç gerekli olduğunun bildirilmesi hakkında.[75]

Ş-ehr-i zole tabi Gülanber kalesinin iç anbarı ile Baban kalesinin tamirine gerekli kereste ve neccar ve ırgadları tedârik edip göndermesi hakkında.[76]

---

[71] Hüküm 32
[72] Hüküm 63
[73] Hüküm 69
[74] Hüküm 119
[75] Hüküm 71
[76] Hüküm 92

-Mîrî inşaate yarayan mermer nereye zuhur ederse gönderilen Pavli kalfa marifetiyle mîrî için zabt edilmesi hakkında.[77]

-İskenderiye'de dökülecek toplar ikmal edilince Ohri'de bina olunan İşem kalesine iki darbzen göndermesi hakkında.[78]

-Hamideli piyadelerinin evvelki nöbetlisi olan 592 nefer Edirne'deki imaret binasına ta'yin edilmişler ise de orada adama ihtiyaç olmadığı bildirilmekle Ayasofya tamiri içün İstanbul'a gelmeleri hakkında.[79]

2.2.6. Çingeneler ile İlgili Hükümler

Defterde oldukça fazla karşılaşılan bir diğer konu ise Gurbet ve Cingâne taifesidir. Özellikle sefer zamanlarında küreğe duyulan ihtiyaca binaen bu taifeden defterde yer yer bahsedilmektedir.

Daha çok İstanbul'da ve Rumeli eyaletinde oturan Çingeneler için bir sancak itibar olunmuştur. Beylerine Çingene Beyi, Çingene Sancağı Beyi ya da Mir-i Kıptiyan denirdi. Çingenelerin Müslümanları her hane basına yılda 22 akçe, evli olmayan oğullar yılda 22 akçe, Müslüman olmayan Çingeneler ise yılda 25 akçe vergi verirlerdi. Cürüm, cinayet ve arusiye vergilerini diğer reâyâ gibi öderler ancak tekalif ve avarızdan muaftılar. Çingenelerin göçebe olanlarının hangi kazalarda dolaşacakları tesbit olunmuş olup hiçbiri cemaatini terk edemez, terk ederse yakalanıp kabilesine teslim olunurdu. Müslüman Çingeneler ile Müslüman olmayanlar bir arada tutulmaz beraber yaşamalarına izin verilmezdi. Bir kısmı müsellem cinsindendi ve ellerinde beratları olup sefer zamanı hizmetle mükelleftiler. Sefer zamanı Çingene beyi, sancak beyi rütbesinde olup sancağı dahilindeki Çingenelerden vergilerini tasarruf ederdi.[80]

-…Yanya kazâsına tâbi' olan Kapunkafiri nâm karye Cingânesi yol kesüb hâliya Mustafa Paşa sipahinin Domalı evlad nâm zımmiye sıla koyun alıb giderken karye-i

[77] Hüküm 142
[78] Hüküm 151
[79] Hüküm 182
[80] Midhad **Sertoğlu,** *Osmanlı Tarih Lügatı, "Çingene Sancağı",* Enderun Kitabevi, İstanbul 1986, s. 75.

mezbûre Cingânesi mezbûr çobanın yoluna inüb sizi rencide etmelüler deyu evvela otuz akçesin alub rahtlarını almayub sonra 1060 akçesin ve altı âlâ koyunu vesâir esbabını alub ve Edirne kazâsına tâbi' Mirali nâm karye ahalisinden Kara Hüseyin nâm nefer araba ile Kırk Kilise'ye giderken yolun basub arabasında olan esbabını yağma idüb ve Kırk Kilise'de mütemekkin olan Süleyman nâm Yahudi Edirne'den esbab getürmek yoluna varub bazı düşman esbabını alub ve kendüsünü döğüb ve silahdar nâm beyin ev basub bir ademin mecruh idüb daima bu vechile şiddet ve fesâdlardan hâli olmayub ziyâde zulm ettüklerin bildürüb ol bâbda hükm-i şerifim verilmesin taleb eylemesin buyurdum ki…[81]

- …Dulkadiriye'de olan Gurbet ve Cingâne taifesinden kürekci yazılmak emr olunup zaim İlyas muharrir ve mübaşir ta'yin olunup kendisi o taifenin ehl-i vukufu olmakla beraber tahrir edip nevruzdan önce İstanbul'a gönderilmesi hakkında.[82]

- …memâlik-i mahrûseden kürekci mühimi içün tahriri ferman olunan Gurbet ve Çengiyan ve Cingâne taifesi dahi emr-i şerîf-i sâbıkım üzere ele girüb yazılduklarınca yüz ve yüz elli nefer erişdikce yarar ademlere koşturub ale'l-ittisal İstanbul'a irsâl ettürüb ve kürekci ihrâcı ferman olunan yerlerin kâdılarına muttasıl ademler gönderüb muhkem (...) ettüresin ki kürekcilerin muaccelen ihrâç eyleyüb ve avarız cem'i emr olunan kâdılar dahi avarızların ale't-tâcil cem' ettürüb memur oldukları mahale getürüb teslim ideler.[83]

-Vilâyet-i Rumelinde Cingâne tahriri ferman olunan yerlerin Kâdılarına hüküm ki:

Haliyâ Cingâne tahriri ferman olunub dergâh-ı mu'allâm çaşigirlerinden olan Mustafa mektûb gönderüb kendüye emr-i şerîfim varid olub Cingâne tahriri ne mertebeye varmıştır yazılanları muaccelen irsâl eyleyesin deyu ferman olunub mah-ı Receb'in onunda tahrire mübâşeret olunub İstanbul ve Filibe kalemi tamam olub Siros ve Sofya ve Gragoryaya tâbi' olan kâdılıklar kalub şimdiye değin 5907 nefer Cingâne tahriri olunub her beş neferi bir kürekci vermek içün ademler gönderilüb ankarib-i ta'yin olunub kürekcileri ikişer aylık ulûfeleriyle irsâl olunurlar deyu arz idüb lakin Donanmâ-yı Hümâyûnumum deryâya çıkacak zamanı ziyâde karib olub kürekci bâbında

[81] Hüküm 11
[82] Hüküm 93
[83] Hüküm 100

kemâl-i müzâyaka olunmağın şimdiye değin yazılan Cingânelerin ferman olunan kürekcileri muaccelen gönderilmesin emr idüb buyurdum ki…[84]

-…eğer umerâya ve eğer kuzata muhkem tenbih eyleyesin ki askeri ve kürekci ve Cingâne ve Gurbet taifesi ve hisar erlerini ve bi'l-cümle Donanmâ-yı Hümâyûnuma ta'yin olunan tevaif her kimler ise tarih-i mezbûrda memur oldukları mahallerde hazır bulunub gemilere tevakkuf lazım gelmeye Tire'de hükkam(?) varmış iki neferden birini yazdılar deyu i'lâm olundu. Zikr olunan Cingâne 15 neferden biri yazdırub hisar erenleriyle yarar ademlere koşub südde-i saâdetime gönderesin ve koşub gönderdiğin ademlere tenbih eyleyesin ki Cingânelerin onat-ı zabt eyleyüb yolda fesâd eylemek ihmâli olmaya.[85]

-Donanmâ-yı Hümâyûnum içün Cingâneler tahriri ferman olundukda taht-ı kazânızda 36 nefer Cingâne hîn-i tahrirde Anadolu caniblerinden perakende bulunmağla tahrir olunmayub haric ez-defter kalub bi'l-fiil yerlü yerine geldikleri i'lâm olunmağın esamileri ile defter olunub sana gönderildi. Buyurdum ki vardukda te'hîr etmeyüb eğer gönderilen defterde esamisi mukayyed olan Cingânelerden ve eğer bunlardan mâ-adâ haric ez-defter kalan Cingâne ve haymanelerdir beş neferden bir adem yazub nöbet ile Donanmâ-yı Hümâyûnuma dahil olmak üzere esamileri ile defter idüb ve cem'aat başlarından yarar kefillere virüb bir sureti südde-i saâdetime gönderüb ve bir sureti anda sicill-i mahfuza kayd eyleyesin ki…[86]

-Taht-ı kazânda kürekci tahrir olan Cingâne taifesinden 12 nefer kürekci tahrir olunmuş iken naibin olan kimesne bunlar oturduğu yere raiyyet kayd olunmuştur deyu halas ettüğü i'lâm olundu. İmdi Cingâne kimesne raiyyet olmaz eğer havass-ı hümâyûnda ve eğer züema ve erbâb-ı tımarlarında ve evkaf ve emlakda her kanda sakin olur ise tuttukları yerin öşrün virdükten sonra ispençe ve harac-ı mîrînindir. Toprağa raiyyet yazılsa dahi hilâf-ı kanundur. Amel olunmaz. Buyurdum ki vusûl buldukda mezkûr naib ihzâr idüb ol halas ettükleri Cingâneler her kanda ise buldurub emr-i sâbıka üzere muaccelen südde-i saâdetime gönderesiz. Şöyle ki mezkûrları bulmayub gayb ederlerse naib-i mezbûru kayd u bend ile gönderesin ki küreğe koşula ve min ba'd vech-i meşruh üzere sakin oldukları yerde raiyyet kayd olunduklarına amel etmeyüb hükm-i sâbıka

[84] Hüküm 111
[85] Hüküm 163
[86] Hüküm 180

mûcebince ihrâç idüb gönderesin. Cingâneyi ele virmeyüb mani' olanlar kimler ise isimleriyle yazub arz eyleyesin ki haklarından geline.[87]

2.2.7.Muhtelif Konular ile İlgili Hükümler

Belirli bir başlığa konmaksızın muhtelif konular ile ilgili de bir çok hüküm defterde yer almıştır. Bunlar arasında Valide Sultanın evkafı, halk arasında yaşanan sıkıntılar, yağmur duasına çıkılması gibi çeşitli konularla ilgili hükümler vardır.

-Merhume valide sultan Hürrem Sultanın Mekke ve Medine fukarasına tahsis ettiği buğdayların vakti ve zamanı ile gönderilmesi ve gemilerin alacağından fazla yükletilmemesi hakkında.[88]

-Valide sultanın Mısır'daki evkafı için Süveyş'de bir gemi yapılması gerek olup gemiye lazım olan kerestenin parasıyla vakıf mütevellisine verilmesi hakkında.[89]

-Bursa Kâdısına hüküm, 30-40 seneden beri Bursa çarşısında dükkanları olan Yahudileri, mescide yakındır diyerek dükkanlarından çıkarmaya hüküm ettiği bildirilmekle böyle yolsuz iş etmeyip kimsenin dükkanına müdahale ettirmemesi hakkında.[90]

-Yağmura ziyâde ihtiyaç olunduğundan Nisan ayında bütün ulema ve mekteb çocukları ile yağmur duasına çıkılması hakkında.[91]

-Vılçıtrın Beyi mektub gönderüp Hüsrev nam zımmi Kilis'den hür bir kâdını kandırıp Üsküp'e getirip orada satmak murad ettikde mesele anlaşılıp hatun Üsküp voyvodasına emanet konulduğunu ve voyvoda hatunu serbest bıraktığını bildirmekle hatunu ve

[87] Hüküm 202
[88] Hüküm 1
[89] Hüküm 95
[90] Hüküm 24
[91] Hüküm 197

Hüsrev'i bulup ve voyvodadan meseleyi tahkik edip hatunu bir mutemed adama emanet koyarak Hüsrev'i haps etmesi ve tahkikata neticesini bildirmesi hakkında.[92]

-Mektûb gönderüb küffâr tarafından yarar dil alub kendün bizzat âsitâne-i saâdetime gelüb taallükatın ol tarafa geçürmek bâbında emr-i şerîfim verilmesin deyu defa dil getürdüğün bildirmişsin. İmdi getirdiğün dilin anda iken cem' ihbarın ve takririn yazub maan götürmek gerek idin. Ol dil yolda mürd olub südde-i saâdetime gelmek müyesser olmamıştır buyurdum ki, vusûl buldukda asla tevakkuf etmeyub inayet-i hak celle ve âlâ ile tekrar yarar dil almağa ikdam idüb şöyle ki müyesser olub alacağın dili bizzat dergâh-ı mu'allâma getürüb arz eyledüğün üzere müteallakatın ol tarafa göçüresin.[93]

2.3. 24 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özeti

Hüküm 1

Mısır Beylerbeyisine ve Kâdısına

Merhûme valide sultan Hürrem Sultanın Mekke ve Medine fukarasına tahsis ettiği buğdayların vakti ve zamanı ile gönderilmesi ve gemilerin alacağından fazla yükletilmemesi hakkında.

Hüküm 2

Budun Beylerbeyisine

Donanmanın çıkması yakın olduğundan, Budun'dan Semendire'ye gönderilmesi emredilen üç bin kantar barutun hemen gönderilmesi hakkında.

Hüküm 3

Niğbolu ve Ruscuk Kâdılarına

Donanmaya lazım olan barutu, Semendire Beyi Ruscuk'a göndermiş olup oradan arabalara yükleyip İstanbul'a göndermesi hakkında.

(Bir sureti Varna Kâdısına: Mustafa Çavuş'un getireceği barutu İstanbul'a göndermesi hakkında.)

---

[92] Hüküm 204
[93] Hüküm 76

Hüküm 4

Varna Kâdısına

Belgrad'dan gönderilecek barut ile Mustafa Çavuş'un Budun'dan getireceği barutu gemilere yükleyip İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 5

Semendire Beyine

Mustafa Çavuş'un Budun'dan getireceği barut ile Belgrad'da mevcud olan barutu gemilere yükleyip Ruscuk'a göndermesi ve oradan da arabalara yükleyip göndermesi hakkında.

Hüküm 6

Draç ve İlbasan ve İşbat Kâdılarına

Bu yerler dağlık olduğundan, nefer ihrâcı mümkün olmamakta ve bedel alınması bildirildiği zaman bedelleri tahsil olunup gönderilmesi hakkında.

Hüküm7

Angili kasrı Kâdısına

Karlıili Beyi Mahmud Bey mektubunda memlekette tağun olduğundan kürekci ihrâcı kabil olmadığını bildirir. Mümkün ise kürekci ihrâcı değil ise bedel akçesi tahsil edilmesi hakkında.

Hüküm 8

Van Beylerbeyisine

Van tevabinde olan gühercilenin ihrâcına mültezim olan Hacı çavuştan 800 kantar fazlası ile ve bazı kanun dahilinde iltizama talib olan Ahmed Çavuşla teklifi araştırılarak mîrîye hangisi faydeli ise bildirilmesi hakkında.

Hüküm 9

Mısır Beylerbeyisine

Menufiye Şeyhi olan Süleyman mektub gönderip sâbık Şeyh'ül-arap allâm'ın isimleri yazılı olan adamları halka ve mâl-ı mîrîye zulmettiklerini bildirmiş olup teftiş edip zimmetlerinde olan malların tahsil edilmesi hakkında.

Hüküm 10

İskenderiye Kâdısına

Emr edilen kürekcilerin ihrâcı mümkün olmazsa bedelini tahsil edip İstanbul'a getirmesi hakkında.

(Birer sureti: İpek, Dukakin, Fizren, Elbasan, İstefe Kâdılarına)

Hüküm 11

Kırkkilise Beyine ve Kâdısına

Kırkkilise Beyi mektubunda havassı Mahmud Paşa kazası karyelerinden yol kesip adam soyduklarını bildirmiş olup fesad taifesini her nerde bulunursa tedib etmesi hakkında.

Hüküm 12

Rumelinde yalılarda vaki' olan Beylere

Donanma içün yarar yiğitlerden gönüllü cenkci kaydetmeleri için Bazar yerlerinde ilan edip ve sancak askerleriyle beraber donanma gemilerine girmeleri hakkında.

Hüküm 13

Cezayir-i garb Beylerbeyisine

Donanma için beş bin çuval ve 15 bin şibke tedârik olunup donanma gelince teslim edilmesi hakkında.

(Bir sureti: Trablusgarb Beylerbeyisine beş bin şibke ve bin kantar yapağı için)

Hüküm 14

Rum Beylerbeyisine

Karaman'a ta'yin olunan eski Erzurum Beylerbeyisi Murad Bey yolda vefat edip atlarını gönderilen damga ile damgalayıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 15

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına

Vezir Sinan Paşa Yemen seferine giderken beraber götürdüğü kulların orada mevcud olanlarını defter edip mezkûr tuğralı defteri Mısır hazinesine teslim etmiş olup o defterde ismi olmayanlara ulufe verilmemesi hakkında.

Hüküm 16

Devrek ve Eflakan Kâdılarına

İsa nam kimsenin müzevir ve yalan şahidi olduğu bildirilmiş olup teftiş edilip doğru ise küreğe konulmak için merkeze gönderilmesi hakkında.

Hüküm 17

Ahyolu ve Varna ve Hırsova ve Silistre ve Tekfurköyü ve Pravadi ve Karinabad ve Rus kasrı ve Yanbolu ve Nevahi-i Yanbolu ve Kızılağaç Yenicesi ve Gülsuret? ve Kırkkilise ve Pınarhisarı ve Vidin Kâdılarına

Kürekcilerin acele Behram çavuşa teslim edilmesi hakkında.

Hüküm 18

Anadolu Beylerbeyisine

Uşak'ta 3 bin akçe tımarla mutasarrıf olan Mehmed'in kötü niyetli işlerde olduğu bildirilmekte olup teftiş edilip doğru ise o yerden alakasını kesip Kıbrıs'a sürgün etmesi hakkında.

Hüküm 19

Karaman Beylerbeyisine

Karaman'a tabi Bayburt kazasında Parlak nam gence kötülük icra eden Mehmed ve Okçu nam kimleri alıkoymaya giden adamlarla savaşırken Mehmed cenkde vefat edip babası ve akrabası mezbûr Parlak akrabasına zulm eyledikleri bildirilmiş olup Mehmed'in ve Okçu'nun babalarının Kıbrıs'a sürgün edilmesi hakkında.

Hüküm 20

Ane Beyine

Kaya Bey urbanı Bağdad'a gidip Hile ve Bağdad kulları ile cenk ettikleri bildirilmiş olup ehl-i fesadın mutlaka ele getirilip cezalandırılmaları hakkında.

Hüküm 21

Diyarbekir Beylerbeyisine ve Defterdârına

Diyarbekir'e tabi müteaddid mukataaları iltizam edenlerin şartları üzere ve salyane kaydı def' olunarak talib olan züemadan Behram'a Erciş kalesi azap ağalığı ve azap

ağası olan Yahya'ya sancak beyliği verilmek şartıyla mukataalara talib olduğu ve ayrıca senede 200 kantar gühercile dahi teslim etmeyi taahhüt eylediği bildirilmiş olup evvel ki mültezimlerin müddedleri dolmuş olup Erciş azap ağasına bir sancak tevcih olunup mezbûr Behram ağada Erciş azap ağalığı ile mezbûr mukaataların iltizamı tevcih edilmesi hakkında.

Hüküm 22

Bir sureti Van Beylerbeyisine

Mukataatı taleb eden Behram'a şimdiden mukataatı iltizam ettirip bir sancak boş olup kullar ağası Yahya'ya sancak beyliği tevcih edilerek ondan boşalacak kul ağalığına Behram'ın inha edilmesi ve gühercilenin teksirine çalışılması hakkında.

Hüküm 23

Balis Beyine hüküm

Kışın Balis etrafında kışlayıp yaz gelince etraf vilâyetlere dağılan Arap aşiretlerini gürültüsüz Balis etrafınaa yerleşmek ve çift ve çubuk sahibi eylemek mümkün ise hâli ve harabe yerleri verip mamur ettirmesi hakkında.

Hüküm 24

Bursa Kâdısına

30-40 seneden beri Bursa çarşısında dükkanları olan Yahudileri, mescide yakındır diyerek dükkanlarından çıkarmaya hüküm ettiği bildirilmekle böyle yolsuz iş etmeyip kimsenin dükkanına müdahale ettirmemesi hakkında.

(Bir sureti Bursa Beyine)

Hüküm 25

Eğridir ve Antalya Kâdılarına

Daha önce Antalya ve Kızılkaya kâdıları Kıbrıs'a adam sürmeye memur edinip bazılarından sürmemek için para aldıkları ve bazılarına bedel göndermeye müsaade edip para aldıkları bildirilmiş olup teftiş edip doğru ise aldıkları paraları sahiplerine iade etmeleri ve adaletten ayrılmamaları hakkında.

Hüküm 26

Bağdad Beylerbeyisine

Basra'da bazı işler iltizam eden Bedran Beyin Bedir ve Ali ismindeki oğulları Bağdad'da habs edildiği bildirilmiş olup bunların Basra Beylerbeyisine gönderilmesi ve üzerlerinde olan mîrî akçanın orada tahsil edilmesi hakkında.

Hüküm 27

Çeşme Kâdısına

Seferihisar etrafında olan halk, sandallarını kaya altına getirmeyip hariçte bıraktıklarından Hıristiyanlar alıp küffara firar ettikleri bildirmiş olup kale altına demirlemeyen sandalların mîrî için zabt olunması hakkında.

Hüküm 28

Trabzon Beyine

Trabzon'da bulunan rençber gemilerine, Samsun'da hazırlanan zahire ve urganları İstanbul'a nakl için yükletip Samsun'a gönderilmesi hakkında.

(Bir sureti Batum Beyine)

Hüküm 29

Trablus Beyine

Bağdad ve Haleb'den gelen ve Trablus kalesinde ve burçlarda bulunan barutu kadırgalar ile varan Rodos Beyi Kaya Bey ve Sinan Reise teslim etmesi hakkında.

Hüküm 30

Kıbrıs Beylerbeyisine

İstanbul'dan kadırgalar ile gönderilen Sinan Reis ile Rodos Beyi Kaya Beye orada mevcud olan kendir ile barutun teslim edilmesi ve gönderilen çapa göre 500 aded gülle dahi verilmesi hakkında.

Hüküm 31

Rodos Beyine

Rodos'un 5 kadırgası ile İstanbul'dan Sinan Reis ile gönderilen 15 kadırga Trablus'a götürüp orada mevcud olan barutu aldıktan sonra Kıbrıs'ta olan barut ve kendiri alıp donanmaya vermesi ve Kıbrıs'tan gönderilen çap mûcebince 500 aded yuvalık dahi alması hakkında.

Hüküm 32

Azak Beyine

Donanmaya kürekci lazım olmakla suçları sabitlenmiş suçluları orada olan kadırgalara kürekci vermesi hakkında.

(Bir sureti Akkirman Beyine)

Hüküm 33

Kefe Beyine

Suçları sabitlenmiş suçluları küreğe koşup bir kadırgaya koyup ve yanlarına muhafızlar verip İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 34

Selanik Yörükleri Subaşısına

Yörüklerin bir nöbetlisini tüfenkleri ve ok ve yaylarıyla ihrâc ederek Koloz'a götürüp donanma oraya gelince donanmaya girmeleri hakkında.

Hüküm 35

Kıbrıs Beylerbeyisine

Kıbrıs'ta olan 2 kadırga adanın muhafazasına kifayet etmediği ve daha 2 kadırga gönderilmesi bildirilmiş ise de deryaya azim donanma çıkarılmak lazım olduğundan oraya kadırga gönderilemeyeceği ve mevcud kadırgalarla idare etmesi hakkında.

Hüküm 36

Karesi Beyine

Topal İlyas ile üç arkadaşının ve fesad taifenin sabit olan suçları sicil edilip kendileri ile beraber küreğe konulmak için İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 37

Van Beylerbeyisine

Van'a tabi Kâricgân / Gâvar nahiyelerinde birkaç yerde demir madeni zuhur edip işlenmeye talib olan Van kullarından Rıdvan ve arkadaşlarının istedikleri tamamen kabul olunarak kıyyeleri ayrı ayrı gösterilen 40 bin gülleyi bir senede işleyip mîrîye teslim etmeleri hakkında.

Hüküm 38

İçel Beyine

Deniz kenarında olan Akçakale ve Silifke ve Mamuriye kalelerinden başka kalelerde olan hisar erlerinin yarısını ihrâc edip tüfenkler ile donanmaya göndermesi hakkında.

Hüküm 39

Mora Beyine ve Anapoli Kâdısına

Anapoli kalesi Dizdârı Hamza'nın yerine gelen Hasan'a kalede mevcud barut ve silah vesâir mühimmatı ve hazineyi huzurlarında teslim ettirmeleri ve teslim olunan eşyanın defterini tanzim edip korumaları hakkında.

Hüküm 40

Kocaeli Beyine

Rumelinden bazı harami ve arnavud keferesi Kocaeli'ye geçip serbest tımarlara ve evkafa iltica ederek fesaddan uzak olmadıkları bildirilmiş olup her nerede bulunursa alıp suçu sabit olanları sicilleriyle merkeze göndermesi hakkında.

Hüküm 41

Tekeeli Beyine

Teke'nin züema ve erbâb-ı tımarı ve alay beyleriyle ve silahlarıyla İstanbul'a gelmeleri hakkında.

Hüküm 42

Antalya Dizdârına

Antalya Kâdısı ile Antalya Sancak Beyi görevinden alınmış olup teftişleri emr edilmiş, müfettiş gelinceye kadar kâdının ve beyin adamlarının kaleden dışarı çıkmasına müsaade edilmemesi.

Hüküm 43

Bosna Beyine

Şebenik ve Nertova ve Dobrovnik ve Nova iskelelerini iltizama tâlib olanlara verip memnu' olan at ve zahire ve silah ve kurşun ve pamuk ve balmumu ve sahtiyanın gitmesine müsaade olunmaması ve sof ve ibrişim ve karabiber ve yapağı ve kepe ve

peynir ve katran ve gön ve işlenmemiş koyun derisi çıkmasına müsaade olunup behercanlı sığırdan birer kuruş mîrî için alınarak onların da müruruna müsaade edilmesi hakkında.

(Birer sureti Hersek ve Kilis Beylerine)

Hüküm 44

Semendire Beyine ve Kâdılarına

Hersek reayası kendi iaşeleri için Semendire sancağından akçeler ile zahire almak istediklerinde mani olunmaması hakkında.

Hüküm 45

Kilis Beyine

İstanbul'da Venedik elçisi ve Balyosu ile konuşulduğu üzere Venedikliye haber gönderip üskokların denizden tecavüzlerinin men' edilmesi tenbih olunması hakkında.

Hüküm 46

Bolu Beyine ve Yenice ve Yedi divan Kâdılarına

Yenice kâdısının Mustafa namındaki naibi bir mescidi ahır edip ve pir kulu namında birinden 700 akçe aldığı şer'le sabit olarak naib Dersaadete getirildiğinde iftira olduğunu ifade etmiş, tekrar teftiş edip bildirmesi hakkında.

Hüküm 47

Biga sancağına muharriri Kâdı Ramazan'a

Evvelce de emr olunduğu vechile Biga sancağının icmallü hasslarından Biga Beyi Kasım Beye beratı mucibince verilmiş olan kalemleri ve zeameti ifraz etmeyip ve başkasına tevcih etmiş ise geri alıp muşârun ileyh Kasım Beye tevcih etmesi hakkında.

Hüküm 48

Filibe Kâdısına

Samako'dan gelen demirden 17 kantar ve sonra gelenden 31 kantar demir eksik gelmiş olup demirin ne suretle devecilere teslim edildiği ve eksik gelmesinin sebebi nedir bildirilmesi hakkında.

Hüküm 49

İzmir Kâdısına

İstanbul'da Şemi'hane mültezimi olan İshak nâm Yahudi bal mumuna ihtiyaç olduğunu bildirmiş olup oralarda bulunan ve hariçten gelen bal mumunun sahipleriyle İstanbul'a gönderilip sattırılması hakkında.

(Birer sureti Foça ve Yenice Foça Kâdılarına)

Hüküm 50

İçel Beyine

İçel'de gühercile toprağı bulunduğu bildirilmekle tahkik edüp ziyâde gühercile ihrâcına müsaade olup olmadığının bildirilmesi hakkında.

Hüküm 51

Kayseriye Kâdısına

Malikâne sahipleri sâir mütekaid sipahiler gibi iki senede bir gühercile hizmetine davet olunup her sene davet olunmaması hakkında.

Hüküm 52

Tımışvar Beylerbeyisine

Tımışvar defterdârı mektub gönderip Tımışvar'da 1827 kantar barut mevcud olduğunu bildirip fıçılara koyup Belgrad'a göndermesi hakkında.

Hüküm 53

Semendire Beyine Belgrad Kâdısına

Tımışvar'dan gelecek olan 1827 kantar barut ile Belgrad'da mevcud olan barutu gemilere yükleyip Ruscuk'a gönderilmeleri hakkında.

Hüküm 54

Ruscuk Kâdısına ve eminine

Fıçılarla Belgrad'dan gönderilecek barutu hemen arabalara yükletip Varna iskelesine gönderilmesi hakkında.

Hüküm 55

Varna Kâdısına

Belgrad'dan Ruscuk'a gönderilecek olan barut, Ruscuk'tan arabalara yüklenip Varna'ya gönderilmesi emr olunmakla hemen gemilere yükleyip İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 56

Şam Beylerbeyisine ve Şam'da vâki' olan kâdılara

Haleb ve Şam'da olan mısrıyyun evkafının mahsulünü toplamam için Ahmed nam nazır ta'yin olunduğu ve gönderildiği adamlara her vechile muavenet edilmesi hakkında.

Hüküm 57

Mısır Beylerbeyisine

Reşid ile İskenderiye arasında Engünam karyede vaktiyle Çerkez emirlerinden Kayıdbay bir cephane inşa ettirip, gelen hücumlarda halkın alıp düşmana karşı kullanması için içini silahla doldurmuş. Fakat Necmeddin ve bazı kimseler cephaneyi yıkıp silahları çaldıkları bildirmiş olup çalanları yakalayıp silahları meydana çıkarması hakkında.

Hüküm 58

Bergos Kâdısına

Donanmaya gönüllü yazılmak isteyen yiğitleri yazıp İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 59

Tımışvar Defterdârına

Mustafa nam kimse gelip Çanat sancağında havass-ı hümâyûndan iltizamında olan Dogre karyesinin 660 bin akçe bedeli iltizamına 100 bin akçe zam ile talib olduğu halde verilmediğini bildirmiş olup sağlam kefili alınıp verilmesi hakkında.

Hüküm 60

Haleb Beylerbeyisine

Haleb'de olan barutu Trablus iskelesine göndermesi ve Haleb defterdarı kapı defterdarlaığına ta'yin olunduğundan onun yerine Diyarbekir defterdarı ta'yin olunmuş olup yerine gelinceye kadar dikkat edilmesi hakkında.

Hüküm 61

Diyarbekir Defterdârı Bali'ye

Mükâfat olarak Haleb defterdarlığı tevcih olunduğu ve acele gidip vazifesini başlaması hakkında.

Hüküm 62

Haleb Defterdârı Mustafa'ya

Sadakatine mükafaten İstanbul'da Şıkk-ı Sani defterdarlığı ihsan olunduğu ve acele gelip işine başlaması hakkında.

Hüküm 63

Kütahya Kâdısına

Seferihisar medresesi müderrisi Resul iki öğrencisi ile Anadolu Beylerbeyisi Cafer Paşa'nın adamları üzerine hücum edip, birini öldürdüğü ve bir kaçını yaraladığı bildirilmiş olup müebbed ile habsedilmesi hakkında.

Hüküm 64

Diyarbekir Beylerbeyisine

Diyarbekir hazine defterdarlığına merkezde reisü'l-küttab olan Hızır Bey ta'yin edilmiş olup o gelinceye kadar maliye umuruna ve tahsilatına nezaret eylemesi hakkında.

Hüküm 65

Tımışvar Beylerbeyisine

Orada mevcud olan 1800 kantar barutu Belgrad kalesine gönderip Dizdâraa teslim etmesi hakkında.

Hüküm 66

Semendire Beyine ve Kâdısına

Tımışvar'dan gelecek olan 1800 kantar barutu hemen gemilere yükleyip Ruscuk'a göndermeleri hakkında.

Hüküm 67

İçel Beyine

Gühercile hizmetine ta'yin olunan sipahizadelerden Mut kazasından bazı kimselerin hizmete gelmedikleri bildirilmiş olup mazeretsiz hizmete getirilmeleri hakkında.

Hüküm 68

Van Beylerbeyisine

Van ve tevabiinde hasıl olan gühercileden üç senede 1200 kantar gühercile teslim etmek şartıyla mültezimi olan Hacı çavuşa mukabil diğer bir şahıs bazı şerait ile üç senede 2 bin kantar gühercile teslim etmeğe iltizama talib olduğunu bildirmiş olup tahkik edip faydalı olanı yazıp bildirmesi.

Hüküm 69

Anadolu Beylerbeyisine

Seferihisar'da 17 akçe yevmiye ile müderris olan Deli Kâdı olarak anılan Mevlana Resul'un bir çok zulmü bildirilmiş olup ve Baba Ahmed oğlu nam kimsenin sürülerle koyunlarını ve parasını zabt ettiği ve üzerinde mal-ı mîrî bulunduğu haber verilip tahkim edip üzerinde olan ve Baba Ahmed oğlundan alınan malın tahsil edilmesi hakkında.

Hüküm 70

Karaman Beylerbeyisine

Karaman'da bulunan emekli sipahi ve sipahizâdeler defter olunup her on nefere bir eşkinci hesabiyle gühercile hizmetine nöbetle ihrâc olunmaları ve küçük olanlara 18 yaşına kadar hizmet teklif edilmemesi ve bunlar ziraat ettikleri yerlerin öşürünü sahib-i arz sipahiye verip resm-i çift ve bennak ve caba bennak ve resm-i ganem resm-i kovan ve avarız teklif olunmaması ve beratları bu suretle verilmesi.

Hüküm 71

Karlı ili Beyi Mahmud Beye ve Ayamavra Kâdısına

Kosta nam mimar kulelerin bakımı ve yapılması gerekenler için Ayamavra kalesine gönderilmiş olup emr edilenleri yapıp bazı caniblerin yapılması için taş ve kireç gerekli olduğunun bildirilmesi hakkında.

Hüküm 72

Kırçova Kâdısına

Kırçova İshak Bey mescidinin imamı olan Halil halka borç para verüp köylünün vatanını terk etmesine sebeb olduğu bildirilmiş olup teftiş edip sabit olan suçunun bildirilmesi hakkında.

Hüküm 73

Rumeli Kâdıaskerine

Hâlâ yanında ihzariye hizmetindeki muhzırlar yeterli olmayıp yirmi nefer olması istendi ve muhzırlar 20 nefer olunca ziyâde kimseyi istihdam eylememesi husûsunda.

(Bir sureti Anadolu Kâdıaskerine)

Hüküm 74

Karamürsel Kâdısına

Zahireyi sürmek için gönderilen Hüseyin Çavuş Dil ile Samanlu arasında kayıb olduğu bildirilmiş olup gezdiği yerleri birer birer teftiş edip nerede kaybolduğunun meydana çıkarılması hakkında.

Hüküm 75

Anadolu Beylerbeyisine

Vilâyet dahilinde donanmaya girmesi emr olunan sancak beylerini züema ve erbâb-ı tımarı ile ihrâc ettirüp emr olunan iskelelere göndermesi ve kürekci ihrâcı için kâdılara baskı etmesi hakkında.

(Birer sureti: Karaman , Rum, Erzurum, Dulkadiriye Beylerbeylerine)

Hüküm 76

Avlonya azapları ağası olup gönüllüler Kapudanı olan Hasan'a

Küffardan alıp gönderdiği dil yolda vefat etmiş olup tekrar bir yarar dil alıp İstanbul'a kendisi getirmesi ve döndüğünde aile ferdlerinin o tarafa götürmesine izin vermediği hakkında.

Hüküm 77

Bağdad Beylerbeyisine

Bağdad'da olan barutu acele Trablus'a gönderilmesi ve barutu almak için gidecek kâdırgaların orada beklememesi hakkında.

Hüküm 78

Canbolat Beye

İhrâcı emr olunan kavvası acele Cebele Beyine gönderip onun Trablus'a göndermesi ve Trablus'a gidecek olan kadırgalara girmesi hakkında.

(Bir sureti Cebele Beyine, Kilis Beyi Canbolat'ın gönderceği kavvasları Trablus'a göndermesi hakkında)

Hüküm79

Mora Beyine

Anavarin kalesi için çerahor ihrâcında zulm edildiğini Korentos kâdısı mektubunda bildirmekte olup namuslu adamlar ta'yin edip halka zulm ettirmemesi hakkında.

Hüküm 80

Sivas'a varınca vaki olan kâdılara

İhracı emr olunan kürekcilere İstanbul'a girip teslim etmeleri hakkında.

(Birer sureti: Anadolu, Diyarbekir, Karaman Kâdılarına)

Hüküm 81

Anadolu'da Karadeniz yalılarında vaki olan kâdılara

İrsâli emr olunan peksimed, un ve arpanın hazır olanını rençber gemilerine navlun ile yükletip göndermeleri hakkında.

Hüküm 82

Niğbolu Beyine

Sancağının askeri ile hazır durup Akkirman Beyi Hasan'dan haber gelince hemen hareket etmesi hakkında.

(Bir sureti Silistre alay beyisine ve Vidin Beyine)

Hüküm 83

Niğbolu sancağında vaki olan kâdılara

İhracı emr olunan kürekcileri acele ihrâc edip emr olunan mahale göndermeleri hakkında

(Bir sureti Akkirman Beyine)

Hüküm 84

Cezayir Beylerbeyisine

Limni adasından devşirilen acemi oğlanları arasında önceki ismi Sotiri ve sonraki ismi Hızır olan çocuk esir düştükten sonra Rodos Beyi Kaya Beyin düşmandan aldığı kadırgada kürekte mîrî esirler arasında zincirle kürek çekdiğini yeniçeri ağası bildirmiştir. O çocuğu kürekten çıkarıp İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 85

İznikmid Kâdısına

Kundak tahtasına ihtiyaç olduğundan ücretle kestirilip iskeleye indirilmesi ve ne kadar tahta olup kaç gemi ile nakledileceğinin bildirilmesi hakkında.

Hüküm 86

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına

Şeyh'ül-arab Ömer oğlu Emir Ahmed ile Garbiye kaşifi Behram'ın mîrîye borçları var iken ellerindeki buğdayı tüccarlara olan borçlara karşılık vermişlerdir. Ancak mîrîye olan borçları daha öncelikli olduğundan tüccarlara borç karşılığı verilen buğdayların geri alınıp mîrîye olan borcun ödenmesi hakkında.

Hüküm 87

Siroz Kâdısına

Dur nam karye subaşısı ile halkı, Receb nam kimseye borçlu olup alacağını tahsil için gönderilen Kasım çavuşu darb ve hizmetkârını katl etmişlerdir. Bu işi yapanları ihzâr edip küreğe konulmak için merkeze gönderilmesi hakkında.

Hüküm 88

İştib Kâdısına

Kenan çavuş mektubunda Hüdaverdi kethüdanın halkın koyunlarını ve mallarını yağma ettiğini bildirmiş olup mezkûru ihzar edip aldığı malları iade ettirmesi ve sipahi ise habs edip bildirmesi hakkında.

Hüküm 89

Bosna Beyine

Sipahiler ile halk arasında vukû' bulan ihtilaflarda sipahilerin kanuna muhalif hareket ettikleri bildirilmiş olup kanun hükümleri beyân olunarak o suretle hareket edilmesi hakkında.

Hüküm 90

Vilâyet-i Dulkadiriye'de olan kâdılara ve Üzeyr muharriri zaim İlyas'a

Dulkadiriye'de bulunan Gurbet, Çengiyan ve Cingâne taifesinden kürekci yazılmak için onların ahvaline vakıf İmirza çavuş gönderilmiş olup kürekcileri yazıp Nevruzdan önce tersaneye göndermeleri hakkında.

Hüküm 91

Aydın Beyine

Aydın sancağının suhte ve kalita levendi eşkıyasından muhafaza edilmesi için kendisi sancakla kalıp züema ve erbâb-ı tımarı alay beyisi derya seferine gönderilmesi hakkında.

Hüküm 92

Kilas Beyine

Şehr-i zole tabi Gülanber kalesinin iç anbarı ile Baban kalesinin tamirine gerekli kereste ve neccar ve ırgadları tedârik edip göndermesi hakkında.

(Bu dahi bir sureti Sarucik Beyine, Orman Budak Beyine, Avar Beyine, Davdan Beyine, Karadağ Beyi İbrahim Beye, Kelas Beyi İbrahim Beye, Nava Beyi Yeni Beye, Paski Beyi Yasir Beye)

Hüküm 93

Dergâh-ı muallam çavuşlarından İmirza çavuşa

Dulkadiriye'de olan Gurbet ve Cingâne taifesinden kürekci yazılmak emr olunup zaim İlyas muharrir ve mübaşir ta'yin olunup kendisi o taifenin ehl-i vukufu olmakla beraber tahrir edip nevruzdan önce İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 94

Vize Beyine

Çaşnigirlerden Mustafa'nın tahrir etiği Çingenelerden beş nefer de bir neferini kürekci ayırıp hisar erleri muhafazasında merkeze göndermesi ve ayrıca kürekci yazılmak isteyenlere peşinen bin akçe ve gemide peksimed ve erzak verileceği ve yazılmak isteyenlerin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

(Bir sureti Kırkkilise Beyine)

Hüküm 95

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına

Valide sultanın Mısır'daki evkafı için Süveyş'de bir gemi yapılması gerek olup gemiye lazım olan kerestenin parasıyla vakıf mütevellisine verilmesi hakkında.

Hüküm 96

Karaman Beylerbeyisine

Karaman defteri çavuşlarının bir kısmı defterinde olmayup havalarında gezdiklerini çavuşlar kethüdası bildirmekle hizmette daim olan çavuşların defterini tanzim edip göndermesi hakkında.

Hüküm 97

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına

Önceden Said şeyhi olan Emir Ali'nin meşihati Yunus nam kimseye bütün iltizam ve bakayası ile devrolunduğu halde mîrîye borcu var diye habs edildiğini bildirmiş olup eğer başka bir suçu yok ise kefili alınıp mezkûr Yunus ile mürafaa' olabilmesi için serbest bırakılması hakkında.

Hüküm 98

Erdel Voyvodasına

Mektubunda Lehistan Krallığına seçilen Fransa Kralının küçük kardeşi Hanriko Bojik'den sonra Lehistan'a geleceği ve taç giymek merasimine kendisini davet eylediğini bildirmiş olup kendisinin Erdel'i boş bırakmasının uygun olmayacağından beylerden bir kaçını gönderip kendisi Erdel'de kalması hakkında.

Hüküm 99

Şam Beylerbeyisine ve Kâdısına

Şam-ı şerif mahkemesinde kâtib olan ibn-i Hattab hakkında pek çok şikayet olup ahvalini teftiş etmeleri ve suçu sabit olursa kitabetten alınıp gerekirse habsedilerek bildirilmesi hakkında.

Hüküm 100

Diyarbekir Beylerbeyisine

Vilâyetten istenilen züema ve erbâb-ı tımarın donanmaya girmek için nevruzdan öncеİstanbul'da bulunmaları ve kürekci tahriri emr olunan yerlerden yazılan kürekcilerin aynı zamanda merkeze gönderilmesi ve avarız toplanması emr olunan yerlerden vaktiyle toplanıp gönderilmesi hakkında.

(Bir sureti: Erzurum, Rum, Haleb, Karaman, Anadolu Beylerbeyisine ve Mehmed çavuşa)

Hüküm 101

Gurbet ve Çengiyan ve Cingâne tahririne memur olan zaim Hüseyin'e

Gurbet ve Çengiyan ve Cingâne taifesinden ne kadar kürekci yazıldığını bildirmesi ve yazılanları beklenmeyip yarar adamlarla İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 102

Adana Beyine

Sis ve Tarsus'a sancaklarından Kıbrıs'a sürülmesi ferman olunan hanelerden ne mikdarı sürülmüştür bildirilmesi hakkında.

Hüküm 103

Malatya Beyine

Donanmaya ta'yin olunan hisar erleri ile kavvası tamamen ihrâc edip nevruzdan önce İstanbul'a göndermesi ve kürd beylerinden ve aşiret ağalarından donanmaya ta'yin edilenleri de yola çıkarılması hakkında.

Hüküm 104

Karaman Beylerbeyisine Ereğli Kâdısına

İsancık karyesinden Seydi ve Ahmed nam kimseler Bor kazasında Emirşah'tan sahte şecere alup müteseyyid oldukları bildirilmekle tahkik edüp doğru ise mezbûrları ve şecerelerini merkeze göndermesi hakkında.

Hüküm 105

Rumeli Kâdılarına

Donanma bu sene her seneden önce denize çıkacağından ihrâcı emr olunan kürekcileri ihrâc edip göndermeleri hakkında.

Hüküm 106

Hırsova ve İbrail Kâdılarına

Silistre sipahileri Akkirman Beyinin yanına gitmek emr olunduğundan kâfi mikdarda at gemisi ve şayka İsakcı iskelesinde hazır etmeleri hakkında.

Hüküm 107

(Aynen)

Silistre ve Hırsova ve İbrail Dizdârlarına

İsakcı iskelesinden öte yakaya sipahiden başka kimse geçmemek için dergâh-ı muallam çavuşlarından İvaz ta'yin olunmuş olup varınca mezkûre istihdam için kifayet kadar hisar eri ta'yin edesiz.

Hüküm 108

Niğbolu ve Ruscuk Kâdılarına

Belgrad'dan gelecek barutu hiç bekletmeden arabalara yükleyerek Varna'ya göndermeleri veya kendileri veya muktedir naibleri beraber gönderilmesi hakkında.

Hüküm 109

Leh Kralına name-i hümâyûn

Boğdan Voyvodası Yuvan isyan ederek memleketten tahsil ettiği para ile Boğdan'dan firar ettiği fakat Moskof veya Beç'e gitmek için her taraf engellenmiş olup yalnız Lehistan'dan geçebilmek ihtimali olmakla müsaade olunmayup tevkif edilerek yanındaki eşya ve mallar ile İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 110

Beç kralına name-i hümâyûn

Kasab taifesinden Behram ve Gazi ve arkadaşlarının Budun kurbunda bulunan mandıralarını Tata ve Komran ahalisi basıp çobanlarını öldürüp 3 bin koyunlarını sürdükleri bildirilmiş olup arada olan dostluğa binaen bu işi yapanları tahkik edüp alınan koyunların iade edilmesi hakkında.

Hüküm 111

Vilâyet-i Rumelinde Cingâne tahriri ferman olunan yerlerin Kâdılarına hüküm

Çaşnigir Mustafa'nın yazdığı Cingânelerin beşte birini kürekci ihrâc edip acele İstanbul'a göndermeleri ve yazılmayan kazâların Cingânelerinin yazılmasına gayret ederek onlarında kürekcilerini peyderpey irsâl etmeleri hakkında.

Hüküm 112

Edirne ve Filibe Kâdılarına hüküm

Kazâları dahilinde olan mîrî ahurlara ansızın gidip defterlerini alıp ve mevcud arpa ve samanı ve otu ve hayvanları defter edip katip ve emin ile beraber merkeze göndermeleri hakkında.

(Birer sureti: Kırkkilise, Yanbolu ve KArinabad ve Selanik ve Hayrebolu ve Siroz ve İpsala Kâdılarına. Bursa, İnönü, Karahisar, Eskişehir, Adaköprü Kâdılarına)

Hüküm 113

Samako Kâdısına ve Samako koyun çavuşuna

Samako'da işlenen mismar ve kürek ve kazmadan bir mikdarı gönderilip geri kalanı kış münasebetiyle gönderilmediği bildirilmiş ise de donanmaya kazma ve kürek ve lenger lazım olmakla kira hayvanları tedârik edip onları da göndermesi hakkında.

Hüküm 114

Aydın Beyine ve Urla Kâdısına

Vezir Piyale Paşa'nın Eğriboz sancağındaki hassları reayasından isimleri yazılı 25 nefer reayayı Levend reisleri alıp, esirdir diye o taraflarda sattıkları bildirilmiş olup her kimin elinde iseler alıp memleketlerine göndermeleri fakat reaya olmayıp esir olanlara dokunulmaması hakkında.

Hüküm 115

Silistre ve İsakcı Kâdılarına

Boğdan voyvodası Yuvanın bazı uygunsuz halleri olup derdesti emr olunmakla haber almaması için karşı tarafa kimseyi geçirmemeleri ve bu haberi ifşa etmeyip kaçan mîrî esir derdesti için bir tedbir icra edildiği işaa olunmaması hakkında.

(Birer sureti: Hırsova, İbrail ve Ruscuk Kâdılarına)

Hüküm 116

Varna ve Ahyolu ve Ruscuk ve Vidin ve Yanbolu Kâdılarına

Bu kazalardan İstanbul'a gönderilen zahireyi orada bazı muhtekirler anbarlara koyup bahaya çıkdığında satmakta oldukları ve bu sebeble İstanbul'da müzayeka hasıl olduğu bildirilmekle herkesi kendi ihtiyacından fazla olan zahiresin giden rençber gemilerine satmaları temin edilmesi.

Hüküm 117

Karaman Beylerbeyisine ve Akun Kâdısına

Karaman sipahizâdeleri alay beyi Sinan mevcud sipahizâde ve mütekaid ve emlak sahibi olanları defter edip defterini getirmiş ise de mührü ve imzası olmadığından eski defterle mukabele etmek için gönderildiği ve mukabeleden sonra mühürleyip bir suretini merkeze göndermesi ve o defter mûcebince sipahizâde ve mütekaidlerin gühercile hizmetinden istihdam edilmesi hakkında.

Hüküm 118

İznikmid Kâdısına

Top arabaları dingil için yüz aded ağaç lazım olmakla tedârik edilip gönderilmesi hakkında.

Hüküm 119

Bozok Beyine ve Kâdısına

Budaközü nahiyesinde üç bin akçe tımara mutasarrıf olan Musa'nın bıçak çekip adam dövdüğü ve mahkemeyi basıp naibi yaraladığı haber verilmekle teftiş edip tahakkuk ederse tımarı alınıp habsedilmesi ve bildirilmesi hakkında.

Hüküm 120

Kırşehri Kâdısına

Kırşehrinde bulunan gezginci Gurbet ve Cingâne taifesinden kürekci ihrâc olunması emr olunarak tetkik olundukda o makule kimse bulunmadığı yalnız nefsi Kırşehirde birkaç mavna hane Gurbet taifesi bulunup onların da mukayyed oldukları ve rüsum ve avarızlarını sâir reaya gibi veregeldikleri beyân edilmekle kaç hane olduklarını ve avarız ve kürekci defterinde mukayyed olup olmadıkları tetkik edilmesi hakkında.

Hüküm 121

Lofça Kâdısına hüküm

Evren çavuş ile muharebe eden ve adam katl eden Şahi nam harami tutulup İstanbul'a getirilmiş olup isimleri yazılı yataklarını haber vermekle gönderilen Mehmet voyvodaya mezbûrların teslim edilip gönderilmesi hakkında.

Hüküm 122

Silivri Kâdısına

Çatalca'da sakin Kostantina nam hatun Andırya nam zımmiye iftira edip 33 bin akçesini aldığı şikayet edip mezkûr zımmiye hatunu bulup bir mutemed adamı ile İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 123

Yanya Beyine

Sancağı askeriyle donanmaya girme ve hazır olup sancağındaki akıncıları kardeşi Hasan kumandasında memleket muhafazasına terk etmesi hakkında.

Hüküm124

Bağdad Beylerbeyisine

Mektub gönderüp İran hacılarına yapılacak muamele sual olunup Kâbeye gidecek hacılar Bağdad'a uğramayıp diğer yoldaş Şam kafilesine iltihak ederek gitmeleri ve meşhedeyni ziyarete gelecek olanlar muayyen zamanlarda gelip birkaç gün oturup nezirlerini tevzi' ettikten sonra kalkıp gitmeleri ve yemekler pişirip uzun müdded orada eğlenmemeleri ve Meşhedeyni haremine kimseyi defnettirmeyip Şahın evlad ve akarından olanların defnettirilmesi ve bu yazılan hükümler İranla yapılan muahedeye muvafık olduğu ve daima düstur'ul-amel tutulması hakkında.

Hüküm 125

Bağdad Beylerbeyisine

İran'dan gönderilen cehremi demekle maruf Buhur ve Şahın kızı Peri tarafından gönderilen 266 miskal gümüş şamdan ve 115 miskal gümüş mücmere kabul olunup mütevelliye teslim edilmesi ve meşhedeyn için ısmarlanan yetmiş parça kalice İstanbul'da işlenip gönderilmek üzere olduğu cihetle İran'dan gönderilmesine hacet kalmadığı halıların ölçüsünü almak isteyen Hüseyin kulu Şah nam korucusuna bildirilmesi hakkında.

Hüküm 126

Rumeli Kâdılarına

Haslar kazasının Yarımca karyesinden Yunus kardeşi Ramazan'ı katleden Kara Hızır'ı Evren çavuşa yahut oğullarına teslim edilerek ahvali teftiş olunması hakkında.

Hüküm 127

Kocaeli Beyine

İznikmid'den istenilen 400 aded top kundağı ağacını yalnız İznikmid'den tedârik kabil olamayacağı bildirilmiş olup gönderilen Hasan çavuşla beraber Kandıra ve Ada ve Akyazı kazalarından tedârik edilmesi ve parası gönderildiği hakkında.

Hüküm 128

Kavala Kâdısına ve Dizdârına

Derya seferi vaki oldukda gemilerde hizmet etmek için Kavala kaptanı Mehmet Beyin taleb edeceği hisar erlerinin verilmesi ve hisar erlerinde mahlul vuku bulduğunda onun marifetiyle olmadan kimseye arz edilmemesi hakkında.

Hüküm 129

Bitlis Beyine ve Kâdısına

Bitlis'e tabi bazı karyelerde Mudki ve sâir kürd aşiretlerinden atlı bazı fesadların bulunduğu ve halkın malını yağma ettikleri bildirilmiş olup her nerde bulunurlarsa yakalanıp şer' ile cezaları verilmesi ve sipahi iseler bildirilmesi hakkında.

Hüküm 130

Anadolu Beylerbeyisine ve Kütahya Kâdısına

Karahisar Kâdısının vazifeyle gelen Anadolu çavuşlarına yaptığı hakaret ve sâir yolsuz harekatı bildirilmiş olup ihzar edip üzerine sabit olan hakları ashabına iade ettikten sonra ahvalini yazıp bildirmeleri hakkında.

Hüküm 131

Manisa ve Birgi ve Tire ve Ayaşluğ Kâdılarına

Şeyh Ali nam kimsenin hemşiresi oğlu Mustafa'nın evkafa bir mikdar borcu olup o taraflara savuştuğu bildirilmiş olup yakalanıp mahkemeye teslim etmeleri hakkında.

Hüküm 132

Ankara Kâdısına

Rumeli Beylerbeyisi adam gönderip Şahbeylü ve cemaat-i Türkmenler ve Yakublu keşdi ve Akçabey ve Avşar ve Gök Osman ve Arslanluca hisar ve Yağmurşa nam cemaatler Rumeli Beylerbeyisinin haslarından olan Aydınbeylü Yörük taifesinden perakende olmuş parçalar olduğunu ve bunlardan büyük ve küçük haymanada sakin olanlar ayrıca vezir Mahmud Paşa'ya hass kaydolunduğunu bildirmiş olup tetkik edip vilâyet tahririnden evvel kimin hassından olduklarını bildirilmesi hakkında.

Hüküm 133

Karaman Beylerbeyisine hüküm ve Konya ve Turgut Kâdılarına

Turgut kazasında sakin olan mukataat mültezimi Yaman oğlu Ali'nin Bazirgan katlettiği bildirilerek Mehmed Çavuşa verilen emir üzere mezbûr beş nefer yol aşile derdest ettiği haber verilmiş olup beylerbeyi gelinceye kadar mezbûrları kalede habsetmesi ve badehû ahvalleri teftiş olunması hakkında.

Hüküm 134

Silistre Kâdısına

Boğdan'da hizmet vaki olup Bender Beyi Hasan Bey Serdar ta'yin olunmakla Silitsre'nin züema ve erbâb-ı tımarı üç gün zarfında çıkıp Hasan Beyin yanına varmaları hakkında.

Hüküm 135

İhşa sancağı Kâdılarına

Vezir Sinan Paşa ile donanmaya giren İhşa sancağı Zaimlerinden korucu Mehmed gönüllülere baş ve buğ ta'yin olunduğu havaslı yiğitlerin teşvik edilerek gönüllü yazılmaları hakkında.

Hüküm 136

Kilis Beyine

Üskok taifesi deryayı geçip o taraflara taarruz ettiği bildirilmiş olup Venedik elçisi ile konuşulduğu ve Venedikliye haber gönderip üskokları men' etmesi bildirilmesi aksi takdirde denize kalitalar çıkartılıp üskokların saldırılarının durdurulacağının haber verilmesi hakkında.

Hüküm 137

(Aynen)

Kıbrıs Beylerbeyisine

Önceden bina olunan Akçekale Mamuriye kalesinden yarak verilmek için sâbıka hüküm verilmiş idi. Kaleye kifayet kadar kalitayı ferman olunan yarağı yanında olan kalitalara tahmil edip kale-yi mezbûreye i'sal eylenmesi hakkında.

Hüküm 138

Malkara Kâdısına

Gelibolu Alay Beyi Ali'nin Malkara'da mutasarrıf olduğu zeameti ile müsellem Mahmud karyesinde sakin Mahmud nam zaim Çerkezlü mezrasında olan zeamet-i karışıp ayrılması kabil olmadığı bildirilmiş olup bizzat üzerine varıp olayı araştırıp önceden nereye bağlı olduklarının bildirilmesi hakkında.

Hüküm 139

Kırkkilise Kâdısına

Kırkkilise'ye bazı karyeler halkı Edirne'deki has bahçeye çalı kesmekle mükellef olup diğer teklifleri kabul etmedikleri bildirilmiş olup karyeye gelen kereste teklifini beraber ifa edip çalı hizmeti lazım olunca da diğer kura halkı beraber çalı çekmeleri hakkında.

Hüküm 140

Zigetvar Beyine

Berzence kalesi altında ele geçip gönderdiği İstefo Bey nam kafir yine kendisine iade edildiği ve lazım olan husûslarda istihdam edip firarına meydan vermemesi hakkında.

Hüküm 141

Erdel Voyvodasına

Pankota Beyi Ahmed Beyin Macar aslından İbrahim nâm bir kulu bazı kıymetli eşyasını çalıp firar ettiği ve Segene nam karyede varınca köylülerin kendisini katlettiği ve eşyaları Yanoş'a verdikleri ma'lûm olmuş. Meydana çıkan eşyayı ve parayı Tımışvar Beylerbeyisinin göndereceği adama teslime etmesi hakkında.

Hüküm 142

İznikmid Kâdısına hükm-i şerif

Mîrî inşaate yarayan mermer nereye zuhur ederse gönderilen Pavli kalfa marifetiyle mîrî için zabt edilmesi hakkında.

Hüküm 143

Semendire Beyine ve Semendire ve Belgrad Kâdılarına

Bütün o havalide bulunan köprü ve zahire gemilerinin ve şaykaları tamir edilip sâir ihtiyaçlarının giderilmesi hakkında.

Hüküm 144

Kırkkilise müsellemleri olduğu yerlerin Kâdılarına

Kırkkilise Beyi Hüseyin Bey mektub gönderip bir Kızılca Müslimlerinden biri vefat etmiş olup yerine kâdının arziyle adam ta'yin edip böyle bir durum tekrarlandığında başkasına duyurmadan beyine bildirmesi hakkında.

Hüküm 145

Mısır Beylerbeyisine

İskenderiye Beyi hakkında yazdıkları malum olduğu ve küffara bakla ve börülce ve tereke ve pamuk ve silah verilmemesi ve İskenderiye gemileri geçen sene gibi donanmaya geç gelmeyip vaktiyle gönderilmesi hakkında.

Hüküm 146

Rodoscuk Kâdısına

Rodoscuk'ta der-mahzen olan zahire gemilerle İstanbul'a gönderildiği bildirilmiş olup etrafta herkim buğday var ise iskeleye getirip gemileri İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 147

Pojega Beyine

Boşta olan gedikleri, ağaları sancak beyine arz edip sancak beyleri ve beylerbeyine arz etmesi ve beylerbeyinin İstanbul'a bildirmesi hakkında.

Hüküm 148

Hersek ve Nova Kâdılarına

Hersek livâsında Nova ve Dubrovnik yolları üzerinde Şereniye nehri üstünde Kasım Paşa'nın yaptırdığı köprünün yanında dört yolun ağzında bir muhkem han yapılıp gelen tüccara tahsis edilmesinin faydalı olacağı ve etrafında olan birkaç karye tekaliften muaf edilerek hana nezaret etmeleri bildirilmiş olup mezkûr karyelerin karakolluktan muaf olmaları ve hanı muhafaza etmeleri hakkında.

Hüküm 149

Liva-yi İnebahtı Kâdılarına

Anavarin kalesinin inşası için ihrâc olunan çerahor zahireleriyle her kâdının naibi getirip teslim etmesi ve kaleyi yakın zamanda inşa eylemeleri hakkında.

(Birer sureti Mora ve Turhala Kâdılarına)

Hüküm 150

Dukakin Beyine

Yeni bina olunan Ohri'de Musa nahiyesinde İşem kalesine Leş kalesinde bulunan mevaciblü neferlerden elli beş tanesini defteri ile Ohri Beyi Osman Beye göndermesi hakkında.

Hüküm 151

İskenderiye Beyine

İskenderiye'de dökülecek toplar ikmal edilince Ohri'de bina olunan İşem kalesine iki darbzen göndermesi hakkında.

Hüküm 152

Eğriboz Beyine ve Livâ-yı mezbûre Kâdılarına

Anavarin limanında yapılmakda olan kalede çalışan adamların buğday ve arpaya ihtiyaçları olup bulunduğu yerden narh-ı câri üzere satın alıp Karamürsel gemilerine yükleyip güvenilir adamlarla Anavarin'e göndermesi hakkında.

Hüküm 153

Mora Beyine

Anavarin kalesinde çalışan adamlara zahire tedârik etmesi Eğriboz Beyine emir verilmekle servet sahibi birkaç kişi gönderip hazırlanan arpa ve buğdayı alıp Anavarin'e getirerek isteyenlere satmaları hakkında.

Hüküm 154

Karaman Beylerbeyisine

Aksaray ve Ürgüp gühercile kârhânelerinde çalışan müsellemler ve hisar erleri derya seferine emr olunmuş ise de gühercile işinin sekteye uğrayacağı bildirilmiş olup kârhânelerde hizmet eylemeleri hakkında.

Hüküm 155

Yenice-i Vardar Kâdısına

Dört armut karyesinde Yeniçeri Hasan'ın başına vurup vefatına sebeb oldukları bildirilen zaim Mehmed'in adamları bu işi yaptıkları sabit olursa şerhen icab edenin icra edilmesi hakkında.

Hüküm 156

Tunus ayanından Şeyh Ali'ye gönderilen Arapça mektub

Tunus Beylerbeyi mektub gönderip İspanta donanmasının Tunus kalesine hücum edip bir şey yaramayarak avdet ettiğini bildirdiği ve bu sene mükemmel donanma gönderilip intikam alınacağı hakkında.

Hüküm 157

Zağarcılarım başı Mustafa'ya

Sultanönü sancağında Bilecik kazasında birkaç karyede zımmiler mütemekkin olup onlardan da acemi oğlanı alınması hakkında.

Hüküm 158

Teke müsellemleri Beyine

Teke müsellemlerinin evvelki nöbetlisi olan 35 nefer Bilecik madenine emr olunmuş ise de Kütahya gühercile hizmetine götürülmeleri hakkında.

(Kütahya piyadeleri beyine 2. Nöbetli piyadelerine 139 neferdir)

Hüküm 159

Üsküp Beyine ve Kâdısına

Üsküp Dizdârı mektubunda kale neferlerinin kendi hizmetinde istihdam olunduğunu bildirmekle kale neferlerinin mîrî hizmetten gayrısında istihdam edilmemesi hakkında.

Hüküm 160

Budun Beylerbeyisine ve Defterdârına

Budun serhad olup düşmana esir olanları mülkleri mîrî tarafından zabt olunup, esirlikden halas olup gelince on beş sene geçmiştir diye geciktirmeyip malını kimler almış ise kusursuz geri alması ve kâdılara dahi o suretle tenbih eylemesi hakkında.

Hüküm 161

Erzurum Beylerbeyisine

Şavşad Beylerinin mukataat bedelinde her sene göndermekde olduğu elli bin filoriyi istemeyip merkeze göndermesi hakkında.

Hüküm 162

(Aynen)

Şam Beylerbeyisine

Hâlâ Cebele sancağı Haleb Beylerbeyliğine (ilhak) olup henüz defterleri ulaşmadığı i'lam olunup Cebele sancağının mufassal ve icmal defterlerin mühürleyüp Haleb Beylerbeyisine irsâl ve i'sal eylemesi hakkında.

Hüküm 163

Anadolu Beylerbeyisine

Derya seferine emr olunan beyler askeriyle ve tüfenk endaz hisar erleri ve kürekci taifesi 981 senesi Zi'l-hiccesinin 20. Gününe kadar emr olunan yerlerden gemileri girmeleri aksi takdirde hepsinin muattab olacağı ve Tire'de Cingânelerin iki neferinden birisi kürekci yazıldığı haber alınmakla beş neferde bir tanesinin kürekci alınması hakkında.

(Birer sureti Karaman, Rum, Dulkadir, Erzurum ve Diyarbekir Beylerbeyine)

Hüküm 164

Haleb Beylerbeyisine

Deryaya emr olunan hisar erleriyle kavvasları ve Cebele ve Kilis sancaklarından gelecek kavvasları ve Bağdad'dan gelecek barutu almak için Rodos Beyi Kaya Bey kadırgalarala Trablus iskelesine hezimet ettiğinden bütün bunların Trablus'ta hazır olmaları hakkında.

(Birer sureti Cebeler Beyi Derviş Beye ve Kilis Beyi Canbolat Beye)

Hüküm 165

Boğdan voyvodasına

Rodos halkının iaşesi için iki gemi buğday göndermek murad ettiği bildirilmiş olup hemen gönderip orada sattırması hakkında.

Hüküm 166

Tunus Beylerbeyisine

Mektub gönderip Tunus'a düşmanın tecavüz ettiğini ve Şeyh Ali 3 bin atlı ile gelip hayli yardım eylediğini ve kaid Ramazan'ın çok gayret eylediğini bildirdiği cihetle Şeyh Ali'ye Arapça mektup ve hil'at ve kaid Ramazan'a Cezair-i Garb Beylerbeyliği ihsan olunduğu ve vezir Sinan Paşa donanma askerlerine serdar ta'yin olunup muharremde 300ü mütecaviz gemiyle o tarafa geleceği ve Halk'ül-vad ve sâir kalelerin tahsis edilmesi hakkında.

(Bir sureti Trablusgarb Beylerbeyisine)

Hüküm 167

Sâbıka Cezayir Beylerbeyisi olan Ahmed Paşa'ya

Cezayir Beylerbeyliği Ramazan Paşa'ya tevcih olunmakla kendisi kadırgaları ve esirleriyle donanmaya iltihak edip Serdar Sinan Paşa maiyetinde çalışması hakkında.

Hüküm 168

Cezayir(garb) Beylerbeyisine Ramazan Paşa'ya

Vezir Sinan Paşa donanma askerlerine serdar olup donanma ile o tarafa gönderildiği Tunus ve Trablusgarb Beylerbeyleri ile müttefikan Halk'ül-vad kalesine veyahud münasib olan yere taarruz edip yüz aklıkları göstermeleri ve sâbık Cezair-i Garb Beylerbeyisi Ahmed Paşa'nın emval ve eşyasına ve kadırgasına ve forse esirlerine müdahale edilmeyip donanmaya gönderilmesi ve bazı valiler tarafından ihdas olunan bidatlerin kaldırılması hakkında.

Hüküm 169

Silivri ve Vize ve Çorlu Kâdılarına

Hırsızlık ve haramilikden İstanbul'da mahbus olan Kara Veli, isimleri yazılı ortaklarını bildirmekle cümlesini buldurup İstanbul'a göndermeleri hakkında

Hüküm 170

Canbolat Beye ve Ayıntab ve Kilis ve Andırop Kâdılarına

Teftişi emr olunan İmren'in ve oğlunun ve Hacı Nasır'ın teftişine mübaşir olan Mirza Çavuş azl olunup yerine Emirza Çavuş ta'yin olunduğu ve teftiş olunup suçları ortaya çıkarsa şer' ile lazım geleni icrası hakkında.

Hüküm 171

Haleb Beylerbeyisine

Haleb Defterdârına Diyarbekir defterdarı Bali Bey ta'yin edilmiş olup ve o gelinceye kadar maliye muamelatının sekteye uğramaması içün dikkat ve gayret eylememesi hakkında.

(Bir sureti Bağdad Beylerbeyisine. Basra defterdarı Hasan gelinceye kadar Basra Beylerbeyisine. Şam Beylerbeyisine Bağdad defterdarı Mehmed gelinceye kadar)

Hüküm 172

Basra Defterdârına

İstikametle hizmetine mükafaten Bağdad hazine defterdarlığı verildiği ve hemen hareket etmesi hakkında.

(Bir sureti Bağdad Defterdârına Şam hazine Defterdârına verildiği hakkında)

Hüküm 173

Aydın Beylerbeyisine

Donanmaya girilmesi emr olunan züema ve erbâb-ı tımarı alay beyleriyle ihrâcı emr olunan kürekcileri nihayet Zi'l-hiccenin 20. Gününe kadar memur oldukları iskelelere gönderip donanmaya girmelerini temin etmesi hakkında.

(Birer sureti Menteşe, Hamideli, Teke, Kara hisar-ı sahib, Kangırı, Karesi, Kastamonu Beylerine. Akşehir, Aksaray, Beyşehri, Amasya, Sivas, Budaközü, Kars, Ayıntab, Samsad ve Ayıntab alay beylerine, Harput Alay beyine, Ruha alay beyine Karahisar-ı şarki alay beyine, Kigi Beyine)

Hüküm 174

Trabzon Beyine

Sancağına tabi olan züema ve erbâb-ı tımar ve hisar erlerini ve ihrâcı emr olunan kürekcileri ve orada mevcud olan peksimed, kendir, barut ve saireyi rençber gemilerine yükletip İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 175

Edirne Kâdısına

Kürekciye ziyâde ihtiyaç olup gönderilen para ile her nefere biner akçe vererek daha 500 nefer kürekci yazıp göndermesi hakkında.

(Bir sureti Bursa Kâdısına)

Hüküm 176

Rumelinde kürekci ferman olunan yerlerin Kâdılarına

İhracı emr olunan kürekcileri nihayet Zi'l-hiccenin 20. Gününe kadar getirip teslim etmeleri hakkında.

(Anadoluda Karadeniz yalılarında olan kâdılara, Rumelinin sol kolunda olan kâdılara ve Rumelide kürekci emr olunan kâdılara tekrar)

Hüküm 177

İpek Kâdısına

12 haneden bir kürekci hesabıyla 190 nefer kürekci ihrâc olunup Zi'l-hiccenin 20. Gününe kadar Goloz iskelesine götürüp oraya gelecek olan donanma gemilerine teslim etmesi ve bedel kabul etmeyip adam ihrâc etmesi hakkında.

Hüküm 178

Samsad Beyine

Kendisi sancağı muhafazasında kalıp züema ve erbâb-ı tımarı alay beyleriyle Zi'l-hiccenin 20sine kadar İstanbul'a göndermesi hakkında.

(Bir sureti Ruha, Harput ve Ayıntab Beylerine)

Hüküm 179

Erzurum'a varınca yol üzerinde olan kâdılara

İhracı emr olunan kürekcileri ayın 20 sine kadar bizzat İstanbul'a getirip teslim etmeyen kâdıların azl olunacağı ve Samsun'a ısmarlanan peksimedin rençber gemilerine yükletip İstanbul'a zamanında gönderilmesi hakkında.

Hüküm 180

Gelibolu Kâdısına

Gelibolu'da bulunan Cingânelerin beş neferinden bir nefer kürekci yazup donanma oraya geldikde teslime etmesi hakkında.

Hüküm 181

Pankuta Beyi Ahmed Beye

Vezir-i azam Mehmed Paşa'nın Ahmed nam voyvodasını katl edip Keşan kazasında ev basıp nüfus katleden ömer nam kimsenin yanında kapıcı olduğu bildirilmiş olup hemen mukayyed ve mahbus merkeze göndermesi hakkında.

Hüküm 182

Hamideli piyadeleri Beyine

Hamideli piyadelerinin evvelki nöbetlisi olan 592 nefer Edirne'deki imaret binasına ta'yin edilmişler ise de orada adama ihtiyaç olmadığı bildirilmekle Ayasofya tamiri için İstanbul'a gelmeleri hakkında.

Hüküm 183

Belgrad ve Dimitrofça Kâdılarına

Sirem Beyi Mehmed Bey mektub gönderüp Dimitrofça'da olan evkafın mütevellileri şart-ı vakıfa riayet etmeyüp evkafın harabına sebebiyet verdiklerini bildirmekle tetkik edüp vakıf malını ziyadan vikâye eylemeleri hakkında.

Hüküm 184

Silistre Kâdısına

Donanma için yapılması emr olunan peksimedi güzelce pişirdüp arabalara yükledip Balçık İskelesine göndermesi hakkında.

Hüküm 185

Varna Kâdısına

Silistre'den Balçık iskelesine gelecek olan peksimedleri rençber gemilerine yükletip İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 186

Ahyolu ve Varna Kâdılarına

İhzarı emr olunan peksimed ve un ve arpayı gemilere yükletip İstanbul'a göndermesi hakkında.

Hüküm 187

Karlıili Beyine

Sancağı askeriyle donanmaya girmesi emr edilmiş olmakla Pazar yerlerinde dellallar çağırtıp gazaya hahişger gönüllü yiğitleri yazıp beraber gemilere girmesi hakkında.

Hüküm 188

Rodos Beyine

Rodos'un muhafazası lazım olmakla Rodos alay Beyisini sancak sipahileri ile adanın muhafazasına ta'yin etmesi hakkında.

Hüküm 189

İzaz ve Kilis Beyi Canbolad'a ve Cebele Beyine

İhracı ferman olunan kavvası Cebele Beyi bizzat emr olunan iskeleye götürüp gemilere teslim eylemesi hakkında.

Hüküm 190

Haleb Beylerbeyisine

Halep'de mevcud olan barutu acele Trablus'a göndermesi ve gemiler gelince hazır bulunması hakkında.

Hüküm 191

Elmalu Kâdısına

Teftişi ferman olunan Antalya Kâdısı İmir Eğridir Kâdısı ile aralarında adavet olduğunu bildirerek tebdilini rica etmekle ta'yin olunan Tarada(?) Kâdısı ile beraber Antalya kâdısını teftiş etmesi hakkında.

Hüküm 192

Varna Kâdısına

Hazırlanan peksimedi rençber gemileri ile ihrâc edip göndermesi ve ondan sonra da İstanbul iaşesi için un ve arpa ve buğday göndermesi hakkında.

Hüküm 193

Ahyolu Kâdısına

Süzebolu'da inşası emr olunan mavnayı acele ikmal edip ve kürekcisini dahi hazırlayıp göndermesi ve İstanbul için rençber gemileriyle zahire göndermesi hakkında.

Hüküm 194

Babaeski Kâdısına

Vezir-i azamın iş'arına göre kâza dahilinde Küçük Alplu denilen mahalde vaktiyle bir köy olup ahalisi dağılmakla hâli kaldığını ve şimdi bazı kimseler tekrar orada temekkün etmek istediklerini bildirmekle mümanaat olunmaması hakkında.

Hüküm 195

Bender Beyine

Boğdan voyvodasının ele getirilmesi emr olunduğu halde bir eser zuhur etmediği ve hayyen veya meyyiten mutlaka elde edilmesi hakkında.

(Birer sureti: Niğbolu Beyine, Silistre alay beyine)

Hüküm 196

Silistre sancağı Beyi ve Kâdılarına

İrsâli emr olunan hisar mustahfızları ile kürekcileri acele gönderip donanmaya yetiştirmeleri hakkında.

Hüküm 197

Edirne Kâdısına

Yağmura ziyâde ihtiyaç olunduğundan Nisan ayında bütün ulema ve mekteb çocukları ile yağmur duasına çıkılması hakkında.

Hüküm 198

Akdeniz yalılarında vaki olan beylere ve kâdılara

Cezayir-i Garb gönüllü reisler kaptanı hassa reislerden Memi reis gönüllü levendlere serdar ta'yin edilmiş olmakla gazaya arz u keş gönüllü ve Levend reislerinin onun yanına varıp donanmaya iltihak etmelerinin teşvik ve temin edilmesi hakkında.

Hüküm 199

Sâbıka Tunus sancağı Beyi olan kaaid Ramazan'a

Hizmetine mükâfaten Cezayir-i Garb Beylerbeyliği ihsan olunup bir de hil'at gönderildiği ve sâbık Beylerbeyilerin aldıkları tahsisat ile vazifesine devam etmesi hakkında.

Hüküm 200

Filibe etrafında olan kâdılara

Filibe etrafında zuhur eden ehl-i fesadı ele getirip bi'l-fiil Filibe zaimi olan İbrahim çavuşa teslimen merkeze göndermeleri hakkında.

Hüküm 201

Rumelinde kürekci ferman olunan yerlerin Kâdılarına

İhrâcı emr olunan kürekcileri ve Çingeneleri Zi'l-hiccenin 20. Gününe kadar getirüp teslim etmeyenlerin mes'ul olacakları hakkında.

Hüküm 202

Zağra Kâdısına

Çingene taifesinden kürekci yazılan 12 nefer kimseyi nâib olan kimse bunlar raiyyet yazılıdır diye halâs ettiği bildirilmekle çingenenin kimseye raiyyet yazılması kanuna muhalif olduğu ve nâibi ihzâr edip halâs ettiği Çingenelerin kendisine buldurulması bulmazsa kendisinin küreğe konulmak için merkeze gönderilmesi hakkında.

Hüküm 203

Rumelinde olan kâdılara

Kürekci yazılan bazı Çingenelerin raiyyet kani oldukları için terhis edildikleri bildirilmekle çingenenin kimseye raiyyet olamayacağı hakkında.

Hüküm 204

Üsküp Kâdısına

Vılçıtrın Beyi mektub gönderüp Hüsrev nam zımmi Kilis'den hür bir kâdını kandırıp Üsküp'e getirip orada satmak murad ettikde mesele anlaşılıp hatun Üsküp voyvodasına emanet konulduğunu ve voyvoda hatunu serbest bıraktığını bildirmekle hatunu ve Hüsrev'i bulup ve voyvodadan meseleyi tahkik edip hatunu bir mutemed adama emanet koyarak Hüsrev'i haps etmesi ve tahkikata neticesini bildirmesi hakkında.

Hüküm 205

İskenderiye Beyine

Venedik'den zabt olunan Bodva kalesinin kadimi sınurunu ehl-i vukuf marifetiyle ta'yin ve tesbit edip iki suret yazıp birini Venedik tarafına vermesi ve nizaa mahal kalmayacak surette hududun tesbiti hakkında.

Hüküm 206

Tunus Beylerbeyisine

Yanında olan askerler ile Kayrevan'da iken arabdan yazılan ulûfeli askerin bir kısmı kaçıp düşmana iltihak ettiği ve bunun üzerine dal kılıç olup bir uğurdan düşmana hücum edilmekle cümlesi kılıçdan geçirildiği bildirilmek Şeyh Ali'ye ve kendisine hil'atler gönderildiği ve üç yüz parça donanma ile Sinan Paşa serdar olarak o tarafa gelmekde olduğu ve asker ve zahire tedârik ederek Tunus'a yahut münasip gördükleri yerlere hücum etmeleri hakkında.

Hüküm 207

Niğbolu ve Silistre ve Vidin Beylerine

Kıtta-i tarik olup tevkif olunan Ümran ve Kanber nam müfsidler tutulup vezir Piyale Paşa'nın Lofça'da voyvodası olan Memi voyvoda hapsetmiş iken voyvodalığı tebdil olunmakla hapisden kurtuldukları bildirilmekle her nerede iseler bulup gönderilen çavuşa veya Memi voyvodaya teslim edilmeleri hakkında.

Hüküm 208

Budun Beylerbeyisine

Budun'de mevcud olan baruttan üç bin kantar barut Belgrad'da gönderilmesi ve barut imaline gayret edilmesi hakkında.

Hüküm 209

Van Beylerbeyisine

Erbâb-ı tımardan Ahmet nam kimse gelip Van'daki gühercile kârhanelerinin emini olan Hacı Çavuşun müddeti hitam bulmak üzere olup senede onun taahhüdünden sekiz yüz kantar ziyadeye talib olduğunu ve kefilleri bulunduğunu bildirmekle tahkik edip bu işi ifaya muktedir olup olmadığını bildirilmesi hakkında.

Hüküm 210

Semendire Beyine

Merkezde ziyâde ihtiyac olmakla Budun'den Belgrad'a üç bin kantar barut gönderilmesi emr olunduğu bunun bin kantarı Belgrad'da alıkoyup iki bin kantarı gemi ile Ruscuk'a gönderilmesi hakkında.

Hüküm 211

Ruscuk Kâdısına ve eminine

Belgrad'dan gönderilecek olan iki bin kantar barutu arabalara yükletip Varna iskelesine göndermeleri hakkında**.**

Hüküm 212

Varna Kâdısına ve Eminine

Ruscuk'dan gönderilecek olan iki bin kantar barut gemilere yüklenip Dersaadet'e gönderilmesi hakkında.

Hüküm 213

Çirmen Kâdısına

Merhûme Valide Sultanın Mustafa Paşa köprüsü kurbünde olan imaretinin vekil harcı vesâir müstahdemlerinin beygirlerini çavuşlar ulak diye alıp teaddi eyledikleri bildirilmekle mezkûrların beygirleri ulak için alınmaması hakkında.

Hüküm 214

Beç Kralına name-i hümâyûn

Mektub ile gönderilen muteber adamlarından Pavlos'un mektubunda akdolunan sulh muahedesinin daha on sene temdid olunması rica edilmiş olup o taraftan sulhe riayet olunduğu müddetce bu tarafdan da riayet olunacağı fakat serhat beylerinin bizim tarafdan aldıkları isimleri yazılı esirleri sulhe mugayir bu taraf toprağından aldıklarından iade edilmesi ve oraya firar eden Erdel voyvodasıBekeş ile Boğdan voyvodası Boğdan'ın bu tarafa teslim edilmesi hakkında.

Hüküm 215

Sivas'a varınca vaki olan beylere ve kâdılara

Donanmaya ta'yin olunan kürekci ve çingenenin ve askerin Zi'l-hicce 20 sine kadar İstanbul'da mevcud olmaları aksi takdirde ceza görecekleri hakkında.

Hüküm 216

Kite Kâdısına

Bundan evvel 100 bin akçe gönderilip yüz nefer kürekci tedârik edip göndermesi emr olunmuş iken el'an gelmediği ve ayın 20sine kadar kürekcilerin gönderilmesi hakkında.

(Birer sureti: Lapseki ve Bursa Kâdılarına, Bolu Beyine ve Kâdısına, Rodoscuk, Keşan, Malkara ve Samsun Kâdısına)

Hüküm 217

Tımışvar Beylerbeyisine

Yanova'ya yakın Bel nam palangada bir hizmetkârının buğday yığınını Yanova'dan Balık Hüseyin nam kimse yakıp harap ettiğini ve mezkûr Hüseyin'in hırsız ve harami yatağı olduğunu bildirmekle tahkik edip doğru ise yaptığı zararın tezmin ettirilmesi hakkında.

III.BÖLÜM

3. 24 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu

3.1. 24 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu

Haleb Defterdârının arzı ile

Memi vezir üzerine sebti sevk ola.

{1} Hüküm 1

Yevmü'l-Erba'a fi 16 Zi'l-ka'de sene 981

Hasan Çavuşa verildi.

Mısır Beylerbeyisine ve Kâdısına ve Defterdârına hüküm ki:

Haremeyn-i Şerîfeyn fukarasına ta'yin olunan sadaka buğdayı ve deşişe buğdayı ve merhûme ve mağfûru'n-leha validetim sultan tâbe serâhûnun evkâfından ta'yin olunan buğdayı vakti ile irsâl olunmamakla fukara vech-i maaşlarında müzâyaka çekdükleri i'lâm olundu. İmdi Mekke-i Mükerreme fukarasına ta'yin olunan üç bin erdeb buğdayı ve Medine-i Münevvere ahalisine sekiz bin erdeb buğdayı ve inâyet-i Hakk-ı Celle ve Alâ ile mesned-i hilâfet cenâb-ı celâlet meâbıma müyesser oldukda merâhim-i aliyyemden Mekke-i Mükerreme fukarasına üç bin erdeb ve Medine-i Münevvere iki bin erdeb[94] Hind ve Yemen fukarasına[95] Yenbu'da tevakkuf eden fukaraya bin erdeb

[94] Bu satırda üzeri çizili kelimeler görülmüştür.
[95] Bu satırda üzeri çizili kelimeler görülmüştür.

buğdayı ziyâde ta'yin olunmuşdu. Eğer zikr olunan buğdayı[96]sâbıka ta'yin olunan buğdaydır ve eğer sonra cülus-ı hümâyûnumda ziyâde olan buğdaydır vakti ve mevsimi ile [97]*irsâli bâbında envâ-ı ihtimâm-ı hümâyûnum olmağın mısır anbarından ihrâç olunub irsâl olunmak için sâbıka müekked ahkâm gönderilmiş iken ol emr-i şerîfim mûcebince geru Haremeyn-i Şerîfeyn fukarasına ta'yin olunan buğdayı vakti ile irsâl olunmayıb müzâyaka çekdikleri i'lâm olundu. İmdi* sâbıka gönderilen emr-i şerîfim mûcebince anbardan çıkarub gönderilüb Haremeyn-i Şerîfeyn fukarasına müzâyaka çekdürmeyüb cem'i zamanda Haremeyn-i Şerîfeyn fukarasına riâyet ve himâyet eylemek mühimmât-ı din ve devletinden olmağın buyurdum ki vusûl buldukda, bu husûsa bizzat mukayyed olub Haremeyn-i Şerîfeyne ta'yin olunan sadaka buğdayı ve eğer deşişe buğdayıdır ve eğer merhûme-i müşârun ileyha evkafından ta'yin olunan buğdaydır ve eğer cülûs-ı hümâyûnumda ziyâde olan buğdaydır[98] ve eğer Yenbu' mevsimi geçmekle tevakkuf eylemek lazım gelen fukaraya ta'yin olunan buğdaydır sâl be-sâl vakti ve mevsimi ile bi't-tamam ve'l-kemâl anbardan ihrâç etdirüb mevsimi ile gemilere tahmil etdirüb irsâli bâbında envâ-ı mesai cemilinüz vücuda getüresiz. Haremeyn-i Şerîfeyn fukarasına ta'yin olunan buğdayı vakti ile erişmesi mühimdir. Avk ve te'hîr olunmayub vakti ile anbardan ihrâç ve gemiler ile irsâl eylemekde ihtimâm eyleyesiz ve bi'l-cümle fukaraya müzâyaka çektirmek câiz değildir. Şöyle ki bu bâbda ihmâl olunub bu husûsa bizzat mukayyed olmayub fukaranın hakkı zâyi' ve telef olub ve yahud buğdayları vakti ile irsâl olunmayub fukara müzâyaka çekmelü ola[99]*bu bâbda beyân olunan özrünüz asla mesmû' ve makbul olmak ihtimali olmayub envâ-ı 'ıtâba mazhar olursun. Ana göre bâb-ı ihtimamda dakika fevt eylemeyesiz.* Ana göre ihtimâm üzere olub gemilere ziyâde yük tahmil eylemeyüb ekser fukara buğdayı ile giden gemilerin gark olduklarının sebebi ziyâde kesret üzere yük tahmil eyledikleri içindir. Bu husûsda dahi gereği gibi mukayyed olasız.

{1} Hüküm 2

Mustafa Çavuşa verildi.

Bu dahi.

Budun Beylerbeyisine hüküm ki:

---

[96] Bu satırda üzeri çizili kelimeler görülmüştür.
[97] Eğik olarak yazılan bu bölüm sayfa kenarına yazılmıştır.
[98] Bu satırda üzeri çizili kelimeler görülmüştür.
[99] Eğik olarak yazılan bu bölüm sayfa kenarına yazılmıştır.

Bundan evvel vilâyet-i Budun'dan Donanmâ-yı Hümâyûnum levâzımı için Semendire'ye barut irsâl olunmak bâbında ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuş idi. Buyurdum ki vusûl buldukda, henüz irsâl olunmamış ise te'hîr eylemeyüb üç bin kantar barut iktiza' ettiği üzre muhkem zarflara koyub dahi hisar erlerinden ve gayriden kifâyet miktarı âdem koşub mezbûr çavuşum ile muaccelen Semendire'ye ulaşdırasız ve hıfz u himâyetinde ve yanında ot yakmayub kemâl-i basiret üzere olmakda gereği gibi tenbih ve te'kid eyleyesiz. Donanmâ-yı Hümâyûnum çıkmaya karib olmuşdur. Ana göre mukayyed olub dakika fevt eylemeyesiz. Husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmeden idüğü ma'lûmdur. İhmal ve tekâsül caiz değildir.

{2} Hüküm 3

Fi 17 Zi'l-ka'de

Mustafa Çavuşa verildi.

Sahibine.

Niğbolu ve Ruscuk Kâdılarına hüküm ki:

Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimmi içün Belgrad'da olan barutu muaccelen südde-i saâdetime irsâl etmek içün Semendire Beyine hüküm irsâl olunmuşdur. Buyurdum kii emrim üzere tedârik idüb Ruscuk İskelesine ulaşdırdıkda te'hîr ve terâhî etmeyub kifâyet mikdarı arabalar tedârik idüb barut-ı mezkûru tahmil eyleyub dahi mu'temedün aleyh kâr güzâr ademlerinüz ile kifâyet mikdarı hisar erenleri koşub ve Varna İskelesine ulaşdırasız ve zikr olan barutdan sana dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mustafa Çavuş ile gelecek üç bin kantar barutu dahi vech-i mezkûr üzere Varna İskelesine ulaşdırasız.

Bu dahi

Sahibine

Bir sureti dahi Varna Kâdısına evvel Belgrad'dan ve sana Mustafa Çavuş ile Budun'den vâsıl olacak barutu vech-i mezkûr üzere hüsn-i tedârik ile İstanbul'a ulaşdırasız.

{2} Hüküm 4

Bu dahi.

Sahibine.

Varna Kâdısına hüküm ki:

Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimmi içün Belgrad'dan irsâl olunacak ve andan sonra Budun'dan Mustafa Çavuş ile gelub vâsıl olacak barutu te'hîr ve terâhî olunmayub muaccelen gemiye konulub mahrûse-i İstanbul'a götürülmesin emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda temam-ı mukayyed olub eğer Belgrad'dan gelecek ve eğer Budun'den Mustafa Çavuş ile irsâl olunacak barutu te'hîr ve terâhî eylemeyub yarar mu'temedün aleyh ademinle kifâyet mikdarın mu'temed erenleri koşub gemiye tahmil idüb gönderüb İstanbul'a irsâl edinceğe değin gemide kimesneye ot yakdurmayub muhkem hıfz u sıyânet etdürüb muaccelen emin u salim ulaştırmak bâbında gereği gibi mukayyed olasız.

{2} Hüküm 5

Bu dahi

Sahib-i saâdetlerine yazıldı.

Semendire Beyine hüküm ki:

Budun vilâyetinden Donanmâ-yı Hümâyûnum içün üç bin kantar barut irsâl etmek için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mustafa irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki, zikr olan barut gelüb sana vâsıl olunca Belgrad'da olan barutu her ne ise bilâ-vakt muhkem taraflar erişdürüb iktiza' ettüğü kadar iyi muhkem gemilere koyub yarar ademinle ve kifâyet mikdarı hisar erenlerin ile Ruscuk İskelesine ulaşdırasız ve tenbih edesiz ki temam-ı basiret üzere olub kimesnelerde bir ferd ot yakmayub himâyet u sıyânetde dakika fevt etmeyeler. İskele-i mezbûraya vusûl buldukda ol bâbda Niğbolu ve Ruscuk Kâdılarına irsâl olunan emr-i şerîfim ulaşdırasız kii anlar dahi te'hîr etmeyub kifâyet mikdarı arabalar tedârik idüb muaccelen tahmil eyleyub mâ-adâya kâr güzâr ademlerin kifâyet mikdarı yarar hisar erenleri ile alıb ve izde kemâl-i basiret üzere himâyet u sıyânet idüb arabalara karib yerde ot yakdurmayub sakınmak üzere Varna İskelesine ulaşdıralar. Varna Kâdısı dahi alıb bilâ-te'hîr gemiye koyub mu'temedun aleyh ademi ile yarar kifâyet mikdarı hisar erenleri koşub tenbih olunduğu üzere himâyet u sıyânet etmek üzere İstanbul'a ulaşdıra ve yükledüğün barutu Mustafa Çavuş ile sana gelirse tertib-i mezkûr üzere müşârun ileyh çavuşum ile Ruscuk İskelesine ve andan Niğbolu ve Ruscuk Kâdıları arabalar ile Varna İskelesine ve Varna Kâdısı ile İstanbul'a ulaştıralar deyu kâdılara emirler yazılmışdır. İ'sal idüb iktiza' etdüğü üzere her birine

mektûbunuz gönderub barutun sıyâneti bâbında gereği gibi tenbih ve te'kidde kusur komayasız.

{3} Hüküm 6

Fi 17 Zi'l-ka'de

İbrahim Çavuş'a verildi.

Sahib-i saâdete buyruldu.

Dıraç ve İlbasan ve İşbat Kâdılıklarına hüküm ki:

İlbasan beyi mektûb gönderüb zikr olan kâdılıklar sa'ab ve sengistan-ı arnavudluk olub bir tarihte nefer ihrâcı mümkün olmayub sene-i sâbıkada dahi nefer ihrâcı olunmayub bedel-i akçesi alınmışdır deyu 1106şar akçe hali üzere bedel-i akçesi cem' olunması bildirmeğin buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr ve terâhî etmeyub mûmâ ileyhin arz ettiği üzere her birinizün taht-ı kazânızda lazım gelen bedel-i akçesi muaccelen cem' ve tahsil idüb bizzat gönderüb ihmâliniz sebebi ile özrünüz makbul olmayub muatab olmanız mukarrerdir. Ana göre mukayyed olub dikkat ve ihtimâmda dakika fevt etmeyesiz.

{3} Hüküm 7

Fi 17 Zi'l-ka'de

Basralı Mahmud Çavuşa verildi.

Sahib-i saâdete gönderildi.

Angili Kasrı Kâdısına hüküm ki:

Karlıili Beyi Mahmud dâme izzuhû südde-i saâdetime mektûb gönderub nevruzdan mukaddem kürekçi yetişdiresun deyu İbrahim Çavuş ile emr-i şerîf varmayub vilâyet-i mezbûrada adem cem' olmak hilâf-ı aded olduğundan gayri ziyâde tağun olmağla reayanın tahammülü olmayub kürekçi ihrâcı mümkün değildir deyu bildirmeyin buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr ve terâhî etmeyub kürekçi ihrâcına imkân var ise muaccelen ihrâç edub bizzat südde-i saâdetime gönderesiz. Kürekçi ihrâcına imkân yoğ ise iktiza' etdüğü üzere bedel-i akçesi cem' idüb muaccelen gönderesiz. Husûs-ı mezbûrda mukayyed olub eğer kürekçi ve eğer bedel-i akçedir vakti ve zamanı ile

gönderüb teslim etmekde ihmâl ve müsâhele etmeyesin sonra özrün makbul olmayub meatib olursuz.

{3} Hüküm 8

Fi 16 Zi'l-ka'de

Cezzar Ali Bey'in Kethüdâsına verildi.

Van Beylerbeyisine hüküm ki:

Ahmet Çavuş nâm kimesne gelüb Van'da ve tevâbiinde olan güherçile kârhânelerine emin olan Hacı Çavuş ile bâki şeriklerini üzerlerinde üç senede 1200 kantar güherçile olub on bin terakki ile Van azabları ağalığı ve sâbıka Şemendan Kâdısı olan Mevlana Hacı İskender 10 akce terakki ile Bitlis kazâsı ve Abdülkerim nâm müderrise 10 akce terakki ile Muş kazâsı verilüb Van'da düşenden 14 nefer gedüğe ve 6 nefer ziyadelü gedüğe emr-i şerîf verile kârhâne hizmetinde olalar ve Van deryâsında olan hükmün içün bir gemi ta'yin olunmak şartı ile zikr olunan kârhâneleri üç senede 800 kantar ziyâde ile 2000 kantar güherçileye iltizam ve kabul etmekde mezkûr bu kadar ziyâde kabul ve iltizam idüb ve hâlâ mübaşir olanlar eksüğe tutmağa sebeb nedir? Buyurdum ki bu bâbda onat-ı veçhile mukayyed olub göresiz bi'l-fiil olan mübaşirler kârhâneleri 800 kantar noksan üzere tutmağa sebeb nedir ve bunlar şurut ve tedbir üzere iltizam idüb iltizamları kabul olduğu takdirce üç senede haklaşmağa kâdirler midir nicedir güherçilenin ezdiyadına ittifa' ve sebeb kangısıdır? Hâlâ olan mübaşirler ile muvacehe itdürüb ehl-i vukufundan dahi ve sıhhat ve ittifa' olanı ma'lum idünüb mufassal defterde arz eyleyesiz.

{4} Hüküm 9

Sahibine verildi.

Mısır Beylerbeyisine hüküm ki:

Diyar-ı Mısır'da iklim-i Menüfiye şeyhü'l- kura olan Süleyman arz u hal gönderüb vilâyet-i mezbûraya kendüden mukaddem şeyh'ül-arab olan allâmın tahsil-i malda istihdâm eyledüğü mübaşirlerinden Ahmed bin Süleyman etrafı ve Celal el-beşdi ve Ebu'n-nasr ve Hasan bin Hamid ve İlmüddin ve Ali ibn Ellüban ve Tüve'l-arş, ibn Şemah Ahmed bin Kenayif ve Ahmed ibn-i Fâkih ve Allâm bin Hüsameddin nâm kimesneler ve vilâyetin felahlarına nice bidatler ihdas idüb reayadan mal alduklarından

gayri kangı ettükleri mâl-ı mîrîden külli mal alıb nice kimesnelere katl idüb hâlâ cümlesi perakende olub bazı ümera ve ümena ve ummâl yanlarına sığınub mezkûrlar ele getürülüb teaddileri görülürse sunuf-ı fukarada gayri nice mâl-i mîrî zuhur etmek mukarrerdir deyu bildirmeyin buyurdum ki, vardukda kaziyye arz eyledüğü gibi ise zikr olunan kimesnleri her kanda ve ve kimlerin yanında ise ihzâr idüb ahvallerin toprak kâdıları marifetiyle hak üzere yerlü yerinde teftiş idüb göresiz. Mezkûrların maksad-ı canibinden üzerlerine mâl-ı mîrî sabit ve zahir olursa bî kusur alıverib hizâne-i âmirem içün tahsil idüb katl-i nefs ettikleri ve reayanın dahi hilâf-ı şer' ve kanun akçeleri aldukları sabit olursa mâl-ı mîrî olan alakaları kat' olunduktan sonra fukaranın sabit olan hakların alıverdikten sonra katl-i nefs edenler bâbında emr-i şer'-i kavim ne ise eda idüb şer'i şerife muhalif iş ettürmeyesiz.

{4} Hüküm 10

Fi 17 Zi'l-ka'de

İbrahim Çavuşa verildi.

İskenderiye Kâdısına hüküm ki,

Bundan akdem Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimmi içün ihrâcı ferman olunan kürekçileri nevruzdan mukaddem bervech-i isti'mal ihrâç idüb mahrûse-i İstanbul'a gönderesiz deyu dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından İbrahim Çavuş ile müekked ahkâm irsâl olunmuş idi. Hâlâ mezbûr ile mektûb irsâl idüb kürekçi ihrâcı içün sana irsâl olunan hüküm vâsıl olunmağla henüz kürekci ihrâcına mübâşeret etmedüğün bildirmişsin. Husûs-ı mezbûr içün ta'yin olunan kulun zamanında varub vusûl bulmamağa sebeb nedir? Buyurdum ki vusûl buldukda eğer mezbûr kul henüz vusûl bulmamış ise ale't-tâcil ihrâç idüb bizzat südde-i saâdetime getürdüb teslim edesiz ve eğer kürekçi ihrâcına imkân yoğ ise alub getürüb teslim edesiz husûs-ı mezbûrda mukayyed olub pâye-i dakika fevt etmeyesiz husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umurdandır. Şöyle ki taht-ı kazânızda ferman olunan kürekçi eğer mümkün değil ise akçesi mümeyyiddir ve vakti ve mevsimi ve zamanı ile götürüb teslim etmekte ihmâl ve müsâhele edesiz özrünüz makbul olmayub muatab olursuz.

Bu dahi bir sureti İpek Kâdısına.

Bu dahi bir sureti Dukakin Kâdısına.

Bu dahi bir sureti Prizrin Kâdısına.

Bu dahi bir sureti İlbasan Kâdısına.

Bu dahi bir sureti İstefe Kâdısına.

{5} Hüküm 11

Kırkkilise Beyinin Kethüdâsına verildi.

Kırkkilise Beyi ve Kâdısına hüküm ki:

Sen ki Kırkkilise Beyisin südde-i saâdetime mektub gönderüb dergâh-ı muallam çavuşlarından Mustafa zîde kadruhû Cingâneye bade'l-yevm siz kürekcilersiz deyu tahrir ettirdikten sonra (...) müceddeden Yanya kazâsına tâbi' olan Kapunkafiri nâm karye Cingânesi yol kesüb hâliya Mustafa Paşa sipahinin Domalı evlad nâm zımmiye sıla koyun alıb giderken karye-i mezbûre Cingânesi mezbûr çobanın yoluna inüb sizi rencide etmelüler deyu evvela otuz akçesin alub rahtlarını almayub sonra 1060 akçesin ve altı âlâ koyunu vesâir esbabını alub ve Edirne kazâsına tâbi' Mirali nâm karye ahalisinden Kara Hüseyin nâm nefer araba ile Kırk Kilise'ye giderken yolun basub arabasında olan esbabını yağma idüb ve Kırk Kilise'de mütemekkin olan Süleyman nâm Yahudi Edirne'den esbab getürmek yoluna varub bazı düşman esbabını alub ve kendüsünü döğüb ve silahdar nâm beyin ev basub bir ademin mecruh idüb daima bu vechile şiddet ve fesâdlardan hâli olmayub ziyâde zulm ettüklerin bildürüb ol bâbda hükm-i şerifim verilmesin taleb eylemesin buyurdum ki, ehl-i fesâdı ihzâr idüb südde-i saâdetimde ve duranlarına yolda raht getürtüb hak üzere (...) idüb göresin. Şer'le hazır olan hukuka ashabına ittüresin.

{5} Hüküm 12

Fi 15 Zi'l-ka'de

Ahmed Çavuşa verildi.

Rumelinde yalılarda vâki' olan beylere hüküm ki:

Hâlâ bu defa vâki' olan Donanmâ-yı Hümâyûnum için yarar yiğitlerden gönüllü yazulub gemiler bile alub gitmek lazım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda her birinüz mukayyed olub taht-ı hükûmetinizde vâki' olan kuzat ve kura vesâir mecmu-ı nas olan yerlerde ve bazarlarda tenbih ve nida etdürüb anun gibi gazâdan safalu yarar yiğitlere gâzâya ve cihada tergib etdürüb dahi herbirinüz vâfir ve müstevfa adem yazub tüfenkleri vesâir yarâkları sâir sancağınız askeri ile bile maan gemilere alub gidesiz ki

gemilere girmek emr olunan iskelelerde hazır bulunub bilâ-te'hîr gemilere dahil olub avk olunmalı olmaya.

{5} Hüküm 13

Tersâne emirine verildi.

Cezâyir-i garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimmi içün beş bin çuval ve on bin şibkeyi şimdiden tedârik ve ihzâr eylemek lazım ve mühim olmağın buyurdum ki, te'hîr eylemeyüb şimdiden tedâriki mümkün olan yerlerden beş bin çuval ve on bin şibke tedârik ve ihzâr etdüresin ki Donanmâ-yı Hümâyûnum inşallahû Teâlâ anda varduğu gibi gemilere tahmil olunub mahall-i me'mura alub gideler. Husûs-ı mezbûr mühimdir. İhmâl ve müsaheleden hazer eyleyesiz. Amma bu bahane ile reayaya dahl ve terakki olunmakdan ziyâde ihtiyât eyleyesiz.

Bu dahi bir sureti Trablus ârab Beylerbeyine beş bin şibke ve bin kantar yapağu içün yazıldı.

{6} Hüküm 14

Bekir Çavuşa verildi.

Rumeli Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem Erzurum Beylerbeyi olub Karaman Beylerbeyliğine tevcih olunan Murad bey Erzurum'dan çıkub 3. Menzile geldükde arkadaşların ile eceli erüşüb ahirete nakl eyleyüb muhallefât ve metrukâdı ve hazinesi ve cebehânesi göçülüb ve yarar atları ve davarları mukaddem gönderülmeyin bi'l-fiil Sivas'a karib yerlerde olduğu kethüdâsı Ali mektûbu ile i'lâm eylemeyin atları damgalanub südde-i saâdetime gönderilmek içün leffen irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki vusûl buldukda muşârun ileyhin atları gönderilen damga ile damgalanub ve kifâyet kadar hisar erlerini ve yarar mu'temedun aleyh kimesneler ta'yin idüb südde-i saâdetime irsâl eyleyesiz. Ve zikr olunan atları Budak Çavuş ile koşub gönderesiz.

{6} Hüküm 15

Fi 16 Zi'l-ka'de

Kethüdâsına verildi.

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki:

Vezirim Sinan Paşa Yemen seferine müteveccih oldukda, sefere yazduğu Mısır kullarının bazıları sefere varmayub bazıları üç dört yıl kolaylarında yanında ve bazıları beşer onar akçe ile gidüb geri gelüb yoklama oldukda bile bulunanları muşârun ileyh başka defter idüb ol defteri tuğra-yı hümâyûnumla hazine-i Mısır'da koyub onunla amel olunub deyu tenbih etmiş iken bazıları ol defterde bulunmayub ve bazıları beşer ve onar akçe ile mukayyed iken seferde üçer dörder akçe terakki olmuştur deyu ol defterde mukayyed bulunduğu ulûfelerine kanaat eylemeyüb ve bazı bölük halkı ulûfemiz ziyâdedir deyu südde-i saâdetimden emr-i şerîf almağla varub ol deftere muhalif ziyâde ulûfe taleb eyledikleri istimâ' olundu. İmdi muşârun ileyh vech-i meşruh üzere hazine-i Mısır'da alıkonulduğu tuğralu defter ile amel olunmak emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda seferde ve yoklamada defterde mevcud bulunmayub kendü kolaylarında gezenlerin ulûfelerin vermeyub ve seferde terakki verilmiştir deyu ol deftere muhalif ziyâde ulûfe taleb eden kul taifesine ol tuğralı deftere muhalif ziyâde ulûfe vermeyub ol defterde mukayyed bulunduğu mikdarı yevmiyelerini takarrur etdiresiz min ba'd ol defter ile amel idesiz.

{6} Hüküm 16

Sahibine verildi.

Devrek ve Eflakan Kâdılarına hüküm ki:

Senki Eflakan kâdısısın mektûb gönderub Devrek kazâsına tâbi' Nezir nâm karyeden Abdi nâm kimesnenin İsa nâm muhzır ile da'vâsı olub teftişi içün emr-i şerîfim gönderülüb ihzârına adem gönderülüb gönderdiği habs olundukda habisten firar idüb mezbûr İsa içün gammaz ve müzevir ve yalan şehadet idüb vâcibü'l-hazf olduğuna himâyet-i kesire şehadet eyledüklerini bildirmişsin. Buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr İsa'yı ihzâr eyleyüb dahi keyfiyet-i ahvalin şer' ile teftiş eyleyib göresiz. Fi'l-vâki' mezbûr İsa ehl-i tezvir ve yalan şahit ve gammaz olduğu sabit olursa kayd u bend ile yarar ademlere koşub suret-i sicil ile südde-i saâdetime gönderesin ki küreğe koşula.

{6} Hüküm 17

Behram Çavuşa verildi.

Ahyolu ve Varna ve Hırsova ve Silistre ve Tekfurköyü ve Pravadi ve Karinabad ve Rus kasrı ve Yanbolu ve Nevahi-i Yanbolu ve Kızılağaç Yenicesi ve Gülsuret? ve Kırkkilise ve Pınarhisarı ve Vidin Kâdılarına hüküm ki:

Ahyolu'da bina olunan gemiler mühimmi içün kürekçi salınan yerlerin kâdıları kürekçilerini muaccelen ihrâç idüb getürmek için südde-i saâdetim çavuşlarından Behram Çavuş zîde kadruhû ulağla irsâl olunmuştur. Buyurdum ki, vusûl buldukda anun gibi kürekçi mühimmi içün mezbûr çavuş vardukda asla te'hîr etmeyüb kürekçileri muaccelen ihrâç idüb vakt ile irsâl eyleyesin ki gemiler vakt ile tersâne-i âmireme gönderesiz.

{7} Hüküm 18

Kethüdâsına verildi.

Anadolu Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderub Uşak kazâsına tâbi' Kalabdan nâm karyeden üç bin akçe tımara mutasarrıf olan Mehmed bin Mahmud nâm kimesnenin da'vâsı içün ihzâr lazım oldukda şer-i şerîfe davet olunub itaat eylemeyüb hemşiresin iki yerde bıçak ile mecruh idüb ve kendü avraduğunla firar idüb ve sâbıka Nebi nâm büyük karındaşın katl ettüğü sicil olub ve vilâyet-i halk mezbûr Mehmed içün bu makule fesâddan hali değildir deyu Uşak Kâdısına i'lâm eyledüğün bildirmüşsün. Mezbrun alakası kat' olunub Kıbrıs'a sürgün olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda fi'l-vâki' mezbûr ehl-i fesâd u şenaat olduğu mukarrer ise ol yerlerden alakasın kat' idüb yarar ademler koşub sürgün eyleyesiz ve varub teslim olduğuna temessük aldırasız.

{7} Hüküm 19

Kethüdâsına verildi.

Karaman Beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıka Karaman Beylerbeyisi olub bi'l-akab Erzurum Beylerbeyisi Hüsrev dâme iclaluhû mektûb gönderub Karaman'a tâbi' Bayburt kazâsından Parlak nâm Emredoğlanı kazâ-yı mezbûra mukâtaası mültezimleri Mehmed ve Okcu nâm kimesneler güçle çeküb fiil-i şeni' eyledikleri şer'le sabit olub elinde sıhhat-i şer'iyye ve fetvâ-yı şerife olmağın mâl-ı mîrîye olan alakaların kat' eyledükden sonra bilâ-te'hîr hakkından gelesiz deyu emr-i şerîf gönderilüb ve mukâtaa-ı mezbûreyi kabul idüb berat

getürmekle mezbûrlar gaybet idüb ele götürmek içün adem gönderildükde alet-i harble karşı gelub muhkem cenk idüb yarar ademimizin elini düşürüb ve bir ademimizi mecruh idüb mezbûr Mehmed cenkde mecruh olub fevt olmağla varisleri mîrî babası Budak mezbûr Parlak'a ve karındaşlarına ve akrabasına ve Budak ve Huri ve Sıla ve Pirahmed ve Kasım ve Sevindik nâm kimesnelersiz kat' eyledüğüz deyu teaddiden hâli olmadığın bildirmeyin buyurdum ki, göresiz arz olunduğu gibi olub fi'l-vâki' fiil-i şeni' eyledüğü sabit olmuş ise mezbûr o Muharrem'in Mehmed bin Mehmed'in babası Budak'ın alakaların kat' idüb Kıbrıs'a sürgün eyleyüb varub teslim olunduğuna temessük aldurasız.

{7} Hüküm 20

Ane Beyine hüküm ki:

Hâlâ taht-ı tasarrufunda olan kabâil-i urbandan vilâyet-i Bağdad'a varub memleket muhafazasında Suhumet Beyi, Hile Beyi ve Bağdad'ın kulu üzerine varub muharebe idüb kul taifesinden yirmi ve otuz nefer kimesneyi katl idüb ve esbâb ve emvâllerin garet eyledükleri i'lâm olundu. İmdi â'rab taifesi bu makule fesâd eylemenin aslı yokdur niçün zabt olunmaya buyurdum ki, vusûl buldukda beher-hâl ehl-i fesâdı ele getürüb garet olunan esbâb ve emvali bî kusur ashabına alıvirüb fesâd u şenaatde bulunan ehl-i fesâdın haklarından gelesiz.

{8} Hüküm 21

Sahibine verildi.

Diyarbekir Beylerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderub vilâyet-i Diyarbekir'e tâbi' hassa mukâtaalardan Bitlis sancağında vâki' olan (...) hassları ve bâc-ı kavafil ve bunlardan mâ-adâ nefs-i Bitlis'te olan (...) mukâtaat Dersim, Yaylak ve Ahlat hassları mukâtaalarının tevafî ile bi'l-akab 35 sene 100 bin ve 62200 akce umumen kıla' mevâcibine havale olunub hazineye bir akçe verilmemek şartı ile iltizamda olmağın vilâyet-i mezbûrada sâir mukâtaat bekayasının tahsil bervech-i nakd mümkün olmayanları kıla' havale olunmak kast olundukda zikr olunan mukâtaata meşruttur imtiyadı sâir mültezimlerinin tahsili asîr olan bekayasından salyene olunmağa mani' olmağın külli mal bâki kalub ve Erciş kalesi mustahfızları ve azablarının mevâcibleri fetihten bu âna gelince sâir kıl'a gibi bekayadan salyane olunagelmiş iken her senede mîrîye 200 kantar güherçile vermek şartı ile hazineden ber-

vech-i nakd verilmek ferman olunmağla bekaya tahsili mümkün olmadığından gayri zikr olan mustahfızların ve azabların mevâcibleri her senede on bir kere yüz bin ve elli bin akçe olmağla irsâliyeye dahi kül-i kesr müterettib olub vilâyet-i Van tahrir olundukda havas-ı hümâyûnuma ilhak olunan ifrazı vilâyet yazısı üzere iltizama alub taleb olmağın bilfiil bervech-i emânet zabt olunmak üzere olub lakin külli ve tedenni ve tenezzül bulmak ihtimali olduğun Van Beylerbeyisine Ahmed dâme iclaluhû mektûbu ile i'lâm idüb ayni ile mektûbu irsâl olunduğun ve Diyarbekir züemasından otuz üç bin akçe zeamete müstehâk olan Behram size varub bilfiil Erciş kulları ağası olan Yahya'ya kanun üzere sancak ve kendüye ağalık sadaka olunub ve tahvili mutasarrıfı olan ciyadın senede Bitlis ve Muş ve Adilcevaz ve Akdamar haracların cem' idüb hazineye teslim etmek şartı ile zikr olan mukâtaatın salyane şartı ref' olunub bilfiil olan mültezimlerin iltizamları üzere bervech-i nakd Diyarbekir hazinesine teslim eylemeğin ve Erciş kalesi mustahfızlarının ve azablarının mevâcibleri dahi üslub-ı sâbıka üzere bekayada salyane olunub hazineye kesr-i lazım görülmeyüb ve şartları olan iki yüz kantar gühercileye dahi her senede hazineye teslim etmek ve tahvil-i âhar oldukda zikr olunan haracların cem'i mezbûra ferman olunursa cem' ettiği senelerde gerü kemâkân iki yüz kantar gühercile ve hazineye teslim eylemek ve havass-ı hümâyûnuma ilhak olunan ifrazı vilâyet yazısı üzere bervech-i nakd hazineye teslim eylemeyin bervch-i iltizam uhde alub ve kabul ederim deyu talib olduğun ve mezkûr her vech ile yarar ve defaat ile sa'y ve kifâyet zahir olmuş kimesne olduğundan gayri mukâtaat-ı mezbûreden salyane şartı ref' olunmasının sâir mukâtaatın bekayası tahsiline külli tagayyür olub irsâliyenin ezdiyâdına bâis olub ve mukâtaat-ı mezbûra hâlâ bervech-i nakd iltizama verilürse şimdi olan iltizamdan tahminen 12 kere yüz bin akçe mikdarı tedenni ve tenezzül idüb ve Erciş mustahfızları ve azablarının mevâcibleri salyane olunmağla ve mezbûr ifraz vilâyet yazısı üzere verilmekle hazineye külli müsaade olub mîrî hazineye her vechile infia olunduğu bildirmişsin. İmdi hazine ve gühercile tedâriki mühimmâttandır buyurdum ki vusûl buldukda arz olunduğu üzere zikr olunan mukâtaatı muşârun ileyh Behram'a şimdiden şurut-ı mezbûra mûcebince zabt etdürüb şartları üzere her sene 200 kantar gühercile taleb olunub onun gibi sancak düşdükde Erciş kulları ağası olan mezbûr Yahya'ya arz oluna ki muşârun ileyhe sancak inayet olunub şartları üzere ağalığı mezkûr Behram'a tevcih oluna hazine ve gühercile umûr-ı mühimmedendir. Sâir umûra kıyas olunmaz teveffür ve teksiri her ne vechile mümkün ve müyesser olursa ezdiyâdı bâbında envâ-ı mesâi cem'ilin vücuda getürüle. Bu bâbda Van Beylerbeyisine

vech-i meşru üzere amel eylemek içün hükm-i hümâyûnum yazılub gönderilmiştir. Muşârun ileyhle dahi haberleşüb vech-i münasib olunduğ üzere amel eyleyesin ve ne vechile tedârik olunduğun yazub bildiresun.

{9} Hüküm 22

Bu dahi

Bir sureti.

Van Beylerbeyisine, Diyarbekir Beylerbeyisine ve Defterdârıyla mektûb gönderub ele içre arz eylemişsin. İmdi hazine ve gühercile umûr-ı mühimmeden olmağın şartları üzere mukâtaat şimdiden Behram'a zabt etdürülüb ve her yıl şartları mûcebince 200 kantar gühercile ber-tahsil etdürüb hazineye alub kabz eyleyüb sancak düşdükde kullar ağası olan Yahya'ya arz oluna ki ağalık Behram'a verile buyurdum ki vusûl buldukda arz olunduğu üzere mukâtaatı şimdiden mezbûr Behram'a zabt etdürüb uhdelerine aldıkları 200 kantar gühercileyi bî kusur tahsil etdürüb kabz eyleyüb ve anun gibi sancak düşdükde arz eyleyesin ki muşârun ileyh Yahya'ya sancak inayet olunub ağalık mezbûr Behram'a verile bu bâbda Diyarbekir Beylerbeyisine, Diyarbekir canibinde hizâne-i âmirem defterdârı olan Bali dâme uluvvuhûya hüküm yazub vech-i meşruh üzere amel eylemek ferman-ı hümâyûnum olmuşdur. Muşârun ileyha ile haberleşüb dahi hüsn-i ittifâkla vech-i münasib olduğu üzere malın ve gühercilenin ezdiyâdına infia ne ise anunla amel eylesin ve ne vechile tedârik olunduğu yazub bildiresin.

{9} Hüküm 23

Fi 15 Zi'l-ka'de

Lahsalı Mustafa Çavuşa verildi.

Balis Beyine hüküm ki:

Mektûb gönderub Balis sancağına tâbi' â'rab keyfiyet ve Dumanca Yörük makulesi olub kış eyyamında Balis etrafında kışlanub yaz zamanında etraf vilâyete perakende olub zabtları müşkil olub vardukları yerlerde fesâd u şenaat eylemekden hâli olmadıkların zikr olunan â'rab Balis etrafında olan hâli ve harabe mezâriî şenledub memleketin mamur olmasına bâis olduğundan gayri Müslümanlar dahi fesâdlarından emin olmağa sebeb olduğun bildirmişsin. İmdi zikr olunan â'rab koyub göçmekde feragat etdürmek mümkün ise hüsn-i tedârikle balis etrafında olan hâli ve harabe

mezâriîde kondurub ol cevânibi vech-i münasib olduğu üzere şenledub mamur ettirmek münasibtir. Buyurdum ki vusûl buldukda arz olunduğu üzere zikr olunan â'raba hüsn-i tedârikle isti'malet verüb liva-i mezbûrda her bir münasib mahallerde kondurub çift ve çubuk aldurub hâli ve harabe olan mezâriî ziraat etdürüb ol etrafu şenledub ihya ve iyâddan eylemek bâbında envâ-ı sa'y ve ikdam eyleyesin amma ber-vechile hüsn-i tedârik eyleyesin ki bir kıyle bâis olmalı olmaya.

{10} Hüküm 24

Fi 11 şevval sene 982

Sahiblerine verildi.

Bursa Kâdısına hüküm ki, hâlâ[100] mahrûse-i Bursa'da olan çarşıda sakin olan Yahudi taifesi rikâb-ı hümâyûna buk'a sunub zikr olunan çarşıda bazı 10 ve 20 ve bazı 30 ve bazı 40 yıldan beri sakin olub ticaret eyledikleri dükkanlarından bazı Müslümanlar mescide karibdir deyu icarelerin ziyâde eylemekle ellerinden alub maabend alunanların dükkanları yol aşırı olub dükkanları evladlarına intikal eylemek içün ellerinde mufassal ahkâm-ı şerîfe dahi var iken dükkanlarından ihrâç eylemek içün daima rencide eylemekle sana varub mürafaa olduklarında sen dahi dükkanlarından ihrâç eylemek içün daima rencide eylemekle sana varub mürafaa olunduklarında sen dahi dükkanlarından ihrâç olunmağ içün hükm eyledim deyu tasarruflarına mani' olunduğun bildirdiler. İmdi kadimü'l-eyyamdan tasarruflarında olan dükkanlarına mescid karibdir deyu icarelerin ziyâde eylemekle dahl olunmak caiz değildir. Dükkan sahiblerinden değil anlardan biri mürd oldukda ebna ve benatlarına verilmek bâbında cümle ahali-i dekakin mufassal ahkâm-ı şerîfe verilmiş iken ol emr-i şerîfe muhalif ol vechile dahl olmağın aslı yokdur. Buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs göresiz fi'l-vâki' kaziyye arz eyledikleri gibiyse men' ve def' idüb mezkurları ol vechile kimesne rencide ettürmeyesiz. Şöyleki dükkanları mescide karib olduğu mukarrer ise dahi ellerinden ol vechile alunmanın aslı yokdur. Nihayet mezkûrlardan anun gibi mürd olub evladı kalmayanların dükkanların evkaf ve emlak sahibleri alub Müslümanlara verüb tedric ile Yahudi vesâir kefere taifesi mescid kurbundan gidersünler. Şimdilik ol vechile dükkanları ellerinden alınmak icab eder husûsları yoğ iken kimesne rencide ettürmeyüb dükkanları kemâ-kân tasarruf ettiresiz. Müslümanları men' idüb memnu' olmayanları yazub bildiresiz tekrar şikayet ettürmeli eylemeyesiz.

[100] Tekrar eden kelimeler.

Bu dahi bir sureti Bursa Beyine yazıldı.

{10} Hüküm 25

Fi 9 Zi'l-ka'de

Balıkçı Sinan Çavuşa verildi.

Eğridir ve Antalya Kâdısına hüküm ki:

Sâbıka Antalya Kâdısı olan Mevlana ve Kızılkaya Kâdısı olan Mevlana bundan akdem Kıbrıs'a reaya sürgün içün varid olan hüküm mûcebince mübâşeret ettüklerinde bazı kimesnenin Simasur ma'lûm deyu akçesin alub bazısın bedel tutturub bedel akçesi deyu akçesin alub ve bazısın akçesin aldıktan sonra gerü Kıbrıs'a sürüb hilâf-ı emr teaddi ettükleri i'lâm olmağın ahvalleri teftiş olunmasın emr idüb Sinan Çavuş mübaşeretiyle olunub buyurdum ki, vardukda zikr olunan kâdıları meclis-i şer'e ihzâr idüb bu husûslar içün gelüb da'vâ-yı hak edenlerle beraber kılub ahvallerin hak üzere şer'le dikkat ve ihtimamla onat-ı vechile teftiş idüb fi'l-vaki mezkûrlar ol vechile sizi sürmeyelüm deyu kimesneden celb ve ahz ettükleri bâki midir ve sürmek içün yazub sonradan bedel tutan kimesneler kimlerdir? Anlardan dahi bedel tuttuğunuz deyu akçe almışlar mıdır? Nicedir görüb dahi kimesneden bu bahane ile celb-i mal etmişler mi ki üzerlerine bihasbi'ş-şer sabit ve zahir ola. Alınan akçelerin bade'l-(...) ashabına şer'le alıvirüb dahi ne mikdar kimesneden akçe alınub gerü alıverildiği defter idüb bildiresin. Ama hîn-i teftişte tamam-ı cadde-i hakka vasıl olub tezvirden ve telbisten ve şuhud ve şuhud-ı rûzdan kimesne taassub ve nesebden hazer idüb hakk-ı harekeden udul etmeyesin.

{11} Hüküm 26

Fi 16 Zi'l-ka'de

Bediran Beyine verildi.

Bağdad Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem Basra'da bazı iş iltizam eden Basra beylerinden Bediran dâme izzuhû âsitâne-i saâdetime gelüb Bedir ve Ali nâm iki nefer oğulları mâl-ı mîrîden kendünün ve büyük oğlunun üzerinde olan bâkileri içün Bağdad'da mahbus idüğün bildirmeyin buyurdum ki vusûl buldukda muşârun ileyhin mezbûran oğulların yarar ademle koşub Basra Beylerbeyisine gönderesin ki muşârun ileyhin ve oğlunun üzerinde olan emval-i mîrî-yi bî kusur tahsil olunub alına.

{11} Hüküm 27

Çeşme Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb nefs-i Seferihisar ve etrafında vâki' olan koruculuk olub deryâya karib olmağla zincir taifesi sandal ile ahirine varub gelüb sandalları kale altına getürmeyüb leb-i deryâda hâli yerde koyub veyahud bir adem koyub on ve onbeş kâfire mukavemet edemeyüb sandalları alub küffâra firar idüb böyle birkaç defa onar ve onbeşer kâfir firar idüb Müslümanlara hayf olduğun bildirmişsin. İmdi anun gibi kale altına getürmeyüb (...) de konan sandalları mîrî içün girift ve zabt olunmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi kale altına getürmeyüb hariç yerde konan sandalları bura altına mîrî içün girift eyleyüb zabt ettiresin.

{11} Hüküm 28

Trabzon Beyine hüküm ki:

Samsun Kâdısı mektûb gönderüb mahrûse-i İstanbul zahiresi içün havass-ı hümâyûn mahsülünden der-anbar bulunan buğday ve arpa ve rençberler ellerinde bulunan buğday ve arpa ve un vs zehayiri rençber gemilerine bey' ettürüb gönderesin deyu varid olan hüküm mûcebince bulunan zehayir, Samsun İskelesine cem'olmak üzere lakin iskelede rençber gemileri olmayub ve Trabzon ve Batum sancaklarında olub zehayir ve mîrî urgan tahmil olunmağ içün gelmeleri lazım olduğun bildürmeğin buyurdum ki varıncak bu bâbda mukayyed olub sancağına tâbi' olan iskelelerde ne mikdar rençber gemisi bulunursa içine yarar ademler koyub gayride eylendürmeyüb cümlesin Samsun İskelesine getüresin ki zehayir vesâir mîrî urgan tahmil olunub İstanbul'a götürüle husûs-ı mezbûr mühimmâttandır. İhmâl ve müsahele etmeyüb dikkat ve ihtimâmla mukayyed olub ve ne mikdar gemi gönderdüğün yazub bildiresin ki emrim mûcebince gemiler varduğu ma'lûm-ı şerîfim emriyle.

{11} Hüküm 29

Fi 16 Zi'l-ka'de sene 981

(...) e verildi.

Bir sureti Batum Beyine verildi.

Trablus Beyine hüküm ki:

Hâlâ Bağdad'dan ve Haleb'ten vesâir etraftan Trablus'a gelen baruttan bilfiil Trablus'da ne kadar mevcud barut bulunursa ve kalede ve burclarda bulunan barutun cümlesini alub dahi kadırgalar ile irsâl olunan Rodos beyi Kaya dâme izzuhû ile Sinan Reise verilmek emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda asla te'hîr ve terâhî eylemeyub bilfiil Trablus'ta der-mahzen olan barutu ve kalede ve burclarda mevcud bulunan barutu cümle alub muşârun ileyhaya Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimi içün teslim eyleyüb gönderesin ki nihayet sana etraftan gelen baruttan kaleye ve burclara alınan barut bedelini viresin. Barut husûs-ı ziyâde mühimdir ihmâl eylemeyesin.

{12} Hüküm 30

Bu dahi

Kıbrıs Beylerbeyisine hüküm ki:

Südde-i saâdetimden kadırgalar ile ol canibe gönderilen Rodos beyi Kaya dâme izzuhû ve Sinan Reis anda cezire-i Kıbrıs'a varub vusûl bulduklarında Kıbrıs'ta ne mikdar kendir bulunursa cümlesin ve bulunan barut iki bin beş yüz kantarıyla beş yüz kantarın anda alıkoyub dahi ziyâde bulunursa her ne kadar ziyâde barut bulunursa beş yüz kantarın anda alıkoyub mâ-adâsın muşârun ileyh Donanmâ-yı Hümâyûnuma getürmek içün gemilere tahmil etdürüb göndermek emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr eylemeyüb bilfiil Kıbrıs'ta mevcud olan kendiri cümle gemilere tahmil etdürüb ve ne kadar barut mevcud bulunursa beş yüz kantarın anda alıkoyub mâ-adâsı iki bin kantar mı olur dahi ziyâde mi olur her ne kadar olursa cümlesin gemilere tahmil etdürüb gönderesin ki Donanmâ-yı Hümâyûnuma getirmek teslim oluna ve gönderilen (...) Kıbrıs'ta beş yüz aded demir yuvalık bile muşârun ileyhe yazub gemilere tahmil ettiresin.

{12} Hüküm 31

Bu dahi

Rodos Beyine hüküm ki:

Hâlâ âsitâne-i saâdetimden on beş pâre kadırga ve Rodos'ta olan beş pâre kadırga ki cümle yirmi pâre kadırga olur Kıbrıs'ta olan barutu ve kendiri ve Trablus'dan Bağdad'dan ve Haleb'ten vesâir etraftan gelüb anda der-mahzen olan barutu üç bin kantar mıdır dahi ziyâde midir her ne mikdar olursa burclarda ve kalede mevcud olan barutu dahi cümlesin cem' ettürüb ve beş yüz aded yuvalık için dahi câb gönderülüb

gönderilen câba göre beş yüz aded yuvalık Kıbrıs'tan alub gemilere tahmil ettürüb Donanmâ-yı Hümâyûnuma getürmek içün Kıbrıs ve Trablus'a varmak emr edib buyurdum ki, vusûl buldukda Kıbrıs'ta mevcud bulunan barutun beş yüz kantarın anda alıkoyub mâ-adâsı iki bin kantar mıdır dahi ziyâde midir her ne kadar olursa cümlesin alub mevcud bulunan kendiri ve gönderilen câba göre beş yüz aded demir yuvalık alub gemilere tahmil ettürüb mevsimi ile Sinan reis ile südde-i saâdetime gönderüb sen Trablus'a varub anda mevcud bulunan barutu ve askeri alub ve kalede ve burclarda bulunan barutu cümle alub vakti ile Donanmâ-yı Hümâyûnuma gelüb mülâkî olan ana muvafık hava gözetib gemileri fırtınaya uğratmaktan hazer eyleyesin.

{12} Hüküm 32

Fi 15 Zi'l-ka'de

Kapudan Kethüdâsına verildi.

Azak Beyine hüküm ki:

Hâlâ Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimi içün kürekci lazım olmağın taht-ı livanda vâki' olan mücrimlerden cerimeleri sabit ve müseccel olanları ele getürüb suret-i sicilleriyle anda olan kadırgalara göndermek emr edib buyurdum ki vusûl buldukda livâ-yı mezbûrda vâki' olan mücrimlerden cerimelerin sabit ve müseccel olan küreğe müstehâk olanları ele getürüb suret-i sicilleriyle anda bina olunan gemilere küreğe getiresin ve ne kadar mücrim irsâl olunduğu ve cerimeleri ne idüğü yazub defter eyleyüb defterin bir suretini südde-i saâdetime gönderesin.

Bu dahi bir sureti Akkirman Beyine yazıldı.

{13} Hüküm 33

Bu dahi

Kefe Beyine hüküm ki:

Hâlâ livâ-yı mezbûrda vâki' olan mücrimlerden cerimeleri ve müseccel olub küreğe müstehâk olanları ele getürüb kürek mühimmi içün kadırgalar koşub ve lazım olursa Kefe'de olan hisar erenlerinden ve azablarından kifâyet kadar adem koyub irsâl eylemek emr edib buyurdum ki, vusûl buldukda taht-ı livânda bulunan mücrimlerden cerimeleri sabit ve müseccel olub küreğe müstehâk olanları ele getürüb anda olan kadırgalara küreğe koyub ve ne kadar nefer verüb ve cerimeleri olduğun defter eyleyub

defteri ve cerimelerinin suret-i sicillerini südde-i saâdetime gönderesin ve lazım olursa hisar erinden ve azablarından kifâyet kadar adem koşub bile gönderesin ve kifâyet kadar zahirelerin tedârik idüb ve ulûfelerin Osmânî akçe verüb ve taş yuvalık ve barut-ı siyah lazım olursa dahi ezdiyâdından bâki kalan baruttan kifâyet kadar barut ve yuvalık veresin.

{13} Hüküm 34

Fi 15 Zi'l-ka'de sene 981

Mustafa Çavuşa verildi.

Selanik yörükleri Subaşısına hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderilüb evvelki ve ikinci nöbetlü yörükler ile Donanmâ-yı Hümâyûnum seferine hazır olub gelmek emrim olmuş idi. İmdi evvelki nöbetlü yörükleri muaccelen ihrâç idüb emr-i sâbıkım mûcebince Koloz'a götürüb gemilere dahil olmak emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr eylemeyüb bir nöbetlü yörükleri iskele evvelkiyân âded ve kanun üzere çeri başları ve marifetleri ile tüfenkleri ve ok ve yayları ile muaccelen ihrâç eyleyüb Koloz İskelesine getürüb anda gemiler tevakkuf eyleyesin ki gemiler geldikde bilâ te'hîr dahil olub avk ve te'hîre bâis olmaya husûs-ı mezbûr mühimdir. Geç ve eksük getirmekten hazer eyleyesin.

{13} Hüküm 35

Fi 15 Zi'l-ka'de

Kethüdâsına verildi.

Kıbrıs Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb yazabakanda anda olan iki kadırga muhafazaya kifâyet etmeyüb iki kadırga dahi tersâne-i âmiremden gönderilmesi arz eylemişsin. İmdi bu ferhunde fâlde deryâya azim Donanmâ-yı Hümâyûnum gönderülmek üzere olub ziyâde gemi lazım olmağın bu defa ol tarafa gemi gönderilmek müyesser değildir. Buyurdum ki, vusûl buldukda anda olan gemileri gereği gibi donatıb muhafaza-i vilâyette dakika fevt etmeyüb ve anun gibi muhavvef ve muhatara olan ve gemiden asker dökülüb zarar etmekte kayıb olan yerleri karadan hıfz ve hırâset etdüresiz.

{13} Hüküm 36

Sahibine verildi.

Karesi Beyine hüküm ki:

Topal İlyas ve Kubat ve Eyrülü ve Divane Ali nâm kimesneler ve anlardan mâ-adâ bazı ehl-i fesâd ol tarafda zuhur idüb fesâd üzere oldukları i'lâm olunmağın buyurdum ki, vusûl buldukda eğer zikr olunan kimesnelerdir ve eğer sâir fesâd u şenaat üzere olanlardır ele getürüb taraf-ı fasidleri marifetiyle teftiş idüb şer ile fesâd u şenaatleri bâis olanların fesâd u şenaatleri sicil idüb dahi küreğe koşulmak içün suret-i sicilleriyle dergah-ı mu'allâma yarar ademlerin ile irsâl eyleyesin. Amma fesâd u şenaati olmayub kendü hallerinde olan mazlumlara bu bahane ile yapışılub celb ve ahz olunmakdan ve ehl-i fesâddan nesne ahz olunub salıverilmekden gayet hazer eyleyesiz.

{14} Hüküm 37

Fi selh-i Zi'l-ka'de

Kethüdâsına verildi.

Van Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Van'a tâbi' Kâricgân ve Gâvar nahiyelerinde birkaç mahalde demir madeni zuhur idüb maden ahvalin bilenler haber vermeyin Çaşni tutub demiri götürülüb işlenmeye kabil olduğu müşahede olunub onbeş akçe ile Van kullarından olan Rıdvan ve onbeş akçe ile Mısır müteferrikalarından olan Ali ve on akçe ile Van kullarından diğer Ali ve on akçe ulûfesi olan Hüseyin ve on akçe ile Ali Adilcevaz kullarından olan Rüstem demir madeni ahvalinden haberdar olmağla zikr olunan demir madeni olacak mevâki işletib üç yıla varınca mîrîye kırk bin aded yuvalık vermeye müteahhid olub on üç vâkiyyeden dört bin badaluşka yuvalığı ve dörder buçuk vâkiyyeden dört bin kalon yuvalığı ve bir buçuk vakiyyeli dört bin filomirne yuvalığı ve bir bir buçuk vakiyyeli olan on vakiyyelü on altı bin şahi darbuzen yuvalığı ve buçuğu vakiyyeli on iki bin küçük darbuzen yuvalığı ki cümle kırk bin yuvalık olur tahvil âhirine değin mîrîye alıvirüb mutasarrıfına mîrîden nesne almayub kendü yanlarından idüb amma yuvalık kalyonların etmeye kifâyet mikdarı bakır ve gedük verilüb tahvilleri âhirinde geri teslim etmek üzere ve hâsıl olan yuvalığı gemiye koyub ve Van'a göndermelü olduklarında gemi navlunu mîrîden verilüb eğer kendiler teklif olunmamak üzere kabul ederler şol şart ki on beş akçeli mezbûr Rıdvan'a zeamet ve gedük ademisi Hüseyin'e müteferrika

olan mezbûr Hızır beş akçe terakki ile südde-i saâdete bölük ilhak oluna ve kendüler ile mübâşeret eden ademler ne mahlul düşdükde beş gönüllü gedüğü ve hisar ve azabtan dahi on gedük verile deyu iltizam ettükleri bildirdiğin ecilden buyurdum ki, vusûl buldukda asla tevakkuf ettürmeyüb şart ve iltizamları emr olunmak üzere hemen maden-i mezbûrun işlettirmesine mübâşeret ettüresiz. İltizam ettikleri üzere istedikleri gedükler ve bölük ve terakki verilmek mukarrerdir amma iltizam ettükleri mikdarı yuvalığı Van ve Adilcevaz ve Muş ve Ahlat ve Bargiri kalelerinde olan badaluşka ve filomirne ve Kalon ve şahi darbuzen ve küçük darbuzen çaplarına göre işlettürüb ihtimâmda dakika fevt etmeyesiz.

{14} Hüküm 38

Fi 12 Zi'l-ka'de sene 981

Kethüdâsına verildi.

İçel Beyine hükümki:

Mektûb gönderub İçel'e tâbi' olan kalelerden hisar erenlerin ihrâç etmek içün hüküm gönderilüb Akçekale deryâya karib ve muhavvef ve muhatara yerde vâki' olub hıfzı lazım idüğünü bildirmişsün. Ol bâbda her ne demiş isen ma'lûm oldu. İmdi Akçekale ve Silifke ve Mamuriye kalelerinin muhafazası ziyâde lazım olmağın zikr olunan üç kalenin hisar erleri taaruz eylemeyüb mâ-adâsından nısfın ihrâç idüb tüfenkleri vesâir yâd ve yarâkları ile Donanmâ-yı Hümâyûnuma göndermek emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr eylemeyüb sâbıka gönderilen hüküm mûcebince leb-i deryâda olan kıladan Akçekale ve Silifke ve Mamuriye kalelerinden mâ-adâsından hisar erenlerinin nısfın yâd ve yarâkları ve tüfenkleri ile ihrâç eyleyüb doğru İstanbul'a gönderesin ki gemilere erişüb dahil olalar. Husûs-ı mezbûr mühimdir. İhmâl eylemeyüb ihtimâm üzere ale't-tâcil ihrâç ve irsâline sa'y ve ihtimâm eyleyesin.

{15} Hüküm 39

Fi 7 Zi'l-ka'de

Sahibine verildi.

Mora Beyine ve Anapoli Kâdısına hüküm ki:

Sâbıka Anapoli kalesi dizdârı Hamza hâlâ yerine dizdâr olan Hasan'a cem'-i hazineyi ve kaleyi sizin marifetinizle teslim ettürmek emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda

mezbûr Hamza ve Hasan cem' eyleyüb dahi kaleye ve içinde olan yâd ve yarağı ve barutu vesâir âlât ve esbâbı ve hazineye evvelkiyan âded ve kanun üzere bî kusur Hasan'a teslim ettürüb ve ne makule nesne teslim eyledüğün sicil-i mahfuza kayd eyledikden sonra müstakil defter eyleyüb mühürleyüb mezbûr Hasan'a verüb hazinede hıfz ettiresin ki dizdârlık bir dahi tebdil olundukda gelecek dizdâra ana göre teslim oluna ve mezbûr Hamza'ya teslimine siz ve dizdâr mühürletmek veresiz.

{15} Hüküm 40

Kethüdâsına verildi.

Kocaeli Beyine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Rumelinden bazı harac ve arnavud kâfirleri ve kaçgun kul taifesi livâ-yı mezbûra geçub bazı evkaf ve emlâk ve serbest karyelere dahil ve irtica idüb yollara ve bellere inüb fesâd u şenaat eylemekten hâli olmayub serbest ashabı ehl-i fesâdı ele vermeyüb himâyet eylemekle fesâd u şenaatleri mütezayid olduğun bildirmişsin. Buyurdum ki, vusûl buldukda ol asl-ı fesâd u şenaat üzere olan eşkıyanın iltica eyledikleri eğer tımar ve evkafıdır ve eğer emlak vesâir serbest tımarlardır her kanda bulunurlarsa serbest ashabında taleb idüb zuhura getirüb dahi ahvallerinin toprak kâdıları marifetleriyle bir defa fasl olmayub on beş yıl terk olmayan husûslarını hasma muvacehesinde ber-muceb şer'i şerîf onat-ı vechile hak üzere teftiş eyleyüb göresin. Fesâd u şenaatleri sabit olanların üzerinde sübut olan hukuk-ı nası bî kusur alıverdikten sonra hırsızlıkları vesâir fesâd u şenaatleri ve ehl-i fesâdın yatakları oldukları sabit olanları vâki' olan fesâdlarının suret-i sicilleriyle beraber ademlere koşub südde-i saâdete gönderesin. Amma tamam-ı hak üzere olub bu bahane ile mücerred celb ve ahz içün ehl-i fesâda himâyet olunub kendü hallerinde olanlara dahl ve tecavüz olunmaktan ve serbest tımarların bâd-ı hevasına dahl eylemekten ziyâde hazer idüb hakk-ı hareke tâbi' olasız.

{15} Hüküm 41

Sahibine verildi.

Tekeili Beyine hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderülüb Teke sancağına müte'allik alay beyi ve züema ve erbâb-ı tımar ile tüfenkleri vesâir yâd ve yarâkları ile hazır olub Donanmâ-yı Hümâyûna dahil olunmağ içün nevruzdan mukaddem iskelelerde hazır olmak emrim

olmuş idi. Ol emr-i şerîfim mukarrer olub lakin şimdilik cümleniz İstanbul'a gelmek lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda emr-i sâbıkım mûcebince sancağınla müte'allik alay beyi ve erbâb-ı tımarları ile kanun üzere cebe ve cuşen ve cebelülerünüzle hazır ve amade olub dahi bilâ-te'hîr gelüb mahrûse-i İstanbul'a vâsıl olub gemilere İstanbul'dan dahil olasız .

{16} Hüküm 42

Mehmet Çavuşa verildi.

Antalya Dizdârına hüküm ki:

Sancağın beyi Hasan ile Antalya Kâdısı emr-i azl olunub teftişleri ferman olunmağın müfettiş ta'yin olunan dergâh-ı mu'allâm Çavuşlarından Mehmed varub husûs-ı teftişe ta'yin olunan toprak Kâdısı ile Eğridir Kâdısı varub teftişe şuruğ edince kâdı-i mezbûr ile muşârun ileyh Hasan dâme izzuhûnun ademleri hisardan taşra çıkmayalar deyu tenbih olundu. Taşra çıkmakdan men' olunmaların emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda müfettiş-i mezbûr varub teftişe mübâşeret edince mûmâ ileyh kâdıyı ve mir livâ-yı mezbûrun ademlerin hisarından çıkarmayasız.

{16} Hüküm 43

Fi 10 Zi'l-ka'de sene 981

Hersek nazırının ademisi Pir Kalender'e verildi.

Bosna Beyine hüküm ki:

Hâlâ Şebenik ve Nertova ve Dubrovnik ve Nova iskelelerine kırk kere yüz bin akçeye karib iltizam talibler olub zikr olunan iskelelerden kefere-i fecereye bey' olunmak ruhsat verilen meta' ve memnu' olan meta' ne makule nesneler olduğu ma'lûm olmak lazım olduğu i'lâm olunmağın, memnu' olan meta at ve tereke ve kurşun ve yarâk ve pembe ve bal mumu ve sahtiyandır ruhsat verilen sof ve ibrişim ve fülfül ve yapağı ve kebe ve peynir ve katran ve gön sahte koyun derisidir ve sığırdır dahi mîrî içün birer kuruş alınmak üzere ruhsat verilmiştir. Buyurdum ki vusûl buldukda memnu' olan tereke ve at ve kurşun ve yarâk ve pembe ve bal mumu ve sahtiyan kısmından asla emr-i şerîfime muhalif nesne verdürmeyüb men' eyleyesin memnu' olan menaimi alub gitmek isteyenlerin meta'ların girift idüb ne makule olub ve kimler olduğun aslı ile yazub südde-i saâdetime bildiresin. Ve emrim üzere her sığırdan mîrî içün birer kuruş alınmak

üzere sığıra dahi ruhsat veresin. Memnu' olmayan meta'ı alub gitmek istediklerinde mani' olmayasın.

Bu dahi bir sureti Hersek Beyine.

Bu dahi bir sureti Kilis Beyine.

{16} Hüküm 44

Fi 13 Zi'l-ka'de

Beşir Çavuşa verildi.

Semendire Beyine ve Kâdılarına hüküm ki:

Hâlâ Hersek sancağı reayası Semendire sancağına varub akçeleriyle kifâyet kadar zâd ve zevade almak istediklerinde sancağının voyvodaları ve iş erleri mani' olmamak bâbında hüküm verilmesin rica eyledikleri ecilden buyurdum ki, anun gibi livâ-yı mezbûr reayası Semendire'ye ve bi'l-cümle livâ-yı mezbûra müte'allik yerlerde maaşları içün akçeleriyle kifâyet kadar zâd ve zevadı rızalarıyla bey' eyleyenlerden narh-ı câri üzere almak istediklerinde mani' olmayasın. Amma bu bahane ile deryâya tereke verilmek memnu'dur. Emr-i şerîfime muhalif darü'l-harbe vesâir kefereye tereke verilmekden ziyâde hazer eyleyesiz.

{16} Hüküm 45

Fi 19 Zi'l-ka'de

Obrofca kalesi Kethüdâsı Hasan'a verildi.

Kilis Beyine hüküm ki:

Ol caniblerde bazı üskok deryâdan berüye geçüb memleket ve vilâyete zarar u güzend erişdirüb teaddi eyledüklerin sâbıka mektûbunla i'lâm eylemiş idün. İmdi Venedüklünün âsitâne-i saâdetimde olan balyos ve elçileri ile bu husûsu men' eylemek söylenmişdir. Sen dahi haber gönderüb mezkûr üskokların men'i içün ve Venedüklüye haber götürmek emredüb buyurdum ki, vusûl buldukda üskok husûsu içün Venedüklü ile haberleşüb üskokları men' eylemek bâbında tenbih eyleyesin şöyle ki bade't-tenbih memnu' olmayalar bu canibten dahi kalitalar bina olunub Venedüklünün kalitaları ile gidüb deryâ-yı mezkûrun geçidleri hıfz ettürülür. Ona göre mukayyed olalar deyu işaret

ettüresün ve ne vechile tedârik olunub ol canibten ne haber geldüğün sâir mürafık olduğun ahbarı ile i'lâm eyleyesin.

{17} Hüküm 46

Sahibine verildi.

Bolu Beyine ve Yenice ve Yedi divan kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem Onikidivan Kâdısı mektub gönderüb senki Yenice kâdısısın Mustafa nâm nâibin bir mescidi bozub ahur idüb ve pir kulu nâm kimesnenin hilâf-ı şer yedi yüz akçesin aldığı şer'le sabit olmuştur deyu i'lâm ettüğün kâdıaskerim tarafımdan pâye-i serir-i a'lâma arz olundukda mezbûr niyâbet ettürülmeyüb takrir olunub südde-i saâdetime gönderilmek içün hüküm gönderilmiştir. Ol emrim mûcebince mezbûr nâib kayd u bend ile südde-i saâdetime geldikde bana bu husûs isnad ve iftiradır garez olmuşdur demekle tekrar teftiş olunması lazım olmağın tarafına ahkâm-ı şerîfe verilmek emrim oldukda mezbûr nâib mücerred ta'vik ve te'hîr içün kâdı askerim tarafından birkaç kâdıya hitaben aldığı hüküm cümle kâdılar bir yere kâdılar cem' olmayınca görülmeye deyu kayd ettürdüğün hüsemasından İslam ve adgah(?) mezbûr pir kulu i'lâm etmeyin buyurdum ki, mezbûr nâib ol vechile taallül ettürmeyüb hemen meclis-i şer'e ihzâr eyleyüb hüsema müvacehesinde ahvalin hak üzere teftiş idüb göresin. Mukaddema arz olunan husûslar mezbûr nâibin üzerine şer'le sabit ve zahir olursa geri südde-i saâdetime suret-i sicilleri gönderesin ve mufassalan yazub bildiresin amma hîn-i teftişte hakkı hareke tâbi' olub tezvir ve telbisten ve şuhûd-ı rûzdan ve hilâf-ı vâki' nesne arz olunmaktan hazer edesiz.

{17} Hüküm 47

Fi 25 Zi'l-ka'de

Mektûb götüren sahibine verildi.

Biga sancağı muharriri Kâdı Ramazan'a hüküm ki:

Hâlâ Biga sancağı beyi Kasım mektûb gönderub livâ-yı mezbûrun icmallü haslarından yirmi altı mücerred ile yüz altmış beş hane yüzer nefs Biga ve resm-i bozahane ve resm-i dükkan ve ibrici ve pekmezlü nâm karyeler ve Sultaniye kalesinde tımara mutasarrıf olan hisar erenlerinin nısf aded-i ağnamı ve livâ-yı mezbûr seyirgad olan yava ve kaçkun ve abdiabık ve merdkâne-i abdiabık ve cem'ati yörükan ve İskender Ağa

tahvilinden mîrî sâbıka bura muşârun ileyhe tevcih olunan zeamet ihrâç ve ifraz olunub mültezimlere ve mevkuf eminlerine zabt ettürüldüğün bildirdi. İmdi bundan akdem sana hüküm gönderülüb livâ-yı mezbûrun icmallü haslarından nesne ifraz eylemeyüb ve zeamet dahi geri mûma ileyhe tevcih olunub veli hâsıl olub sipâhiler kabul etmedükleri tımarları mîr livaya tevcih edesin deyu emrim olmuşken ol emr-i hümâyûnum muktezâsınca amel eylememeye sebeb nedir âhara dahi tevcih eylemiş isen tezkireleri makbul olmak ihmâli yoktur. Buyurdum ki livâ-yı mezbûrun icmallü hasslarından muşârun ileyhin beratı mûcebince mutasarrıf olduğu eğer zikr olunan i'lâmdır ve zeamettir ifraz idüb âhara tevcih olmuş isen dahi alub geri mûmâ ileyhe tevcih eyleyüb tezkiresin viresin.

{17} Hüküm 48

Fi Gurre-i Zi'l-ka'de

Tersâne eminine verildi.

Filibe Kâdısına hüküm ki:

Samako'dan gelüb demir esbâbından on yedi kantar ve hâlâ gelüb demir otuz bir kantar anun getürülmeyin anun götürülmekle sebeb nedir? Demir esbâbını vezn olduğundan mâ-adâ ad olmamağa bâis nedir? Buyurdum ki gönderilub demirlerin bu kadar kesri olmağa sebeb ne olmuşdur aslı ile ma'lûm edinub ve kavil üzere yazub bildiresin ve sen zikr olunan demiri aldığında anlardan vezn eyleyesin. Alduğun ve hakk-ı celile teslim eylemekde ne vechile teslim eyleyüb verdiğün aslı nedir yazub bildiresin.

{18} Hüküm 49

Divan kâtiblerinden Mahmud Çelebiye verildi.

İzmir Kâdısına hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i İstanbul'da şem' hâne mültezimi olan İshak nâm Yahudi südde-i saâdetime gelib mahrûse-i İstanbul'da bal mumu yanında külli müzâyaka var iken taht-ı kazânda hâsıl olan ve hariçten iskeleye gelen bal mumu doğru İstanbul'a gönderilmeyin küffâra ve hariç yerlere gönderilib ve bi'l-fiil anda bir kafir gemisi bal mumu ile memlu olub deryâya gönderülmekle mîrî içün vesâir mesâlih-i müslimin içün lazım olan bal mumu bulunmayub zaruret çekildüğün bildirdi. İmdi küffâra bal mumu verilmek memnu'dur buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub eğer

taht-ı kazânda hâsıl olan ve eğer hariçden iskelelerde gemilere bey' olunmak içün gelen bal mumu küffâra ve deryâya verdirmeyüb ve bi'l-fiil anda olan gemide bal mumu bulunursa alub ol bal mumu vesâir bulunan bal mumu ashabı ve yahud gemileriyle doğru İstanbul'a gönderesin ki narh-ı câri üzere mîrî şem' hâneye alınıb ashabına ticaret vâki' olub ve İstanbul'da bal mumu bâbında olan zaruret def' u ref' oluna. Şöyle ki taht-ı kazândan küffâra ve harice bal mumu vesâir memnu' olan meta' verildiği istimâ' oluna özrün kabul olmak ihtimali yoktur ana göre mukayyed olasın.

Bu dahi bir sureti Foça Kâdısına.

Bu dahi bir sureti Yenice Foça Kâdısına.

{18} Hüküm 50

Fi 29 Şevval

Sipahizâdeler Alay Beyine verildi.

İçili Beyine hüküm ki:

Hâlâ livâ-yı mezbûrda gühercile toprağı bulunduğu istimâ' olunmağın vâki' midir ve nicedir külli gühercile olmağa kabil midir? Aslı ile tetebbu' olunub ma'lûmun olduğu üzere mufassal yazın arz olunmasını emr edib buyurdum ki, vusûl buldukda göresin taht-ı livanda gühercile toprağı bulunduğu vâki' midir ve gühercile ve külli gühercile hâsıl olmağa kabil midir? Nicedir tamam-ı künhü ile tetebbu' ve tecessüs idüb cem' ahvâline vâkıf olub vukufun olduğu üzere südde-i saâdetime arz eyleye. Gühercile ahvali umûr-ı mühimmedendir sâir umûra kıyas olunmayub her vechile ikdam ve ihtimâmı vücuda getüresin.

{18} Hüküm 51

Bu dahi Kayseriye Kâdısına hüküm ki:

Kazâ-yı mezbûrada olan malikâne sahiblerine her yıl gühercile hizmeti teklif olunub teaddi olunduğu arz olunmayub anlar dahi sâir mütekaid sipâhiler ve sipâhizadeler gibi iki yılda bir istihdâm olunmak bâbında istid'a-yı inayet etmeyin buyurdum ki vusûl buldukda göresin arz olunduğu gibi ise malikâne sahiblerini dahi hizmet–i mezbûra sâir mütekaid sipâhiyi ve sipâhizadeler gibi nöbet ile istihdâm olunub nöbetleri iki yılda birler ise malikâne sahiblerini dahi iki yılda bir istihdâm ettiresin hilâf-ı emr kimesne teaddi ettürmeyesin.

{19} Hüküm 52

Fi 3 Zi'l-ka'de sene 981

Sefer Çavuşa verildi.

Tımışvar Beylerbeyisine hüküm ki:

Tımışvar defterdârı mektûb gönderüb Tımışvar'da hâsıl olan baruttan Belgrad'a gönderilen baruttan mâ-adâ hâlâ der-mahzen 1827 kantar barut mevcud olduğu bildirmişsin. İmdi bi'l-fiil der-mahzen olan 1827 kantar barutu fıçılara koyub yarar ademlerle Belgrad'a gönderilmesin emr edib buyurdum ki, vusûl buldukda zikr olunan barutu eyüce fıçılara koyub yarar ademle Belgrad'a gönderüb teslim ettiresin ve koşub gönderdiğin ademlere tenbih eyleyesin ki yollarda ve menazilde ateş yakmayub baruta zarar erişdirmekten ziyâde hazer üzere olalar ve min ba'd hâsıl olan barutu ve mevcud olan barutu başka başka mahzenlere koyub bir mahzende koyub zarar müretteb olacak nesnelerden ihtiyât üzere olasın.

{19} Hüküm 53

Bu dahi

Semendire Beyine ve Belgrad Kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Tımışvar'da 1827 kantar barutu fıçılara koyub Belgrad'a irsâl eylemek içün Tımışvar Beylerbeyisine hüküm gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan barut vesâir Belgrad'da mevcud bulunan barutu eğer Budun'den ve eğere Tımışvar'dan ve gayriden gelüb bilfiil Belgrad'da der-mahzen olan barutu fıçılara koyub muhkem yerlerden yarar ademler ile te'hîr eylemeyub gemilere tahmil ettürüb Ruscuk İskelesine gönderüb Ruscuk Kâdısına ve eminine teslim ettürüb ve teslim olunduğunu mühürlenmek aldurasın ve yolda koşub gönderdüğün ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki gemide ateş yakmayub baruta bir zarar erişdirmekten ziyâde hazer üzere olalar.

{19} Hüküm 54

Bu dahi

Ruscuk Kâdısına ve Eminine hüküm ki:

Hâlâ Belgrad'da der-mahzen olan barutu fıçılara koyub gemi ile sefere irsâl eylemek içün Semendire Beyine ve Belgrad Kâdısına hükm-i hümâyûnum yazulub gönderilmiştir. Buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr eylemeyub gelen barut içün arabalar tedârik idüb kirayla ve Varna İskelesine gönderüb Varna Kâdısına ve eminine teslim ettürüb ve ne kadar barut alınduğuna mühürlenmek aldurasın ve koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki gemide yolda arabalar yanlarında ateş yakmayub ve adem çıkardub muhkem hıfz eyleyüb baruta bir zarar erişdirmekten ihtiyât üzere olalar.

{19} Hüküm 55

Behram Çavuşa verildi.

Varna Kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Belgrad'da der-mahzen olan baruttan sabıka barut tedârik olunub fıçılara koyub Ruscuk İskelesine andan arabalar ile sana irsâl ve teslim olunmağ içün Ruscuk Kâdısına ve eminine hükm yazub irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki, vusûl buldukda zikr olunan barutu te'hîr eylemeyub gemilere tahmil ettürüb yarar ademler ile mahrûse-i İstanbul'a gönderesin ve koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki gemide ateş yakmayub baruta bir zarar erişdirmekten ziyâde ihtiyât üzere olalar.

{20} Hüküm 56

Fi 7 Zi'l-ka'de

Mısır Beylerbeyisinin Kethüdâsına verildi.

Şam Beylerbeyisine ve Şam'da vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Mısır Beylerbeyisi mektûb gönderib haliyâ Şam ve Haleb muzâfaatlarında vâki' olub irad ve masrafı divan-ı Mısır'a râci olan mısrıyyun evkafı zabtına Mısır'da müstakim ademler ta'yin idüb min ba'd Mısır'da zabt ettüresin deyu emr-i şerîf gönderilüb mahmiye-i Mısır müteferrikalarından kemâl-i istikamet ve her zaman mâl-ı mîrîye sa'y ve kifaye itmekle meşhur olan Ahmed nâm nazır ve başka katib ta'yin olunub şimdiye dek zabt edenlere mukabele-i hizmet deyu külli vazife verilüb ve hâlâ ta'yin olanlar bölüklerinde mutasarrıf oldukları kendü ulûfeleriyle hizmet idüb mâl-ı mîrîye sa'y ve ihtimâmları olub sizden muavenet lazım idüğün bildirmeyin buyurdum ki, vusûl buldukda anun gibi mısrıyyun evkafı zabtı içün muşârun ileyh canibinden ve bölük

halkından ve gayrinden adem ta'yin idüb mühürlenmekleriyle varduklarında lazım olan husûslarda gereği gibi muavenet idüb emval-i evkaf tahsilinde envâ-ı sa'y ve ihtimâm eyleyesin.

Bu dahi bir sureti Haleb Beylerbeyisine ve Kâdılıklarına.

{20} Hüküm 57

Fi 3 Zi'l-ka'de

Kethüdâsına verildi.

Mısır Beylerbeyisine hüküm ki:

Arz u hâl sunulub Reşid ve İskenderiye mabeynlerinde Engünam nâm karyede mukaddema çerakese umerâsından Kayıdbay bir cebehâne bina idüb içine bazı silah ve cebe koyub anun gibi kefereden gayri ve zahir oldukda karye halkı ol cebehânede mevzu olan silah ile müsellah olub gayriye mukabele idüb men' ettürüldü sonra Necmüddin ve Zağir ve Abdurrahman ve Ahmed nâm kimesneler mezkûr cebehâne (...) içinde olan yarağı alub cebehâne-i mezbûra yarâk olmadığı ecilden ahali-i karye havflarından sekineye takat getürmeyüb nısfından ziyâdesi göçüb gitmişlerdir deyu i'lâm olunmağın buyurdum ki, vusûl buldukda husûs-ı mezbûru görüb arz olunduğu vâki' midir ve mezkûr kimesneler sirka ettükleri ne makule yarâk ve silahdır künhü ile ma'lûm edinüb her kimden müteveccih olursa bî kusur alub yerine koyub alanları ve ne makule yarâkdır ve ne mikdardır tafsil üzere yazub bildiresin.

{20} Hüküm 58

Bergos Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb sene-i sâbıkada Donanmâ-yı Hümâyûna dahi fi sebili'l-lahi Teâlâ gâzâya varmak murad edindiklerini bildirmişsin. İmdi gâzâdan safalu olan yarar beyler yazılmak emr edib buyurdum ki, vusûl buldukda anun gibi gâzâdan safalu olanları götürtüb dahi sene-i sâbıkada yazıldıkları üzere yarar ve darb ve harbe kadar kimesneleri yazub tüfenkleri vesâir yâd ve yarâklarıyla yarar ademlere koşub süddе-i saâdete gönderesin ve koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki yollarda onat-ı zabt eyleyüb reayaya ve gayra teaddi eylemeyeler.

{21} Hüküm 59

Fi 10 Zi'l-ka'de

Sahibine verildi.

Tımışvar Defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Mustafa nâm kimesne âsitâne-i saâdetime gelüb Çanat sancağında vâki' olan havass-ı Hümâyûnumdan Dogre nâm karye 660 bin akçe iltizamda iken 100 bin akçe dahi ziyâde idüb yarar kefilleri var iken verilmedüğün bildirdi. İmdi yarar kefilleri olucak verilmemeye sebeb nedir buyurdum ki, vusûl buldukda göresin şöyle ki mütemevvil olub ve yarar maldar yerlü ve yurtlu kefilleri olub anun gibi kesr ettükde kefillerinden tahsil olunmağa kabil ise deruhde idüb reayaya şer-i şerîfe ve kanuna muhalif teaddi ettürmeyüb ziyâde nesnelerin aldırmayasın.

{21} Hüküm 60

Yevmu's-sülesa Fi 21 Zi'l-ka'de sene 981

Oduncu zâde İbrahim Çavuşa verildi.

Fi 22 Zi'l-ka'de sene 981

Haleb Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem ol canibde mevcud olan barut Trablus'a irsâl olmak içün hüküm gönderilmiş idi. Husûs-ı mezbûr mühimmâttandır buyurdum ki, vardukda mevcud olan barut emr-i sâbık mûcebince ale't-tâcil Trablus İskelesine irsâl idüb ihmâl ve müsâhele itmeyesin ve defterdâra kapu defterdârlığı verilüb biri Diyarbekir Defterdârına verilmişdir. Muşârun ileyhe varınca mal husûsunda ihtimâm idüb dakika fevt etmeyesiz.

{21} Hüküm 61

Bu dahi.

Diyarbekir Defterdârı Baliye hüküm ki:

Hâliyâ senin sadakat ve istikametine kemâl-i i'timâd-ı hümâyûnum olmağın hakkında mezit-i atıfet hüsrevânem zuhura getürüb vilâyet-i Haleb'in hizâne-i âmire defterdârlığını sana inayet idüb muaccelen varub erişmek mühimmâttan olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda asla te'hîr ve tevakkuf etmeyüb vilâyet-i mezbûraya varub ahval-i hassamın tevfir ve teksiri bâbında mesai cem'ilin zuhura getüresin.

{21} Hüküm 62

Bu dahi.

Haleb Defterdârı Mustafa'ya hüküm ki:

Haliyâ senin sadakat ve istikametine kemâl-i i'timâd-ı hümâyûnum olmağın hakkında mezid-i atıfet hüsrevânem zuhura getürüb südde-i saâdetime şıkk-ı sani defterdârlığını inayet idüb muaccelen gelüb erişmek lazım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr ve terâhî etmeyib âsitâne-i saâdetime gelüb defterdârlığın hizmetinde olasın.

{21} Hüküm 63

Ali Çavuşa verildi tâbi' Cafer Paşa.

Kütahya Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Seferihisar medresesinde müderris olan Resul iki nefer ehl-i fesâd suhte Anadolu Beylerbeyisi Cafer dâme ikbâluhûnun ademleri ile kavga idüb birini katl ve bir kaçın mecruh eyledüğü sabit olub Kütahya kalesinde habs olunduğun bildirmişsin. İmdi mezbûr müderris habs-i ebedi ile mahbus olmak emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda mezbûru habs-i ebedi ile habs eyleyüb emr-i şerîfim olmadın ıtlak eylemeyesin.

{22} Hüküm 64

Fi 22 Zi'l-ka'de sene 981

İbrahim Çavuşa verildi.

Diyarbekir Beylerbeyisine hüküm ki:

Haliyâ vilâyet-i mezbûranın hizâne-i âmirem defterdârlığı südde-i saâdetimde reisü'l-küttab Hızır dâme uluvvuhûya tevcih olunub varub vâsıl oluncaya değin hizâne-i âmirenin zabt u rabtı husûsu ehemi mühimmâttan olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda husûs-ı mezbûreda gereği gibi mukayyed olub hazine-i mezbûrada vâki' olan mukataa-ı celile ve muhasebe ve rûznâme-i celile vesâir küttaba muhkem tenbih ve te'kidler bildiresin ki her biri sadakatlerinde mecd u sai olub hizâne-i âmiremin cem' ve tahsil ve vakta ve mevsimi ile irsâl ve i'sal umûrunda bezl-i makdur ve sa'y-i mevfur zuhura getürüb anun gibi zimmetlerinde bâkileri olan eğer umerâ ve eğer züema ve erbâb-ı tımar ve gayridir her kim olursa asla taallül ettürmeyüb bî kusur tahsil eyleyüb bu defa irsâl olunacak hazine ile bile i'sal idüb kimesne üzerinde bâki komayub şöyle ki zimmetlerinde bâkileri olub edasında taallül edenler her kimler olursa vukû' üzere yazub arz eyleyesin ki sancakları ve dirlikleri alınıb âhara verile ve hazine-i mezbûra

gönderülmelü oldukda dergâh-ı mu'allâm Çavuşlarından anda mâl-ı mîrî tahsil hizmetinde olan Mustafa Çavuşu serdar ta'yin idüb bile gönderesin.

{22} Hüküm 65

Fi 10 Zi'l-ka'de

Budun Çavuşlarından Ulak ile Kenan Çavuşa verildi.

Tımışvar Beylerbeyisine hüküm ki:

Ol canibde işlenen baruttan 1800 kantar barut Belgrad kalesine gönderülmek emrim olub hükm irsâl olunmuş idi. Buyurdum ki varıncak emrim üzere ol canibde işlenen baruttan 1800 kantar barutu te'hîr ettürmeyib ber-vech-i isti'câl Belgrad kalesine gönderüb dizdarına teslim ettiresin. Husûs-ı mezbûr mühimdir, ihmâl ve müsâheleden ictinab idüb ikdam ve ihtimâm da dakika fevt etmeyesin.

{22} Hüküm 66

Bu dahi.

Semendire Beyine ve Belgrad Kâdısına hüküm ki:

Tımışvar vilâyetinde işlenen baruttan Belgrad kalesine 1800 kantar barut gönderülmek için Beylerbeyisine hüküm gönderülüb geldükde gemilerle Ruscuk İskelesine irsâl olunmak bâbında emr-i şerîfim irsâl olunmuş idi. Buyurdum ki varıncak zikr olunan mikdarı barut emrim mûcebince muşârun ileyh tarafından Belgrad'a geldükde te'hîr ettürmeyüb emr-i sâbıkım üzere gemilere tahmil idüb içine yarar ademler koyub mezkûr iskeleye gönderüb Ruscuk dizdarına teslim ettiresin ve muhkem tenbih ve te'kid eyleyüb yolda onat-ı vechile zabt u hıfz ettürüb gemide ot yakturmayub gaflet ile zarar erişdirmekten hazer eyleyesin.

{22} Hüküm 67

Sipahizâdeler alay beyisine verildi.

İçili Beyine hüküm ki:

Hâlâ gühercile hizmetine me'mur olan sipâhizâdelerden Mut kazâsına tâbi' Eyüb nâm karyede sakin Yusuf veled-i Hamza ve Ali biraderi o Mehmet biraderi o bazı sipâhizâdeler me'mur oldukları hizmete gelmedikleri sipâhizâdeler alay beyisi Sinan i'lâm eylemeyib buyurdum ki göresin fi'l-vâki' mezkûrlar sipâhizâdeler olub gühercile

hizmetine me'mur olanlardan iken emr-i şerîfime muhalif taallül eyleyüb nöbetlerine vâki' olan hizmetlerine varmayub taallül ederlerse men' edib nöbetlerinde vâki' olan hizmetlerini eda idüb emr-i şerîfime muhalif taallül ettirmeyesin.

{23} Hüküm 68

Van Beylerbeyisine hüküm ki:

(silik) Nâm kimesne gelüb Van'da ve tevabiinde olan gühercile kârhanelerine emin olan Haci Çavuş ile bâki şerîklerinin üzerlerinde üç senede 1200 kantar gühercileye olub zikr olunan kârhanelerde üç senede 1200 kantar gühercileye olub zikr olunan kârhaneleri üç senede 800 kantar gühercile iltizam ve kabul ederiz şol şartla ki 10 bin terakki ile kendüye Van azabları ağalığı ve sâbıka Şimendan Kâdısı olan İskender'e 10 akçe terakki ile kazâ-yı Bitlis ve Abdülkerim nâm müderrise 10 akçe terakki ile Musa kazâsı verile ve Van'da düşenden 14 nefer gedüğe ve 6 nefer ziyâdelü gedüğe emr-i şerîf verile kârhane hizmetinde olalar ve Van deryâsından odun çekmek içün bir gemi ta'yin oluna. İmdi bu husûsun görülmesi mühimdir bu kimesne bu mikdar kantar barut ziyâde eder. Hâlâ mübaşir olanlar eksik tutmağa sebeb nedir buyurdum ki, bu bâbda onat-ı vechile mukayyed olub göresin. Şimdiki mübaşirler kârhaneleri 800 kantar kârhaneleri noksan üzere tutmağa sebeb nedir ve bunlar şurut-ı mezbûr üzere iltizam idüb iltizamları makbul olduğu takdirce üç senede haklaşmağa kâdirler midir? Nicedir gühercilenin ezdiyâdına infa' ve sebeb kangısıdır. Hâlâ olan mübaşirler ile muvacehe ettürüb ehl-i vukuftan dahi muhtel ve infa' olunan ma'lûm edinüb mufassal ve meşru arz eyleyesin.

{23} Hüküm 69

Fi 10 Zi'l-ka'de

Kethüdâsına verildi.

Anadolu Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem Seferihisar'da yevmi 17 akçe ile müderris olan divane kâdı demekle maruf Mevlana Resul iki nefer suhte ile Mihaliç kazâsında bir ademin katl idüb ve birkaç ademin mecruh eyleyüb şekvaya istihkakın bulunmağın varub şikayet idüb emr-i şerîf ihrâç etmesine bi'l-fiil Seferihisar Kâdısı olan Muslihiddin bâis olub ve yine Seferihisar'dan baba Ahmed oğlu nâm kimesneye mukaddema âsitâne-i saâdetime hurûca i'lâm etmeyin tekrar kâdı-i mezbûr südde-i saâdetime gelüb mezkûr baba Ahmed oğlu hakkında der-ifrad olub nice kimesnenin malın almıştır deyu i'lâm etmeyin

kendüye hitaben emr-i şerîf ihrâç idüb ol bahane ile mezbûrun sürüyle koyunların ve sâir emval u esbâbın alıb cümle yüz bin kere ziyâde akçesin aldığından mâ-adâ mezbûru kaçurub emr-i şerîfi ketb idüb ve bundan gayri bazı fukaranın baba Ahmed oğlunda ve baba Ahmed oğlunun bazı kimesnelerde hakkı kalıb kâdı-i mezbûr bu mikdar malı ahz ettüğün i'lâm olunmağın bizzat üzerine varub husûs-ı mezbûru tefahhuz kâdının ikmal ettüğü mâl-ı mîrî içün tahsil olunub baba Ahmed oğlunun üzerine nesne sabit ve zahir olursa istihkakına göre muktezâ-yı şer'le lazım gelen icrâ olunmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bizzat üzerine varub husûs-ı mezbûru yerli yerine gereği gibi tefahhuz idüb kâdının mal ikmal ettüğü sabit ve zahir olursa ikmal ettiği mâl-ı mîrî içün zabt idüb ve baba Ahmed oğlundan alınan mal dahi onat-ı vechile görüb kâdı-i mezbûr sürüyle koyunların vesâir emval u esbâbından yüz bin kere ziyâde akçe aldığı sabit ve zahir olursa anı dahi hazine-i âmirem içün alub zabt u kabz eyleyib baba Ahmed oğlunun dahi üzerine bî hasbi'ş-şer nesne sabit olursa muktezâ-yı şer'le lazım geleni emr eyleyesin.

{24} Hüküm 70

Fi 22 Zi'l-ka'de

Sipahizâdeler Alay Beyine verildi.

Karaman Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Karaman'da vâki' olan mütekaid sipâhi ve sipâhizâde tahriri ve defter olunub her on neferine bir eşkinci ta'yin olunub nefer ile semdlerine karib olan gühercile kârhanelerinde istihdâm olunmak içün alay beyisine hüküm yazub gönderilmişdir. Buyurdum ki, anun gibi fermanda olan mütekaid sipâhi ve sipâhizâdeleri tahrir ve defter ettürüb her on neferine bir eşkinci ta'yin idüb sagir olanlar on sekiz yaşına girince hizmet teklif olunmayub mâ-adâsına hizmet-i hümâyûnum vâki' oldukça her hizmete bir nöbet ile hizmet ettürüb resm-i çift ve bennak ve cebe ve resm-i ganem ve resm-i kovan ve avarız teklif olunmayub ve ziraat ettükleri yerlerin öşrünü sahib-i arza iade etmek üzere ellerine tezkire verüb sana geldükde vech-i meşruh üzere beratların viresin.

{24} Hüküm 71

Fi 14 Zi'l-ka'de sene 981

Ahmed Çavuşa verildi.

Karlıili beyi Mahmud beye ve Ayamavra Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Ayamavra kalesi dizdarı garibleri ve ağası ve bölükbaşıları ve odabaşıları ve cem'-i kesir meclis-i şer'e gelüb dediler ki istila olunan kaleye mimar ta'yin olunan seferin halife olan Kosta nâm mimar bina üzerine gereği gibi hizmet idüb yapılan yerlerde istihkâm üzere yaptırıb lakin sâbıka verilen emr-i şerîf mûcebince kalenin dört canibinden Ferruh Bey kulesinden feriki kuleye ve tophane canibi dizdarı kulesinden deryâ canibinden matlukluya kuleye varınca yapılmayub ol canibler dahi yapılması lazım olduğun bildirmeyin lazım olan taş ve kirecini bu yıldan tedârik ve ihzâr olunmak emr idüb buyurdum vusûl buldukda kethüdayı alıkoyub zikr olunan binaya lazım olan taş ve kireci vakti ve mevsimi ile bu yıl tedârik ve ihzâr idesin ki sene-i atiyede binaya mübâşeret olundukda hiç nesne tevakkuf lazım gelmeye şöyle bilesin.

{24} Hüküm 72

Mezkûr Abdi nâm kimesneye verildi.

Kırçova Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb taht-ı kazânda Dersıla nâm karye sipahisi olan Abdi şer'i şerîfe gelüb kasaba-i Kırçova sakinlerinden müteveffa İshak Bey mescidinin imamı olan Halil bin Halil nâm kimesne karye-i mezbûrda keferesine yüz akçe verüb yılda (...) on dört ve on beş akçe muameleleri almağla ahali-i karyenin firarına sebebdir. Mezkûrun zulmü âsitâne-i saâdetime arz olunmasın taleb eylediği ahvali udul-i müsliminden sual olundukda gayet ribahordur bundan mâ-adâ iç karyenin firarına sebeb olmuşdur deyu şehadet ettüklerinden mâ-adâ itaat karyede zaviye-i mezbûr mukaddemden ber-vech-i istiklal alınan akçeden bin akçe verüb senede 30 kile buğday muamele alduğu müseccel olub bi'l-fiil dahi üzerlerinde olub yirmi kile onaltışar akçe hesabınca yekün cem'an dörtyüz seksen akçe muamele aldığı mevcuddur deyu bildirmişsiz. Buyurdum ki, mezbûru ihzâr idüb teftiş eyleyüb göresin, mezkûrun ne mikdar mala kadir idüğü tamam-ı ma'lûm olucak vukû' üzerine arz eyleyesin ki kâza-i Çalırpazar? semdleri herkimde ise on bir buçukdan ziyade muamele almış ise bade alıkoyub hükm eyleyüb ashabına alıverüb ve muameleye akçe verenlere tenbih eyleyesin ki onu on bir buçuktan ziyadeye vermeyüb emr-i şerife muhalif iş eylemeyeler.

{24} Hüküm 73

Kâdıaskere verildi.

Rumeli Kâdıaskerine hüküm ki:

Hâlâ yanında ihzâriye hizmetinde istihdâm eyledüğün muhzırlar ziyâde olmayub yirmi nefer olmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda ihzâriye hizmetine istihdâm olunan muhzırlar yirmi nefer olub ziyâde kimesneye istihdâm eylemeyesin.

Bu dahi bir sureti Anadolu Kâdıaskerine.

{25} Hüküm 74

Fi 22 Zi'l-ka'de

Pervane Çavuşa verildi.

Karamürsel Kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem zimmetinde sürmek içün ol caniblere irsâl olunan dergâh-ı mu'allâm Çavuşlarından Hüseyin Çavuş Dil ile Samanlu mabeyninde kayub olduğu i'lâm olundu. Mezkûr ne mahalde gaib olub ne vechile olmuştur gözetmesin emr edib buyurdum ki, vardukda mezkûr Çavuşun ahvaline mukayyed olub taht-ı kazânda kangı konaktan kalkub ne mahale konmuştur andan ne güne gelmiştir konak konak dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb dahi ne konağa gelüb konub andan kalkub gitmeyüb zâyi' olmuş ise ol etrafta mazınne vehm olan ehl-i fesâd u şenaatten teftiş ve tefahhuz kılıb onat-ı vechile tetebbu' idüb göresin. Ehl-i fesâd u şenaat zuhur idüb şer-i kavim ne ise icrâ idüb yerine koyasın arza muhtac olursa yazub bildiresin amma bu bahane ile kimesneden celb ve ahzdan ve kendü hallerinde olanlara dahl ve teaddiden hazer eyleyüb hakk-ı hareke tâbi' olasın.

{25} Hüküm 75

Fi 22 Zi'l-ka'de sene 981

İbrahim Çavuşa verildi.

Anadolu Beylerbeyisine hüküm ki:

Beylerbeyliklerinden deryâ seferine emr olunan umerâ sancaklarının züema ve erbâb-ı tımarıyla ale't-tâcil Donanmâ-yı Hümâyûnuma erişmek lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda asla tevakkuf eylemeyüb beylerbeyliğinde deryâ seferine hazır olmak

ferman olunan umerânın her birine mektûbun ile birer Çavuş gönderüb tenbih edesin ki umerânın her biri kendü cebelülerine ve züema ve erbâb-tı tımar cebelülerine dahi tüfenk ihzâr ettürüb dahi müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla gelüb her biri emr olunduğu mahalde Donanmâ-yı Hümâyûnuma girüb hizmette bulunalar ve çavuşlara tenbih eyleyesin ki umerâ-yı kaldırmadan avdet etmeyeler beylerbeyliğinde kürekci ihrâcı ferman olunan kazâna dahi kürekciye ale't-tâcil südde-i saâdetime getürmek husûsunda tenbih idüb kürekci ihrâcında gereği gibi muavenet ve müzaherett eyleyesin.

Bu dahi bir sureti Karaman Beylerbeyisine.

Merdum oğlu Ahmed Çavuşa verildi. Bir sureti Rum Beylerbeyisine.

Merdum oğlu Ahmed Çavuşa verildi. Bir sureti Erzurum Beylerbeyisine.

Bir sureti Dulkadirli Beylerbeyisine.

{25} Hüküm 76

Fi 10 Zi'l-ka'de

Kapudana tâbi' Mahmud Çavuşa verildi.

Avlonya azabları ağası olub gönüllüler kapudanı olan Hasan'a hüküm ki:

Mektûb gönderüb küffâr tarafından yarar dil alub kendün bizzat âsitâne-i saâdetime gelüb taallükatın ol tarafa geçürmek bâbında emr-i şerîfim verilmesin deyu defa dil getürdüğün bildirmişsin. İmdi getirdiğün dilin anda iken cem' ihbarın ve takririn yazub maan götürmek gerek idin. Ol dil yolda mürd olub südde-i saâdetime gelmek müyesser olmamıştır buyurdum ki, vusûl buldukda asla tevakkuf etmeyub inayet-i hak celle ve âlâ ile tekrar yarar dil almağa ikdam idüb şöyle ki müyesser olub alacağın dili bizzat dergâh-ı mu'allâma getürüb arz eyledüğün üzere müteallakatın ol tarafa göçüresin.

{26} Hüküm 77

Fi 22 Zi'l-ka'de sene 981

Oduncu zâde İbrahim Çavuşa verildi.

Bağdad Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem birkaç defa Bağdad'da olan barutu muaccelen yarar ademlerle Trablus'a göndermek içün ahkâm-ı şerîfe yazılub irsâl olunmuş idi. Ol evâmir-i şerîfim mukarrer olub barut ale't-tâcil Trablus'a varub erişmek mühimmâttan olmağın buyurdum ki, asla

te'hîr ve ârâm eylemeyüb Bağdad'da mevcud bulunan barutu ale't-tâcil yarar ademler ile Trablus'a göndermek bâbında envâ-ı sa'y ve ihtimâm eyleyesin. Zikr olunan barutu alub İstanbul'a götürmek içün kadırgalar irsâl olunmak üzeredir. Kadırgalar varınca barut Trablus'a varub erişmek lazımdır. Gemiler anda tevakkuf eylemelü olmaya mevcud olanı gönderdükten sonra yine müstevni barutu tedârik idüb ale't-tâcil Trablus'a irsâl etmekten hâli olmayasın.

{26} Hüküm 78

Bu dahi.

Canbolat beye hüküm ki:

Bundan akdem sana ahkâm-ı şerîfe gönderilüb taht-ı livândan ihrâcı ferman olunan kavvası muaccelen ihrâç idüb tüfenkleri vesâir yâd ve yarâklarıyla Hile Beyine teslim eyleyesin ki muşârun ileyh dahi Trablus'a iletüb iskelede gemilere tevakkuf eyleyüb dahl olalar deyu emrim olmuş idi. Ol evâmir-i şerîfim alâ-mekân mukarrer olub zikr olunan kavvas Trablus'da bulunan barutu alub götürmek içün âsitâne-i saâdetimden kadırgalar irsâl olunmak üzeredir. Kavvas şimdiden Trablus'da hazır bulunmak lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda asla te'hîr ve ârân eylemeyüb taht-ı livandan ihrâcı ferman olunan kavvası ale't-tâcil ihrâç eyleyüb muşârun ileyhe Trablus'a gönderesin ki Trablus iskelesinde hazır bulunan gemiler varduğu gibi dahil olub tevakkuf lazım gelmeğe ve teftiş eylediğün emn u emirin ve şeriklerinin husûsunda sana mufassal emr-i şerîfim gönderilmiştir. Mazmun-ı hümâyûnuyla amel idüb üzerlerinde zuhur eden mâl-ı mîrînin tahsilinde envâ-ı ihtimâmın vucuda getürüb vakt ve ikdamda dakika fevt etmeyesin.

Bu dahi

Bir sureti Hile Beyine hüküm ki:

Kilis'ten ihrâcı emr olunan kavvası sâbıka gönderilen evâmir-i şerîfe mûcebince Canbolat dâme izzuhûdan alınub doğru Trablus İskelesine götürüb ihzâr eyleyesin ki âsitâne-i saâdetimden gönderilen kadırgalara dahil olub gemiler iskelede tevakkuf eylemek lazım gelmeğe ve sen varub sancağının hıfzında olasın.

{26} Hüküm 79

Mora Beyine hüküm ki:

Korentos Kâdısı mektûb gönderüb Anavarin limanında binası ferman oluna kale mühimi içün çerehor ihrâcı ferman olunub hâlâ çinkur ihrâcına mübaşir olan erbâb-ı tımarın her biri beş on kere devredib gidib ve bazılarında tama' olmağla ekl ve ahza mukayyed olub me'mur görülmeyüb fukaraya zulm ve teaddi olunmaktan hâli değildir deyu bildirmüş. İmdi buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub min ba'd reayaya ol vech ile teaddi ettürmeyüb emr olunan çinkur ihrâcına yarar ve mutemidün aleyh ademler gönderüb reayadan bir hibe alıvermeyüb vakti ve mevsimi ile çinkur ihrâç idüb kale-i mezbûra binası itmama erişdirülmekten dakika fevt eylemeyesin.

{27} Hüküm 80

Fi 22 Zi'l-ka'de

Merdum oğlu Ahmed'e verildi.

Sivas varınca vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Bundan akdem birkaç defa ahkâm gönderülüb ihrâcı ferman olunan kürekçilerin muaccelen ihrâç idüb İstanbul'a götürmek emrim olmuş idi. Ol evâmir-i şerîfim âli-mekân mukarrer olub Donanmâ-yı Hümâyûnum deryâya irsâl olunmasının zamanı olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda her birinüz bu bâbda bizzat mukayyed olub ihrâcı ferman olunan kürekçileri evâmir-i sâbıkım mûcebince ale't-tâcil ihrâç eyleyüb İstanbul'a getürmek bâbında gereği gibi sa'y ve ikdam eyleyesin. Şöyle ki emrim üzere kürekçileri vakti ile gelmeyüb avk ve te'hîr oluna, azl ile konulmayub envâ-ı itaba mazhar olmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olub bâb-ı ihtimâmdan dakika fevt eylemeyesin kürekçi husûsu sâir zamana kıyas olunmayub be-heme-hâl isti'mal üzere ihrâç olunub götürülmesin ziyâde mühim olmuştur. İhmâl eylemeyüb ale't-tâcil erişdirmek ardınca olasın. ihmâl ve müsâheleden hazer eyleyesin.

İbrahim Çavuşa verildi. Bir sureti Anadolu Beylerbeyisine varınca.

İbrahim Çavuşa verildi. Bir sureti Diyarbekir'e varub gelince kâdılara.

İbrahim Çavuşa verildi. Karaman Beylerbeyisine varınca.

{27} Hüküm 81

Fi 22 Zi'l-ka'de

Merdum oğlu Ahmed Çavuşa verildi.

Anadolu'da Karadeniz yalılarında vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimmi içün bundan akdem size peksimed ve un ve arpa tedâriki emrim olmuş idi. Ol emr-i şerîfim mûcebince şimdilerin her birinüz taht-ı kazâsından ne mikdar peksimed tedârik ve ihzâr olunmuş ise ol caniblerde bulunan rençber gemilerine navlun ile tahmil ettürüb ale't-tâcil südde-i saâdetime göndermek emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda her birinüz bu bâbda bizzat mukayyed olub mukaddema gönderilen evâmir-i şerîfim mûcebince taht-ı kazânızdan her ne mikdar peksimed tedârik ve ihzâr olunmuş ise bulunan rençber gemilerine navlun ile tahmil ettürüb ale't-tâcil südde-i saâdetime göndermek bâbında envâ-ı sa'y ve ihtimâm eyleyesin. Peksimed husûsu ziyâde mühimmâttandır. İhmâl eylemeyüb hazır olanı gemilere navlun ile tahmil idüb irsâl idüb bâki kalanı dahi ale't-tâcil tedârik ve ihzâr ettürüb ale't-tevali gemiler ile irsâl eyleyüb avk ve te'hîrden ziyâde hazer eyleyesin. Zikr olunan peksimedi götürmek için südde-i saâdetimden kadırga dahi irsâl olunmak üzere ve kadırga varınca hazır olan peksimedleri anda hazır ve mevcud bulunan rençber gemilerine navlun ile tahmil ettürüb irsâl eyleyesin ve un ve arpa tedâriki dahi emrim olmuş idi. Ol emr-i şerîfim dahi âlî-mekân mukarrerdir. Bu husûsa dahi her birinüz mukayyed olub emr-i sâbıkım mûcebince tedâriki emr olunan unu ve arpa dahi muaccelen tedârik idüb navlun ile rençber gemilerine tahmil ettürüb irsâl eylemek ardınca olasın ve kürekci husûsu ziyâde mühimmâttandır. Taht-ı kazânuzda ihrâcı ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç idüb İstanbul'a göndermek bâbında ihtimâm eyleyesin. Kürekciyi sâir zamana kıyas eylemeyüb isti'câl üzere erişmek ziyâde mühim olmuştur. İhmâl ve müsâheleden gayet hazer edesin, şöyle ki vakti ile erişmeye asla özrünüz kabul olmayub azl ile dahi konulmayub envâ-ı ikaba ve hitaba mazhar olmak mukarrerdir. Ana göre ihtimâmda dakika fevt eylemeyesin.

{28} Hüküm 82

Ashabı saâdetlerine görülmüştür.

Niğbolu Beyine hüküm ki:

Bundan akdem sana hüküm gönderülüb sancağına müte'allik asker ile hazır olmak emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfim âlî-mekân mukarrer olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda sâbıka gönderilem emr-i şerîfim mûcebince sancağına tâbi' olan asker ile düşman yarağı ile hazır Akkirman caniblerde nazır olasın anun gibi Akkirman beyi olan Hasan dâme izzuhûdan sana haber gelirse asla te'hîr ve ârâm eylemeyüb

sancağına müte'allik asker ile düşman yarağı ile müretteb ve mükemmel ale't-tâcil erişüb vech u münasib görüldüğü üzere hizmette bulunasın.

Bu dahi bir sureti Silistre alay beyine.

Bu dahi bir sureti Vidin Beyine.

{28} Hüküm 83

Fi 19 Zi'l-ka'de

Mustafa Çavuşa verildi.

Bu dahi.

Niğbolu sancağında vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Bundan akdem ihrâcı ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç eyleyüb ferman olunan mahale erüşdürmek mühimmâttan olmağın buyurdum ki, asla te'hîr ve terâhî eylemeyüb taht-ı kazânızdan ihrâcı ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç eyleyüb ihzârı ferman olunan mahallerde eyleyüb hazır eyleyesin kürekci ale't-tâcil erişmek ziyâde mühimmâttan olmuştur. İhmâl eylemeyüb her birinüz bâb-ı ihtimâmda dakika fevt eylemeyesin deyu hükm-i şerîfim size ne gün varub vâsıl olub ne vechile tedârik eyledüğünüz yazub bildiresin.

Bir sureti Akkirman Beyine yazıldı.

{28} Hüküm 84

Kethüdâsına verildi.

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Yeniçerilerim ağası tezkire gönderüb Limni kazâsında Mahne nâm karyeden 977 senesinde Anadolu ağası Ali yeniçeri oğlanı içün düşürdüğü Hızır nâm acem'i oğlanı Müslüman olmadığın ve kendünün adı Sotiri babasının adı Yorgi olub uzun boylu, sarışın, gök gözlü, kumral kaşlı, sağ kaşı üzerinde yaracık ve sağ kulağında ve sağ ellerinde dahi benleri olub hâlâ tahminen 17 yaşında olub bundan akdem Donanmâ-yı Hümâyûnum muharebesinde küffâra esir olmuş iken Rodos beyi Kaya dâme izzuhû alduğu küffâr gemisinde kürekte bulunmağla ve rumiyyü'l-asl olub Yorgi dini henüz öğrenmekle mîrî esirlere katılıb karta(?) ile istihdâm olunduğ bildirmekle buyurdum ki, vusûl buldukda zikr olunan evsaf ile mevsuf olan acem'i oğlanı muşârun ileyh Kaya

dâme izzuhû alub mîrî esirlere katılan esirler arasında yoklayub bulub ademinle dergâh-ı mu'allâma gönderesin.

{28} Hüküm 85

Hasan Çavuşa verildi.

İznikmid Kâdısına hüküm ki:

Haliyâ kundak tahtasına ihtiyac olunmağın muaccelen kat' ettürülmek emr idüb dergâh-ı mu'allâm Çavuşlarından zîde kadruhû ile emrim irsâl olunmuştur. Buyurdum ki te'hîr etmeyüb emrim mûcebince muaccelen kundağa yarar ve münesib tahtaları ücretle kat' ettürüb göndermek ardınca olasın. Bu husûs ziyâde mühimdir, ihmâl ve müsâheleden hazer eyleyüb ber-vech-i isti'câl kat' ettürmek bâbında ziyâde ikdam ve ihtimâm eyleyesin ve ne mikdar kundak ağaç kestürülüb ve kangı iskeleye indirilecek ve kaç gemi ile gelmesi mümkün idüğüm muaccelen yazub bildiresin ki gemiler gönderülüb getürüle. Amma öküzü olanlara köprücülere ve muhafızlardır deyu taallül ettürmeyüb muaccelen kestürüb yanına sa'y eyleyesin.

{29} Hüküm 86

Fi 7 Zi'l-ka'de

Divan Kethüdâsına verildi.

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki:

Mahrûse-i Mısır'a müte'allik olan şeyhü'l-arabdan Ömer oğlu emir Ahmed'in iltizamı üzere 280 erdeb sayub hassa anbara ve bin kile hassa anbara ve bin kile olub reayadan kabz eyledüğü gallenün bazı borcu olan kimesnelere vermekle 980 senesi vâcibine 150 bin erdeb mikdarı zimmetinde bâki kalub sene-i mezbûrada Garbiye kaşifi Behram dahi 40 bin filori mikdarı bakî gösterüb ve mezkûr Ömer oğluyla Behram'ın mübaşirleri ve kâtibleri memleketten hâsıl olub tüccara kendü deynleri içün verdiler deyu cevab verdüklerinde Ömer oğlundan gallat ve Behram'dan nakdiye olan tüccar getürtülüb mâl-ı mîrî mukaddemdir deyu taleb olundukda bi hasbi'ş-şer'i şerîf hakkımız aldık vermeziz dimeyin mezbûrların bekayasından nesne hâsıl olmayub kalmak mukarrerdir. Bu takrirce mültezimin min ba'd borçların mâl-ı mîrîden virmeğe mu'tad olub bu makuleye ruhsat verilir ise mâl-ı mîrîye kemâl-i zarar karin olmak mukarrerdir deyu arz eyledüğün ecilden imdi mâl-ı mîrî mukaddem olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda

mezkûrların uhdelerinde bekayayı tüccara deynleriçün verdükleri maldan cem' ve tahsil ettürüb mîrî olan duyûn-ı bî kusur eda olunub ulûfeleri kat' olunmayınca âhara olan deynleriçün kimesne akçe verdürmeyüb vermişler ise dahi alanlardan taallül ettürmeyüb bî kusur alub mîrî olan deynleriçün mîrîye zabt ettürüb alakaların kat' eylemek bâbında envâ-ı sa'y ve ihtimâm eyleyüb bu makulelere ruhsat vermeyesin. Husûs-ı mezbûrda ihmâl ve müsâhelem asla caiz değildir, bu vechile beytü'l-mâla özürden hazer edesin.

{29} Hüküm 87

Siroz Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Receb nâm kimesne Dur nâm karye ahalisinden olan hakkı tahsil olunmağ içün emr-i şerîfle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kasım mübaşir alub gelüb karye-i mezbûra ahalisine çavuşun ademisi ile muhzır gönderülüb şer'i şerîfe davet olundukda itaat-i şer' etmeyüb muhalefet eyledükleri sebebden mürasili ile çavuş dahi varub karye halkından üç nefer zımmiyi alub gelürken akabinden subaşıları olan küçük nâm kimesne ademleriyle vesâir karye halkıyla gelüb çavuşun yolun basub kendüye ve hizmetkârların darb ve mecruh idüb bir hizmetkârların darblerinden fevt olub ve bir katırın dahi alıkoyub hadden tecavüz eylediklerin bildirmişsin. İmdi buyurdum ki, vusûl buldukda mezbûr karye halkın ve subaşıların ihzâr idüb Çavuşun bade'ş-şiddet katırın alıverüb hizmetkârın kat' edenler kimler idüğü şer'le sabit olursa küreğe konulmak içün suret-i sicilleriyle mezkûrları dergâh-ı mu'allâma gönderesin ve gönderilen kimesneleri isimleriyle yazub arz edesin. Amma hakk-ı hareke tâbi' olub bir canibe meyl ve muhabadan hilâf-ı şer' iş olmaktan hazer eyleyesin.

{29} Hüküm 88

Fi 8 Zi'l-ka'de

Kenan Çavuş ademisine verildi.

İştib Kâdısına hüküm ki:

Kenan Çavuş mektûb gönderüb Hüdaverdi kethüda bazı divana fukaranın koyunların basub ve sahiblerin ? mecruh idüb ve mal u menallerin garet idüb zulm ve hayf ederler imiş. Buyurdum ki Kenan Çavuş vardukda mezkûru da'vâ-yı hak edenler ile ihzâr edesin bir defa şer'le hakkın alınması buna göre ve on beş yıl terk olunan da'vâların müzaki şer'ini görüb anun gibi mezkûru ve divana işlerinin üzerlerine her kim ki hakk-ı olur ise alıverüb kendüler sipâhi ise habs idüb arz eyleyesin.

{30} Hüküm 89

Gazanfer voyvodaya verildi.

Bosna Beyine hüküm ki:

Mektûb gönderüb livâ-yı mezbûrda reayadan vergili göçüb ve âhar tarikle varub âhar beylerbeyliğinde sakin olub boz hâli kalan yerlerin karındaşları ziraat idüb kuvveti cebri geldikde cela-yı vatan etmiştir deyu sipahileri müteveffanın karındaşından yerleri alub âhara verüb teaddi eyledükleri ve bazı ehl-i berat olan kıla neferleri züema tarafında ziraat etmekle zeamet serbesttir deyu tutub habs idüb cerimelerin aldıkların ve bazı tarlaları reaya çayır edinüb birkaç yıl ziraat ve hırâset etmeyüb çayır zamanında otun biçüb tasarruf eylemek istediklerinde sipahileri ziraat eylemedüğünüz bu yerlerinüz kalmıştır deyu âhar tapuya verdüklerin bildirmişsin. İmdi anun gibi terk-i diyar edenler tasarruflarında olan yerleri kimesne ısmarlayub üç yıl ale't-tevali yaylak hâli kalırsa kanun üzere tapuya müstehâk olub sipâhi kime dilerse tapuya verürüz amma yerlerin sipâhiler dahl ederlerse caiz değildir. Ol ademlerden fevt olanların oğulları kalırsa yerleri oğullarına, oğulları kalmazsa karındaşlardan bî garz kimesneler teaddi eyledükleri tapu ile verilmek kanundur ve kıla neferlerinin resm-i cürüm ve cinayetlerine kırlarına dahl eylemek hilâf-ı kanundur. Meğer reaya ola ve kadimden ziraat olunur yerleri çayıra koduklarında sipâhi marifetiyle komayub ziraat olunurken üç yıl ale't-tevali bilâ-mani' boz ve hâli komuşlar ise sipahinin mahsulune gadr eyledikleri ecilden ol ademler tapuya müstehâk olur. Buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda kanun mûcebince vech-i meşruh üzere amel eyleyüb kanuna muhalif kimesne niza' ettürmeyesin.

{30} Hüküm 90

İmirza Çavuşa verildi.

Vilâyet-i Dulkadriye'de olan kâdılara ve garir muharrir-i zaim İlyas'a hüküm ki:

Bundan akdem size ve Dulkadiriye Beylerbeyisine emr-i şerîfim gönderülüb vilâyet-i mezbûrada vâki' olan Gurbet ve Çengiyan ve Cingâne taifesinden Donanmâ-yı Hümâyûna muayyen kürekci yazılmak sen ki garir sancağı muharriri zaim İlyassın ve husûsa mübaşir ta'yin olunmuş idin. Hâlâ dergâh-ı mu'allâm avuşlarından emr olunmuş idi İmirza Çavuş dahi taife-i mezbûre ahvaline her vech ile vâkıf ve ehl-i vukuf olmağla senünle maan ol husûsda mübaşir olmak emrim olmuştur. Buyurdum ki, vusûl buldukda

muşârun ileyh taife-i mezbûradan bu zamana deyin ne mikdar kimesne kürekciliğe tahrir ve ta'yin etmiş ise mezbûrlara Donanmâ-yı Hümâyûnum hazır olmak şimdiden tenbih idüb dahi nevruz-ı mübarekten mukaddem defterlerinin bir sureti ile tersâne-i âmireme gönderüb i'sal eyleyesin ve kaç nefer gönderildüğün arz edesin ve taife-i mezbûrdan henüz yazılmayanların muşârun ileyh çavuşum marifetiyle bulub defter idüb itmama erişdüresin.

{30} Hüküm 91

Fi 28 Zi'l-ka'de

Sultan Murad hazretlerinin kapu Kethüdâsına verildi.

Aydın Beyine hüküm ki:

Hâlâ livâ-yı mezbûr kâdılarından on beş kâdı südde-i saâdetime mektûb gönderüb senün içün bu defa deryâ seferine giderse suhte ve kalita levendleri evlerümüz basub ehl-i ve iyalimiz çeküb firara takatimiz kalmaz deyu reaya tazarru' ettüklerin bildirmeyin buyurdum ki, sen sancağın muhafazası içün kalub livâ-yı mezbûr alay beyiyle sipahilerin bu defa vâki' olan deryâ seferine gönderesin.

{31} Hüküm 92

Şehr-i Zol Beylerbeyisi ademisi Mustafa'ya verildi.

Kilas Beyine hüküm ki:

Şehr-i zol Beylerbeyisine mektûb gönderüb Şehr-i zol'e tâbi' Gülanber kalesinin iç anbarı harab olub termimi için direk u mirenk top ve tüfenk kundaklarına müte'allik ağaç kerestesi lazım olub ve ol makule ağaçlar Şehr-i zol'de bulunmayub taht-ı livânda bulunub kadimden ol caniblerden tedârik olunagelmiş iken şimdi taleb eyledikde vermeyub ihmâl eyledikleri i'lâm eyledi. İmdi ol canibde Baban kalesi binası dahi ferman olunmuştur. Buyurdum ki, vusûl buldukda taht-ı livândan kifâyet kadar kereste tedârik idüb ve kale-i mezbûra tamiri içün bulunan yerlerden kifâyet kadar benna ve neccar ve ırgad ihrâç idüb lazım olan alât u esbabları ile mahalli memura gönderüb ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer eyleyesin ve bi'l-cümle eğer kaleye müte'allik lazım olan eğer ırgad ve benna ve neccardır ve eğer anbara ve topların ve tüfenklerin kundaklarına müteferri' kerestedir muşârun ileyh beylerbeyi adem gönderüb her ne taleb ederse kadiminden tedârik olunageldiği üzere muaccelen tedârik eyleyüb gönderüb

gereği gibi hüsn-i muavenet ve müzaheret eyleyesin. Şöyle ki bu bâbda muşârun ileyhe ihmâlin arz eyleye beyân olunan özrün kabul olmaz bilmiş olasın, amma bu bahane ile kimesneden ahz ve celb olunduğuna rıza-yı şerîfim yokdur. Kimesneye teaddi olunmaktan ziyâde hazer eyleyesin.

Bu dahi bir sureti Sarucik Beyine.

Bu dahi bir sureti Orman Budak Beyine.

Bu dahi bir sureti Avar Beyine.

Bu dahi bir sureti Davdan Beyine.

Bu dahi bir sureti Karadağ beyi İbrahim Beye.

Bu dahi bir sureti Kilas beyi İbrahim Beye.

Bu dahi bir sureti Nava beyi Yeni Beye.

Bu dahi bir sureti Paski beyi Yasir Beye.

{31} Hüküm 93

Çavuşa gönderildi.

Dergâh-ı mu'allâm Çavuşlarından İmirza Çavuşa hüküm ki:

Vilâyet-i Dulkadiriye'de olan Gurbet ve Cingâne ve Çengiyan taifesinden mukaddema Donanmâ-yı Hümâyûnuma muayyen kürekci yazılmak emr olunub garir muharriri olan zaim İlyas mübaşir ta'yin olunub vilâyet-i mezbûra Beylerbeyisine ve Kâdılarına ahkâm yazılmış idi. Sen taife-i mezbûranın ehl-i vukufu olduğun binaen husûs-ı mezbûrda zaim-i mezkûr ile ma'an mübaşir olmak emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda muşârun ileyh zaim İlyas ale't-tâcil varub erişüb şimdiye değin ne mikdar donanmacı yazılmış ise hazır olmaların hemen şimdiden tenbih idüb ale't-tâcil ihzâr idüb nevruzdan mukaddem defter ile dergâh-ı mu'allâma erişdiresin ve taife-i mezbûranın yazılmayanın min ba'd zaim muşârun ileyh ile ma'an yazub defter idüb envâ-ı sa'y ve ihtimâm ile itmama erişdirmek ardınca olasın. Şöyle ki lazım olursa Dulkadiriye Çavuşlarından dahi bir iki nefer alub hidemat-ı mezbûre ma'an istihdâm eyleyesin.

{32} Hüküm 94

Fi 25 Zi'l-ka'de sene 981

Abdi Çavuşa verildi.

Vize Beyine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm Çavuşlarından Mustafa zîde kadruhû emr-i şerîfim ile kürekci tahrir ettüğü Cingâneler muaccelen südde-i saâdetime gelmesin emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda asla te'hîr eylemeyub mezkûrların çeribaşıların ve cem'aat başların ihzâr idüb muşârun ileyh tahrir ettüğü defteri mûcebince taht-ı livânda takarrür Cingâne mütemekkin ise beş neferde bir neferi kürekci olmak üzere muaccelen ihrâç idüb sen dahi yanlarınca yarar ademler ve hisar erenleri koşub südde-i saâdetime gönderesin ve yanlarınca koşub gönderdiğin ademlere tenbih eyleyesin ki menazil ve merahilde reayanın esbab ve emvaline ve koyunlarına ve tavuklarına dahl ve taarruz eylemeyüb ber-vechile zabt eyleyeler ki sonra dergâh-ı mu'allâma bazı reaya gelüb Cingâneler geçüb giderken esbabımız sirka idüb ve (...) (...) koyun ve tavuğumuz aldılar deyu şikayet edeler, Cingânelere olacak siyaset koşub gönderdiğin kimesnelere olmak muhakkaktır. Ana göre mukayyed olub kemâl-i basiret ve işbah üzere olub ve gaybet ettürmekten dahi hazer edeler ve bu caniblerde kürekciye mukâtaa olub hazine-i âmiremden biner akçe verülüb yiğenler varsa doğru südde-i saâdetime geleler biner akçe verülüb kadırgalara girüb peksimedi ve sâir zahire yığma dahi mîrîden verülüb asakir-i mansureye hizmet edeler, şöyle ki akçelerin gönderilmek mübaşir ise muaccelen arz oluna ki anda gönderülüb kendülere anda teslim oluna. Bu husûs dahi mühimmâtandır, her ne vechile tedârik olunursa muaccelen yazub bildiresin.

Bu dahi bir sureti Kırkkilise Beyine verildi.

{32} Hüküm 95

Fi 28 Zi'l-ka'de sene 981

Nazırın ademisi Ali'ye verildi.

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki:

Merhûme ve mağfurun-leha validetim tâbe serâhûmunun mahmiye-i Mısır'da olan evkafının mütevellisi südde-i saâdetime adem gönderüb vakf tarafından Süveyş'te bir gemi bina olunmak lazım ve mühim olub gemi binasına lazım olan keresteyi kendü akçeleriyle taleb ettüklerinde muavenet olunmak bâbında hüküm verilmesin rica eylemeyin buyurdum ki, vusûl buldukda mütevvefâ-yı muşârun ileyhanın vakf tarafından Süveyş'te bina olunan gemisine akçeleriyle gemi kerestesin taleb ettüklerinde muavenet ve müzaheret eyleyesin.

{32} Hüküm 96

Karaman Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Karaman'ın defteri çavuşları hizmetlerinde kaim olmayıb her biri kendü havalisinde oldukların çavuşlar kethüdası i'lâm eylemeyin bi'l-fiil hizmetinde mevcud olan Çavuşları yoklayıb defteri südde-i saâdetime göndermek emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda zikr olunan Çavuşlardan bi'l-fiil hizmetlerinde kaim olub mevcud olanları yoklayub isimleri ve tımarları ile yazub defter eyleyüb defteri südde-i saâdetime gönderesin.

{33} Hüküm 97

Kethüdasına verildi.

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki:

Bundan akdem Said vilâyetinde şeyh olan Emir Ali dergâh-ı mu'allâma arzuhâl gönderüb mukaddema bunun meşihatı Yunus nâm kimesne cümle iltizamı ve meşihatıyla kabul idüb bu husûs umerâ-yı Mısır'da Mustafa dâme izzuhûnun mübâşeretiyle görülüb üzerinde olan bekayası kabul ettüğüne hüccet verilib hücceti hazine-i Mısır'da hıfz olunmuş iken üzerinde mal vardır deyu habs olunub lakin habis olmağla ahvali görülmeye ve malın tahsili mümkün olmayub kendü yarar kefillere verülüb ahvalleri teftiş olunmasın rica eylemiş buyurdum ki, vusûl buldukda göresin merkum Mir Ali'nin habsi icab eder gayri günahı olmayub üzerinde mal vardır deyu habs olunmuş ise mîrî olan deyn mikdarı mala kâdir mün'im ve yarar kefilleri var ise yarar ve yerlü küfaleye verüb ve mezbûru merkum şeyh ile beraber idüb ahvallerin görüb mâl-ı mîrî kangısından zuhur ederse bî kusur tahsil idüb mâl-ı mîrîye zarar ve noksan müteretteb olmaktan hazer idesin.

{33} Hüküm 98

Tercüman Murad'a verildi

Erdel voyvodasına hüküm ki:

Hâlâ dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb atabe-yi ulyâmızdan vilâyet-i Leh'ye kral nasb olunan France Kralının küçük karındaşı iftiharü'l ümera'il izamü'l İseviye Henriko sumt-ı avakıba bi'l-küfr sana mektûb ve adem gönderüb yüz binden sonra Leh vilâyetine girüb başına furuta giydirilmek üzere olub ol cem'iyete seni bile davet

eyledüğün bildirmişsin. İmdi sen vilâyet-i Erdel'i hâli komak münasib değildir, buyurdum ki vusûl buldukda ol tarafa kendü canibinden yarar ademlerin gönderüb atabe-yi ulyâmızda olan ihlâs ve ihtisaslarına binaen tazim ve tekrimatta lazım olduğu üzere ihtimâm idüb ve sen bizzat varmayub vilâyet-i Erdel'in hıfz u hırâsetinde dakika fevt etmeyüb ale'l-gafle âdâdan zarar-ı karin olmaktan hazer eyleyesin ve ne günde muşârun ileyh Kral Erdel'e dahil olduğun sıhhati üzere arz edesin.

{33} Hüküm 99

Kethüdâsına verildi.

Şam Beylerbeyisine ve Kâdısına hüküm ki:

Şam-ı şerîfde mahkemesinde kâtib olan İbn-i Hattab içün dergâh-ı mu'allâma defa sunulub mezbûr kâtib mürteşi olub husumet edenlerin bir canibten rüşvet alub hakk-ı umerâ ettürmeyüb ve vekilim olunan kuzâyâ-yı hilâf-ı vâki' yazub ahali-i Şam'a külli teaddisi olub defaatle dergâh-ı mu'allâma mezbûrdan şikayet olunub teftiş içün ve mahkeme küttabından ref' içün verilen ahkâm-ı şerîfeye akçe kuvvetiyle alub ahvali görülmeyüb livâ-yı kayyuma zulmü mütezayid olduğu i'lâm olundu. İmdi bu makule zulmü men' u def' olunmağa sebeb nedir? Mezbûrun ahvali teftiş olunmasın emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda mezbûru hasımlarıyla meclis-i şer'de beraber idüb ahvalin onat-ı vechile teftiş idüb göresin. Arz olunduğu üzere icrâ-yı hakda ve hüküm olunan kuzâyâtın sıhhati üzere tahririnde Müslümanlara teaddisi ve hıyâneti zahir olursa üzerine sabit olan hukuku şer'le ashabına alıverib ve küttabından ref' eyleyüb habs ve arz icab eder husûs olursa habs idüb sabit olan teaddisi yazub arz edesin. Amma hakk-ı harekeye tâbi' olub hilâf-ı şer' iş olmaktan hazer edesin.

{34} Hüküm 100

Fi 11 Zi'l-ka'de

Mustafa çavşa verildi.

Diyarbekir Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimi içün deryâya ta'yin olunan sancak beyleri sancaklarına müte'allik alay beyleri züema ve erbâb-ı tımarları ve müstakil alay beyleri sancaklarına müte'allik züema ve erbâb-ı tımarı ve aşayiri ve deryâya ihrâç ve irsâli ferman olunan hisar erleri vesâir tüfenk endaz sâbıka gönderilen emr-i şerîfi

mûcebince cebe ve cûşen ve cebelüleri ve âlât-ı harb ve kıtal ve edevat ve cenk ve cidalleri ve bi'l-cümle düşman yarağı ile müretteb ve mükemmel nevruzdan mukaddem mahrûse-i İstanbul'a gelüb mülâkî olmak mühimmâttan olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda bizzat mukayyed olub sâbıka gönderilen evâmir-i şerîfim mûcebince deryâya ta'yin olunan eğer umerâdır ve eğer alay beyleridir sancaklarına müte'allik züema ve erbâb-ı tımarlarıyla ve eğer aşiret beyleri ve ağalarıdır ve eğer hisar erleridir ve bi'l-cümle her kangı taife ise evâmir-i sâbıkım üzere yâd ve yarâkları ile ve cebe ve cuşenleri ve cebelüleriyle müretteb ve mükemmel ale't-tâcil ihrâç eddürüb mahrûse-i İstanbul'a nevruzdan mukaddem erişdiresin ki vaktiyle gelüb gemilere dahil olalar. Nevruz karib olmuştur, deryâya ta'yin olunan eğer umerâdır sancakları askerleriyle alay beyleridir züema ve erbâb-ı tımarlarıyle ve eğer hisar erleridir ve gayridir cümlesi şimdiden ihrâç olunub İstanbul'a teveccüh idüb nevruza dek İstanbul'da hazır bulunmak ziyâde mühimdir bu husûsta her birine muhkem tenbih ve te'kid eyleyüb ihtimâm eyleyesin ki vaktiyle her biri gelüb erişüb gemilerin avk ve te'hîrine bâis olmayalar ve memâlik-i mahrûseden kürekci mühimi içün tahriri ferman olunan Gurbet ve Çengiyan ve Cingâne taifesi dahi emr-i şerîf-i sâbıkım üzere ele girüb yazılduklarınca yüz ve yüz elli nefer erişdikce yarar ademlere koşturub ale'l-ittisal İstanbul'a irsâl ettürüb ve kürekci ihrâcı ferman olunan yerlerin kâdılarına muttasıl ademler gönderüb muhkem (...) ettüresin ki kürekcilerin muaccelen ihrâç eyleyüb ve avarız cem'i emr olunan kâdılar dahi avarızların ale't-tâcil cem' ettürüb memur oldukları mahale getürüb teslim ideler. Sene-i sâbıka gibi ihmâl ve müsâheleden hazer edeler. Yoğsa azl ile konulmayub envâ-ı itaba müstehâk olurlar ve umerâdan ve alay beylerinden ve kuzattan her kangısına tenbih olunursa gönderilen ademler tarihleriyle mühürletmek aldırub süddde-i saâdetime irsâl eyleyesin ki sonra özrün ve bahane eylemelü olmayalar. Hâsıl eğer asker ve eğer kürekci ve avarız muaccelen erişmek mühimdir. İsti'cali bâbında her ne vechile muhkem olursa vech u münasib gördüğün üzere envâ-ı mesâi cem'ilin vücuda getüresin ve ne vechile tedârik olunduğun yazub bildiresin.

Kethüdâsına verildi. Birsureti Erzurum Beylerbeyisine aşayire yazılması.

Bir sureti Geyvan çavuşa verildi Rum Beylerbeyisine.

Bir sureti Geyvan çavuşa verildi Haleb Beylerbeyisine.

Bir sureti Geyvan çavuşa verildi Karaman Beylerbeyisine.

Geyvan çavuşa verildi dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mehmed çavuşa verildi.

Anadolu çavuşlarından Mehmed çavuşa verildi.

Bir sureti Anadolu Beylerbeyisine.

{35} Hüküm 101

Geyvan çavuşa verildi.

Gurbet ve Çengiyan ve Cingâne tahririne memur olan zaim Hüseyin'e hüküm ki:

Hâlâ Gurbet ve Çengiyan ve Cingâne taifesinden şimdilerin ne kadar nefer küreci yazıldığı südde-i saâdetime ma'lûm olmak lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub emrim mûcebince şimdilerin taife-i mezbûradan ne kadar nefer kürekci yazılub ne vechile tedârik olunmuştur mufassal yazub bildiresin ve ele girüb yazıldıkca ale'l-ittisal yarar ademlere koşub doğru İstanbul'a göndermek ardınca olasın ve koşub gönderdiğin ademlere tenbih eyleyesin ki yolda onat-ı zabt eyleyüb kimesne zulm ve teaddi ettirmeyeler. Yoğsa neticesi anlara aid olur ve (...) arablarından dahi yazılmış ise bile koşub gönderesin.

{35} Hüküm 102

Bu dahi.

Adana Beyine hüküm ki:

Bundan akdem Sis ve Tarsus sancaklarından kurye irsâli ta'yin olunan evlerden ne mikdar hâne sürülmüştür ve bi'l-fiil sürülmek üzere midir nicedir südde-i saâdetime ma'lûm olmak lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda bu husûsa bizzat mukayyed olub zikr olunan sancaklardan karye irsâli ferman olunan hânelerden ne mikdar hâne sürülmüştür bi'l-fiil sürülmek üzere midir nicedir ne vechile tedârik olunmuştur mufassal yazub südde-i saâdetime i'lâm eyleyesin ve emr-i sâbıkım üzere sürülmesi ferman olunan hâneleri ale't-tâcil ihrâç ve karye irsâl eylemek bâbında sa'y ve ihtimâm eyleyüb ihmâl ve müsâheleden ihtiyât eyleyesin ve taife-i mezbûra yaz eyyamı oldukda yaylağa çıkub sürülmesi asir olur. Şimdiden emr-i şerîfim üzere ihrâç idüb beklettirmeyüb sürmek ardınca olasın.

{35} Hüküm 103

Fi 11 Zi'l-ka'de

Kocagözlü Mustafa çavuşa verildi.

Malatya Beyine hüküm ki:

Hâlâ bu defa Donanmâ-yı Hümâyûna ta'yin olun hisar erleri ve kavvas ve ol cevanibte deryâya ta'yin olunan ekrad taifesi muaccelen ihrâç olunub nevruzdan mukaddem İstanbul'a erişmek mühimmâttan olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda Malatya sancağında vâki' olan kıladan Donanmâ-yı Hümâyûnuma ihrâç ve irsâli ferman olunan hisar erleri ve kavvas muaccelen ihrâç eyleyüb nevruzdan mukaddem mahrûse-i İstanbul'a irsâl eylemek bâbında ve ol cevanibte deryâya ta'yin olunan ekrad taifesinin ümerasına ve aşayir ağalarına muhkem ikdam idüb ekradı muaccelen ihrâç ve irsâlinde gereği gibi ihtimâm eyleyüb sene-i sâbıkada ekrad taifesinin ihrâç ve irsâli bâbında ne vechile muavenet ve ikdam olunmuş ise bu defa dahi ihrâç ve irsâlleri husûsunda gereği gibi dikkat ve ihtimâm eyleyüb yollaya ki vaktiyle mahrûse-i İstanbul'a erişdirilmek müyesser olub gemilerin avk ve te'hîrine bâis olmayalar ve bi'l-cümle eğer hisar erleridir ve eğer kavvastır ve eğer kürekci ve avarızdır ve eğer ol etrafta deryâya ta'yin olunan ekraddır ale't-tâcil ihrâç ve irsâlinde envâ-ı sa'y ve ikdam eyleyüb bâb-ı muavenette dakika fevt eylemeyüb kuzata ve ümeraya muhkem tenbih ve ihtimâm eyleyesin ve ne vechile tedârik eyledüğün yazub bildiresin.

{36} Hüküm 104

Yevmü'l-isneyn fi 29 Zi'l-ka'de sene 981

Divan kâtiblerinden Mahmud Çelebiye verildi.

Karaman Beylerbeyisine Ereğli Kâdısına hüküm ki:

Darende Ramazan gelüb kâza-yı mezbûrda iİencak nâm karye halkından Seydi ve Ahmed nâm raiyyetler Seyid oğulları seyidler değiller iken Nur kâzasından İmirşah nâm kimesneden müzevver şecere kağıtları alub mukayyed olduklarını bildirdiği ecilden buyurdum ki, vardukda mezbûrları her kanda ise buldurub getürtüb onat-ı vechile hak üzere teftiş idüb gönderesin ve kâdıya arz olunduğu gibi olub mezkûrların mezbûr İmirşahtan ol vechile şeçere kağıtları alub mukayyed oldukları bihasbi'ş-şer'i şerîf sabit olursa suret-i sicilleriyle ol kağıtları mezbûrları yarar ademler koşub südde-i saâdete gönderesin ki küreğe koşula. Amma bile koşub gönderdiklerin kimesnelere tenbih ve te'kid eyleyesin ki yolda ve izde gaybet ettürmekten hazer edeler.

{36} Hüküm 105

Fi 29 Zi'l-ka'de

Mustafa çavuşa verildi.

Rumeli Kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem size ahkâm-ı şerîfe gönderülüb Donanmâ-yı Hümâyûnum bu defa sâir zamanda mukaddem çıkmak üzere olmağın kürekciye muaccelen gönderesin deyu emrim olmuş idi. Hâlâ bazı kâdılar kürekciye muaccelen bizzat getürmeyüb ve bazı birkaç gün mukaddem veyahud muahhar gelüb kürekci yolda zabt eder olmağla reayaya zulm ve teaddi ettükleri istim'a olundu. Buyurdum ki her birinüz bu husûslara mukayyed olub ferman olunan kürekci muaccelen ihrâç idüb dahi bizzat kendinüz ve kürekci ihrâcına varan kulumu dahi bile alub yanlarınca maan gelüb yolda ve izde reayanın esbab ve emvaline dahl ve tecavüz ettürmeyesin. Şöyle ki vech u meşruh üzere kürekci ile gelmeyenler azl etti olub min ba'd fırsat verilmeyüb muakab olmak emrim olmuştur. Siz dahi gaflet eylemeyüb emrim üzere kürekciyle çıka gelüb yolda fesâd ettürmekten hazer eyleyesin.

{36} Hüküm 106

Fi 29 Zi'l-ka'de sene 981

İvaz Çavuşa verildi.

Hırsova ve Berayil Kâdılarına hüküm ki,

Silistre sipâhilerine Akkirman sancağı beyi yanına varmak emrim olub muaccelen erişmek lazım olmağın taht-ı kâzanızda ve iskelelerde bulunan at gemileri ve darı şaykaları gönderilmek emr idüb buyurdum ki, vardukda taht-ı kâzanızda bulunan at gemileri ve şaykaları muaccelen Sakcı İskelesine gönderüb ihmâl ve müsâheleden hazer eyleyesin.

{36} Hüküm 107

Bu dahi

Silistre ve Hırsova ve Berayil dizdârlarına hüküm ki:

Sakcı iskelesinden öte yakaya sipahiden mâ-adâ kimesne geçmemek içün dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından İvaz ta'yin olunmuştur buyurdum ki, vardukda mezkûr istihdâm içün kifâyet kadar hisar eri ta'yin eyleyesin.

{37} Hüküm 108

Fi 29 Zi'l-ka'de

Mehmed Çavuşa verildi.

Niğbolu ve Ruscuk Kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem size hükm-i hümâyûnum gönderülüb Belgrad'dan barut geldükde arabalar tedârik idüb Varna'ya iletüb teslim eyleyesin deyu ferman-ı şerîfim olmuş idi. Ol emrim kemâkân mukarer olub buyurdum ki, vardukda emrim üzere Belgrad'dan gemiler ile barut gelmezden mukaddem kirayla arabalar tedârik eyleyesiz ki geldüğü gibi tevakkuf lazım gelmeyüb tahmil idüb yanınca siz ve yahud yarar naiblerünüz ta'yin idüb bile Varna'ya gönderesiz. Amma menâzil ve merahilde onat-ı vechile mukayyed olub baruta yakın yerde ateş yakdurmayub bi inayeti'l-lahi Teala gaflet ile zarar olmaktan hazer eyleyesiz. Barut ehemmi mühimmâttandır. Çekdürdüğü gibi araba hazır bulunmayub tevakkuf lazım gelüb Varna'ya mukaddem yetişmeye sonra beyân olacak özrünüz makbul olmak ihtimali yokdur. Ana göre mukayyed olub ihmâl ve müsâheleden hazer eyleyesiz ve size barut ne gün vâsıl olub ve sizden ne gün arabalara tahmil idüb Varna'ya ne mikdar zamanda varduğun yazub bildiresin.

{37} Hüküm 109

Leh kralına nâme-i hümâyûn yazıldı ki:

Bundan akdem Boğdan Voyvodası olan Yuvan cibiliyetinde merkûz olan cibaleti mûcebince isyan ve tuğyan idüb memleketinden mal cem' idüb Moskova firar etmek üzere olub ele getürmek içün beyler kullarım ta'yin olunmuştur. Üzerine varduklarında gaybettüğü takdirce eğer moskov ve eğer nice firar ederse Leh'den gayri yerden girebilmeye imkân yoktur. Sâbıka hıyânet eyleyen Boğdan dahi mürd olan kral zamanında firar ettükde Leh Beyleri muavenet idüb yol vermekle darü'l-harbe dahil olub daima memleketinde ve Boğdan kast-ı güzend etmekten hâli değildir. Yine beylerin mezkûra yol verüb muavenet ettükleri içün envâ-ı ikaba müstehâk olmuşlar iken mezid-i merhametimden reaya payi mal olmasın deyu avf olmuş idi. Bu defa mesfur firar idüb ol canibten Moskova ve Yayca gelmek murad ederse mabeyninde olan dostluk ve sulh ve salah mûcebince ele getürülüb südde-i saâdetime göndermek lazım olmağın gerekdir ki nâme-i hümâyûnumuz vusûl buldukda şöyle ki müfsid-i mezbûr firar idüb ol caniblere varursa kadimden südde-i saâdetimiz ile olan dostluk ve

mevedded muktezâsınca mezkûru ve ademlerin ele getürüb esbab ve emvali ile südde-i saâdetimiz tarafına irsâl ve i'sal etmek bâbında envâ-ı mesayi cem'ilinüz vücuda getürüle.

{37} Hüküm 110

Beç kralına nâme-i hümâyûnum yazıldı ki:

Hâliya Kasab taifesinden Behram ve Gazi ve Adem ve Memi ve Ali nâm kimesneler âsitâne-i saâdet penahına gelüb kale-i Tatar ve Komran keferesi Budun kurbunda koyunları ağılın basub çobanların katl idüb üç bin re's koyunların sürüb alub gidüb zulm u hayf eyledüklerin bildirdiler. İmdi dostluk zamanında bu makul ve sonra aslı yokdur nâme-i şerîfimizle vusûl buldukda gerekdir ki atabe-i ulyâ-yi alem penahımızda olan sadakat ve ihlasımız muktezâsınca bu husûsda taarruz ettürüb mezkûrların garet olunan koyunların bî kusur zuhura getürüb ele getürüle teslim ettürülmek bâbında envâ-ı mesâi cem'ile vücuda getürülüb ahd u emâna muhalif kimesneye iş ettürülmeye.

{38} Hüküm 111

Hasan çavuşa verildi.

Vilâyet-i Rumelinde Cingâne tahriri ferman olunan yerlerin Kâdılarına hüküm ki:

Haliyâ Cingâne tahriri ferman olunub dergâh-ı mu'allâm çaşigirlerinden olan Mustafa mektûb gönderüb kendüye emr-i şerîfim varid olub Cingâne tahriri ne mertebeye varmıştır yazılanları muaccelen irsâl eyleyesin deyu ferman olunub mah-ı Receb'in onunda tahrire mübâşeret olunub İstanbul ve Filibe kalemi tamam olub Siros ve Sofya ve Gragoryaya tâbi' olan kâdılıklar kalub şimdiye değin 5907 nefer Cingâne tahriri olunub her beş neferi bir kürekci vermek içün ademler gönderilüb ankarib-i ta'yin olunub kürekcileri ikişer aylık ulûfeleriyle irsâl olunurlar deyu arz idüb lakin Donanmâ-yı Hümâyûnumum deryâya çıkacak zamanı ziyâde karib olub kürekci bâbında kemâl-i müzâyaka olunmağın şimdiye değin yazılan Cingânelerin ferman olunan kürekcileri muaccelen gönderilmesin emr idüb buyurdum ki, Hasan çavuş vardukda bu bâbda her birinüz bizzat mukayyed olub şimdiye değin taht-ı kâzanızdan ne mikdar Cingâne tahriri olunmuş ise her beş neferden biri ferman olunan kürekcilerini muaccelen ihrâç idüb Donanmâ-yı Hümâyûnum henüz deryâya çıkmadın getürüb erişdirmek bâbında envâ-ı ikdam ve ihtimâmın zuhura getüresin. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır, onat-ı vechile mukayyed olub ihmâl ve müsâheleden hazer edesin ve şimdiye değin

yazulmayub kalan kâdılıkları dahi muşârun ileyh çaşikirim Mustafa zîde mecduhûnun bizzat mübâşeretiyle tahrir ettürüb muaccelen itmama erüşdürüb ferman olunan kürekcileri vakti ve zamanıyla ihrâç ettürmek husûsunda gereği gibi mukayyed olasız.

{38} Hüküm 112

Fi 29 Zi'l-ka'de sene 981

Mehmed çavuşa verildi.

Edirne ve Filibe Kâdılarına hüküm ki:

Taht-ı kâzanızda olan mîrî ahurluk emin ve kâtib olanların muhasebeleri südde-i saâdetime görülmek lazım olub buyurudm ki, Mehmed çavuş vusûl buldukda ale'l-ganem varub ahur defterlerin taleb idüb alub dahi bi'l-fiil ahurluk ne mikdar davar olub ve ne ser üzere yem ve otluk ve saman verilür ve bi'l-fiil mevcud ne mikdar arpa ve otluk ve saman vardur ve harac içün ne mikdar arpa ve saman cem' olmuştur ve her gün ne mikdar nesne sarf olunur tamam-ı ma'lûm edinüb defter idüb imzalayub ve mühürleyüb ve kendülerin masraf defterin dahi mühürleyüb mezkûr çavuşa teslim idüb emin ve kâtibi dahi bile koşub gönderesin ki gelüb muhasebeleri görüle ve bundan akdem kürekci muaccelen ihrâç eyleyesin deyu emrim olmuş idi. Kürekci dahi mühimmâttandır sâir zamana kıyas etmeyüb ferman olunan kürekci ihrâç idüb bizzat yanlarından ayrılmayub südde-i saâdetime getürüb teslim eyleyesin.

Bir sureti Hasan çavuşa verildi Kırkkilise, Yanbolu, Karinabad kâdılarına.

Bir sureti Mustafa çavuşa verildi ve Selanik ve Hyrebolu ve Siroz Kâdılarına ve İpsala.

Bir sureti Ahmed çavuşa verildi Karahisar ve Eskişehir ve Adaköprü Kâdılarına.

{39} Hüküm 113

29 Zi'l-ka'de

Mehmet çavuşa verildi.

Samako Kâdısına ve Samako koyun çavuşuna hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Samako'da işlenmesi ferman olunan mesamirden tersâne-i âmirem mühimi içün 1165 kantar ve 52 erdeb mesamir-i mütenevvia ve 97335 aded mismar istübar 16800 aded mismar meyana ve 99 aded kürek ve 55 aded kazma müfredatlı defter olunub mahall-i memura gönderildüğün ve bunlardan gayri 2 binden

ziyâde kazma hazır olub ve mismarların enva işlenib der-mahzen olduğun ve geçen sene dahi 252 aded işlenmiş hazır lenger olub ve 24 adedi lenger şiddet-i şita işlemeğe mani' olub ve 500 aded kaynak dahi işlendürmeye mübâşeret olunub bir mikdar kış def' olduğu gibi kira davarıyla gönderilür deyu arz eylemişsin. İmdi Donanmâ-yı Hümâyûnumum deryâya çıkmak zamanı karib olub bi'l-fiil mevcud olan kazma ve kürek vesâir levâzım ve mühimmât muaccelen erişmesi lazım ve mühim olmağın kira davarlarına tahmil olunub bir ber-vech-i isti'câl gönderilmesin emr idüb buyurdum ki, Mehmet çavuş vusûl buldukda bir an ve bir saat te'hîr u tevakkuf eylemeyüb ne mikdar mevcud kazma ve kürek ve lenger vesâir levâzım ve mühimmât her ne ise kira davarların tedârik eyleyüb muaccelen tahmil idüb Donanmâ-yı Hümâyûnum henüz deryâya çıkmadan erişdirmek bâbında sa'y ve ihtimâmın zuhura getüresin. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umurdandır. Gereği gibi mukayyed olub zikr olunan levâzım ve mühimmâtı vakti ve zamanı ile irsâl ve i'sal etmek husûsunda bezl-i makdur eyleyesin.

{39} Hüküm 114

Fi 3 Zi'l-ka'de

Abdullah Çelebiye teslim olundu.

Aydın Beyine ve Urla Kâdısına hüküm ki:

Haliyâ düsturu'l-mükerem şerefehüm nizamü'l-alem vezirim Piyale Paşa edamallahü Teala iclaluhûnun hasslarından Eğriboz Sancağında Atina nahiyesinde Küratabа nam karyesi reayasından Dimo ve Yorgi ve Nikola ve Niro ve Resteri ve Bali Pavlo ve diger Bali ve Andon ve İstefe ve Piro ve Keyin ve Mihal ve Dimo ve Anapoli ve İşmar ve Rabano ve Lazari ve Diger Piro ve Diger Bali ve Ohani ve Rado ve Diger Dimitri ve Andorya ve Diger Lazari nâm yirmi beş nefer zımmiler Andoryaslarından mezbûrlar Hasan ve Osman ve Mehmed nâm kimesneler mezbûrları gece basub tutub kalitalarına koyub alub gidüb ol caniblerde harbi kafirdir deyu hilâf vâki' bey' eyleyesin. Taife-i mezbûradan birisin bir tarikle halas olub gelüb haber virmeyin buyurdum ki, hükm-i şerifimle vardukda bu husûs onat-ı vechile dikkat ve ihtimâm ile tefehhuz eyleyüb göresiz. Mezbûrdan zımmiler ol caniblerde bey' olunmuş ise her kimde ise sahiblerine taallül ve niza' ettürmeyüb cümlesin halas eyleyesin ki her biri gelüb yerlerine gideler ve kaç nefer kimesne bulunub halas olunduğu ve reaya ve berayaya bu vechile dahl ve teaddi edenler ol canibde midir yoğsa âharda mıdır tecessüs eyleyüb tamam-ı himmeti üzere ma'lûm edinüb dahi vukû' üzere yazub dergâh-ı muallama bildiresin. Amma zikr

olunan zımmiler harbi olmayub harac güzar oldukları sabit ve zahir olduktan sonra ıtlak eyleyesin. Şöyle ki harac güzar olmayub harbi kafirler ise ıtlak eylemek caiz değildir. Emr-i şerifime muhalif iş olmakdan hazer edesin.

{40} Hüküm 115

Fi 9 Zi'l-ka'de sene 981

İvaz Çavuşa verildi.

Silistre ve Sakcı Kâdıların hüküm ki:

Sâbıka Boğdan Voyvodası olan Yuvan istikamet üzere olmayub hıyânet ettüğü mukarrer olmağın ele getürülmek emrim olub amma bu husûs Boğdan'da ifşa olmamak için beru canibten öte yakaya kimesne geçirilmesin emr idüb buyurdum ki, emrim mûcebince berüden öte yakaya geçmek isteyenleri emr-i şerîfim olmadan öte yakaya geçürmeyesin amma öte yakadan gelenlere mani' olmayasın amma hükmü şerîfimin mazmumunda kimesne ifşa etmeyüb mîrî esirler ayak etmiştir deyu bahane eyleyesin.

Çoban zâde Mehmet çavuşa verildi.

Maan bu dahi bir sureti Hırsova ve Berayil Kâdılarına.

Bir sureti Ülgün Kâdısına.

{40} Hüküm 116

Bu dahi.

Varna ve Ahyolu ve Ruscukve Aydın ve Yanbolu Kâdılarına hüküm ki:

Kadimden mahrûse-i İstanbul'a buğday ve arpa taht-ı kâzanızdan getürüle gelüb hâlâ bazı matrabaz anbarlara doldurub bahası ziyâde oldukda bey' etmek murad idüb ol ecilden İstanbul'a tereke ve arpa bâbında müzâyaka olmağın buyurdum ki, hükm-i şerîfim vardukda bu husûsta daima mukayyed olub taht-ı kâzanızda tenbih ve nida ettürüle ki anun gibi buğday alub kendüye kifâyet kadarından mâ-adâsı mahrûse-i mezbûra dahi zahire içün varan rençber gemilerine narh-ı câri üzere bey' etmeyüb bahaya çıkdıkda satalum deyu der-anbar ideler. Anun terekeleri girift olmak mukarrerdir. Her kimin ona göre mukayyed olub kifâyet mikdarından mâ-adâ tereke ve arpaların varan rençber gemileri reislerine narh üzere bey' ideler ki anda ticaret ve mahrûse-i mezbûre halkına sebeb-i maişet ola. Bu husûs daima müyesser olub taht-ı

kâzanızdan vağfir ve müstevli ve zahire gönderdiği sa'y idesiz. Mezbûrdan akdem size bu dahi muaccelen ihrâç eylemeyesin deyu emrim gönderilmiş idi. Ol husûs dahi mühimmâttandır. Bu sene Donanmâ-yı Hümâyûnum sâir zamandan çıkmak mukarrerdir. Her birinüz ferman olunan kürekçiyi ale't-tâcil ihrâç idüb yetiştirilmek ardınca olasın.

{40} Hüküm 117

Karaman Beylerbeyisine ve Akdağ Kâdısına hüküm ki:

Sipahizâde bir alay beyi Sinan dergâh-ı mu'allâma gelüb kâza-i mezbûre sipahizâde ve mütekaidin ve emlak sahibleri 3059 nefer olub nöbetlü gühercileye hizmet ederlerdi. Mezkûrların muteveffâ ve mürd ve gaib olanları ihrâç olunub haric-i defter olub sipahizâde ve mütekaid ve ashab-ı emlak olanlar defter olunub on neferin biri nöbetlü gühercileye hizmet etmeye deyu hüküm verilüb defterleri mürekkeb ve südde-i saâdetime getürdü ki, defterin mührü ve imzası olmadığı ecilden ve defter-i atik ile yazub getürdüğü defter aynı ile size irsâl irsâl olunub buyurdum ki, vardukda zikr olunan defterlere nazar idüb ve her birin ehl-i vukuftan teftiş eyleyüb göresiz. Deftere kayd olanlar sipahizâde ve mütekaid ve eşkincilü mülk sahibleri olub tımar işleri ve kanun üzere mütekaidiyn mülkün münselik olmuşlar olmadığın ve reayadan ve gayriden olmayub bi'l-cümle emr-i şerîf-i sâbık mûcebince gühercileye ta'yin olanlardan ise zikr olunan defteri mühürleyüb ve imzalayub bir sureti ise alıkoyub daima mazmunu ile amel idüb bir sureti südde-i saâdetime gönderesiz. Vech-i meşruh üzere gühercileye ta'yin olanlardan kimesne tahrir olunmuş ise anları efrad idüb birini sipahizâdeler ve mukaddema yazub itmam eyleyesiz. Bi'l-cümle bu husûsta tamam-ı hak üzere olub (...) deyu hizmet ve hilâf-ı emr iş olmaktan hazer eyleyesin.

{41} Hüküm 118

İznikmid Kâdısına hüküm ki:

Hassa köyü arabalarına ve beyin içün yüz aded ağaç lazım olmağın buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hasan çavuş vardukda emrim üzere zikr olunan mikdarı ağaç tedârik eyleyüb ber-vech-i isti'câl tedârik idüb mezkûr çavuşumla südde-i saâdetime gönderesiz, husûs-ı mezbûr mühimdir. İhmal ve müsâheleden hazer eyleyesiz. Âhar bahane ile reayaya teaddi ve tecavüz olunub halel ve ahz olmaktan hazer eyleyesiz.

{41} Hüküm 119

Fi selh-i Zi'l-ka'de sene 981.

Kethüdasına verildi.

Bozok Beyine ve Kâdısına:

Bozok beyi (...) dâme izzuhû ile Bozok mahkemesinde naib olan Mevlana Abdülgani mektûb gönderüb erbâb-ı tımardan Budaközü nahiyesinde üç bin akçe tımara mutasarrıf olan Musa nâm kimesne sipahide Budak nâm sipahinin şer-i hak olub mürafaa şer' olduklarında şer' ile üzerine hüküm olunub kabl-i şer'den Hasan nâm kimesne havale ta'yin olunub mezbûrun hakkın aldırmaya vardukda, bıçak çıkarub envâ-ı itale-i işan idüb Müslümanlar men' eylemek istedükde kılıç arkasıyla muhkem dutub sonra Üveys nâm yoldaşıyla nahiye naibi Selman nâm naibin mahkemesin basub kılıç ile çalub mecruh idüb fesâd ettüğü bildirdikleri ecilden buyurdum ki, mezbûru ve yoldaşı her kanda ise ele getürüb dahi hasımları ile beraber idüb bu defa şer'le fasl olunmayub ve üzerinden on beş yıl geçmemiş ise ber-muceb-i şer-i kavim onat-ı vechile hak üzere teftiş idüb göresiz. Mezbûr ve yoldaşı ehl-i fesâd u şenaat olub ve mezbûr Hasan'a bıçak çıkarub ve kılıç arkasıyla muhkem dövdüğü ve nahiye naibinin mahkemesini basub kılıç ile çalub mecruh idüb şer' e davet olundukda itaat etmedüğü vâki' olub bihasbi'ş-şer sabit olursa Beylerbeyisine arz eyleyesin ki mezbûrun tımarın alub ahara verüb kendüyi ve yoldaşını habs idüb üzerlerine naib olan süvari yazub ve defter idüb sureti dergâh-ı mu'allâma gönderüb arz eyleyesin. Amma hîn-i teftişte tamam-ı hak üzere olub hakkı harekeden udul etmeyesin. Hilâf ve şer'i kavim iş olmaktan hazer edesin.

{41} Hüküm 120

Fi gurre-i Zi'l-hicce.

Kethüdâsına verildi.

Kırşehir Kâdısına:

Kırşehir sancağı beyi Memiş mektûb gönderüb mukaddema emr-i şerîf varid olub güzendi Gurbet ve Çengiyan taifesinden eğer kışlalarında ve eğer yazlalarında bulundukları yerde Donanmâ-yı Hümâyûn içün kürekçi yazılub defter olunmasın

ferman olunmayub Kırşehir sancağında yoklanub gayri kâzalarda ol asıl taife bulunmayub nefs-i Kırşehir'de birkaç kimesne Gurbet evleri olub anlar dahi havass-ı hümâyûndan olmayub kadimden defter-i cedid-i hakanide raiyyet kayd olunub hukuk ve rüsumların sipahilerine eda ettikten gayri avarız ve kürekçilerin dahi sâir reaya taifesiyle bile eda ettiklerin arz eylemeyin, buyurdum ki göresiz arz olunduğu üzere mezkûrlar kaç hane ve kaç neferdir kadimden reayayla bile kürekçi ve avarız veregelmişler ise anları dahi avarız ve kürekçi defterine kayd edesin ki anun gibi reayaya kürekçi ve avarız teklif olundukda anlar dahi avarız ve kürekçilerin reaya ile bile eda eylemeyeler ve kaç hanedir ve ne mikdar neferdir isimleriyle yazub bildiresiz.

{42} Hüküm 121

Lofça Kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem Evren Çavuş zîde kadruhû ile muharebe idüb evler basub evin sahibin ehl u iyaliyle katl idüb ve bunlarda nice türlü fesâd u şenaat eden Şahi nâm ehl-i fesâdın yoldaşlarından Emir kâdı ve Muhib nâm ehl-i fesâdların südde-i saâdetime getürülüb sual olundukda, Lofça kâzasına tâbi' Kuredelen nâm karyeden Koyun Çelebi olan Müsafir nâm kimesne nahiyenin yatağı olub üç bin akçe veresiye ber-karara verüb muşârun ileyh çavuş ile muharebe ettükten sonra yaralı gelüb evlerin ara mukabelesinde hududuyla mezbûr Müsafi virüb ve siyaset olunan Kara Ali'nin kanı yolcudur (...) ve nefs-i Lofça'da bazargâh mir Çelebi dimekle maruf kimesne mezbûr Şahi'nin ve divane Kara Ali'nin mütealaları olub kumaş vesâir esbab ne ki götürseler mezbûrlar bey' ederler deyu bildirmeyin mezbûrlar ele getürülmesi emr idüb buyurdum ki, hükmü şerîfimle Mehmed voyvoda vardukda mezkûrları tetebbu' idüb anun gibi gaybda ederse şer'le buldurması lazım olanlara buldurub ele getürüb dahi mukayyed ve mahbus-ı mezkûr ve voyvodaya teslim idüb gaflet ile gayb ettirmekten hazer eyleye.

{42} Hüküm 122

28 Zi'l-hicce sene 981.

Evren çavuşa verildi.

Silivri Kâdısına hüküm ki:

Haris Andırya nâm zımmi gelüb Saliha'da sakine olan Kostantina nâm zımmiyye hatun buna iftira idüb Mahmut Paşa evkafından Ruh İstefan nâm zımmi sana kefil olub 33 bin akçe merahiye alıverüb sen hazır bulmamakla mezkûr akçeyi zevcen kefildir deyu

müteveffâ benden bî kusur almıştır deyu Gelibolu nebi ve çobanım olan Dimitri'yi tutub habs idüb cebren 33 bin akçeyi benden alub ziyâde havf idüb haliyâ Mahmud Paşa evkafı mütevellisinden sual olundukda ben vakıftan akçe virmedim ve mezkûrdan akçe almadım dediği ve mezkûre Kostantina nâm zımmiye bi'l-fiil Saliha'da olduğun bildirmeyin buyurdum kii Evren çavuş ademi vusûl buldukda dedikleri gibi ise mezbûre Kostantina anda varan muşârun ileyh çavuşumun ademisine ve müallekatından bir mu'temid kimesne ile südde-i saâdetime gönderesin ki mütevelli ile muvacehe oluna.

{42} Hüküm 123

Fi 7 Zi'l-ka'de

Kethüdâsına verildi.

Yanya Beylerbeyisine hüküm ki:

İş bu sene-i mübarekte sen sancağın askeri ile deryâ seferine bile gidüb karındaşın olub zeamete mutasarrıf olan Hasan zîde kadruhû sana tâbi' olan akıncı taifesiyle sancağın hıfzında olmasın emr idüb buyurdum ki, varıncak te'hîr etmeyüb sancağın askerin müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla hazır ve amade eyleyüb dahi gemiye girüb deryâ seferine bile gitmek içün Donanmâ-yı Hümâyûnumun vüruduna muntazır olasın. Ve mezkûr karındaşına tenbih eyleyesin ki sana müte'allik olan akıncı taifesi ihrâç idüb dahi sancağında mübaşir olan mahalde cem'iyet ile oturub düşman tarafına nazır olub hıfz u hırâset-i memlekette muhad ve mukaddem olub bâb-ı muhafazada dakika fevt etmeye. Şöyle ki muhafaza emrinde ihmâl ve tekâsül etmekle küffâr-ı hâksârdan bir mahale zarar u ziyan müterettib ola. Neticesi sana ait olur. Ana göre tenbih ve i'lâm eyleyesin ve muhafaza hizmetinde iken akıncı taifesi onat-ı vechile zabt eyleyüb kimesneye hilâf-ı şer' teaddi ve tecavüz ettürmeyesin.

{43} Hüküm 124

Fi 10 Zi'l-ka'de sene 981

Bağdad Beylerbeyisine kethüdâsı Ali'ye verildi.

Bağdad Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb yukarı canibten gelen hüccac ve züvvar husûsunda varid olan ahkâm-ı şerîfe hazinede bulunmayub ol bâbda sadır olan evâmir-i aliyye ma'lûmun olmak lazım olduğun bildirmişsin. İmdi mukaddema südde-i saâdetime yukarıdan elçi gelüb

sulh u salah ve fevr u falah rica ettiklerinde tavaf-ı beytullahü'l-haram ve ziyaret-i türbe-i mutahhara-i hazret-i seyyidü'l-enam aliyhi's-salatü vesselama isticaze-i hümâyûn ettüklerinde emakin-i müşerrefe ve kıble-yi mutahhara taraflarına tavaf ve ziyaret kasd eden müslimin ve muvahhidin men' olunmayıb ferağ-ı hal ve itminan-i bâl ile meramlarına vâsıl olmağa icazet-i hümâyûn cari olmuştu. Feemma Bağdad yolu kadimden ila yevmina haza olageldiği üzere mesdud olub ol taraftan yol açılmağa ve bir ferd-i salik olmağa rıza-yı şerîfim yoktur. Memâlik-i mahrûsemizden her sâl mübarek-fâlde iki kafile-i hüccac saâdet menac teveccühte olub biri Şam darü's-selamdan ve biri Mısr-ı Kahire'de azimet eder. Yukarı canibten gelenler ikisinden kangı yola salik olmağı murad edinür ise ol semte ilhah u ibka' idüb irsâl eyleyesin ve saniyen müşahede-i eimme-i kiramın ziyaretine gelmek isteyen züvvar ve iki nefer ademleri sadakat ve tezevvür götürdüklerinde ta'yin oldunduğu üzere meşhedeyn-i şerîfeynde müstehâk olan fukaraya tevzi ve i'sal edince ikamet etmelerine icazet olmuştur. Amma anda imâret olub sabah ve akşamda ale'd-devam tâm bişmeğe rıza verilmemiştir. Hükûmetlerinde olmayan yerlerde fuzuli defa nice irtikab ederler ve ziyarete gelenlerin dahi bir zaman-ı muayyenleri olmaz mı? Ziyaretin zamanı nihayet beş on gün olur tamam-ı muradları hâsıl olduktan sonra meşhedeynde ve sâir merakıd-ı eimmede eylenüb kalmalarına sebeb ve bâis nedir? Husûsa bundan esbak defaatle hükm-ı hümâyûnum gönderilüb ziyarete gelenler muradata vâsıl ve matlukları hâsıl olduğu gibi ol canibde te'hîr ettürülmeyüb cümlesi ta'yin olunan mevsimle serhade gelüb mukaddem bu canibi habir ve âgâh kılıb ana göre serhadde istikbâl olunub müracaat ve rücûlarında hâli yerlerde bilad ve kıla'ada uğramadın mürûr edeler ki memleket ve reayaya kain olmaya deyu tenbih ve te'kid olunmuş idi. Mevsim olmadın bildikleri gibi olur olmaz vakitte memâlik-i mahrûseme haricten adem duhul etmeğe emrim yoktur. Meşhed-i şerîfin harem-i muhteremi dahilinde feth-i hakaniden ol bazı kimesneler medfun olmuş amma bade'l-feth anda izn-i hümâyûnumla kimesne defnolmamıştır. Zira hülasa-i katiban ve mefahir-i mevcudatın evlad-ı büzrükvarlarının mezar-ı behşet asarları karinine asl-ı vücud pak ola ki anda defn olunmağa iyakati ola. Daire-i edebden birûn olmağla cebren onda kimesne konmak fırsatı ve makbulum değildir. Haremden taşra olduğu takdirce olur olmaz Kızılbaşların meydleri getürülmeyüb meğer ki şahın ve evlad ve ezvacı ola ol vakit ki harem-i şerîften taşra evkaf-ı şerîfe canibinden akçeleriyle aldıkları yerlerde defnettürüb rıza-yı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhalif ol canibten bir vaz'a ruhsat verilmeye bu cümle mezkûr olan tenbihat ve te'kidat-ı Şah

tarafına irsâl olunan ahitnâme ve nâmelerin mazmununa muvafıktır. Mabeynde sulh u salah emrim mukarrer oldukda verilmeye ahitnâmeye bade gönderilen nâmelerin mazmununa muhalif bir vaz'ın teklifi tecviz olunmayub ve kimesne-yi irtikab ettürmeyeler ki mabeynde olan muahede ve sulh u salahın emri istihkamda ola. Sen dahi ol taraflara kemâl-i basiret ve ihtimâm üzere olub ferman-ı şerîfimin icrâ ve imzasında ve serhadlerin hıfz u hırâsetinde ve memleket ve vilâyetin zabt u rabtında envâ-ı ikdam u ihtimâmın zuhura getürüb ol canibten zuhur eden evza ve ahbarı ale't-tevakıb dergâh-ı mu'allâma i'lâmdan hâli olmayasın. Öte canibten gelen züvvara verilen ruhsat bir vechile ta'yin olunmuş idi. Buyurdum ki vusûl buldukda min ba'd emr-i şerîfimin mazmun-ı hümâyûnu ile amel idüb min ba'd gelen beylerbeyleri dahi gaflet etmeyüb emr-i şerîf ma'lûmları olmak içün divan-ı Bağdad'da münasib olduğu üzere hıfz ettüresin. Tekrar taleb olunmalı eylemeyesin.

{44} Hüküm 125

Fi tarih-i mezbûrda.

Bu dahi.

Mezbûr kethüdâma verilmiştir.

Bağdad Beylerbeyisine hüküm ki:

Yukarı canibten meşhedeyn-i şerîfeyne Hızır Paşa zamanında gönderilen kalyaların altına, düşünmek içün nezr-i tarikiyle cehrimi dimekle maruf Buhur ve Şah'ın Peri nâm karin tarafından 266 miskalden bir gümüş şam'dan ve 115 miskalden bir gümüş mücmer Hüseyin kulu nâm koruculları ile gönderüb ve meşhedeyn-i şerîfeyn içerisine ve taşrasına dahi yeni kaliçeler ihzârı içün mezbûr koruculları temevvüd almak husûsunda Şah'dan sana mektûblar geldüğün birer suretin alub südde-i saâdetime gönderüb ve gelen korucu yoldaşları ile şehrin taşrasında çadır ile konub zikr olunan nezirleri tevzi' etmeğe ruhsat taleb eyledüklerin bildirmişsin, dahi ol bâbda her ne i'lâm eylemiş isen mufassalan ma'lûm olmuştur. İmdi bundan evvel Murad Paşa ve Ali Paşa zamanlarında merakid-i şerîfe içün kalyalar(?) lazım olduğu i'lâm olunub ölçüleri irsâl olunmağın yetmiş mikdarı kaliçe itmama erişdirilüb irsâl olunmak üzeredir. Buyurdum ki vusûl buldukda yukarıdan gelenlere ana göre cevab verüb ve gönderilen kilimleri ve şam'dan ve micmere ve buhurların kabul idüb ta'yin eyledükleri merakid-i şerîfeye teslim ettürüb mütevellilerine kabz ettiresün. Merakid-i şerîfe içün etraf ve cevanibten gelen

nüzurat her ne ise alınub hizâneyi merakid-i meşahidde hıfz olunub bu bâbda sâbıka irsâl olunan emr-i şerîfim üzere amel edesin.

{44} Hüküm 126

Evren çavuşa verildi.

Rumeli Kâdılarına hüküm ki:

Haslar kâzasına tâbi' Yarımca nâm karyeden Yunus nâm kimesnenin karındaşı Ramazan'ı Çorlu kâzasına tâbi' Sarılar nâm karyeden imam Hace'nin odasında Karaadalı nâm karyeden güreşçi Kara Hızır ve emir Şahın kulu ve Hacı şir merdden Mehmed nâm kimesneler katl idüb ve mezkûr Kara Hızır yarar atlara binüb yanınca hizmetkar ettürüb ehl-i fesâd u şenaattir Evren çavuş yahud oğulları Mahmud ve Ahmed çavuş zikr olunan kimesneler her kangınızın taht-ı kâzasında bulunur ise hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getürüb anun gibi el vermeyüb muharebe ve mukateleye mübâşeret ederlerse mîrî midir olmak üzere mukayyed olub ele getürüb dahi mukayyed ve mahbus muşârun ileyh çavuşuma teslim eyleyesin ki mahall-i hallerine getürüb ahvallerin şer'le teftiş olunub lazım gelen icrâ oluna.

{45} Hüküm 127

Kocaeli Beyine hüküm ki:

İznikmid Kâdısı mektûb gönderüb emr olunan 400 aded top kundağının tedâriki ve kesilmesi yalnız İznikmid kâzasında müyesser olmayub Kandıra ve Ada ve Akyazı kâzalarında bulunub bu husûsa bir çavuş ve zikr olan kâdılar muavenet etmek lazım olmağın bildirmeğin dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emasil Hasan zîde kadruhû bu husûsa kifâyet mikdarı akçe irsâl olmuştur. Emr olunan kundaklar ale't-tâcil erişmek lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda tevakkuf etmeyüb merkum çavuşa ademlerinden ve sipahilerinden kifâyet mikdarı adem koşub eğer İznikmid ve eğer zikr olunan kâzalardandır ale't-tâcil emr olunan mikdarı kundağı tedârik ettürüb irsâl etmekte muavenet ve itmamın vücuda getüresin.

{45} Hüküm 128

Sahibine verildi.

Kavala Kâdısına hüküm ki:

Ve dizdarına Kavala kapudanı Mehmed dâme mecduhû mektûb gönderüb deryâ seferi vâki' oldukda Kavala Kalesi mustahfızlarından kifâyet mikdarı gemiye hizmet etmek içün hisar eri verüb ve kale-i mezbûrada mahlûl gedük vâki' oldukda muşârun ileyh marifetiyle arz eyleyesin deyu mukaddema emr-i şerîfim verilmeğin hâlâ ol hükm-i şerîfime muhalif hisar eri taleb olundukda kifâyet mikdarı hisar eri vermeyüb ve kale-i mezbûrda mahlûl gedük vâki' oldukda muşârun ileyh marifeti yoğken arz eyledüklerin bildirmeyin buyurdum ki, vusûl buldukda ol hükm-i sâbıkım mûcebince deryâ seferi vâki' olub muşârun ileyh gemide istihdâm etmek içün hisar eri taleb ettükte kifâyet mikdarı hisar eri verib kale-i mezbûrada vâki' olan mahlûl gedikleri muşârun ileyhin marifeti olmadın kimesneye arz etmeyüb muşârun ileyhin marifetiyle hizmete kâdir neferleri olanlare emr idüb ol evvelkine muhalif ve emrime mugayir iş olmaktan hazer idesiz.

{45} Hüküm 129

Fi selh-i Zi'l-hicce

Beyin ademisi Mustafa'ya verildi.

Bitlis Beyine ve Kâdısına hüküm ki:

Senki Bitlis beyisin mektûb gönderüb Bitlis Sancağına tâbi' Çubuk nahiyesinde bazı ekrad karyeleri olub aralarında Mudki merzidlü atlu taifesinden bazı ehl-i fesâd kürdler olub kura halkına salgunlar salub malların ve davarların garet idüb şer-i şerîfe davet olundukda itaat etmeyüb isyan üzere olub kefere sancaklara firar idüb ele girmeyüb bade zamanda gerü gelüb fesâd u şenaatten hâli olmadukların bildirmişsin. Buyrdum ki hükm-i şerîfim vardukda ekrad taifesinden ol makule fesâd u şenaat edenleri her kanda ise ele getürüb dahi gelüb da'vâ-yı hak edenler ise beraber idüb bir defa şer'le fasl olmayub ve 15 yıl mühimmat-ı husûsların ber-muceb-i şer'i kavim onat-ı vechile hak üzere teftiş idüb göresin. Arz olunduğu üzere ekrad taifesin ol makule fesâd u şenaat idüb kura halkına salgunlar salub malların ve davarların garet idüb isyan u tuğyan üzere oldukları şer'le sabit ve zahir olursa hukuk-ı fukara alıverüb ehl-i fesâd u şenaat olanlar sipâhi ise habs idüb arz edesin, olmayanlar hakkında dahi emr-i şer'i kavim her ne ise eda idüb yerine koyasın. Amma bu bahane ile celb u ahz olunub ehl-i fesâd himâyet olunub kendü hallerinde olanlara dahl olunmakdan ve hilâf-ı şer'i kavim iş olmaktan begayet hazer idüb hakk-ı hareke tâbi' olasın.

{46} Hüküm 130

Kütahya Kâdısına. Ali çavuşa verildi.

Anadolu Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Karahisar'da bazı fukara hakları görülmek içün sana ve Karahisar Kâdısına emr-i şerîf varid olub bu husûsa senin tarafından Anadolu çavuşlarından Veli kulları ta'yin olunub irsâl olundukda, Karahisar'a varub emr-i şerîfim üzere teftişe şurû olundukda Karahisar Kâdısı mezbûr çavuşa mahkemede oturmak bugün doğru değildir kalk deyu itale(?) ettikte çavuş kulları emr olunan müfettişe beylerbeyi tarafından vekil ve mübaşirin otursun dedikde kâdı-i mezbûra kafirin gelüb bire nezid-i mahkemede oturmak ne haddindir, deyüb ademlerinden ve gayriden anda bulunanlara şu kafiri bağladın deyüb ademleri dahi çavuşun yüzünü yere deyüb bağlayub Karahisar dizdarın gönderüb kalede mel'unu habs ile celb-i aksem gerekdir deyüb dizdar dahi bilâ-emr kalede kimesne habs etmeye kâdir değilüm deyu cevab verirken İnegöl'de haddine olan maden husûsuna mahur olan Anadolu çavuşlarından Ömer kulları hemân ol canibde yetüşüb kâdı-i mezbûra emr ile gelen çavuşa bî günah bu ihanet ve hakaret nedir dedikte hisar cenab-ı celalet başım ile benim yanıma kimesne girmez deyub merkum çavuş ve vilâyetin ayanı kefil olmağla çavuş elinden bin bela ile alub çavuşa bu vechile ihanet olduğuna Karahisar'da mütemekkin olan dergâh-ı âli çavuşlarından ve züema ve alay beyleri ve sairleri mühürleriyle muhzır gönderüb bildirmekle umumen Anadolu çavuşları bir tarihte çavuş kullarına böyle hakaret olmamıştır deyu gulûv ve şikayet idüb bi'z-zaruri vâki'-i hâl südde-i saâdetime arz olunmak lazım iken mezbûr kâdı günâhım hadden birundur ve kabahatim mukarrerdir deyu takarrur hakaret olub günahından geçilmek rica ettikte mezkûrdan mukaddema bazı kimesneler şikayet etmiş olmağla senden bile şikayet olunmak münasib değildir deyu nasihat olmayub bir dahi hilâf-ı şer' iş etmez nev'an günahı bir ehl-i ilimdir deyu arz olunmayub lakin gerü kâdılığa vardukda şikayet eyledüğünüz ne geçürdüğünüz deyu dizdârın ve bölükbaşının dirliklerin dahi arz idüb kabahatine şehadet eden dergâh-ı âli çavuşlarından ve alay beyi ve züema çağırub başın aldurasın deyu bağlayub hatta dergâh-ı mu'allâma arz eyledüğü istimâ' olundu. Çavuşlara böyle hakaret olmağla emr-i şerîf ile ferman olunan husûsun görülmesi gayet asir olmuştur. Defaatle şikayetleri gelüb (...) ve gece ve gündüz baş kaldırmayıb şer' ve şerîfe muhalif vaziyetin nihayeti yoktur. Ve kâzasından İnegöl madenine emr ile *(silik)* yazduğu aniyanın malların alub bir mikdar fukara yazub

cümleden biri Mustafa nâm ve yahud 14 yük kadar iken madene yazub akçesin alub fukara-i gaye yazmadın dimekle mezbûr (...) çavuşun ağzın dahi dura deyu yüz fulorilik akçeyi çavuşa gönderüb çavuş hemen mudarâ içün akçeyi alub götürmekle aynı ile der-i devlete gönderülüp deyu bildirmeyin buyurdum ki, hükm-i şerîfim vardukda mezkûr kâdı ihzâr idüb zikr olunan çavuş ve andan mâ-adâ da'vâ-yı hak edenler ile beraber idüb eğer çavuş ihanet etiiğüdür ve eğer andan gayri hakk-ı da'vâ edenlerden her kimin üzerinde hakk-ı sabit olursa ashabı hukuka şer'le sabit olasın ki hakların alıveridikten sonra mezkûrun üzerine ne makule mal sabit olub ve ne vechile zulm ve teaddi müyesser olduğu ve maden yazduğu kimesneler husûsu dahi vâki' olan madeni yazub bildiresin amma temam-ı hak üzere olub tevzid ve telbisten ve şuvut-ı zurdan hazer idüb hüsn-i hareke tâbi' olasın.

{46} Hüküm 131

Fi 6 Zi'l-hicce

Mezbûra verildi.

Manisa ve Tire ve Birgi ve Ayaşluğ Kâdılarına hüküm ki:

Vilâyette Şeyh Ali nâm kimesne gelüb Mustafa nâm Memiş Musa oğlu bazı evkafın mütevellisi olub vâkıf malından zımmetinde sekiz bin akçe zuhur idüb hâlâ gayb eyleyüb taht-ı kâzanıza varub ve mezbûru kefildir deyu vâkıf canibinden rencide olduğunu bildirmeyin mezbûr ele getürülüb teftiş olunmasın emr idüb buyurdum ki, mezbûr her kangınızın taht-ı kâzasında ele girür ise meclis-i şer'e getürtüb onat-ı vechile hak üzere teftiş idüb göresiz. Kaziyye arz olunduğu gibi ise mezbûrun zımmetinde şer'le müteveccih olan mal vakf-ı tahsil ettürüb bunun kendüsüne veya kefillere teslim ettirüb hilâf-ı şer' inad ve muhalefet ettürmeyesiz.

{47} Hüküm 132

Ankara Kâdısına hüküm ki:

Rumeli Beylerbeyisi adem gönderüb Şahbeylü ve cem'aat-i Türkmenler ve Yayalu ve Yakublu ve Arslan ve Beylive Yayhyalu ve çoban ve beratı ve geşdü Akçabey ve Avşar ve Gök Osman ve Arslanluca hisar ve Yağmurşa nâm cem'aatlerin cem'an 265 neferdir. Vilâyet tahrir olundukda Hüseyin Paşa dâme ikbâluhû Rumeli Beylerbeyisi iken hasslarında olan Aydin beylü Yörük taifesinden olub perakende olub her biri bir tarafda olmağla ve ademin kâtibi oturdukları yerde tahrir idüb muşârun ileyhin hasslarına ilhak

idüb ellerine mühürlü suret-i defter verüb ademleri bu zamana değin zabt idegelüb mûmâ ileyh vezir oldukda anun tahvilinden kendüye nihayet olunub muşârun ileyhe dahi zabt etmek istedikde düstur-ı mükerrem Mahmut Paşa edamallahû Teala iclalehû ademleri evlü haymane ve göçer haymaneden olub defterde dahi muşârun ileyha hâsıl kayd olunmuştur deyu niza' ettüklerin bildirib deftere nazar olundukda südde-i saâdetime verilen defter-i mufassalda cem'aat-i mezbûreyi vilâyet katibi aynı ile veziri mûmâ ileyhe kayd etmiş bulunmağın yerli yerinde teftiş olunub sıhhati ma'lum olunmasın emr idüb buyurdum ki, vardukda muma ileyhimanın ademleri ve ol yerin hâl ve ehl-i vukuf-ı mutemedün aleyh kimesneleri ile ol cem'aatlerin üzerine varub dahi ahvallerin onat-ı vechile dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb göresiz. Fi'l-vâki' mezkûrun cem'aatler Aydın beylü Yörüklerinden perakende olub ol caniblerde varub sakin olmuşlar mıdır yohsa evlü ve göçer haymane cem'aatlerinden midir ve vilâyet tahririnden evvel ve sonra kimler zabt edegelmiştir ve tahrir olundukda ne cem'aatten perakende olduk deyu haber vermişlerdir. Sahih kangı cem'aatten ise ahvallerin ma'lûm idünüb dahi sıhhati ve hakikati üzere yazub bildiresiz. Tarafeynden bir haneye meyl himaye etmeyüb hak kangı canibin ise ona göre i'lâm eyleyesiz. Sonra hilâf zuhur ederse neticesi sana ait olur ona göre itmam eyleyesin.

{47} Hüküm 133

Karaman Beylerbeyisine hüküm ki:

Ve Konya ve Turgut Kâdılarına südde-i saâdetim çavuşlarından Mehmed Çavuş zîde kadruhû mektûb gönderüb Turgut kâzasında sakin olub Turgut mukâtaasında mültezim olan Yaman oğlu Ali birinci bezirgânı katl ve esbabların garet etmeyin her ne tarikle mümkün olursa mezbûru ele getürüb habs idüb kendünün ve ademlerinin ettükleri zulmü göresiz deyu hükm-i şerîfim gönderilmişdi. Muşârun ileyh mezbûru beş nefer yoldaşlarıyla ahzen vechile ele getürüb dahi kalede habs ettüğün bildirmeyin siz ki kâdılarsız beylerbeyi varınca mezbûru habsden ıtlak etmeyüb kalede muhkem habs ettürmeniz emr idüb buyurdum ki, muşârun ileyh beylerbeyi gelince mezbûrları habsden ıtlak etmeyüb kalede muhkem habs ettüresiz. Mûmâ ileyh beylerbeyi geldükde üzerinde olan malı tahsil ettükten sonra da'vâ-yı hak ettikleriyle mezbûru ve yoldaşların beraber idüb bu defa şer'le fasl olunmayub üzeriden on beş bin geçmeyen husûsların ber-muceb-i şer'i kavim onat-ı vechile dikkat ve ihtimâm-ı hâk üzere teftiş idüb göresiz. Şöyle ki mezbûrların ehl-i fesâd u şenaatte olub katl-ı nüfus idüb esbabların garet

ettikleri ve (...) da'vâ-yı hak ettiklerin isnad ettikleri husûsları bihasbi'ş-şer-i şerîf sabit ve zahir olursa üzerlerine zahir ve sabit olan hukuk-ı fukaraya alıverdükten sonra şer'le lazım gelen emr idüb bir neferin hilâf-ı şer'i kavim kimesne iş ettirmesin amma mal bahanesiyle mezkûr ıtlak olunmakdan hazer idüb üzerinde olan mâl-ı esbab ve emlakın kifâyet etmez ise küfelasından tahsil olduktan sonra gerü çavuşa teslim eyleyesin. Emr-i sâbık mûcebince şer'le lazım geleni eda edesin.

{48} Hüküm 134

Silistre Kâdısına hüküm ki:

Boğdan'da kadimde vâki' olub sancağın henüz varub erişmemeyin Bender beyi Hasan Bey serdar ta'yin olunmuştur. Hâlâ livâ-yı mezbûr sipahileri dahi müretteb ve mükemmel alay beyleri ile muşârun ileyha yanına varmak emr idüb buyurdum ki, İvaz çavuş vardukda her birinüz kâdılıklarından tenbih ve nida ettüresiz ki hükm-i şerîfim varduğundan üç gün sonra evinde bulunan sipahinin dirliği alınub kendüye ikab u itab olma emrim olmuştur. İ'lam ve ilan idüb livâ-yı mezbûrun alay beyi ve züema vesâir erbâb-ı tımarı müretteb ve mükemmel düşmam yarağıyla muşârun ileyhanın yanına varub vech-i münasib gördüğü üzere hizmette bulunalar. Şöyle ki hükm-i şerîfim varduğundan üç gün sonra yine evlerinde bulunub anda hizmete düşüb hazır bulunmayalar dirlikleri alınub envâ-ı ikaba müstehâk olurlar sonra herkesin vebali kendü boynuna, bilmedik ve işitmedik demeyeler.

{48} Hüküm 135

Mim Ahmed Çelebi aldı.

Paşa sancağı Kâdılarına hüküm ki:

Düstur-ı mükerrem vezirim Sinan Paşa edamallahû telala iclaluhû ile Paşa sancağında züema mutasarrıf olan korucu Mehmed bu defa Donanmâ-yı Hümâyûna bile gidüb livâ-yı mezbûrun cihad ve gazâdan safalu yarar tüfenk endaz yiğitlerinden fi-sebilillah gazâya gitmek isteyenlere muşârun ileyh baş ve buş ta'yin idüb yâd ve yarâkları ve tüfenk ve ok yayları ile müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla ve hüsn-i ihtiyarıyla gazâya gitmek muradı olan sipahileri dahi muşârun ileyhe koşub Goloz İskelesine gelüb hazır ve müheyya olmaların emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda taht-ı kâzanızda nida ettürüb tenbih eyeleysin ki gazâdan safalu yarar yiğitleri ve sefer-i zafer esere râgib olan sipahileri kendü hüsn-i ihtiyarıyla gazâya gitmek isteyenleri defter idüb muşârun

ileyhe koşub doğru Goloz İskelesine gönderüb amma mukayyed olasın ki bu bahaneyle ihtiyarıyla yazılmayanlara cebren ahz u celb için gönüllü yazarız deyu teaddi idüb dahi kimesnenin kuluna ve mücrim ve medyununa dahl olunmağdan hazer eyleyesin ve kendü rızalarıyla yazılanları tahrir eylesin ki gemilere girdiklerinde her birine ulûfe ve kifâyet mikdarı peksimed verilüb ona göre tenbih idüb gazâya tahris edesin.

{48} Hüküm 136

Kilis Beyine hüküm ki:

Ol canibde bazı üskok deryâdan berüye geçüb memleket ve vilâyete zara u güzend erişdirüb teaddi eylediklerin sâbıka mektûbunla i'lâm eylemiş idün. İmdi Venedüklünün âsitâne-i saâdetime olan balyos elçileri ile husûs-ı men' için söyleşmişlerdir. Sen dahi haber gönderüb mezkûr üskokların men' için Venedüklüye haber göndermen emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda üskok husûsu için Venedüklü ile haberleşüb üskokları men' eylemek bâbında tenbih eyleyesin ki bade't-tenbih memnu' olmayalar bu canibten dahi kaziyyeler bina olunub ol Venedüklünün kalitaları ile girüb deryâ-yı mezkûrun mecidleri hıfz ettirülüb ana göre mukayyed olalar deyu iş'ar ettüresiz ve ne vechile tedârik olunub ol canibten ne haber geldüğün sâir vâkıf olduğun ahbarı ile i'lâm eyleyesiz.

{48} Hüküm 137

İçeli beyinin Kethüdâsına verildi.

Kıbrıs Beylerbeyisine hüküm ki:

Müceddeden bina olunan iç kale-i Mamuriye kalesinde yarâk virilmek için sâbıka hüküm verilmişdi. Hâlâ zikr olunan yarâk kaleye iletilmek için kifâyet kadar kalita verilmek emr idüb buyurdum ki, ferman olunan yarağı yanında olan kalitalara tahmil idüb kale-i mezbûreye i'sal eyleyesiz.

{49} Hüküm 138

Maalkara Kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Gelibolu alay beyi Ali zîde kadruhû gelüb Malkara kâzasında mutasarrıf olduğu zeametinden Müslim Mahmud nâm karyesinde sakin olan Mahmud nâm zaim zeametinde olan Çerkezlü nâm diğer Şemseddin nâm mezrayla mukaddema defter-i atikte her birisin müstakil karyeler kayd olunmuş iken mahlut mukayyed bulunmağın

zikr olunan reaya Müslim Mahmud reayasından mıdır yoğsa Çerkezlü reayasından mıdır deyu reaya kangı toprakta ziraat ederler Müslim Mahmud toprağında mı ziraat ederler yoğsa Çerkezlü toprağında mı ziraat ederler ve her birinin tasarrufunda ne mikdar yerleri vardır ve kangı topraktadır aslı ile yerli yerinde teftiş olunub ve ma'lûm olmak lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr eylemeyüb bizzat mahall-i niza'ın üzerine varub muşârun ileyhle mezkûr zaimin ademin ihzâr idüb dahi ikisinin marifetiyle zikr olunan reayayı yerli yerinde onat-ı vechile teftiş idüb göresiz. Fi'l-vâki' reaya kadimden Müslim Mahmud toprağında sakin olub ol toprakda mı ziraat ederler ve ziraat eyledikleri yerlerin öşrü ve hukuku ve raiyyetlerin kangısına verirler alay beyine mi verirler yoğsa Çerkezlü toprağına mı viregelmişlerdir. Ve her birinin ne kadar yerleri vardır ve kangı topraktadır mahsülleri nedir kadimden kimin reayasıdır, aslı ile ma'lûm idinüb mufassal ve meşruh yazub defter idüb mümaz ve memhur südde-i saâdetime arz eyleyesiz.

{49} Hüküm 139

Kırkkilise Kâdısına hüküm ki:

Nefs-i Kırkkilise'den Yahya ve Ali nâm kimesneler reaya tarafında gelüb kâza-yı mezbûra tâbi' olan Kafirin ve Araklıca ve Delne nâm karyeler kadimden Edirne'de vâki' olan hassa bahçeye çalı kesüb götürmekle mîrî içün lazım olan kereste vesâir tekâlif vâki' oldukda bir hassa bahçeye hizmet etmek şartıyla maan kullarız deyu niza' eyledüklerin ve mezbûrlar biz dahi ve hassa bahçeye maan anlar ile beraberce hizmet rûz-ı mîrî kereste vesâir tekalif vâki' oldukda anlar dahi bizimle maan çeksünler dediklerin bildirmeyin buyurdum ki vusûl buldukda göresiz. Şöyle ki zikr olunan karyeler Edirne'de vâki' olan hassa bahçeye çalı götürmekle maansınız deyu taallül eyleyüb mîrî içün kimi kerestesin hizmet vâki' oldukda mezkûr karyeler halkına dahi maan çekdürüb nihayet hassa bahçeye çalı lazım olucak bunlar dahi anlar ile maan çalı beraber çeküb hizmet eyleyüb vech-i meşruh üzere taallül ve niza' ettürmeyesiz.

{49} Hüküm 140

Şaban Kethüdâya verildi.

Zigetvar Beyine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Berzence kalesi altında ele gelen istefo nâm kafir içün ol serhadlerde istihdâm olunmak lazım olmağın bildirmişsin. İmdi zikr olunan kafir ademlerinle gerü

sana irsâl olundu buyurdum ki, varub vusûl buldukda alub lazım olan husûslarda istihdâm idüb kefere-i fecerenin mekr u hilesinden gaflet eylemeyüb ahval ve atvarın tetebbu eylemekten hâli olmayasın. Ve hıfzı bâbında mukayyed olub ayak ve firar ettürmekten hazer eyleyesiz.

{50} Hüküm 141

Erdel Voyvodasına hüküm ki:

Pankota Beyi Ahmed Bey mektûb gönderüb bundan akdem kendü kullarından Macar aslından İbrahim nâm bir kulu nice esbabı ile iki altunlu ve iki gümüşlü kılıç ve bir bozdoğan ve 80 mikdarı guruş gemiyle sirka idüb gayb eyleyüb Erdel'e tâbi' ve Dellüm nâm karyeye varub mezkûr karye halkı Segene nâm karyeye ulaşdırub Segene ahalisi ki karye mabeyninde mezkûru katl idüb esbabı (...) kapudan kethüdâsı kimi Yanoş nâm kimesneye virmişler. Birkaç defa haber gönderülüb taleb olundukda inad idüb virmeyüz deyu bildirdi. İmdi Tımışvar Beylerbeyisine hükm-i şerîfim gönderülüb muşârun ileyhin hakk-ı taleb içün sana ademi göndermek buyrulmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda mezkûr kapudanı ihzâr idüb bu husûsun onat-ı vechile dikkat ve ihtimâmla teftiş ve tefahhuz idüb göresiz. Muşârun ileyhin mezkûr karyede katl eden esbab ve guruşların alanlar kimler ise zahir ve ma'lûm oldukdan sonra müteveccih olan hüsn-i bî kusur beylerbeyi gönderdüğü ademisine alıveresiz. Fasl-ı niza' eyleyesiz ki bu bâbda yüce âsitâne-i saâdetime tekrar şikâyet olunmaya. Şöyle böyle.

{50} Hüküm 142

Süleyman'a verildi.

İznikmid Kâdısına hükm-i şerîf ki:

Nefs-i İznikmid'de ve etrafında bazı binalarda ve bazı yerlerde hassa-ı hümâyûnuma yarar mermerler olub ol aslı yarar mermerleri hassa-ı hümâyûnum içün zabt olunması lazım olmağın buyurdum ki, hükm-i şerîfimle anda Pavli nâm bina halifesi vardukda anun gibi taht-ı kâzanda her ne yerde hassa-ı hümâyûnuma yarar mermer bulunursa mîrî içün mezbûr halife marifetiyle zabt ettürüb dergâh-ı mu'allâma gönderesiz ve yazub bildiresiz. Şöyle ki mîrîme yarar mermerleri zahir olundukda ve bir hüsn-i taallül eder kimesne olursa ismiyle yazub kapuma bildiresiz. Ve bu hükm-i şerîfim elinde ibka edesiz.

{50} Hüküm 143

Şaban Kethüdâya verildi.

Semendire Beyine ve Semendire ve Belgrad Kâdılarına hüküm ki:

Bi'l-fiil Semendire ve Belgrad'da ve sâir ol etrafta mevcud merkata muhtac mezid(?) zahire ve köprü gemileri ve şaykalar var ise vukû' üzere arz eylemek emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda her birinüz bizzat mukayyed olub zahire ve köprü ve gemilerinden ve şaykalardan ne kadar mevcud gemiler var ise cümlesin mürekkeb ve kalkan eyleyüb vesâir levâzım mühimmâtları ne ise tedârik idüb mükemmel eyleyüb ihzâr ettüresiz. Ve bu vechile tedârik eyledikleri ve mikdarlarını yazub bildiresiz.

{50} Hüküm 144

Sahibine verildi.

Kırkkilise Müslimleri olduğu yerlerin Kâdılarına hüküm ki:

Hâlâ Kırkkilise Beyi Hüseyin dâme izzuhu mektûb gönderüb sancağına müte'allik Kızılca Müslimlerinin biri vefat idüb yerine birü kayd olmak lazım oldukda kazândan arz alub berat eylemekle ekseri reaya ve çeleb taifesinden olduğun bildirmeyin buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda her birinüz mukayyed olub anun gibi Müslimlerden fevt olanların yerlerin âhara arz eylemeyüb beylerine tefviz eyleyüb min ba'd ol ehl-i Müslimlere arz virmeyesin.

{51} Hüküm 145

Geyvan Çavuşa verildi.

Fi 1 Zi'l-hicce

Mısır Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb İskenderiye beyi ahvalin i'lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi küffâra bakla ve tereke ve börülce ve pembe vesâir zehayir verilmeye deyu defaatle ahkâm yazılub tenbih olunmuş idi. Ol evâmir-i şerîfim âli-mekân mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bizzat mukayyed olub kefere-i fecereye eğer bakla ve börülce ve terekedir ve eğer pembe vesâir zehayir ve yarâkdır ve bi'l-cümle memnu' olan nesnelerden asla bir nesne verdürmeyüb men' u

def' eyleyesin. Memnu' olmayanları yazub bildiresin ve sene-i sâbıkda İskenderiye gemileri bî dikkat gelmeyin bu sene-i mübarekte gemilerin levâzım ve mühimmâtı ne ise mukaddemden tedârik ettürüb müretteb ve mükemmel eyleyüb vakti ile irsâl eylemek bâbında envâ-ı mesâi cem'ilin vücuda getüresin.

{51} Hüküm 146

Sahibine verildi.

Rodoscuk Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Ali Çavuş birinden sana varid olan emr-i şerîfte nefs-i Rodoscuk'te ne mikdar der-mahzen buğday var ise İstanbul'a gönderilmek ferman olunmağın kasaba-ı mezbûrada olan mahzenler yoklandıkda tahminen dört bin müd buğday bulunub şiddet-i sitayiş ile tezkirelü gemiler henüz varmayub Rodoscuk İskelesinde hazır 13 pâre gemi bulunub reislerinin yarar kefilleri alınub 1881 müd tahmil olunub ve bade tezkirelü gelen 17 pâre rençber gemilerine 2119 müd buğday tahmil olunub İstanbul'a gönderilüb mahzenlerde artık buğday kalmamıştır deyu bildirmişsin. İmdi sâbıka üzere taht-ı kâzanda etrafta olan der-mahzen bulunan buğdaylar dahi cem' ve irsâl olunmasın emr idüb buyrudum ki, vusûl buldukda emr-i sâbıka üzere taht-ı kâzanda eğer kayyum kavline ve eğer züema ve erbâb-ı tımardır kifâyet mikdarı kendülerine kaldırdıktan sonra mâ-adâsın iskeleye getürtüb der-mahzen ettürüb tezkire ile varan gemilere narh-ı câri üzere bey' ettürüb ale't-tevali İstanbul'a getürüb ve buğday gönderdüğünce her reisin gemisi ile ne mikdar buğdayı gönderildüğün arz etmekten hâli olmayasın.

{51} Hüküm 147

Şaban Kethüdâsına verildi.

Pojega Beyine hüküm ki:

Livâ-yı mezbûrda gedüğe mutasarrıf olan tevaifden bazı gedük sahiplerinin gedüklerin beyler beyi âhara tevcih idüb berat içün südde-i saâdetime geldiklerinde mir livaya arz ile verilmiş bulunmağın müyesser olunmayub beylerbeyi arzının nüfuzu olmamak lazım gelmeyin buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub taht-ı livanızda olan neferatın ağalarına tenbih edesin ki anun gibi gedük-i mahluk olub bir kimesneye tevcih olunmalu oldukda sana arz ideler sen dahi beylerbeyine arz idesin ki mûmâ ileyh südde-

i saâdetime arz eyleye min ba'd vech-i mezkûr üzere amel idüb vâki' olan gedikler beylerbeyi arzı ile tevcih oluna.

{52} Hüküm 148

Hersek ve Nova Kâdılarına hüküm ki:

Nazır Mehmet ile mektûb gönderüb livâ-yı Hersek'te Nova ve Dubrovnik yollarında nehr-i Şereniye üstünde sâbıka Haleb Beylerbeyisine iken fevt olan Kasım Paşa bina eyledüğü köprü kurbunda dört taraftan yollar ağzında ayende ve revendeye ve İçil ve Bosna ve Kilis ve Yenipazar taraflarından gelen tüccar taifesi konub meta ve esbabları mahfuz olub asûde olmak için bir han bina ettürüb Nova ve Dubrovnik iskelelerine küll-i nef'-î olduğun ve köprü ve han olduğu yerden Nova'ya ve Dubrovnik'e varınca her bir günlük mesafe *(üstü çizili kelime)* olub kurblarında kura olmayub etrafında olan ve Semendire ve Gorki ve Behik ve Poloça ve Pulnar nâm karyeler ahalisi kıla hizmetlerinden ve Çerahor'dan vesâir tekâlif-i örfiyeden muaf olub içlerinde voyvodalar konmak şartıyla mezbûr han hizmetine ta'yin olunmasın bildirmişsin. İmdi zikr olunan kura ahalisi karakolluktan muaf olmak şartıyla han-ı mezbûr hizmetine ta'yin olunmasın emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda mezbûrlar meramına zikr olunan hanın hizmetinde olub gereği gibi hıfz u hırâset idüb kimesnenin malına ve canına zarar u güzend erişdirmeyeler. Vech-i meşruh üzere karakolluktan muaf olub ol bâbda kimesneye dahl ve taarruz ettürmeyesin ve bade'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumu sicill-i mahfuza kayd eyledikten sonra ellerinde ibka edesin.

{52} Hüküm 149

Mora beyinin ademsine verildi.

Livâ-yı İnebahtı Kâdılarına hüküm ki:

Mora beyi mektûb gönderüb Anavarin Limanında binası ferman olunan kaleye hizmet için livâ-yı Mora ve İnebaht ve Turhala sancaklarından imece tarikiyle Çerahor zahireleri ile ihzârı için kuzata ahkâm-ı şerîfe verilmiştir. Ve lakin kuzat mücerred ta'yin ve defter eyleyüb bi nefsihi ve yahud naibleriyle maan i'sal eylememekle çerahor ve zahire husûsunda daima kıllet ve garet çekilmekden hâli olmayub bi nefsihi veyahud naibleriyle çerahor ve zahire bina mahaline gönderüb teslim eylemek için her sancağın Kâdılarına müstakil evâmir-i şerîfe taleb etmeyin buyurdum ki, vusûl buldukda emr-i sâbık üzere liman-ı mezkûrda bina olunan kaleye hizmet için imece tarikiyle ihrâç

olunan çerahoru ta'yin ve defter idüb dahi te'hîr ve terâhî eylemeyüb zahireleriyle naiblerinüz koşub mahall-i memura gönderesin ki varub vakti ve zamanıyla hizmette bulunalar. Husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmedendir. İhmal ve müsâheleden hazer eyleyesin.

Bu dahi bir sureti Mora Sancağı Kâdılarına.

Bu dahi bir sureti Turhala Sancağı Kâdılarına.

{53} Hüküm 150

Beyin Kethüdâsına verildi.

Fi 11 Şevval.

Dukakin Beyine hüküm ki:

Ohri beyi mektûb gönderüb Ohri sancağında Musa nahiyesinde mebanisi ferman olunan İşem kalesi itmama erişüb kale-i mezbûranın hıfzı ve hırâseti içün Dukakin sancağına tâbi' Leş kalesine verilsin 130 mevâciblü neferin 55 neferin kale-i mezbûra hıfzı içün ta'yin olunub emr-i şerîf ile taleb olundukda sancağın beyi Leş kalesine lazımdır deyu defter virmeyüb kalenin neferi noksan üzere olduğun bildirmeyin buyurdum ki, vusûl buldukda hâlâ bina olunan İşem kalesi muhafazası içün sâbıka Leş kalesinden ta'yin olunan 135 mevâciblü neferden 55 neferi ihrâç idüb defteriyle bî kusur Ohri sancağı beyi Osman dâme izzuhûya irsâl edesin ki kale-i cedid-i mezbûra muhafazası içün ta'yin eyleye.Husûs-ı mezbûr ehem-i mühimmâttandır. Taallül eylemeyüb emr-i şerîfim üzere ta'yin olunan neferatı ihrâç idüb defterleriyle teslim eyleyesin ve defterlerinin bi suretini südde-i saâdetime gönderesiz.

{53} Hüküm 151

Bu dahi İskenderiye Beyine hüküm ki:

Ohri sancağında müceddeden bina olunan İşem kalesi içün İnşallahû Teala evvelde baharda kifâyet mikdarı toplar döküldükde tedârik olunmuştur. Dökülüb itmama erişince birkaç aded darbuzen lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda kale-i mezbûra içün dökülen toplar itmama erişince İskenderiye kalesinde iki aded darbuzen teslim idesin ki kale-i mezbûrada koyub hıfz u hırâset eyleyeler.

{53} Hüküm 152

Mora beyinin ademisine verildi.

Eğriboz Beyine ve Livâ-yı mezbûr Kâdılarına hüküm ki:

Mora beyi mektûb gönderüb Anavarin limanında binası ferman olunan kale hizmetinde olan benna ve neccar ve ırgad ve sâir mübâşeret zahiresi için Eğriboz iskelelerinden Karamürsel gemileriyle buğday ve arpa gönderilmesin bâbında müzâyaka ahkâm-ı şerîfe gönderilmiştir. İhmal ve müsâheleleri sebebiyle el an eseri zahir olmadığun ve mah-ı Şevval'in iptidasından tekrar binaya mübâşeret için çerahor vesair tevaifinden kesret nüfus cem' olub zahireye ihtiyac mukarrerdir. Şöyle ki livâ-yı Eğriboz iskelelerine husûs-ı mezbûr için mukaddem çavuş gönderilüb gemiler ile bina mahaline buğday ve arpa yetiştirilmeye hizmet-i avk olunub muattal olmak mukarrerdir deyu bildirmiş. İmdi bundan evvel binâ-yı mezbûrda fukaranın zahiresi için ol canibten buğday ve arpa almağa gelen ademlerine üç gemi buğday ve iki gemi ak arpa ol caniblerde eğer iskelelerden ve eğer gayri bulunan yerlerden narh-ı cari üzere aldırub Karamürsel gemilerinden beş kıta gemi tedârik idüb navlun ile tahmil ettürüb mutemedün aleyh yarar hisar erenlerin koşub mûmâ ileyhe irsâl eyleyesin deyu ferman olunmuş idi. Ol emr-i şerîfim mukarrerdir buyurdum ki, vusûl buldukda zikr olunan zehayir ile el an eğer irsâl olunmamış ise te'hîr ve terâhî ettürmeyüb ol canibten zahire için gelen ademlere eğer iskelelerden ve eğer gayri bulunan yerlerden kifâyet kadar buğday ve arpa tedârik ettürülüb dahi narh-ı cari üzere aldırub tahmil için Karamürsel gemileri tedârik idüb navlun ile tahmil idüb kifâyet mikdarı hisar erenlerinden yarar ve mutemedün aleyh kimesneler ta'yin idüb muşârun ileyhe irsâl eyleyesin. Bu husûs mühimdir muşârun ileyh mübâşeretiyle ferman-ı hümâyûnum mûcebince zikr olunan zehayiri tedârik ettürüb yolun ile göndermek bâbında envâ-ı sa'y ve ikdam eyleyesiz.

{54} Hüküm 153

Kethüdâsına verildi.

Mora Beyine hüküm ki:

Sâbıka zahire için gönderilen emr-i şerîf mûcebince binası ferman olunan kale binasında olan ustalardan benna ve neccar ve âharlar vesâir mübâşeretin için zahire lazım idüğün i'lâm olunmağın Eğriboz Beyine hükm yazılub üç gemi buğday ve iki gemir arpa tedârik idüb irsâl eylemek emrim olmuş idi. Ol emr-i şerîfim âli-mekân

mukarrer olmağın bu bâbda tekrar Eğriboz Beyine hüküm yazılub irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki, vusûl buldukda zikr olunan zahireyi alub götürmek içün emr-i sâbıkım mûcebince ol canibden yarar ve makbul kimesneleri gönderesin ki gelüb kifâyet kadar zahireyi alub gemi lazım oldukda Eğriboz beyinden gemiler taleb idüb navlun ile getürtüb hazır bulunan zahireyi tahmil idüb mahall-i memura götürüb narh-ı cari üzere bey' edesin ki ashabına ticaret ve kale binasında olanlara dahi şiddet-i maişet hâsıl ola.

{54} Hüküm 154

Fi 3 Zi'l-hicce

Mektûb getüren Musa'ya verildi.

Karaman Beylerbeyisine hüküm ki:

Karahisar Develü Kâdısı dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Akdil ve Garakil nâm karyeler ile Aksaray ve Ürgüp kâzalarında vâki' olan gühercile kârhanelerinde gühercile hizmetinde olan Müslimler ile Develü Karahisarı erenlerinin deryâ seferine gitmeleri ferman olunmayub mezbûrlar gece ve güngüz gühercile hizmetinde olduklarından gayri mukâtaat nazırı dahi adem gönderüb mezbûrları istihdâm idüb asla hizmetten hâli olmayub şöyle ki nısfı bu defa sefere gideler. Yerinde kalanlar pir-i na-tuvan ve sıbyan olub gühercile hizmetine ihzârları olmayub hazır ve noksan müretteb olduğun bildirmeyin mezbûrların gühercile hizmetinde kârhanelerinde hizmet etmelerin emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda emrim üzere mezkûrlar gühercile kârhanelerinde hizmet ideler.

{54} Hüküm 155

Fi 9 Şevval.

Mehmed'e verildi.

Yenice-yi vardar Kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb taht-ı kâzanızda Dört Armud nâm karyede sakin Hasan nâm yeniçeri Lipare nâm karyeye varub bazı kimesne ile kavga idüb başına darb-ı şedid olunub yoldaşları üzerine varub kim urdu deyu sual olundukda mezkûr zaimi Mehmed'in hazinesi toygu ve at oğlanı Yuvan nâm zımmiler urdular deyu cevab virüb iki günden sonra fevt olub ve mezkûr habs olduğun bildirmişsin. Buyurdum ki vardukda mezkûrları meclis-i şer'e ihzâr idüb dahi mukaddema bir defa şer'le fasl olmamış ise

hak üzere şer'le dikkat ve ihtimâmla onat-ı vechile teftiş idüb göresin. Mezkûr yeniçeriyi mezkûrların darbından fevt olduğu bihasbi'ş-şer' sabit ve zahir olursa katil sipâhi ise habs arz eyleyesin, değil ise ol bâbda emr-i şer-i kavim ne ise mahalinde icrâ idüb yerine koyasın. Tamam-ı hak üzere olub tezvirden ve şuhud olan hazer eyleyüb hakk-ı harekeye udul etmeyesin. Bu bâbda dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüsrev zîde kadruhû bile mübaşir ola. Amma emr-i şer'den tecavüz etmeye.

{55} Hüküm 156

Bu gönderdiğimiz mektub ? değeri yüce olan Şeyh Ali'ye gönderdik. (…) güvenli Tunus vilayetinin emiru'l-ümerasına h. 981 yılı Zi'l-ka'de ayının ortasında gönderdiğimiz bu mektubun içeriği İspanya keferesi (Allah onu kıyamet gününe kadar kahretsin) şeytanın kulları olan askerlerini topladı ve sayılarını çokca artırdı. (yoğun bir artırdı) azgın fesad ehli olan taraftarlarını çoğalttı. Adı geçen şehre ansızın onları gemileriyle getirdi. Tunus ve Bekerzed kalelerini kuşattılar. Müslüman askerleriyle savaştılar. Allah'ın iradesi savaşın (…) taalluk etti. Siz İslam ordularına yardım ettiniz aşağılık kafirlerle savaştınız allah'ın takdir ettiği şeyi severek yardım ettiniz ve çalıştınız. (cihad için gereken ne varsa) onun ve benzeri olan bir çok şeyin tamamlanması için tüm gayret ve çabanızı gösterdiniz. Aynı zamanda fesadı ortadan kaldırmak adına ne varsa yapmak için gayret ve çaba sarfettiniz. Kıyamet günü de Allah sizi en güzel mükafatla mükafatlandırsın. Bizim ilmimiz olayın her yönünü kucattığınca ayağa kalktık ve hassasiyet göstererek çaba sarfettik. Gemileri güçlü kuvvetli adamlarla savaş aletleriyle techiz ettik. Onların gönderilmesini bu senenin bahar ayında tamamladık. Bu diyardaki küffarın eline geçmiş kale ve bölgelerin geri alınması için ve fesad ehlinin bölgelerindeki ve harb şehirlerindeki Halku'l-vad ve diğer kaleleri kuşatmak için böyle yaptık. Rüzgarları gönderen Allah'ın fazlına dayanarak ve Peygamber Efendimizin mucizelerinin tenessül ederek bunu yaptık. Bana büyük bir zafer kazandıran ve her yerde adımızı yazdıran Allah'a hamd olsun.

İslam ülkesinin hududlarını korudu. Samimi olan kurucularını da artırdı. Size bu mektubumuz ulaştığında sizden beklenen ona en güzel şekilde uymanız ve Allah'ın adını yüceltme ve İslamın aydınlık yüzünü koruma için ne gerekiyorsa en uygun halde o kişiyle beraber olmanızdır. Ayrıca o kişiye askerlerle harb aletleriyle, yeterli yiyecek sağlayarak cihad için gemilerle beraber gelen asker ve komutanlarımıza yardım etmemiz beklenmektedir. Bizim yüce isteklerimiz gerçekleştiğinde Allah'ın bize emaneti olan halkın bizim himayemizde güven ve huzur içinde olmaları bizim hükümetimizin gölgesinde gölgelenmeleri Allah'ın izniyle sizin devletimize Müslüman

askerlerle yaptığınız hizmetler zâyi' olmayacaktır. "Muhakkak ki Allah iyilik yapanların mükafatını zâyi' etmez."[101]

Bir olan Allah'a hamd olsun ve son peygambere salat olsun.

{55} Hüküm 157

Mehmed'e verildi.

Zağarcılar başı Mustafa'ya hüküm ki:

Sultanönü sancağında Bilecik kâzasında birkaç karyede zımmiler olub sana verilen berat-ı ali'ş-şanımda mestur ve beyân olunan kanun üzere anlardan dahi acemi oğlanı alınmak emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda kâza-yı mezbûra varub zımmilerinden beratında mukayyed olan kanun ve emrim muktezâsınca acemi oğlanı cem' idüb atebe-i ulyâma götüresin. Beratına ve emrime muhalif kimesneye iş ettirmeyesin.

{56} Hüküm 158

Hasan Çavuşun ademisine verildi.

Teke müsellemleri Beyine hüküm ki:

Hâlâ Teke müsellemlerinin evvelki nöbetlüsü ki 35 neferdir bundan Bilecik madeninde top yuvalığı hizmetinde emr olunmuşlar idi. Hâlâ gühercile mühimmâttan olmağın Kütahya'da işlenen gühercile hizmetine emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda asla te'hîr eylemeyüb Teke müsellemlerinin evvelki nöbetlüsü çeribaşıları ve mukaddemleri ve evvelkiyan âded ve kanun üzere altışar aylık zaad ve zevad ile muaccelen ihrâç eyleyüb Kütahya'ya varub gühercile hizmetine mübâşeret ettüresin. Geç ve eksik göndermekten hazer eyleyesin.

Bu dahi bir sureti Kütahya piyadeleri Beyine, ikinci nöbetlü piyadelerine 639 neferdir.

{56} Hüküm 159

Sahibine verildi.

Üsküb Beyine ve Kâdısına hüküm ki:

Üsküp kalesi dizdarı mektûb gönderüb kale-i mezbûra mustahfızların gelen beyler ve kâdılar ve çavuşlar vesâir ayân-ı vilâyet kendi hizmetlerine istihdâm etmekle mîrî

[101] Yusuf 90

hizmetinde avk ve te'hîr olduğun arz eylemeyin buyurdum ki, vusûl buldukda kale-i mezbûra mustahfızların mîrî hizmetinden gayri husûslarda kimesneye istihdâm ettürmeyesiz.

{56} Hüküm 160

Kethüdâsına verildi.

Budun Beylerbeyisine ve dizdarına hüküm ki:

Senki Budun Beylerbeyisin, mektûb gönderüb vilâyet-i Budun serhad olub küffâr-ı hâksâra giriftar olanların dar-ı islamda kalan ma-mülklerin beytü'l-mal zabıtları ve âhar kimesneler alub kabz idüb giriftar olan Müslümanların ekseri 15 yıldan ziyâde müdded ancak halas olmak müyesser olub halas olub diyar-ı islama gelenler ma-mülklerin taleb eylediklerinde 15 yıl mürûr olmuştur deyu red ve teslim olunmayub ve 15 yıl mürûr iden da'vâ istimâ' olunmak hilâf-ı kanundur, kuzat istimâ' eyledikleri ecilden nice fukaranın hukuku zâyi' olur deyu bildirmişsin. İmdi bu makule küffâra esir olmağla ma-mülkleri eğer mîrîye ve eğer gayri kimesneler alub zabt eyleyenlerden fukara esirlikden halas olub gelüb da'vâyı eylediklerinde 15 yıl mürûr eylemiştir deyu taallül olunub fukaranın hakkı zâyi' olmak münasib değildir. Buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi küffâra esir olub bade zaman halas olub gelenlerin ma-mülkleri ol zamanlarda kimler alub zabt eylemişler ise eğer beytü'l-mâl ve mevkuf eminleri mîrî içün alub zabt eylemişler ise beytü'l-mâlden taleb idüb şer'le hakların ne ise alıviresin. Eğer mîrîye zabt olunmayub âhar kimesneler zabt eylemiş ise her kimde ne kadar hakları olduğu şer'le sabit oldukdan sonra 15 yıl mürûr olmuştur deyu taallül ettürmeyüb şer'le müteveccih olan hakların alıvermeyüb kuzata dahi bu bâbda ona göre tenbih eyleyesin ki fukaraya gadr ve teaddi eylemeyeler.

{57} Hüküm 161

Kethüdâsına verildi.

Erzurum Beylerbeyisine hüküm ki:

Haliyâ Şavşad Beylerbeyisine nazır oldukları mukâtaattan hazine-i âmireme her sene irsâl olunagelen 50 bin sikke filori bu sene dahi gönderilmek emr idüb buyurdum ki, vardukda bu bâbda mukayyed olub zikr olunan 50 bin sikke filoriyi muşârun ileyhimadan taleb idüb alub dahi yarar ademleriyle bî kusur südde-i saâdetime

gönderesiz. İcrasında taallül ederler ise sancakları mahsulünden tahsil ettürüb göndermeyince olmayasın. İnad ederlerse yazub bildiresin.

{57} Hüküm 162

Fi 5 Zi'l-hicce

Sahibine verildi.

Şam Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Cebele sancağı beyi Haleb Beylerbeyliğine (ilhak) olub henüz defterleri vâsıl olmadığı i'lâm olunmağın buyurdum ki, hükm-i şerîfim vusûl buldukda emrim üzere Cebele sancağının mufassal ve icmal defterlerin mühürleyüb Haleb Beylerbeyisine irsâl u i'sal eyleyesin.

{57} Hüküm 163

Yevmü'l-isneyn fi 5 Zi'l-hicce sene 981.

İdriszâde Mehmed çavuşa verildi.

Anadolu Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem beylerbeyliğine tâbi' olan umerâdan bazı deryâya emr olunub kimi sancağı askeriyle doğru İstanbul'a ve bazı Çeşme'ye varub anda kadırgalara girüb ferman olunub ve bazı kıladan tüfenk endaz hisar eri ihrâç olunub gönderilmek ve Gurbet ve Cingâne taifesinden kürekci yazılmak ve kâdılara emr olunan kürekçilerin ale't-tâcil ihrâç idüb göndermek husûsu içün ulakla ahkâm gönderilmiş. Hâlâ Donanmâ-yı Hümâyûnum deryâya çıkması karib olub zikr olunan umuru ne vech ile tedârik idüb ihzâr ettüğün bildirmedin. İmdi buyurdum ki vusûl buldukda beylerbeyliğinden deryâya emr olunan Çeşme iskelesinden ve İstanbul'dan gemilere dahil olmak emrim olan beyler kimler ise yarar çavuşlar ve ademler gönderüb tenbih eyleyesin ki sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Günü memur oldukları mahalde hazır bulunalar. Şöyle ki bulunmayalar eğer beylerdir ve eğer alay beyi ve züema ve erbâb-ı tımar ve gayridir beylikleri alınmak ile konulmayub muatab olmak mukarrerdir. Ana göre eğer umerâya ve eğer kuzata muhkem tenbih eyleyesin ki askeri ve kürekci ve Cingâne ve Gurbet taifesi ve hisar erlerini ve bi'l-cümle Donanmâ-yı Hümâyûnuma ta'yin olunan tevaif her kimler ise tarih-i mezbûrda memur oldukları mahallerde hazır bulunub gemilere tevakkuf lazım gelmeye Tire'de hükkam(?) varmış iki neferden birini yazdılar deyu i'lâm olundu. Zikr

olunan Cingâne 15 neferden biri yazdırub hisar erenleriyle yarar ademlere koşub süddei saâdetime gönderesin ve koşub gönderdiğin ademlere tenbih eyleyesin ki Cingânelerin onat-ı zabt eyleyüb yolda fesâd eylemek ihmâli olmaya.

Bir sureti Karaman Beylerbeyisine Mehmed çavuşa.

Bir sureti Rum Beylerbeyisine Mehmed çavuşa.

Bir sureti Dulkadiriye Beylerbeyisine Boşca Mehmed çavuşa verildi fi 7 Zi'l-hicce.

Bir sureti Erzurum Beylerbeyisine Mehmed çavuşa verildi.

Bir sureti Diyar Bekir Beylerbeyisine yazıldı.

Diğer beyliklere tâbi' ekrad beylerinden kavvas göndermek ve bazı kendü bizzat gelmek ferman olunmuştur. Emr olunan kavvası okları ve yayları ve tüfenkleriyle ale't-tâcil gönderesin ki gelüb gemiler gitmeden dahil olub hizmetinde bulunalar.

{57} Hüküm 164

İdriszade Mehmed çavuşa verildi.

Haleb Beylerbeyisine hüküm ki:

Donanma deryâya çıkmaya karib olub beylerbeylikden deryâya emr olunan hisar erenleri henüz ihrâç olmadığı istimâ' olunub zikr olunan hisar erenleri ve Kilis ve Cebele'den emr olunan kavvas ve Haleb ve Bağdad'dan gelen barutu göndermek içün kadırgalar ile Rodos sancağı beyi Kaya Trablus İskelesine irsâl olmuştur. Buyurdum ki, vusûl buldukda asla te'hîr eylemeyüb eğer ferman olunan tüfenk endaz hisar erenleridir ve eğer baruttur asla ihmâl ve müsâhele etmeyüb muaccelen Trablus İskelesine irsâl eyleyesin ki gemiler vardukda tevakkuf lazım gelmeyib maslahat avk olmaya. Şöyle ki ferman olunan husûslar sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Gününde iskele-i mezbûrda hazır olmaya özrün makbul olmayub muatab olmak mukarrerdir. Ana göre ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer eyleyesin.

Bu dahi İdriszade Mehmed'e.

Bir sureti Cebele beyi Derviş bey kavvas ile kendü Trablus'dan gemilere girmek içün hüküm verilmiştir. Tarihi mezbûrda iskelede bulunasın deyu yazıldı.

Bu dahi bir sureti Canbolat bey Kilis kavvasları alay beyi ile Trablus'a göndermek içün hüküm verilmiştir. Tarih-i mezbûrda iskelede bulunmak gerekdir deyu yazıldı.

{58} Hüküm 165

Abdi Çavuşa verildi.

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Rodos halkına bey' olunmak içün iki gemi buğday göndermek murad ettüğün i'lâm *(üstü çizili iki kelime)* olunmağın buyurdum ki, i'lâm ettüğün iki gemi buğday tahmil idüb Rodos kalesine gönderesin ki kale-i mezbûra halkına sebeb-i maişet ola. Amma iki gemi koşub gönderdiğin ademlere bir vechile tenbih eyleyesin ki anda narh-ı rûzi üzere küffâra ve âhara para iletmeyüb doğru Rodos'a iletüb anda bey' eyleye.

{59} Hüküm 166

İskender Çavuşa verildi.

Âhar surete yazıldı.

Tunus Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Tunus ve ahvâllerin küffâr-ı hâksâr müstevli olduğu husûs ve sâbıka merhum Hayreddin Paşa'ya itaat eyleyen Şeyh Ali üç bin mikdarı atlu ile gelüb hayli yoldaşlık ettiği ve andan mâ-adâ Cezayir ahvalin ve kaid Ramazan'ın yararlığında bildirib her ne beyân etmiş isen mufassalan ma'lûm-ı şerîfim olub kaid Ramazan'a mezid-i inayetimden Cezayir beylerbeyliğim sadaka idüb ve Şeyh Aliyle dahi azm-i istimâ'let nâme yazılub ve hal-i fahiremden hil'at-ı hümâyûn ihsan olunub sana irsâl olunub ve inayeti'l-lahi Teala kale-i Halku'l-vadin feth ve teshiri içün 300 aded merakib-i kevakib şumar tedârik ve ihzâr olunub asakir-i mü'minin ve cünud-i muvahhidin ile meşhun kılınıb ve bu bâbda vezirim Sinan Paşa serdar ta'yin olunub kapudanım vesâir beyler kullarım ve kapum kulları ve yeniçeri ve erbâb-ı tımar ve gönüllü tüfenk endazlar sene 982 Muharremü'l-haramın evailinde teveccüh ve azimet etmek üzere olub muşârun ileyhe varınca sene muşârun ileyh Cezayir Trablus beylerbeyisiyle Tunus veyahud (...) üzerine varub muhasara etmek emr idüb bu bâbda muşârun ileyhin beylerbeyleri dahi ahkâm-ı şerîfe gönderilüb buyurdum ki vusûl buldukda asla te'hîr ve tevakkuf etmeyüb muşârun ileyhim beylerbeyleriyle muşavere idüb dahi kangı kale üzerine varmak iyi ise o ittifâk üzere yek dil ve yek cihet olub üzerine varub muhasara idüb ahse el verdüğüne göre feth ve tesiri husûslarında envâ-ı ikdam ve ihtimâm vücuda getürüb Donanmâ-yı Hümâyûnum varınca ve bi inayeti'l-lahi Teala envâ-ı yüzaklığı tahsiline sa'y eyleyesin ve Şeyh Ali'ye irsâl olunan hükm-i şerîf

ve hil'at-i hümâyûnu i'sal idüb istimâ'let viresin. İnşaallahü Teala hizmette zâyi' olmayub envâ-ı itaab ile beher-mend olmak mukarrerdir bu defa dahi eğer asker irsaline ve eğer zahire tedarikinde bedel-i makdur idüb din-i İslam özüne sa'y ve ihtimamda kusur etmeye.

İskender çavuşa verildi.

Fi 15 Zi'l-hicce sene 981.

Verildi.

Bir sureti Trablusgarb Beylerbeyisine.

{59} Hüküm 167

Fi 15 Zi'l-hicce sene 981.

İskender çavuşa verildi.

Sâbıka Cezayir Beylerbeyisine olan Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Cezayir beylerbeyliği Ramazan Paşa'ya inayet olunub sen kadırgan ve emirlerin ve ademlerin ile bu defa Donanmâ-yı Hümâyûnuma serdar olan Sinan Paşa dâmed mealihiye mülâkî olub vech ü münasib gördüğü üzere hizmette olub ahval ve ashabın *(üstü çizili iki kelime)* muşârun ileyh varınca Tunus ve Cezayir ve Trablus Beylerbeyleriyle yekdil ve yekcihette olub hizmette olub emval u esbabın ve kadırga ve esirlerün dahl olunmamak içün muşârun ileyhe hükm-i hümâyûnum irsâl olunmuştur. Buyurdum vusûl buldukda te'hîr etmeyüb mûmâ ileyhim ile hüsn-i ittihâd u ittifâk üzere hizmette olub Donanmâ-yı Hümâyûnum vardukda gelüb muşârun ileyhe vech ü münasib gördüğü üzere hizmette bulunasın.

{60} Hüküm 168

Fi 15 Zi'l-hicce sene 981.

İskender çavuşa verildi.

Cezayir Beylerbeyisi Ramazan Paşa'ya hüküm yazıla ki, inşaallahü Teala sene 982 muharremü'l-haramının evailinde kale-i Halku'l-vad feth ve teshirine 300 pâre müretteb ve mükemmel kadırga ihzâr olunub beylerim ve kapum kullarından ve yeniçeri ve erbâb-ı tımardan vesâir ihtiyarıyla gazâ niyetine gelen tüfenk endaz gönüllü taifesinden vağfir ve müstevfi asakir konulub Donanmâ-yı Hümâyûnuma serdar olan vezirim Sinan

Paşa edamallahû Teala celaluhû ile Cezayir Beylerbeyisi kapudanım vesâir korsan resiler ve gönüllü levend kapudanlarıyla teveccüh ve azimet etmek üzere olub inşaallahü Teala anlar varınca sen dahi sâbıka beylerbeyi olan Ahmed Paşa ve Trablus ve Tunus beylerbeylikleriyle Tunus ve (...) üzerine varub el virdükçe muhasara idüb ve levâzım ve mühimmâtın tedarikine iştial üzere olub hizmette olman emr idüb buyurdum ki, bu bâbda muşârun ileyhim beylerbeylere dahi ahkâm-ı şerîfe gönderilmiştir. Buyurdum ki vusûl buldukda Cezayir'in atlu ve piyade askeri ve Cezayir'e tâbi' olan ârab taifesiyle müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla Tunus ve Trablus beylerbeylikleriyle dahi mülâkî olub vech ü münasib gördükleri üzere Tunus üzerine düşmek mi evladır, (...) muhasara etmek mi münasibtir. Her kangısı âsân ve münasib ise zikr olunan beylerbeylikleri kullarım ile hüsn-i ittihâd u ittifâk üzere yek dil ve yek cihet olub her ne mahalde varmak ise üzerine varub feth ve teshiri bâbında envâ-ı ikdam ve ihtimâmın vücuda getürüb Donanmâ-yı Hümâyûnum varınca emindir ki bir yüz aklığı tahsil eyleyesin ve mukaddema Cezayir beylerbeyisi ola Ahmed Paşa dahi bu defa kendü kadırgası ve forse esirleri ile muşârun ileyhe mülâkî olub hizmette bulunmak emrim olmuştur. Mûmâ ileyhin kadırga ve esbab ve emvalin ve esirlerine dahl ve taarruz olunmayub cümle kendüye teslim oluna ki muşârun ileyh vardukda münasib gördüğü üzere hizmette buluna ve Cezayir ahalisi südde-i saâdetime adem gönderüb ol canibe dahi olanlar bazı yed-i inad ihdas idüb ol ecilden reaya tehammül edemeyüb küffâra firar etmişlerdir deyu bildirdikleri ecilden ol makule yed-i inad def' olunub reayaya hilâf-ı şer'i kanun teaddi olmamak içün müstakil hükm-i hümâyûnum yazılub irsâl olunmuştur. Daima mazmun-ı hümâyûn ile amil olub emn u emân vilâyette ve refahatte emraz rağbet ve hırâsette olasın. Husûslarında kema yenbeği mecd u merdane olub min ba'd reayayı hilâf-ı şer' ve kanun ol vechile rencide ettürmeyüb sâir memâlike ve din ve devlete müte'allik umurda basiret üzere olasın.

{60} Hüküm 169

Fi 28 Zi'l-hicce

Evren çavuşa verildi.

Silivri ve Vize ve Çorlu Kâdılarına hüküm ki, haliyâ hırsuz ve haramiliği sabit olub südde-i saâdetime mahbus olan Kara Veli'nin tevellüt işlerinden dahi hukukuyla pervane Dimitri nâm karyeden Ahdi ve Paşa ağalı tamamı nâm karyede Ali oğlu Receb ve Yarımca nâm karyede Musa oğlu Resul ve Kavakaşağı nâm karyeden İstanos nâm

zımmi ve baş ve buğları olan ve İsmad ve Könik ve Nikola nâm haraminin Fenar nâm karyede yatağı ve tarağı olan Harşu nâm karyede ele getürülmek emr idüb buyurdum ki, vardukda mezkûrları hüsn-i tedarikle ele getürüb gaybet edenleri şer'le bulduruvermeyi lazım olanlara buldurub götürtüb muşârun ileyhin varan ademlerine teslim idüb dahi kayd u bend ile südde-i saâdete götüresin bu bahane ile tahrir olunandan mâ-adâ bî günah olanlara dahl olunmakdan hazer eyleyesin. Küçük Nikola nâm zımmi Silivri hükûmetinin on ademin iki hırka ve bir çift gömleklik ve bir çift çukalık ve bir kürk ve bir göynek ve (...) bazı esbâbı alub mezkûr zımmiye virdün deyu tekarrur ederler ki zikr olunan esbâbı sirka edüb mezkûr virdüğü şer'le sabit olursa esbâbı buluverib şer'le sabit olduktan sonra sahibine hükm idüb alıveresin.

{61} Hüküm 170

Fi 6 Zi'l-hicce

İdrsizâde Mehmed çavuşa verildi.

Canbolad Beyi ve Ayıntab ve Kilis ve Andırop Kâdılarına hüküm ki:

Mektubunuz varid olub bundan akdem teftişi ferman olunan İmren ve oğlunun ve şeriki Hacı Nasır'ın zımmetlerine 35 bin filori ve katl-i nefs gibi bazı mevad sabit olduğun bildirib her ne beyân olmuş ise mufassalan ma'lûm olub Hacı Nasır'ın oğlu südde-i saâdetimde bulunub bu bâbda mübaşir olan İmren çavuş koşulub irsâl olmak üzere olub husûs-ı mezbûra mübaşir olan Mirza Çavuş mübaşeretden ref' olunub buyurdum ki, vardukda mezkûru ihzâr idüb emr-i şerifim mûcebince muşârun ileyhim marifetleriyle teftiş ve tefahhuz kılıb göresiz. Mezkûrların ve oğullarının üzerlerine sabit olan malı bî kusur aldıktan sonra üzerlerine şer'le lazım izaleleri lazım husûslar sabit olursa mahalinde şer'le lazım geleni icrâ idüb yerine koyub anun gibi şer'le kat' eder husûsları sabit olmayub zulm ve teaddileri ve mâl-ı padişahiye özür ve hıyânetleri muhakkak ve mukarrer olduktan sonra zuhur eden malı bî kusur aldıktan sonra ol yerden ulûfelerin kat' idüb yarar ademlere koşub kapuma gönderüb ve varub vâsıl olduğuna temekkün aldırıub arz eyleyesiz.

{61} Hüküm 171

Fi 27 Zi'l-ka'de

Oduncu zâde İbrahim çavuşa verildi.

Haleb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i mezbûranın hizâne-i âmire defterdarlığı Diyarbekir defterdarı olan Bali dâme uluvvuhûya inayet olunub varub vâsıl oluncaya değin hazine-i amiremin zabt u rabtı husûsu mühimmât-ı umurdan olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda tamam-ı mukayyed olub hizâne-i mezbûra da olan mukâtaacılara ve muhasibe ve ruz nâmecilere vesâir küttab-ı hazineye gereği gibi tenbih ve te'kid eyleyesin ki muşârun ileyh varub vâsıl oluncaya hizâne-i âmiremin zabt u sıyânetinde ve emval-i hassamın teveffür ve tekessürüne dakika fevt etmeyüb kemâl-i emânette ve istikamet ile ikna dikkatte olan mâl-ı bekayayı tahsil etmek bâbında envâ-ı sa'y ve ikdamların zuhura getüreler. Husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmedendir. Gereği gibi mukayyed olub bâb-ı ikdam ve ihtimamda bezl-i makdur eyleyesin.

Bu dahi bir sureti Bağdad Beylerbeyisine Basra defterdarı Hasan Bağdad'a varıncaya değin.

Bu dahi bir sureti Basra Beylerbeyine.

Bu dahi bir sureti Şam Beylerbeyisine Bağdad defterdarı Mehmed'e, Şam'da hazine defterdarı olmuştur. Varıncaya değin.

{61} Hüküm 172

Bu dahi

Basra Defterdârına hüküm ki:

Sen ki kemâl-i emânet ve istikametine kemâl-i i'timâd-ı hümâyûnum olmağın sonra itabım zuhura getürüb vilâyet-i Bağdad'ın hizâne-i âmire defterdarlığın sana inayet idüb muaccelen varub eişmek lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda te'hîr ve terâhî etmeyüb vilâyet-i mezbûraya varub emval-i hassamın teveffür ve tekessürü bâbında envâ-i mesâi cem'ilin zuhura getüresin.

Bu dahi Bağdad Defterdârına Şam'da hazine defterdarlığı verilmiştir.

{62} Hüküm 173

Fi 6 Zi'l-hicce

Aydınzâde Mehmed Çavuşa verildi.

Aydın Beyine hüküm ki:

Bundan akdem sancağın tâbi' olan züema ve erbâb-ı tımar ve gayri tüfenkleri ve sâir düşman yarağıyla müretteb ve mükemmel olan Donanmâ-yı Hümâyûnumla deryâ seferine hazır olub memur oldukları iskelede gemilere tevakkuf idüb ve sen sancağın muhafazasında olmak emr idüb livâ-yı mezbûrda ihracı ferman olunan kürekçileri ve Gurbet ve Cingâne taifesi dahi ale't-tâcil ihrâç olunub memur olundukları iskeleye gönderilmek bâbında müraren mufassal ahkâm-ı şerife yazılub irsâl olunmuş idi. Ol evâmir-i şerife âli-mekân mukarrer olub ve hâlâ gemiler deryâya çıkmağa karib olub eğer asker ve eğer gayridir iş bu sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Gününde memur oldukları mahallerde hazır bulunmak lazım olmağın buyurdum ki, vusûl buldukda asla te'hîr ve terâhî etmeyüb sancağına tâbi' olan züema ve erbâb-ı tımar ve hisar eri ve tüfenkleri ve sâir bâb-ı yâd ve yarâklarıyla evâmir-i şerife mûcebince alay Beyine koşub ale't-tâcil ihrâç idüb gönderüb tarih-i mezbûrda mahall-i memurda ihzâr idüb gemilere tevakkuf eyleyesin ki gemiler varduğu gibi vâsıl olub tevakkuf lazım gelmeye. Ve sancağın müteallik olan yerden ihracı ferman kürekci ve Gurbet ve Cingâne taifesin dahi gönderüb evâmir-i şerife mûcebince kâdılara muhkem tenbih ve te'kid eyleyüb ve ademler gönderüb muaccelen ihrâç ettürüb tarih-i mezbûrda İstanbul'da bulunub avk ve te'hîrden ziyâde ihzâr üzere olasın. Şöyle ki tarih-i mezbûrda memur olunan yerlerde hazır bulunmayub avk ve te'hîr lazım gele asla bir ferdin özrü makbul olmayub eğer sen ve eğer kuzat ve sâir asakirdir azl ile konulmayıb eşedd itab ile muakab olmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olasın ve bu hükm-i şerifim sana ne gün vâsıl ne vechile tedârik eyledüğün yazub bildiresin.

Bu dahi bir sureti Menteşe Beyine Hasme İskelesine.

Bu dahi bir sureti Hamideli Beyine alay beyiyle getürüb kendü sancağı muhafazasına kala İstanbul'a gele.

Bu dahi bir sureti Teke sancağına evvelden gidegeldüğü iskelede.

Bu dahi bir sureti Karahisar sahibi Beyine İstanbul'a.

Bu dahi bir sureti Çankırı Beyine İstanbul'a .

Bu dahi bir sureti Karesi Beyine boğaz hisarlarına kendü bedellü muhafazasında olan alay beyiyle gönderesin.

Bir sureti (...) Mehmed Çavuşa verildi.

Kastamonu Beyine sancağı muhafazasında kalub alay beyiyle askeri göndere İstanbul'a.

Karaman'a tâbi' olan elviyedir.

Bir sureti Aydın zade Mehmed Çavuşa verildi.

Bir sureti Akşehir Beyine İstanbul'a.

Bu dahi bir sureti Aksaray Beyine İstanbul'a.

Bu dahi bir sureti Beyşehri Beyine İstanbul'a.

Bu dahi bir sureti Amasya Beyine İstanbul'a.

Bu dahi liva-yi (...) bir sureti Sivas alay beyisine İstanbul'a.

Yavaşca(?)

Bu dahi bir sureti Budak özü alay Beyine İstanbul'a.

Dulkadiriye tâbi' olan Bu dahi bir sureti Kars Beyine İstanbul'a.

Bu dahi bir sureti Ayıntab Beyine ve livâ-yı mezbûrda kürekci ferman olmuş Cingâne ile mukayyed olmayub ve hisar erleri dahi anda olan hizmete istihdâm ettürüb bir defa donanma gönderesin İstanbul'a.

Bir sureti Samsad alay Beyine sipahilerin alayı gönderilsin İstanbul'a.

Bu dahi bir sureti Ayıntab alay Beyine.

Diyarbekir'e tâbi' olandır.

Aydınzade Mehmed çavuş bir sureti Harput alay beyisine İstanbul'a.

Aydınzade Mehmed çavuşa.

Bir sureti Ruha alay Beyine İstanbul'a.

Erzurum tâbi' olandır.

Yavaşca(?) Mehmed çavuşa bir sureti Karahisar şarki Beyine İstanbul'a.

Bu dahi bir sureti Kigi Beyine İstanbul'a.

{64} Hüküm 174

Fi 6 Zi'l-hicce

Yavaşca(?) Mehmed çavuşa verildi.

Trabzon Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilib sancağına tâbi' olan züema ve erbâb-ı tımarı ve hisar erlerin alay Beyine koşub bu defa emr olunan Donanmâ-yı Hümâyûnum seferi mühimi içün Samsun iskelesinden gemilere konub ve anda hazır olan barut ve kendir ve peksimed vesâir Donanmâ-yı Hümâyûnuma müteallik levazımı gemilere tahmil idüb navlun ile doğru İstanbul'a göndermek emrim olmuş idi. Ol emr-i şerifim kemâ-kân mukarrer olub ve hâlâ gemiler deryâya çıkmağa karib olub iş bu sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Gününde İstanbul'da bulunmak emrim olmağın buyurdum ki, asla te'hîr ve terâhî etmeyüb eğer züema ve sipahilerdir ve eğer hisar erleridir ve gayridir emr-i şerifim üzere ale't-tâcil gemilere tahmil idüb ve mevcud bulunan barut ve kendir ve peksimed ve gayrdir bi'l-cümle Donanmâ-yı Hümâyûnuma müteallik levâzım ne ise varan gemilere tahmil idüb doğru İstanbul'a gönderesin ki tarih-i mezbûrda İstanbul'da bulunub gemilere tevakkuf eylemek lazım gelmeye. Husûs-ı mezbûr mühimdir. İhmal eylemeyüb emrim üzere sipahileri ve hisar erenlerin vesâir levâzım ne ise ale't-tâcil irsâl eylemek ardınca olasın ve livâ-yı mezbûrda vâki' olan kazâlardan ihracı ferman olunan kürekcileri dahi ale't-tâcil ihrâç ettürüb evâmir-i sâbıka mûcebince erişdirmek bâbında sa'y ve ihtimam eyleyesin. Şöyle ki eğer sipahidir ve eğer kürekcidir vesâir Donanmâ-yı Hümâyûnuma müteallik levazımdır vakti ile erişmeyib avk ve te'hîr lazım gele asla başka ferdin özrü makbul olmak ihtimali olmayub azl ile konulmayub eşedd ikabla muakıb olmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olasın ve bu hükm-i şerifim sana ne gün varub ne vechile tedârik olduğun yazub bildiresin.

{64} Hüküm 175

Fi 28 Zi'l-ka'de.

Hızır Çavuşa verildi.

Edirne Kâdısına hüküm ki:

Hâlâ Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimi içün kürekci müzâyaka olmağın ale't-tâcil erişmek lazım olmağın sâbıka ferman olunan kürekciden mâ-adâ iş bu kürekci dahi emr idüb hizâne-i âmiremden her nefere biner akçe hâli üzere akçe ihrâç olunub taht-ı kazânda yarar ve tuvana yiğitlerden kürekci yazılmak içün irsâl olundu. Buyurdum ki vusûl buldukda asla te'hîr ve terâhî eylemeyüb emr-i sâbıka üzere ferman olunan kürekciye muaccelen ihrâç idüb gönderüb dahi tekrar üzerinden ve etrafda olan kuradan gelenlerden kürek çekilmeye kâdir ve yarar tuvana kimesnelere biner akçe verüb yarar kürekciler tutub ikişer yüz nefere erişdikçe yanlarına bölük halkından ve yasakcı

yeniçerilerden kifâyet kadar adem gönderüb koşub bile gönderesin ki yolda ve menazilde kimesneye zulm ve teaddi eylemeyeler. Kürekci ziyâde mühimdir. İhmal eylemeyüb gönderilen akçe ile muaccelen yarar kürekci tutub ve kürekci mühimmi içün tahrir olunan Cingâneye dahi sâbıka Cingâne tahririne irsâl olunan dergâh-ı muallam çavuşlarından Mustafa yazduğu defter mûcebince çeribaşların ihzâr idüb defterleri muktezâsınca kürekcilerin bî kusur ihrâç ettirüb bile gönderesin. Amma koşub gönderdiğin ademlerine tenbih eyleyesin ki yolda onat-ı vechile zabt idüb reayayı rencide etmeyesiz.

Hüseyin Çavuşa verildi. Fi 28 Zi'l-ka'de

Bir sureti Bursa Kâdısına Cingâne yazılmadı.

{65} Hüküm 176

Mustafa Çavuşa verildi.

Rumelinde kürekci ferman olunan yerlerin Kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem birkaç defa ahkâm-ı şerife gönderilüb ihracı ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç eyleyüb bizzat tersâne-i âmireme gönderüb teslim eylemek emrim olmuştur. Gönderilen evâmir-i şerifim mûcebince kürekcileri henüz gönderüb teslim eylemedüğün ecilden bu bâbda sual olmuşsuzdur. İmdi gemiler deryâya teveccüh eylemeyin temam mevsimi erişüb kürekciler muaccelen ihracı iş bu sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Mahall-i memura erişmek ziyâde mühimmâttan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz bu bâbda bizzat mukayyed olub sâbıka gönderilen evâmir-i şerifim mûcebince ale't-tâcil ferman olunan kürekcileri Cingâneleri ihrâç eyleyüb mahall-i memura tarih-i mezbûrda bizzat gönderüb teslim eylemek bâbında envâ-ı ikdam ve ihtimâm eyleyesin. Şöyle ki emr olunan kürekciler tarih-i mezbûrda erişmeyüb gemiler avk olmak lazım gele asla bir ferdin beyân olunan özrü makbul olmayub azlidüb ile konulmayub envâ-ı ikaba mazhar olmak mukarrerdir. Ana göre basiret üzere olub ihmâl ve müsâheleden ziyâde ihzâr eyleyüb beher-hâl kürekcilerinüzü tarih-i mezbûrda erişdiresiz. Ve neler ettüyseniz mezbûr (...) yiğitleri tergib idüb tarih-i mezbûrda gemilere dahil olalar. Yoldaşlıkları mukabelesinde (...) (...) reayayla olmak mukarrerdir.

Yavaşca(?) Mehmed Çavuşa verildi.

Bir sureti Anadolu Karadeniz yalılarına vâki' olan kâdılara.

Osman Çavuşa verildi. Bir sureti Rumelinde sol kolda vâki' olan kâdılara.

Bir sureti Rum ilinde kürekci ferman olunan yerlerün Kâdılarına tekrar yazıldı.

{65} Hüküm 177

Mustafa Çavuşa verildi.

İpek Kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem taht-ı kazânızdan kürekci ihracı içün maliye tarafından iki defa hükm-i hümâyûnum gönderilib sene 981 Ramazanın 3. Gününden her 12 haneden bir nefer kürekci hâli üzere 190 nefer kürekci ihrâç idüb ale't-tâcil İstanbul'a gönderilmek için muhkem tenbih olunmuşdu. Hâlâ emr-i şerif gelmedi deyu avk olunduğu i'lâm olunmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda bizzat mukayyed olasız. Hâlâ Donanmâ-yı Hümâyûnum gemileri deryâya çıkmağa karib olub min ba'd kazâ-yı mezbûrun kürekcileri İstanbul'a yetişmek mümkün olmayub ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç idüb dahi doğru Goloz İskelesine gönderüb Donanmâ-yı Hümâyûnum gemilerine teslim eyleyesin ve kazâ-yı mezbûranın kürekcisi nefer gelmek emr olunub bedel-i akçesi emr olunmamıştır. Ana göre mukayyed olub bi-nefsihi ol mikdar yarar kürekci ihrâç idüb sene-i mezbûra Zi'l-hiccesinin 20. Gününden Goloz iskelesinde bulunub gemilere tevakkuf eyleyesin ki gemiler varduğu gibi dahl olub avk ve te'hîr lazım gelmeye. Şöyle ki geç gelüb veyahud anun gibi azl ile konulmayıb ikabı muakıb olman mukarrerdir. Hazer eyleyesin zinhar akçe göndermeyüb nefer getüresin. İhmal ve müsâheleden hazer eyleyesin.

{66} Hüküm 178

İdriszade Mehmed Çavuşa verildi.

Samsad Beyine hüküm ki:

Bundan akdem sancağın sipahilerin alay beyleriyle donanmaya gönderüb sancağın muhafazasında olasın deyu emrim olmuş idi. Hâlâ donanma deryâya çıkmak karib olub sene 981 Zi'l-hiccesinin yirmisinde sancağın askeri alay beyleriyle mahrûse-i İstanbul'da bulunmak için Ohri Beyine hüküm gönderilmiştir. Buyurdum ki, te'hîr etmeyüb sancağın askerin alay Beyine koşub müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla tüfenkleriyle ihrâç idüb gönderesin. Tarih-i mezbûrda İstanbul'da bulunub gemilere

dahil ola. Şöyle ki geç gelirler veyahud bâb-ı yâd ve yarâklarında kusur ve noksan ola direkleri alub muakıb olmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olub *(silik kelimeler).*

Bu dahi bir sureti Ruha Beyine.

Bu dahi bir sureti Harput Beyine.

Bu dahi bir sureti Ayıntab Beyine yazıldı.

{66} Hüküm 179

Fi 6 Zi'l-hicce

Yavaşca(?) Mehmed çavuşa verildi.

Erzurum'a varınca yol üzerinde vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Bundan akdem size ahkâm-ı şerife gönderilüb taht-ı kazânızdan ihracı ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç idüb donanma çıkmadın gönderesiz deyu emrim olmuş idi. Donanma deryâ çıkmak karib olub ekserinüz gelüb yetüşmedüğü ecilden bu bâbda mes'ul olmuşsuzdur. Buyurdum ki, vardukda her birinüz bu husûslarda mukayyed olub taht-ı kazânızda ihracı ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç idüb ve yollarda reayaya zulm ve teaddi ettürmeyüb kendünüz bile gelüb tersâne-i âmireme teslim eyleyesin ve bazı kâdılar kürekci ile maan gelmeyüb yalnız veya giri gidüp kürekci kullarım fesâd ettüğü istimâ' olundu. Ol makule kâdıların mansıpları alınmak emrim olmuşdur. Her biriniz mukayyed olub kürekcilere maan gelüb yollarda menazil ve merasilde reayaya hilâf-ı şer' teaddi ve tecavüz ettirmeyesiz. Ve taht-ı kazânızdan deryâya ferman olmuş eğer bölük halkı ve yeniçeri ve erbâb-ı tımar var ise anlara dahi tenbih eyleyesin ki sene 981 Zi'l-hiccesinin yirmisinde İstanbul'da veyahud memur oldukları iskelede hazır bulunub donanmaya gitmiş buluna. Eşedd-i ikab ile muakıb olmak mukarrerdir. Ve bundan akdem sahib-i kazânızda peksimed bişürdmek emrim olub hazır olan peksimedleri getürmek içün kadırgalar gönderilmiş idi. Ale't-tâcil hazır olanı varan kadırgalara tahmil idüb kifâyet etmezlerse navlun ile rençber gemileri dahi tutub tahmil idüb ihmâl ve müsâheleden hazer eyleyesiz. Bu sene sâir zaman kıyas olmak caiz değildir. Ferman olunan husûslarda ihmâl ve müsâhele idesiz beyân olacak özrünüz makbul olmak ihtimali yokdur.

Bir sureti Hisar Kâdısına maliye canibinden yazılub Mehmed Çavuşa verildi ve tarih-i mezbûrda.

{67} Hüküm 180

Gelibolu Kâdısına hüküm ki:

Donanmâ-yı Hümâyûnum içün Cingâneler tahriri ferman olundukda taht-ı kazânızda 36 nefer Cingâne hîn-i tahrirde Anadolu caniblerinden perakende bulunmağla tahrir olunmayub haric ez-defter kalub bi'l-fiil yerlü yerine geldikleri i'lâm olunmağın esamileri ile defter olunub sana gönderildi. Buyurdum ki vardukda te'hîr etmeyüb eğer gönderilen defterde esamisi mukayyed olan Cingânelerden ve eğer bunlardan mâ-adâ haric ez-defter kalan Cingâne ve haymanelerdir beş neferden bir adem yazub nöbet ile Donanmâ-yı Hümâyûnuma dahil olmak üzere esamileri ile defter idüb ve cem'aat başlarından yarar kefillere virüb bir sureti südde-i saâdetime gönderüb ve bir sureti anda sicill-i mahfuza kayd eyleyesin ki her yıl Donanmâ-yı Hümâyûnum Gelibolu'ya vardukda hazır ve müheyya bulunub ta'yin olunduğu üzere beş neferden bir adem nöbet tutmağla Gelibolu İskelesine Donanmâ-yı Hümâyûnuma dahil olalar. Husûs-ı mezbûr mühimdir. İhmal ve müsâheleden hazer idüb celb ve ahz olunmağla haric ez-defter kalan Cingâne ve haymaneler yazılmakdan ziyâde ihtiyât eyleyesin. Ve bu bahane Cingâne olmayanlara mücerred ahz ve celb içün dahl ve taarruz etmekden hazer eyleyesin.

{67} Hüküm 181

Fi 5 Zi'l-hicce

Kethüdâsına verildi.

Pankuta Beyi Ahmed'e hüküm ki:

Bundan akdem düstur-ı Ekrem vezir-i azamım Mehmed Paşa edamallahû Teala iclaluhûnun Ahmed nâm voyvodası katl idüb ve Keşan kazâsında ev basub ehl u iyali ile katl eyleyüb fesâd eyleyen muallaklu Ömer nâm kimesne Pankuta Kâdısı naibi yanında muhzırlık ettürmeyin şimdi senin kapunda kapucu olduğu i'lâm olmağın mezbûru kayd u bend ide götürülmek emr idüb buyurdum ki, te'hîr eylemeyüb zikr olunan ehl-i fesâdları kayd u bend ile yarar ademlere koşub südde-i saâdetime gönderesin. Mezbûrlarla gelüb ale't-tâcil gönderilmek mühimdir. İhmal eylemekden hazer idesin beher-hâl göndermeyince olmayasın ve illa neticesi sana ait olur bilmiş olasın.

{67} Hüküm 182

Ayasofya'ya verildi.

Hamideli piyadeleri Beyine hüküm ki:

Hamideli beyi evvelkü nöbetlüsü ki 592 neferdir. Bundan evvel mahrûse-i Edirne'de bina olunan imâret-i âmirem hizmete ta'yin olunub ihracı içün hüküm irsâl olunmuş idi. Hâlâ imâret-i mezbûrada taife-i mezkûrenin hizmetine candan ihtiyaç olmadığı i'lâm olunub mahrûse-i İstanbul'da Ayasofya binasında lazım olmağın imâret-i mezbûre hizmetinden ref' ve Ayasofya hizmetine ta'yin idüb buyurdum ki vusûl buldukda, te'hîr ve terâhî etmeyüb taife-i mezkûrenin evvelki nöbetlüsü kanun üzere ellişer aylık zâd ve zevadeleri ve mukaddemleri ve çeribaşıları ile bî kusur ihrâç idüb ber-vech-i isti'câl gönderüb sadaka mübâşeret eylemeyesin geç ve anun gibi götürmekden hazer eyleyesin. Sonra özrün makbul olmaz bilmiş olasın.

{68} Hüküm 183

Fi gurre Zi'l-hicce

Muharrem beyin karındaşı Mustafa çavuşa.

Belgrad ve Dimetrofca Kâdılarına hüküm ki:

Sirem beyi Mehmed bey mektub gönderüb kasaba-i Dimetrofca'da mütemekkin olan cumhur-ı müslimin gelüb kasaba-i mezbûrda camii-i şerif ve mesacid ve sâir hayrata mütevelli olanlar sahib-i hayratın ve eserlerin ebnasıyla evkaf akçesin ve ebnanın mallarına vasî olanlar belh u ketm idüb nice hayrat harab olmuştur deyu bildirmeyin buyurdum ki, kasaba-i mezbûrede olan evkafa mütevellilerin ebnam-ı vasîlerin ihzâr idüb dahi ahvallerine hak üzere şer'le teftiş idüb anun gibi mütevelliler ve vakfı şart-ı vakıf mûcebince gözetmeyüb akçesin bel' u ekl etmekle harab etmişler ise ve ebnam akçesin dahi ekl idüb hilâf-ı şer'i kavim teaddileri var ise anun gibi eğer vakıf akçesidir ve ebnam malıdır bel' u ketm edenlere şartla nasihat ettürüb evkafı şart-ı vakıf mûcebince mamur ve ihya ettürüb hilâf-ı şart-ı vakıf kimesne iş ettürmeyüb hıyâneti zahir olanlar eğer mütevelli ve eğer vasîdir adları ile yazub bildiresin ki müstehâk olanlara evvela tamam-ı hak üzere olub daire-i hakdan udûl etmeyesin.

{68} Hüküm 184

Bu dahi Silistre Kâdısına hüküm ki:

Mektub gönderüb Donanmâ-yı Hümâyûnum mühimi içün taht-ı kazânızda ihzârı emr olunan peksimedler husûsun bildirmişsin buyurdum ki, bu bâbda bizzat onat-ı vechile dikkat ve ihtimamla mukayyed olub ferman olunan mikdarı peksimedleri pişirdüb arabalara tahmil idüb dahi bervech-i isti'câl Balçık İskelesine göderesiz. Amma peksimedler ahvaline onat-ı mukayyed olub muhkem pişirdüb çiğ olmayub ve arabalara tahmil olundukda muhkem yağladub olub araba hareketiyle harab olmayub ikdam ve ihtimamın dakika fevt etmeyesin. Sonra muakıb olursuz. Ana göre ihtimâm eyleyesiz.

{68} Hüküm 185

Bu dahi Varna Kâdısına hüküm ki:

Silistre kazâsında donanmâ mühimmi içün ihzârı emr olunan peksimedleri arabalara tahmil olunan Balçık İskelesine gönderilmek içün Silistre kâdısına hükm-i şerifim gönerilmiştir. Buyurdum ki, bu bâbda sen dahi onat-ı mukayyed olub Mevlanâ-yı muşârun ileyhe emrim üzere mezkûr iskeleye gönderdiğü peksimedlerin te'hîr ettürmeyüb ol canibde olan rençber gemilerine tahmil idüb içine hisar erenlerinden adem koyub İstanbul'a gönderesin ve her kim ne mikdar peksimed konulur defter idüb yazub bildiresin ki bunda geldikde ana göre taleb oluna. Husûs-ı mezbûr mühimdir. İhmal ve müsâheleden hazer eyleyesin.

{68} Hüküm 186

Ahyolu ve Varna Kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem ihzârı ferman olunan peksimed ve un ve arpayı ale't-tâcil ihzâr idüb anda olan gemilere tahmil idüb tersâne-i âmireme irsâl eylemek mühimmâttan olmağın buyurdum ki, sâbıka gönderilen evâmir-i şerifim mûcebince ihzârı ferman olunan peksimed ve un ve arpayı emrim mûcebince ale't-tâcil ihzâr eyleyüb anda olan gemilere tahmil ettürüb tersâne-i âmireme isti'câl üzere irsâl eylemek bâbında envâ-ı sa'y ve ihtimâm eyleyesiz. Donanmâ-yı Hümâyûnum deryâya boca eylemeyin zamanı karib olmuştur. İhmal eylemeyüb emr olunan gemileri un ve arpa evâmir-i şerife sâbıka mûcebince ber-vech-i isti'câl irsalinde dikkat ve ikdam eyleyesiz.

{69} Hüküm 187

Fi 15 Zi'l-ka'de

Ahmed Çavuşa verildi.

Karlıili Beyine hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderilüb sancağınla müteallik olan sipahilerinle Donanmâ-yı Hümâyûna hazır olasın deyu emrim olmuş idi. Ol emr-i şerifim âli-mekân mukarrer olmağın sancağınla müteallik olan yerlerde ve mücem'mi-i nas olan yerlerde tenbih ve nida ettürüb gazâdan safalu yarar yiğitler var ise anları dahi tüfenkleri vesâir yâd ve yarâklarıyla cem' eyleyüb sipâhiler ile maan gemilere girüb ferman olunan iskelede hazır olub gemilere tevakkuf eylemek idüb buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr eylemeyüb sancağınla müteallik olan bazarlarda ve mücem'mi-i nas olan yerlerde tenbih ve nida ettüresin ki gazâdan safalu olan yarar yiğitleri tüfenkleri vesâir âlât-ı harb ve kıtalleri ile Donanmâ-yı Hümâyûnum sancağın sipahileriyle maan alub girüb gemilere dahil olmak emr olunan iskelede ihzâr idüb gemilere bile giresin. Bu husûsta ihtimâm idüb emr ve müstevfi gönüllü alub geminle sa'y idesin.

{69} Hüküm 188

Bu dahi bir sureti Malta Beyine

Rodos Beyine hüküm ki:

Hâlâ Rodos muhafazasın mühimmâttan olmağın Rodos alay beyisi zîde kadruhû ile Rodos sancağı sipahilerin muhafazası içün alıkomak emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda Rodos ceziresi muhafazası içün Rodos sipahilerin alay beyiyle alı koyub muhkem tenbih eyleyesin ki cezire muhafazasında gereği gibi mukayyed olub bâb-ı muhafazada dakika fevt etmeyeler.

{69} Hüküm 189

Fi 19 Zi'l-ka'de

Hasan Çavuşa.

İ'zaz ve Kilis beyi Canbolat'a ve Cebele Beyine hüküm ki:

Bundan akdem gönderilen hükm-i hümâyûnum mûcebince ihracı ferman olunan kavvası muaccelen ihrâç eyleyüb emr olunan iskeleye ihzâr eylemek emrim olunmuş idi. Hâlâ zikr olunan kavvası sen ki Hile beyisin bizzat emr olunan iskeleye iletüb gemiler varınca anda hazır olmak emr idüb buyurdum ki, emr-i şerifim mûcebince ihrâç olunan kavvasları muayyen olunan iskeleye bizzat alub gidüb anda hazır bulunasın ki gemiler vardukda tevakkuf üzere gelmeye hazır bulunalar. Şöyle ki emr-i şerifim üzere kavvas

muaccelen ihrâç eyleyüb vakti ile iskelede hazır bulunalar. Asla beyân olunan özrün makbul olmak ihmâli yokdur. Ana göre tedârik eyleyesiz.

{69} Hüküm 190

Hasan Çavuşa verildi.

Haleb Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderilüb Haleb'de mevcud olan barutu muaccelen Trablus'a irsâl eyleyesin ki gemiler vardukda hazır buluna deyu emrim olmuş idi. Ol emr-i şerifim kemâ-kân mukarrer olub zikr olunan barut ale't-tâcil Trablus'a gönderilüb anda hazır bulunmak mühimmâttan olmağın buyurdum ki, sâbıka gönderilen hükm-i şerifim mûcebince Trablus'a gönderilmesin ferman olunan barutu ale't-tâcil Trablus'a gönderesin ki gemiler vardukda anda hazır buluna.

{70} Hüküm 191

Ali Çavuşa verildi. Cafer Paşa(?).

Elmalı Kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem Antalya Kâdısı olub teftişi ferman olunan yerin Kıbrıs sürgünü husûsuna toprak Kâdısı ile Eğridir Kâdısı mübaşir olub hükm-i şerifim verilmiş idi. Mezkûr İmir südde-i saâdetime gelüb Eğridir Kâdısı ile adaveti olduğun bildirib mübaşeretten ref' olmasın rica etmeyin buyurdum ki, te'hîr etmeyüb Antalya'ya varub bu bâbda çavuşla gönderilen hükm-i hümâyûnum mûcebince toprak Kâdısı ile husûs-ı mezbûra mübâşeret idüb ahvali neye muhbir olursa yazub bildiresiz.

{70} Hüküm 192

Fi 13 Zi'l-hicce

Mustafa Çavuşa verildi.

Varna Kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilüb bişirülmesi ferman olunan peksimed ihzâr olunan rençber gemilerine tahmil idüb ve andan mâ-adâ bulunan yerlerden varan rençber reislerine müstevfi un ve arpa ve buğday aldırub gönderesin deyu emrim olmuş idi. Hâlâ Donanmâ-yı Hümâyûnum deryâya çıkmalu olub ferman olunan peksimed henüz gelüb erişmeyüb ve taht-ı kazândan İstanbul'a zahire içün arpa

ve buğday dahi gelmez olmağın mes'ul olmuşsuzdur. Buyurdum hükm-i şerifim Mustafa Çavuş vardukda asla te'hîr etmeyüb ferman olunan peksimedin ne mikdar ihzâr olmuş ise hazır olan peksimedleri navlun ile rençber gemileri tedârik idüb ale't-tâcil irsâl eyleyesin ve anlardan mâ-adâ taht-ı kazânızda yerlerden rençber gemilerine müstevfi tereke aldırub ale't-tevali irsâl etmekden hâli olmayasın. Amma peksimed husulü cümleden mukaddemdir. Şöyle ki donanma mukaddemin gelüb erişme azli ile konulmayub envâ-ı ikab ile muakıb olmak mukarrerdir şöylesin.

{70} Hüküm 193

Bu dahi Ahyolu Kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilüb Süzebolu'da binası ferman olunan mavnayı ale't-tâcil itmama erişdirüb gönderesiz. Ve ferman olunan kürekcileri muaccelen ihrâç idüb ve taht-ı kazânızda rençber gemileriyle İstanbul'a zahire içün vafir ve müstevfi un ve arpa ve buğday irsâli ihzâr eylemeyesin deyu emrim olmuş idi. Hâlâ Donanmâ-yı Hümâyûnum deryâya çıkmalu olub mavna ve kürekcileri gelüb erişmeyüb zahire dahi gelmez olmayub mes'ul olmuşsundur. Buyurdum ki, vardukda asla te'hîr etmeyüb gece gündüz katub kuvveti bazuya getürüb emr olunan mavnayı itmama erişdirüb ale't-tâcil göndermek ardınca olub ve mukaddema emr olunduğu üzere taht-ı kazânızda varan tüccar gemilerine müstevfi zahire aldırub ale't-tevali göndermekden hâli olmayasın. Şöyle ki donanma teveccüh etmeden mavna gelüb erişme azl ile konulmayub envâ-ı ikaba müstehâk olursun.

{70} Hüküm 194

Fi 8 Zi'l-hicce

Mustafa Kethüdâsına verildi.

Babaeski Kâdısına hüküm ki:

Düsturu'l-kiramım vezir-i azamım edama'l-lahü Teala iclaluhû tarafından dergâh-ı muallama şöyle arz olundu ki, taht-ı kazânda evkafından olan Büyükalplü nâm karyesinin sınıru dahilinde Küçükalplü dimekle maruf mevziine sâbıka karye olub reyası perakende olmağla hâli kalub hâlâ bazı reayaya gelüb mahall-i mezbûrda yine temekkün etmek murad edinüb kimesne mani' olmamak bâbında emr-i şerifim taleb eder imiş. Buyurdum ki, mahall-i mezkûr köy yeri olub reayası perakende olmuş ise

mîrî reayasından ve haymane ve haric ez-defterden mahall-i (...) gelüb (...) etmek isteyenlere kimesne dahl ve muarız etmeyesiz.

{71} Hüküm 195

Fi 12 Zi'l-hicce

Mustafa Çavuşa verildi.

Bender Beyine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilüb Boğdan husûsunda tedârik idüb firar ettürmeden ele getürmeye sa'y idesin deyu emrim olub ol zamandan berü eser zayir olmadı. Bu defa vardukda asla te'hîr etmeyüb emr-i sâbıka mûcebince hüsn-i tedârik ve tedbir ile mezkûru ele getürmeye sa'y ve ihtimâm idüb firar etdürmekden ihzar idesin. Asker halkına ve Boğdan yollarına ve gayra tenbih eyleyesin ki mezkûru ele getürülen erbâb-ı tımardan ise zeamette ve gayri yiğitlerden ise ağır dirlik verilmek mukarrerdir. Diri ele getürmek mümkün olmayub dahi cenk ile başı kesilürse makbul-i şerifimdir. Bi'l-cümle her ne tarikle olursa hakkından gereği gibi ihtimâm idüb ikdamda kusur etmeyeler.

Bir sureti Mustafa Çavuşa Niğbolu Beyine.

Bir sureti Mustafa Çavuşa Silistre alay Beyine.

Bir sureti.

{71} Hüküm 196

Mustafa Çavuşa verildi.

Silistre Sancağı beyi ve Kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem ahkâm-ı şerife gönderilüb Donanmâ-yı Hümâyûnum içün taht-ı kazânızdan ihrâç ve irsâli ferman olunan hisar mustahfızları ve kürekcileri bu zamana değin irsâl olunmamasına sebeb nedir? Bu bâbda cümlenüz itab ve ikaba müstehâk olmuşsuzdur. Buyurdum ki vusûl buldukda henüz gönderilmemiş kürekciler ve hisar mustahfızları var ise ale't-tâcil eğer hisar eri ve eğer kürekcilerdir ferman olunduğu mikdarı ihrâç ve irsâl idüb ihmâl ve ihmâlden hazer idesin. Şöyle ki bu defa dahi ihmâliniz sâdır olduğu azl ile konulmayub envâ-ı ikabla muakıb olmanuz mukarrerdir. Ana göre ihtimamda dakika fevt etmeyesiz.

{71} Hüküm 197

Fi 13 Zi'l-hicce

Mustafa Çavuşa verildi.

Edirne Kâdısına hüküm ki:

Bu sal-i huceste-fâlde husûsa mah-ı Nisan'da katr-ı âb Rahmetu'l-lahiye kemâl-i ihtiyac olmağın ol yerin ulema ve süleha ve ibad ve zühadı etfal-i müslimin vesâir cemaat-i mukaddemin ile istid'aya katılması emr idüb buyurdum ki, hükm-i şerifim vardukda emrim mûcebince münasib olan zamanda kadimden çıkmalu gelen mahall-i ulema ve süleha vesâir etfal-i mü'minin ile istid'aya varılub cenab-ı hak celle ve âlâya tazarru' ve zârî ile dua ve sena oluna ki emindir ki ulema ve sülehanın ve etfal-i müsliminin hayır duaları berekatında size zâr-ı ilm sirayet olmak ile kulûb-ı mü'min şad u handan olmak müyesser ola.

{72} Hüküm 198

Fi 15 Zi'l-hicce sene 981

İskender Çavuşa verildi.

Akdeniz yalılarında vâki' olan beylere ve kâdılara hüküm ki:

Cezayir-i Garb gönüllü reisler kapudanı olan hassa reislerinden olan kıdvetü'l-emacid ve'l-ikram Memi Reis zîde mecduhû taht-ı hükûmetinde olan gönüllü ve gazâdan safalu resileri kalitaları ile cem'idüb Donanmâ-yı Hümâyûnuma serdar ta'yin olunan Vezirim Sinan Paşa'ya i'sal içün irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki vusûl buldukda her kangınızun hükûmetinde fi sebili'l-lahi Teala gazâya talib ve ragıb gönüllü yarar tüfenk endaz yiğitler ve anlardan kalita binasına kâdir gönüllü reisleri var ise hüsn-i istimalet ve tedarikle mezkûrları gazâ ve cihadı tergib idüb kalita bina ettirüb levâzım ve mühimmatların akçesi ile tedârik etmekde muavenet ve müzaheret eyleyesiz ki müstevfi gönüllü gemilerin tedârik idüb inayet-i hak celle ve ala ile feth-i tasmim olunan Halku'l-vâd üzerine getürüb hizmette bulunalar. Bu bâbda kimesne mani' ve dafi' olmaya inşallahû Teala hizmette ve yoldaşlıkda bulunanlar mezid-i inayetime mukarin olub dirlikleriyle beher-mend olunmak mukarrerdir. Ana göre her birinüz mezkûrlara bu emrimi i'lâm idüb gazâ ve cihadı tergib etmekde dakika fevt etmeyesiz.

{72} Hüküm 199

Huzur-ı saâdete gönderildi.

Sâbıka Tunus sancağı beyi olan Kaid Ramazan'a hüküm ki:

Hâlâ senin hakkında mezîd-i avâtıf-ı aliyye-i şahane ve avarıf-i seniyye-i mülükânem zuhura getürüb sene 981 Zi'l-hiccesinin 4.gününden sâbıka olan beylerbeyler tasarruf ettüğü dirlik ile Cezair-i Garb beylerbeyliğin sana inayet idüb ve hâl-i fahiremden bir hil'at dahi ihsan idüb bu husûsun i'lâmı içün dergâh-ı muallamda etmekci başı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed zîde mecduhû ta'yin olunub buyurdum ki vusûl buldukda ihsan olunan hil'at-ı hümâyûnu giyüb vilâyet-i mezbûrede beylerbeyin olub senden evvel olan beylerbeyler ne vechile tasarruf idegelmişler ise sen dahi ol vechile mutasarrıf olub zabt u hırasette olasın ve refahatinde ve itminân-ı raiyyet bâbında bezl-i makdur sa'y-i meşkur zuhura getüresin.

{72} Hüküm 200

Sahibine verildi.

Filibe etrafında olan Kâdılara hüküm ki:

Hâliya Filibe Kâdısı mektub gönderüb Filibe kazâsında vâki' olan ehl-i fesâd etrafta fesâd u şenaat idüb ele getürülmek murad olundukda, siz ki kâdılarsız muavenetiniz olmaduğu ecilden ele getürülmek mün'asir olduğu arz etmeğin buyurdum ki, dergâh-ı muallam çavuşlarından olub bi'l-fiil Filibe zaimi olan İbrahim mübaşeretiyle fesâd u şenaat üzere olan ehl-i fesâdın ele getürüb dahi dahi şer'le şiddet ve zuhur bulan mevad ne ise sicill-i mahfuza kayd idüb dahi muşârun ileyh çavuşuma teslim idüb vârid olasın. Vukû' üzere yazub bildiresin. Amma bu bahane ile kendü hallerinde olanları mecd u ahz ve celb içün rencide ettürmekden ziyâde hazer eyleyesin.

{73} Hüküm 201

Fi 12 Zi'l-hicce sene 981

Mustafa Çavuşa verildi.

Rumelinde kürekci ferman olunan yerlerin Kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem birkaç defa ahkâm gönderilüb ihrâcı ferman olunan kürekcileri ale't-tâcil ihrâç eyleyüb bizzat tersâne-i âmireme gönderüb teslim eylemek fermanım

olmuşdur. Gönderilen emr-i şerifim mûcebince kürekcileri henüz gönderüb teslim eylemedüğünüz ecilden bu bâbda mes'ul olmuşsuzdur. İmdi gemiler deryâya teveccüh eylemeyin temam-ı mevsimi erişüb kürekciler muaccelen ihrâç olunub iş bu sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Günü mahall-i memura erişmek ziyâde mühimmâttan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz bu bâbda mukayyed olub sâbıka gönderilen evâmir-i şerifim mûcebince ale't-tâcil ferman olunan kürekcileri ve Cingâneleri ihrâç eyleyüb mahall-i memurda tarih-i mezbûrda bizzat gönderüb teslim eylemek bâbında envâ-ı ikdam ve ihtimâm eyleyesiz. Şöyle ki emr olunan kürekciler tarih-i mezbûrda erişmeyüb gemiler avk olunmak lazım gele asla birinüz beyân olunan özrü makbul olmayub azl idi eyleye konulmayub envâ-ı ikaba mazhar olmak mukarrerdir. Ana göre basiret üzere olub ihmâl ve müsâheleden ziyâde ihzâr eyleyüb beher-hâl kürekcilerinizi tarih-i mezbûrda erişdiresiz ve nida etdüresiz ki gazâdan safalu yiğitleri tergib ettürüb tarih-i mezbûrda gelüb gemilere dahil olalar. Yoldaşlıkları mukabelesinde külli dirlikleri (...) olmak mukarrerdir.

{73} Hüküm 202

Bu dahi

Zağra Kâdısına hüküm ki:

Taht-ı kazânda kürekci tahrir olan Cingâne taifesinden 12 nefer kürekci tahrir olunmuş iken naibin olan kimesne bunlar oturduğu yere raiyyet kayd olunmuştur deyu halas ettüğü i'lâm olundu. İmdi Cingâne kimesne raiyyet olmaz eğer havass-ı hümâyûnda ve eğer züema ve erbâb-ı tımarlarında ve evkaf ve emlakda her kanda sakin olur ise tuttukları yerin öşrün virdükten sonra ispençe ve harac-ı mîrînindir. Toprağa raiyyet yazılsa dahi hilâf-ı kanundur. Amel olunmaz. Buyurdum ki vusûl buldukda mezkûr naib ihzâr idüb ol halas ettükleri Cingâneler her kanda ise buldurub emr-i sâbıka üzere muaccelen südde-i saâdetime gönderesiz. Şöyle ki mezkûrları bulmayub gayb ederlerse naib-i mezbûru kayd u bend ile gönderesin ki küreğe koşula ve min ba'd vech-i meşruh üzere sakin oldukları yerde raiyyet kayd olunduklarına amel etmeyüb hükm-i sâbıka mûcebince ihrâç idüb gönderesin. Cingâneyi ele virmeyüb mani' olanlar kimler ise isimleriyle yazub arz eyleyesin ki haklarından geline.

{74} Hüküm 203

Bu dahi Rumelinde olan Kâdılara hüküm ki:

Taht-ı kazânızda kürekci tahrir olunan Cingâne taifesinden bazı oturduğu yerde raiyyet kayd olunmuşlardır deyu halas oldukları i'lâm olunmağın. İmdi Cingâne kimesne raiyyet olmaz eğer havass-ı hümâyûnumda ve eğer züema ve erbâb-ı tımarlarında ve evkaf ve emlakda her kanda sakin olur ise tuttukları yerin öşrü verdikten sonra ispençe ve harac mîrînindir. Toprağa raiyyet yazılsa dahi hilâf-ı kanundur. Amel olunmaz buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan Cingâneler her kanda toprakda sakin bulunursa taallül ettürmeyüb emr-i sâbıka mûcebince kürekci yazub muaccelen ihrâç eyleyüb vech-i meşruh üzere kimesneye niza' ettürmeyesin.

{74} Hüküm 204

Yevmü's-sülesa fi 13 Zi'l-hicce sene 981

Mezbûr Mehmed Çavuşa verildi.

Üsküb Kâdısına hüküm ki:

Vilçitrin sancağı beyi mektub gönderüb ademi Hüsrev nâm kimesne nefs-i Kilis'den hurretü'l-asl bir hatunu ayardub Üsküp'e aldırub bey' etmek sadedinde iken şayi' olub elinden alınub Üsküb voyvodasına emânet kılunmuş iken emânetten konulduğu yerden bir tarikle ıtlak olunduğu istimâ' olmağın mezbûr Hüsrev ile mezbûre hatun her kanda ise ele getürülüb ahvalleri teftiş olunub hakikat-i halleri neye müncer olur ise vukû' üzere arz olunasız. Emr idüb buyurdum ki, dergâh-ı muallam çavuşlarından Mehmed zîde kadruhû vusûl buldukda mezkûr Hüsrev'i ve ayardduğu hatunu her kanda ise buldurmasın lazım olanlara ve emânette konulan yerden ıtlak eyleyenlere buldurub götürdüb meclis-i şer'e ihzâr idüb ahvalleri onat-ı vechile teftiş idüb göresiz. Fi'l-vâki' mezbûre hatun hurretü'l-asl mıdır ve hurretü'l-asl olduğu takdirce nelerdendir ve ne tarikle ayardulub satılmıştır şer'le sabit oldukdan sonra mezkûreyi bir mutemedun aleyh kimesneye emânet koyub ve mezbûr Hüsrev'i habs idüb hakikat-i hallerini sıhhat üzere yazub arz eyleyesin ki sonra emr-i şerifim sadır olmadın mezkûr Hüssrev'i habsten ıtlak etmeyesiz.

{74} Hüküm 205

Fi 20 Zi'l-hicce

İbrahim Çavuşa verildi.

İskenderiye Beyine hüküm ki:

Bundan akdem Venedüklüden alınan Bodva kalesinin sınırı nerden nereye müntehi olur hududu ta'yin ve temeyyüz olunub canibten niza' münkati olub ahd u emâna muhalif asla bir canibden dahl ve taarruz olunmamak lazım ve mühim olmağın buyurdum ki, ol canibten yarar ademler taleb eyleyüb dahi ehl-i vukuf ve mutemedün aleyh kimesneler ile bizzat sınırun üzerine varub kale-i mezbûranın hududu kadimden nereden nereye müntehi olursa kadimi hududun ta'yin ve temeyyüz eyleyüb ber-vechile fasl eyleyesin ki sonradan niza' mevaddı olmaya. Kadimi hududu dahilinde olan yerlerden ol canibe gaflet ile yer verildüğüne rızâ-yı şerifim yokdur. Gereği gibi ihtimâm eyleyüb basiret üzere olasız ve ne vechile sınır kat' ve ta'yin olunub nereden nereye müntehi olmuşdur aslı ile tescil ettürüb bir suretini sen alub südde-i saâdetime gönderüb ve bir suretin ol canibine viresin.

{75} Hüküm 206

Fi 15 Zi'l-hicce sene 981

Bender Çavuşa verildi.

Tunus Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektub gönderüb yanında olan asker-i islamı Kayrevan'da olub bade bir mahale asker tedârik olunub Tunus'da olanların bu canibe meyilleri var mıdır deyu kasten gönderilüb vardukda Arab ulûfecilerinden 400 mikdarı tüfenk endaz gönderdüğün askerden kaçub Tunus' girüb hainlere ve kefereye tâbi' olub varduklarında iki bin tüfenk endazkâr ve 20 bin mikdarı atlu ve piyade Tunus eşkıyasından ve kefereden çıkub üzerine hücum edeceklerin haber alub bâki asker ile mukaddema gönderdüğün askere karib varub küffar-ı haksar erişüb dört taraftan ihata idüb yürüyüş etmekle tüfenk etmeye kudret kalmayub hak tealanın inayetiyle ve resul-i ekremin mucizatına tevekkelen hak Teala ile cümle yalın yarağla küffara hücum idüb muhkem cem' idüb hak tealanın uluvvi inayetleri asker küffar bi'l-külliye kılıçdan geçüb ve sultanları olacak mel'un tüfenkle iki yerde mecruh kılınub ve küffardan yeniçeri esir dahi olub topları ve tüfenkleri ve yarâkları ve haymeleri cem'an alınub mülain-i bî dînden ancak yirmi nefer otuz nefer halas olub eşkıyâ-yı arabdan 5-6 bin nefer helak olub hâlâ Tunus üzerine varılub muhasara olunub kapıları kapadılub şehirden taşra bir kasr kapatılmadığun bildirib andan mâ-adâ her ne i'lâm etmiş isen mufassalan pâye-i serir-i â'lama arz olunub ilm-i şerif alem-i şumul-i şahanem muhid olmuştur. Cibilliyetin merkuz olan mahas-ı şecaat ve şahadet ve fart-ı firaset ve kebasetinden dahi umulan bunun işali yoldaşlık ve

merdanelik idi vücuda götürmüşsün yüzün ak olsun. Uğur-ı hümâyûnda hıdemat-ı mevfurun müstevcib-i inayet hidivanem olmağın sonra avatıf-ı hüsrevanem zuhura getürüb hal-i fahiremden bir hil'at ihsan idüb ve bundan akdem varid olan mektubunda sâbıka merkum Hayreddin Paşa'ya itaat eyleyesin. Şeyh Ali 3 bin mikdarı atlu ile gelüb hayli yoldaşlıkda bulunduğu bildirdiğün ecilden mezkûre dahi mezid-i inayetimden hil'at ihsan idüb ve gayriyi istimalet nâme yazılub irsâl olundu. İ'sal idüb gereği gibi istimalet viresin ki inşallahû Teala müdded-i zâyi' olmayub envâ-ı inayetime mazhar vâki' olmağın mukarrer bilüb ana göre din u devlet üzere sa'y-i meşkur zuhura getürüb ihtimamda kusur etmeye ve hâlâ İspanya ademisinin taht-ı hükûmetinde olub ol vilâyette alaka ve fesâdlarına sebeb olan kale-i Halku'l-vad'in bi inayeti'l-lahi Teala feth ve teshiri içün 300 aded merakib-i kevakib-i şümar ile kapum kullarımdan vesâir züema ve erbâb-ı tımardan vağfir ve müstevfi asker tedârik olunub iş bu sene 981 Muharremü'l-haramının evailinde teveccüh etmek üzere olub donanma takarrüb şiarım vasıl olunca hizâne-i âmire beylerbeyisi olan Ramazan Paşa ve Trablus beylerbeyisi Mustafa Paşa ve sâbıka Cezayir beylerbeyisi olan Ahmed Paşa ile cümlenüz yekdil ve yek cihet olub Tunus üzerine varub muhasara etmek mi evladır yoğsa (...) muhasara etmek mi münasibdir her ne vechile münasib ise varub muhasara idüb feth u teshiri husûsuna ihtimâm etmenüz emr idüb buyurdum ki, vusûl buldukda muşârun ileyhim beylerbeyleri kullarım ile cümlenüz bir yere gelüb hüsn-i tedbir ve tedârik Tunus'u ve (...) üzerine

Varub muhasara idüb dahi feth u teshiri her ne vechile mümkün ise mübâşeret idüb Donanmâ-yı Hümâyûn zafer-i makrunum varınca memleket ve vilâyet ve reaya ve berayaya küffâr-ı dalalet asar ve usat-ı arab şekavet şiardan zarar u güzend erişdirmeyüb envâ-ı yüz akluğu tahsiline sa'y ve ihtimâm eyleyüb asakir-i İslam zafer-i müzcam içün vağfir ve müstevfi zahire ve kale muhasarasına levazımı dahi her ne ise şimdiden tedârik ve ihzârına dikkat oluna ki varıldukda hazır bulunub tevakkuf lazım gelmeye.

{76} Hüküm 207

Evren Çavuşa verildi.

Niğbolu, Silistre, Vidin Beylerine hüküm ki:

Bundan akdem kıttaü't-tarik olan Ümran ve Kanber nâm ehl-i fesâdları ve münevver-i mükerrem vezirim Piyala Paşa'nın voyvodasına Memi voyvoda ele getürüb Lofca kazâsında habs etmiş iken voyvodalığı âhara verilmek ile bir tarikle habsden ıtlak

olunub firar eyleyüb bi'l-fiil taht-ı livânuzda oldukları istimâ' olunub südde-i saâdetime ihzârları lazım olunmağın buyurdum ki, vardukda te'hîr ve ârâm eylemeyüb bu bâbda her birinüz bizzat gereği gibi mukayyed olub mezkûrların her kangınızın taht-ı hükûmetinde bulunursa hüsn-i tedârik ve tedbir ile ele getürüb mukayyed ve mahbus-ı mezkûr çavuşuma veyahud mezbûr Memi voyvodaya teslim idüb dergâh-ı muallama gönderesin ki ahvalleri südde-i saâdetimde görülen husûs-ı mezbûr mühimdir. Bâb-ı tedarikde dakika fevt etmeyüb her ne tarikle ele getürülürse mümkün ve müyesser ise ikdam ve ihtimâm eyleyesin.

{76} Hüküm 208

Fi 5 Zi'l-ka'de

Kethüdâsına verildi.

Budun Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ âsitâne-i saâdetimde barut lazım olmağın Budun'de olan baruttan 3 bin kantar barutu tedârik idüb Belgrad'a göndermek emr idüb buyurdum ki, âsitâne-i saâdete irsâl olunmağ içün Budun'de olan baruttan 3 bin kantar barut tedârik idüb muaccelen Belgrad'a irsâl u i'sal ettüresin ve varub teslim alınduğuna temessük aldırasın. Ve yolda koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki yollarda gece ve gündüz onat-ı hıfz eyleyüb ve barut kurbunda ateş yakmayub baruta bir zarar olacak nesnelerden gayet ihtiras üzere olalar. Barutun ez-diyadı mühimmattandır. İhtimâm eyleyüb Budun'da olan baruthanelere vağfir barut işletmek bâbında envâ-ı sa'y beliğ eyleyesin. Bu bâbda defaat ile ahkâm-ı şerife gönderilmiştir. Gönderilen evâmir-i şerife mûcebince amel idüb vağfir ve müstevfi barut işledmekde dakika fevt etmeyesiz.

{76} Hüküm 209

Mezbûr Ahmed'e verildi.

Van Beylerbeyisine hüküm ki:

Erbâb-ı tımardan Ahmed nâm kimesne gelüb Van'da olan gühercileye kârhânelerine emin olan Hacı Çavuş'un tahvili tamam olmağa karib olub mezkûrun iltizamından ziyâde 800 kantar dahi ziyâde idüb her kantar beş altından virmek üzere kabul ederim. İki sancağın ki kefil olur deyu bildirmeyin buyurdum ki, vardukda zikr olunan gühercile

ol mikdar ziyâde mütehammil midir ve mezkûr kefil olan kangı beylerdir ve ol hizmetin uhdesinden gelmeye kâdir midir ve şart-ı iltizamı nedir yazub bildiresin.

{77} Hüküm 210

Fi 2 Zi'l-ka'de sene 981

Sefer Çavuşa verildi.

Semendire Beyine hüküm ki:

Hâlâ âsitâne-i saâdetimde ziyâde barut lazım olmağın Budun'dan 3 bin kantar barut tedârik olunub Belgrad'a irsâl olunmak içün Budun Beylerbeyisine Mustafa dâme ikbaluhûya hükm-i hümâyûnum yazılub gönderilmişdir. Buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi zikr olunan mikdarı barutu irsâl eyledikde bin kantarın anda Belgrad'da alıkoyub hıfz ettürüb iki bin kantarın yarar fıçılara koyub ve muhkem berkidüb yarar ademler ile gemi ile Ruscuk İskelesine gönderüb Ruscuk Kâdısına ve eminine teslim ittirüb ve teslim olunduğuna mühürletmek oldurasın. Ve yolda koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki gemilerde ateş yakmayub baruta bir zarar erişdirmekden ziyâde hazer üzere olalar.

{77} Hüküm 211

Bir sureti Sefer Çavuşa verildi.

Ruscuk Kâdısına ve eminine yazıla ki:

Hâlâ Belgrad'dan irsali ferman olunan iki bin kantar barutu fıçılara koyub gemiler ile size irsâl ve teslim olmağ içün Belgrad Beyine hükm-i hümâyûnum yazılub gönderilmiştir. Buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi zikr olunan barutu gönderüb sana teslim eylediklerinde arabalar tedârik idüb yarar ademler ile Varna İskelesine irsâl idüb Varna Kâdısına ve eminine teslim ettürüb temessük aldırasız ve koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki yollarda gece ve gündüz onat-ı hıfz eyleyüb ve kifayet kadar adem ihrâç ettürüb muhkem bekledüb ve arabalara karib yerlerde ateş yakdırmayub baruta zarar erişdirmekden ziyâde hazer üzere olalar.

{77} Hüküm 212

Bir sureti bu dahi Sefer Çavuşa verildi.

Varna Kâdısına ve eminine yazıla ki:

Hâlâ âsitâne-i saâdetime irsâl olunmağ için Belgrad'dan iki bin kantar barut Ruscuk İskelesine andan arabalar ile Varna'ya gönderilmek emrim olub ol bâbda Ruscuk Kâdısına ve eminine hükm-i hümâyûnum yazılub irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi Ruscuk'ta ferman olunan barut geldikde te'hîr eylemeyüb gemilere tahmil ettürüb yarar ademler ile südde-i saâdetime gönderesin ve koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eyleyesin ki gemilerde ateş yakmayub baruta bir zarar erişdirmek ihtimali olmaya.

{77} Hüküm 213

Fi 22 Zi'l-hicce

Haseki Sultan Subaşı Mehmed'e verildi.

Çirmen Kâdısına hüküm ki:

Merhûme ve mağfûrun leha validetim sultan tâbe serâhûnun Mustafa Paşa köprüsü kurbunda vâki' olan imâret-i âmiresinin vekil-i harcı ve müstahdem ve katib ve hamisinin atların menzil bargiri var iken südde-i saâdetim çavuşların ulak içün teaddi ettürdükleri i'lâm olunmağın buyurdum ki, çavuşlar vardukda minbâd ulak içün mezbûrların bargirlerin aldırmayub menzil bargirlerinden tedârik idiveresin.

{78} Hüküm 214

Beç kralına nâme-yi hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ atabe-i ulyâ alempenah ve südde-i seniyye-i saâdet destgâhımızda ki sülehâ-yı salâtîn âli mikdar (...) fevâkin gerdun iktidardır risalet tarikiyle âsûde-hâl olan muteber ve namdar ademler yanından kıdvet-i âyân e't-taife-i (...) (...) sizün tarafınızdan bazı husûslar i'lâm etmek içün mufassal kağıd gönderüb mazmununda münderic olan bu idi ki mabeyninde müstahkem olan sekiz yıllık emn u emân içinde vâki' olan ahd u misâkın şeraiti riayetinde kusur üzere olmayub kemâl-i sadâkat ve istikametle tarik emn u emânda sabit kadem olduğunuzu zikr olunan ahd u emâna itmam erişdükde müceddeden on yıla değin geru ahd u emân muhakkak ve mukarrer olmak ve sâbıka verilen ahidnâme-i hümâyûnumuzda mestur ve mukayyed olan şerait her ne ise geru kemâ-kân riâyet ve sıyânet olunmak içün memâlik-i mahrûse hüsrevanemiz beylerine ve Erdel ve Boğdan ve Eflak voyvodalarına ahkâm-ı şerife irsâl olunub tenbih ve te'kid olunmak ve niza' üzere olan karyeler ve andan gayri ol taraftan yazılan husûslar hak üzere onat-ı vechile görülüb ber-taraf olmak için Budun Beylerbeyisine hükm-i

hümâyûnumuz gönderilmek ve bi'l-cümle ahidnâme-i hümâyûnumuz hilâfına cevaz gösterilmeyüb mazmun-ı saâdet makrunuyla amel olunmak bâbında iki canibten ikdam ve ihtimâm zuhura getürülmek muradınız olduğun i'lâm idüb bu bâbda dahi her ne mufassal ve beyân alâ vech-i ikmâl pâye-i serir-i saâdet musirimize arz ve takrir olunub ilm-i şerif ilm-i şumûl şahanemiz muhid ve şâmil olmuşdur. Öyle olsa bina-i ahd u emânın istihkâm ve istikrarı canibinde ehl-i fesâd ve eşkıyâ-yı zabt olunub reaya ve beraya huzur-ı hâl ve ferağ-ı bâl ile kâr u kesblerinde olmağla müyesserdir. Madem ki ol canibde mugayir ahd u emân bir vaz-ı südur etmeyib sadaka olunan ahidnâme-i hümâyûnumuzda mestur ve mukayyed olan husûslar kema-yenbegi riâyet ve sıyânet olunub hilâfına cevaz gösterilmeye cenab-ı mülükânem tarafından dahi ol ahde mugayir on yıl değil yirmi yıl dahi mürûr ederse ol ahide muhalif bir vaz' zuhur etmek ihtimali yokdur. Niza' üzere olan kıla' ve buka' vesâir husûslar görülüb ref'-i niza' olunmak bâbında istid'a olunduğu üzere beylerbeyi kulum hükm-i cihan-muta' vâcibu'l-inkıyâdım irsâl olunub tenbih ve te'kid olunmuştur. Fehvâ-yı hümâyûn saâdet makrunuyla amel idüb kimesneye emr-i şerife mugayir iş ettirmezler amma sizün serhadde olan beylerbeyiniz ve kapudanlarınız sulh u salah emrin riâyet etmeyüb daima memâlik-i mahrûsemize seyirdüb ahd u emâna mugayir iş etmekden hâli olmaz. Cümleden ol canibde vâki' olan kıla' ağalarından İbrahim ağa ve Süleyman ağa ve Solnok emini Mustafa karındaşı ve diğer emin hüsn-i memleket ve vilâyetimiz dahilinde kendi hallerinde alınıb ve Bosna serhaddinde dahi bazı esirler alınub ve Erdel beylerinden Bekeş aşar(?) ve sâbıka Boğdan voyvodasına olan Boğdan envâ-ı inayetimizle mûtemed iken hıyânetlerinde mezkûr olan hıyânetleri mûcebince hıyânet idüb ol canibe iltica etmeği ahd u emâna mugâyir memâlik-i mahrûsemiz dahilinde kendi hallerinde iken alınan mezbûr ağalar ve eminler yanında münâkid olan ahd u emân mûcebince ıtlak olunub ve Bekeş ile Boğdan bu canibe gönderilmek husûs içün bundan akdem nâme-i hümâyûnum adalet gufranımız irsâl olunmadı. Ahd u emân üzere mazmun-ı saâdet makrununa imtisalden henüz eser zahir olmadığınuzdan gayri südde-i saâdetimizde olan elçileriniz gelen kağıtlarında zikr olunan tutsaklara bedel tutsaklar salıverilmek husûsu ve Boğdan voyvodası vilâyetinizde olmaduğu ve Bekeş aşar(?) vilâyetinizde mülk-i kale satın almağla firar etdükde mülküne varduğu ve kendünün günahı olmadığı iş'ar olunduğu pâye-i serir-i âlamıza arz olundu. Mezbûrlar memâlik-i mahrûsemizin beylerinden ve kullarından olub…

… isyanlarından gayri emrimiz olmadın. Âhara vilâyete getirdikleri ve mülk aldıkları kaid müstahsene-i şahanemizde mahz-ı günah ve aynı hatadır ve mezbûr voyvoda bi'l-fiil vilâyetiniz beyleri yanında mübtezel olub gördüğü fesâd üzere memâlik-i mahrûsemiz hisaretine gelüb münhedim olan dillerden haber alınub haber tuvan erişmişdir. Ve memâlik-i mahrûsemizde böyle kendü hallerinde iken esir olan kullar ve ağalarımızdan bedel-i tutsak taleb olunmak ve bahâya gelmek zikr ve zikr olunan beylerimiz ahid üzere memâlik-i mahrûsemize gönderilmemek bâbında olan ahd u emâna muhalifdir. Gerekdir ki nâme-i hümâyûn meserred makrunumuzla vusûl buldukda sâbıka irsâl olunan nâme-i hümâyûn izzet meşhunumuz muktezâsınca memâlik-i mahrûsemiz toprağında kendü hallerinde alınan ağaları ve eminleri ve Bosna serhadinde alınan Müslümanları ıtlak idüb ve bu canibden hıyânetleri sebebiyle firar idüb ol canibe iltica eden mezbûrlar Bekeş ve bendelerini mabeyninde olan sulh ve salah mûcebince atabe-i âlem penahımıza gönderilmek bâbında envâ-ı sa'y cemilenüz vücuda getürülüb mezbûr ol canibde beylerbeyi ve hakimler beyi ahd u emân ve sulh u salah binasının teşyid ve temhidi husûsların i'lâm idüb ahidnâme-yi hümâyûnumuzda mestur ve mukayyed olan şurut-ı riâyet ve sıyânet husûsunda bezl-i mahûru'l-makdûr idüb ahd u emâna mugayir iş etmemek bâbında gereği gibi ihtiyât ve ihtirâz üzere olmanız içün tenbih ve misak eyleyüb anun gibi ahde muhalif iş edenler ceza ve sezaya verilmek bâbında vesâir dostluk umuruna müteallik ve müteferri olan husûslarda envâ-i mesâi cemilenüz zuhura getüresiz ki sebeb-i ez-diyâd mevâlihte ve muceb-i imtidâd-ı mesafât idüğüne iştibam yokdur.

{79} Hüküm 215

Fi 12 Zi'l-hicce sene 981

Salih Çavuşa verildi.

Sivas'a varınca vâki' olan beyler ve Kâdılara hüküm ki:

Bundan akdem defaatle ahkâm gönderilüb taht-ı hükûmetinizde Donanmâ-yı Hümâyûnuma ta'yin olunan asker ve kürekci ve Cingâne taifesi ale't-tâcil ihrâç eyleyüb vaktiyle tersâne-i âmireme göndermek emrim olmuş idi. Donanma sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Günü deryâya çıkmak mukarrer olub henüz asker ve kürekci gelmediği ecilden mes'ul olmuşsuzdur. Buyurdum ki, asla te'hîr ve terahi eylemeyub her birinüz bu bâbda mukayyed olub Donanmâ-yı Hümâyûnuma mukayyed olub Donanmâ-yı Hümâyûnum ta'yin olunan eğer askerdir ve eğer hisar eridir ve eğer kürekci ve Cingâne

taifesidir ve bi'l-cümle Donanmâ-yı Hümâyûnuma ta'yin olunanlar kimler ise ale't-tâcil ihrâç eyleyüb evâmir-i sâbıka mûcebince memur oldukları mahale tarih-i mezbûrda erişdirmek bâbında envâ-ı sa'y ve ikdamınız zuhura getüresin. Asker ve kürekci ale't-tâcil erişmek ziyâde lazım olmuşdur. İhmâl eylemeyüb bâb-ı ihtimamda dakika fevt eylemeyesin. Şöyle ki ihmâliniz sebebiyle ferman olunan asker ve kürekci ve hisar erenleri ve Cingâne taifesi muaccelen erişmeyüb avk lazım gele beyan olunacak özrünüz asla kabul olmayub azl ile konulmayub envâ-ı ikaba mazhar olmak mukarrerdir. Ana göre basiret üzere olub ihmâl ve müsâheleden hazer eyleyesiz.

{80} Hüküm 216

Gönderilmedi.

Kite Kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem taht-ı kazânızda yüz nefer kürekci tutub muaccelen âsitâne-i saâdetime irsâl eylemek içün 100 bin akçe irsâl olunmuş idi. Henüz kürekci gelmeyüb ve kürekci bâbında ziyâde müzâyaka olmayub buyurdum ki, asla te'hîr ve terahi eylemeyüb taht-ı kazânızda akçe ile cem'i ferman olunan yüz nefer kürekcileri ale't-tâcil tedârik eyleyüb irsâl eylemek bâbında envâ-ı sa'y ve ikdam eyleyesin. Kürekci muaccelen gelüb erişmek ziyâde mühimmâttan olmuşdur. İhmal eylemeyüb gönderilen akçeden kürekci başına biner akçe virüb yüz nefer kürekci ale't-tâcil cem' eyleyüb göndermeyince olmayasın. Şöyle ki vakti ile erişmeye beyân olunan özrün kabul olmak ihtimali yokdur. Envâ-ı ikaba mazhar olmak mukarrerdir. Ana göre basiret üzere olub bâb-ı ihtimamda dakika fevt eylemeyesin. Sene 981 Zi'l-hiccesinin 20. Gününde donanma çıkmak üzredir. Ana göre mukayyed olub erişmek ardınca olasın dahi ziyâde kürekci bulunursa her ne kadar olursa defter idüb gönderesin. Geldiklerin gibi biner akçe verile. Temam-ı mukayyed olub ziyâde kürekci bulmağa sa'y eyleyesin.

Gönderilmedi bir sureti Lapseki Kâdısına 100 nefer 100 bin akçe.

Gönderilmedi bir sureti Bursa Kâdısına.

Salih Çavuşa verildi bir sureti Bolu Beyine ve Bolu Kâdısına 300 nefer 300 bin.

İbrahim Çavuşa verildi. Bir sureti Rodoscuk, Keşan, Malkara 30 nefer 30 bin akçe.

Salih Çavuşa verildi. Bir sureti Samsun Kâdısına 200 nefer 200 bin akçe ferman olunan ziyâde dahi kürekci 100 akçe verile. Bundan akdem ferman olunan peksimedleri hazır

oldukca navlun ile *(üstü çizili kelime)* rençber gemilerine tahmil eyleyesin deyu emrim olmuş idi. Ol emrim kemâ-kân mukarrerdir. İrsâl olunan kadırgalar sığmayan peksimedleri rençber gemileriyle muaccelen irsâl idüb ihmâlden hazer eyleyesin.

{80} Hüküm 217

Kethüdâsına verildi.

Tımışvar Beylerbeyisine hüküm ki:

Erdel voyvodasına mektub gönderüb Yanova'ya karib olan Bel nâm Palangamda Çota Kızılca nâm hizmetkârun ber ta'yin-i Boğdan olub Yanova'da balık Hüseyin nâm kimesne üzerine ademler gönderüb ihrâk idüb ve bazı haramzâdeler köyleri yakub yıkub mezbûr Hüseyin'e sığınurlar zira haramzâde yatağıdır buldukların ana virirler ve vilâyeti harab ve virân etmeye sebeb olmuşlardır deyu bildirmeyin buyurdum ki vusûl buldukda merkum Hüseyin ele getürüb muşârun ileyhin ademisine ol vechile zarar eyledüğü mukarrer ve muhakkak ise vâki' olan zararın bî kusur tazmin idüb ve yanında ol makule ehl-i fesâd düşüb vilâyet-i Erdel reayasın rencide idüb ehl-i fesâd yatağı olduğu zahir olursa arz eyleyesin ki hakikat emr-i şerifim ne vechile sadır olursa mucebi ile amel oluna.

SONUÇ

Divân-ı Hümâyûn, Osmanlı devletinin merkez teşkilatında bulunan en önemli yönetim organı olup bugünkü bakanlar kurulunun görevlerini ifa ederdi. Divân-ı Hümâyûn'da görüşülen konular birçok deftere kaydedilmekteydi. Bunlar arasında en önemlileri muhimme, ahkâm, tahvil, rüûs, name, ahidname gibi defterler olup bundan başka daha birçok defterde mevcuttu. Konumuz olan Mühimme Defterleri ise Divân-ı Hümâyûn'da kararlaştırılan hususlar üzerine, padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların suretlerinin kaydedildiği defterlerdi. Bu nedenle Mühimme Defterlerinde, Divân-ı Hümâyûn'da müzakere edilen siyasi, içtimaî, mahalli, örfi ve idari konular ile ilgili birçok önemli hükümler bulunmaktadır. Mühimme Defterleri, Osmanlı tarihinin aydınlatılmasında başvurulacak ilk kaynaklar arasındadır. Tez konusu olan 24 numaralı Mühimme Defteri, XVI. Yüzyılın sonları sayılabilecek birzaman diliminde, siyasi, askerî yapılanma ve faaliyetler, toplumsal hareketlilik, vesosyo-ekonomik faaliyetler hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Defterdeki hükümlerin kronolojik olarak kapsadığı dönemde meydana gelen gelişmeler arasında en dikkati çeken konular, Kıbrıs'ın alınması, İnebahtı Deniz Savaşı'ndaki mağlubiyet ve ardından gelen Tunus Seferi'dir. XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin denizlerde etkin güç haline gelmesi, donanmada kullanılacak olan insan gücüne duyulan ihtiyacın artmasına yol açmıştır. Çalışmamızda donanma ile ilgili ihtiyaçlar; kürekci, gühercile, barut, peksimed vd. ile ilgili hatırı sayılır derecede hüküm bulunmaktadır. Bu doğrultuda, ihtiyaçların giderilmesi içinde çeşitli hükümler belirtilmiştir. Çeşitli suçlardan hüküm giyen mücrimlere, küreğe konulma cezası verilerek buradaki kürekçi ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır. Bazı bölgelerden vergi yerine sayılarak peksimed yani gıda ihtiyacının karşılandığını görüyoruz. Devlet yöneticileri ile ilgili ta'yin, terfi ya da azl ile ilgili hükümlerden yola çıkılarak döneme ait detay bilgiye ulaşmamız sağlanıyor. Yine sınır meseleleri, eşkıyalık, suçluların cezalandırılması, vakıf faaliyetleri,

imar faaliyetleri ile ilgili konularda fikir sahibi olduğumuz bu çalışmada görülüyor ki Mühimme Defterleri, çalışılan dönemlere ait bir ayna vazifesi yapmaktadır. Bu çalışmada II. Selim Dönemi, 1574 yılına ait Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlara, bu kararlarla ilgili tasniflendirilmiş değerlendirmeye, anlaşılır halde sadeleştirilmiş özetlere ulaşmak mümkün olmuştur.

KAYNAKÇA

3 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.

5Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.

44 Numaralı Mühimme Defteri, (Haz. M.Ali Ünal), Akademi Yayınevi, İzmir 1995.

90 Numaralı Mühimme Defteri, (Haz. İsmet Miroğlu vd.), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1993.

Aktan, Ali, *Osmanlı Paleografyası ve Siyasi Yazışmaları,* Osmanlılar İlim ve İrfan Vakfı Yayınları, İstanbul 1995.

Afyoncu, Erhan, *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi,* İstanbul 2009.

Aydın, Bilgin, *Osmanlı Bürokrasisinde Divan-ı Hümâyun Defter Formlarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi (XV-XVI. Yüzyıl),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2003.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, İstanbul 2010.

Bostan, İdris, "İnebahtı Deniz Savaşı", DİA, C.22, İstanbul, 2011.

Bostan, İdris, "Kılıç Ali Reis*"*, *DİA*, Ankara 2002, XXV, 411-412.

Bostan, İdris ve Salih Özbaran, *Türk Denizcilik Tarihi*, Deniz Basımevi, C.1, İstanbul, 2009.

Cezar, Mustafa, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, TTK, C.3, Ankara, 2011.

Daşçıoğlu, Kemal, *İskân, Suç ve Ceza Osmanlı'da Sürgün*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2007.

DEVELİOĞLU, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara 1996.

Dündar**,** Recep, "Kıbrıs'ın Fethi", *Türkler*, C.9, Ankara, 2002, s 675.

Emecen, Feridun, "Selim II", DİA, C. 36, İstanbul, 2011.

_____ "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Sikâyet", *Türkiye Arastırmaları Literatür Dergisi,* İstanbul, 3 (5) 2005, s.107-139.

Faroqhi, Suraiya, *"*Mühimme Defterleri*", The Encyclopaedia of Islam, New Edition,* 1993, c.VII, s.470-472.

Gökbilgin**,** M. Tayip, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun Kitapevi, İstanbul 1992.

Gültepe Necati, "Osmanlılarda Bürokrasi: Merkezin Yönetimi" , *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. 6, İstanbul 2000, s.241. 201

Günay**,** Ramazan, "Osmanlı Arşiv Kaynakları Arasında Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi" *Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Dergisi*, S. 17, 2013, s. 13.

Halaçoğlu, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Yay., Ankara 1996.

Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Üçdal Hikmet Neşriyat, İstanbul 1992.

İlgürel, Mücteba, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, C.9, Ankara, 2002, s. 643.

İnalcık, Halil *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, Eren Yayıncılık, C.1, İstanbul, 2000.

_____, "Osmanlı-Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü(1569)",*Belleten*, C. XII, S. 46, s 371.

_____, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ, (1300-1600),* (çev: Ruşen Sezer),YKY, İstanbul, 2004.

İnbaşı, Mehmet, Ersin Gülsoy ve Zübeyde Güneş Yağcı, " Güçlü Sultanlar Dönemi", *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Editör Tufan Gündüz, Grafiker Yayınları, Ankara, 2012.

İpşirli, Mehmet, "XVI. Asrın İkinci Yarısında Kürek Cezası ile ilgili Hükümler", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, S. 12, İstanbul, 1982, s.208.

_____"Klasik Dönem Osmanlı Merkez Teşkilatı", E. İhsanoğlu (Ed.), *Osmanlı Devleti Tarihi* , (ss.188-192), Zaman Yayınları, İstanbul 1999.

Jorga, Nicolae, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Yeditepe Yayınları. C.3, İstanbul 2005.

Kılıç, Mustafa, "Osmanlı Tarih Araştırmalarında Mühimme Defterlerinin Yeri ve 107 Numaralı Mühimme Defteri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VII/2, (2003), s.249-260.

Kütükoğlu**,** Mübahat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili(Diplomatik)*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 1994.

_____, "Mühimme Defteri", DİA, C. 31, İstanbul, 2011.

_____, "Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine", *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri 30 Nisan-2 Mayıs 1986*, İstanbul 1988, s.95-112.

Lewis, Bernard, "Diwān-ı Humāyūn", *El2*, II, s.337-339.

Mumcu**,** Ahmet, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divân-ı Hümâyûn*, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara 1986.

Mustafa Nuri Paşa, *Netayic'ül-Vukuat C. I-II*, Hazırlayan Prof. Dr. Neşet Çağatay, TTK, Ankara, 1992.

Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2000.

Öz, Mehmet, "Modernleşme Öncesinde Osmanlı toplumunda Eşkıyalık Hareketlerinin Niteliği ve Özellikleri", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ocak 2010, s.227.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü,* İstanbul 1993.

Sami, Şemseddin: **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul 1996.

Selânikî Mustafa Efendi, *Tarih-i Selânikî,* Hazırlayan Prof. Dr. Mehmet İpşirli, TTK, Ankara, 1999.

Sertoğlu, Midhad,*Osmanlı Tarih Lügatı,* Enderun Kitabevi, İstanbul 1986.

Soyer, Emel, *XVII. yy. Osmanlı Divan Bürokrasisi'ndeki Değişimlerin Bir Örneği Olarak Mühimme Defterleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

Taşbaş, Erdal, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet Görevlilerinin Sürgün Edilmesi: 19. Yüzyıl Kıbrıs Örneği", *MediterraneanJournal of Humanities*, II/1, 2012, s. 9.

Topkapı Sarayı Arşivi H. 951-952 Tarihli ve E. 12321 Numaralı Mühimme Defteri, haz. Halil Sahillioğlu, İstanbul 2002.

Turan**,** Şerefadettin, *" Selim II",* İA. , C. 10, Eskişehir, 1997.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK, Ankara 1988.

_____, *Osmanlı Tarihi*, TTK, C.3, Ankara, 1988.

Ünal, M. Ali, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi,* Isparta 1997.

Zinkeisen, Johann Wilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Yeditepe Yayınları, C.2, İstanbul 2011.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Kişisel Bilgiler

Adı ve SOYADI :	Hatice ARSLAN ÇAĞLIKEÇECİGİL
Doğum Tarihi ve Yeri :	12.09.1986- Ankara
Medeni Durumu :	Evli
İletişim:	hatars3@gmail.com
Adres :	Barbaros mh. Oymak cd. Kasr-ı Gül Konağı 34/43 Kocasinan/Kayseri
Tel:	546 215 0113

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise :	Sümer (YDA) Lisesi- Kayseri
Lisans Diploması :	Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği
Yükseklisans Tez Konusu :	24 Numaralı Mühimme Defteri'nin(H. 981-982/M. 1573-1574, 1-80 sayfaları) Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi
Yabancı Dil / Diller :	İngilizce

Yayın ve Bildiriler

Hatice ARSLAN "1844 Nüfus Sayımı Niğde Sancağı Yahyalı Kazası Nüfus Defteri" *I. Ulusal Yahyalı Sempozyumu*, Kayseri, 20-21 Eylül 2012.

Hatice ARSLAN ÇAĞLIKEÇECİGİL "18-19. Yüzyıllarda Meriç Nehri Üzerindeki Köprüler" *Uluslararası Osmanlı Devleti'nde Nehirler ve Göller Sempozyumu*, Kayseri, 2-3 Mayıs 2013.

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar :	Milli Eğitim Bakanlığı- Bilişim Teknolojileri Öğretmeni (2009-halen)

Ek

24 Numaralı Mühime Defteri (Aslı)